

ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΚΟ ΙΔΡΥΜΑ ΚΡΗΤΗΣ
ΣΧΟΛΗ ΕΠΑΓΓΕΛΜΑΤΩΝ ΥΓΕΙΑΣ ΚΑΙ ΠΡΟΝΟΙΑΣ
ΤΜΗΜΑ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗΣ ΕΡΓΑΣΙΑΣ

ΠΤΥΧΙΑΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ

**ΘΕΜΑ: «Η ΜΕΛΕΤΗ ΚΟΙΝΟΤΗΤΑΣ ΩΣ ΜΕΣΟ ΓΙΑ ΤΗΝ ΤΟΠΙΚΗ -
ΚΟΙΝΟΤΙΚΗ ΑΝΑΠΤΥΞΗ. ΤΟ ΠΑΡΑΔΕΙΓΜΑ ΤΗΣ ΔΗΜΟΤΙΚΗΣ ΕΝΟΤΗΤΑΣ
ΠΑΛΙΑΝΗΣ»**

ΕΠΟΠΤΕΥΟΥΣΑ ΚΑΘΗΓΗΤΡΙΑ: ΟΙΚΟΝΟΜΟΥ ΚΑΤΕΡΙΝΑ
ΟΜΑΔΑ ΣΠΟΥΔΑΣΤΩΝ: ΚΟΥΜΑΔΩΡΑΚΗ ΧΡΥΣΟΥΛΑ
ΜΕΛΗ ΕΛΝΤΑ

ΗΡΑΚΛΕΙΟ 2012

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

ΕΙΣΑΓΩΓΗ.....	σελ.4

Α΄ ΜΕΡΟΣ - ΘΕΩΡΗΤΙΚΟ

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1^ο: Η ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ ΜΕ ΚΟΙΝΟΤΗΤΑ

1.1. Θεωρητικές Προσεγγίσεις.....	σελ. 9
1.2. Ιστορική εξέλιξη.....	σελ. 10
1.2.1. Η κοινοτική εργασία στη Βρετανία.....	σελ. 10
1.2.2. Η κοινοτική εργασία στην Αμερική.....	σελ.11
1.2.3. Η κοινοτική εργασία στην Ελλάδα στην μεταπολεμική περίοδο.....	σελ. 12
1.2.4. Η κοινοτική εργασία στην Ελλάδα σήμερα.....	σελ. 14
1.3. Σκοποί και αξίες.....	σελ. 16
1.4. Εννοιολογική προσέγγιση.....	σελ. 17
1.5. Θεωρητικές προσεγγίσεις.....	σελ. 20
1.5.1 Θεωρία της κοινωνικής ισορροπίας.....	σελ. 20
1.5.2. Θεωρία της κοινωνικής σύγκρουσης.....	σελ. 21
1.5.3 Συνθετική Προσέγγιση.....	σελ. 22
1.6. Στρατηγικές Παρέμβασης.....	σελ. 23
1.7. Πρότυπα πρακτικής.....	σελ. 26
1.7.1. Το πρότυπο της κοινωνικής ένταξης (Ross).....	σελ. 26
1.7.2. Το ριζοσπαστικό πρότυπο (Alinsky).....	σελ. 27
1.7.3. Το συνθετικό πρότυπο (Rothman).....	σελ. 28
1.7.4. Το συμπληρωματικό πρότυπο (Warf).....	σελ. 29

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2^ο: Η ΤΟΠΙΚΗ - ΚΟΙΝΟΤΙΚΗ ΑΝΑΠΤΥΞΗ

2.1. Αποσαφήνιση του όρου.....	σελ. 31
2.1.1. Η έννοια του Τοπικού.....	σελ. 31
2.1.2. Η έννοια της κοινοτικής ανάπτυξης.....	σελ. 32
2.1.3. Οι αρχές της κοινοτικής ανάπτυξης.....	σελ. 32
2.1.4. Ιστορική εξέλιξη.....	σελ. 33

2.2.	Οι δυσκολίες εφαρμογής της κοινωνικής ανάπτυξης στην Ελλάδα.....	σελ. 34
2.3.	Παράγοντες επιρροής.....	σελ. 34

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3^ο: ΤΟΠΙΚΗ ΑΥΤΟΔΙΟΙΚΗΣΗ ΚΑΙ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΠΟΛΙΤΙΚΗ

3.1.	Αποσαφήνιση των όρων.....	σελ. 37
3.1.1.	Αναγκαιότητα.....	σελ. 38
3.1.2.	Κύρια χαρακτηριστικά.....	σελ. 39
3.2.	Ιστορική εξέλιξη.....	σελ. 39
3.2.1.	Η Τοπική Αυτοδιοίκηση έως το 1912.....	σελ. 39
3.2.2.	Η Τοπική Αυτοδιοίκηση τον 20 ^ο αιώνα.....	σελ. 40
3.3.	Επιχειρησιακό Πρόγραμμα «Ι. Καποδίστριας»	σελ. 41
3.4.	Πρόγραμμα «Καλλικράτης».....	σελ. 44
3.5.	Αδυναμίες της Τοπικής Αυτοδιοίκησης.....	σελ. 46
3.6.	Προϋποθέσεις λειτουργίας της.....	σελ. 48
3.7.	Ρόλος Κοινωνικού Λειτουργού στην Τοπική Αυτοδιοίκηση.....	σελ. 49
3.8.	Σχέση Τοπικής Αυτοδιοίκησης και Τοπικής – Κοινοτικής Ανάπτυξης.....	σελ. 50

Β' ΜΕΡΟΣ - ΕΡΕΥΝΗΤΙΚΟ

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 4^ο: ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ ΚΑΙ ΠΑΡΟΥΣΙΑΣΗ ΤΗΣ ΕΡΕΥΝΑΣ

4.1.	Περιγραφή της έρευνας.....	σελ. 53
4.1.1.	Σκοπός της έρευνας.....	σελ. 53
4.1.2.	Ερευνητικά ερωτήματα.....	σελ. 53
4.1.3.	Μεθοδολογία της έρευνας.....	σελ. 54
4.1.4.	Πεδίο μελέτης.....	σελ. 55
4.1.5.	Δειγματοληψία.....	σελ. 56
4.1.6.	Τεχνικές συλλογής στοιχείων.....	σελ. 58
4.1.7.	Τρόπος ανάλυσης.....	σελ. 60
4.1.8.	Εκτίμηση δυσκολιών.....	σελ. 60
4.1.9.	Ηθικά ζητήματα.....	σελ. 61
4.1.10.	Χρονοδιάγραμμα.....	σελ. 61

4.2.	Παρουσίαση της έρευνας.....σελ.	62
4.2.1.	Σύντομη περιγραφή της Δημοτικής Ενότητας Παλιανής.....σελ.	62
4.2.2.	Δημοτικά διαμερίσματα της Δημοτικής Ενότητας Παλιανής.....σελ.	63
4.2.3.	Τοπικοί φορείς.....σελ.	68

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 5^ο: ΠΑΡΟΥΣΙΑΣΗ ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΩΝ – ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΩΝ

5.1.	Ανάλυση Αποτελεσμάτων των συνεντεύξεων από φορείς και κατοίκους ...σελ.	69
5.1.1.	Γεωγραφική διάσταση.....σελ.	69
5.1.2.	Οικονομική διάσταση.....σελ.	73
5.1.3.	Κοινωνική διάσταση.....σελ.	76
5.1.4.	Πολιτισμική διασταση.....σελ.	87
5.2.	Συζήτηση αποτελεσμάτωνσελ.	90
5.2.1.	Γεωγραφική διάσταση.....σελ.	90
5.2.2.	Οικονομική διάσταση.....σελ.	92
5.2.3.	Κοινωνική διάσταση.....σελ.	94
5.2.4.	Πολιτισμική διάσταση.....σελ.	101
5.3.	Εκφραζόμενες ανάγκες – Προτάσεις.....σελ.	103
5.4.	Συμπεράσματα.....σελ.	107

Βιβλιογραφία.....σελ.	109

Παράρτημα [1].....σελ.	113

Παράρτημα [2] Διατίθεται σε ηλεκτρονική μορφή

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Οι έννοιες της κοινοτικής ανάπτυξης και της κοινοτικής εργασίας είναι αλληλένδετες και αλληλεπιδρόμενες. Όσον αφορά την κοινοτική ανάπτυξη στην Ελλάδα στο χώρο της Τοπικής Αυτοδιοίκησης, σύμφωνα με τον Καραγκούνη (2011), την τελευταία δεκαπενταετία υπάρχει εξελικτική πορεία. Πιο συγκεκριμένα, επί το πλείστον η πρόοδος αυτή εντάσσεται ή συνδέεται με το κοινό πλαίσιο πολιτικών επιλογών και δράσεων που δημιουργεί για τα μέλη της η Ευρωπαϊκή Ένωση. Οι δράσεις αυτές έφεραν στην επικαιρότητα τη συζήτηση για αποκεντρωμένες συμμετοχικές διαδικασίες στην άσκηση κοινωνικής πολιτικής και οργάνωσης αναπτυξιακών παρεμβάσεων σε τοπικό επίπεδο. Αυτές οι απόπειρες αναβάθμισης και βελτίωσης της ποιότητας και του συντονισμού υπηρεσιών, η δημιουργία υπηρεσιών φροντίδας στην κοινότητα και οι προσπάθειες αποκέντρωσης αρμοδιοτήτων και εκσυγχρονισμού του συστήματος κοινωνικής πρόνοιας και της τοπικής αυτοδιοίκησης. Επίσης, η εφαρμογή προγραμμάτων καταπολέμησης του κοινωνικού αποκλεισμού και ενδογενούς ανάπτυξης του αγροτικού χώρου.

Όσον αφορά τον όρο της κοινοτικής εργασίας, χρησιμοποιείται για να υποδηλώσει τη συστηματική αντιμετώπιση κοινωνικών προβλημάτων τα οποία απασχολούν κατηγορίες ή ομάδες πολιτών σε μια κοινότητα, συνοικία ή γειτονιά. Αυτό μπορεί να συμβεί με την κινητοποίηση των κατοίκων για την επίλυση τοπικών προβλημάτων και με την ανάπτυξη αποτελεσματικής συνεργασίας μεταξύ κοινοτικών οργανώσεων και φορέων κοινωνικής δράσης. Ως διαδικασία, η κοινοτική εργασία επιδιώκει την ανάπτυξη συναισθηματικών δεσμών και κοινωνικής αλληλεγγύης μεταξύ των κατοίκων μιας περιοχής (Σταθόπουλος, 2005).

Όπως προσθέτει ο Ζαϊμάκης (2002), η άσκηση κοινοτικής εργασίας και η δημιουργία προγραμμάτων κοινωνικής παρέμβασης είναι μια σύνθετη διαδικασία, η οποία απαιτεί στρατηγικό σχεδιασμό, οργάνωση, διεπιστημονική συνεργασία και κοινωνική συμμετοχή. Σημείο εκκίνησης στην απόπειρα σχεδιασμού των αναπτυξιακών δράσεων και πρωτοβουλιών είναι η συστηματική μελέτη του τοπικού χώρου. Αυτή η διεργασία επιτρέπει στον κοινωνικό επιστήμονα να έλθει σε επαφή με την κοινωνική και πολιτισμική συγκρότηση του τοπικού και να διερευνήσει της διαστάσεις που τον ενδιαφέρουν.

Κάθε φροντίδα και ιδιαίτερα η κοινωνική πρόνοια αποτελεί δημόσια υποχρέωση, όπως παραδέχεται ο Μητάκος (1993). Στην περίπτωση παραδοχής ότι κάθε ανάπτυξη, συνεπώς και η τοπική, προσδιορίζεται ιδεολογικά, πρέπει να υποστηριχτεί ότι την τοπική ανάπτυξη δεν πρέπει ούτε μπορεί να την προσδιορίσει, προγραμματίσει και εκτελέσει κανένας άλλος εκτός από την κοινωνία στην οποία αφορά, δηλαδή την τοπική κοινότητα, παραθέτοντας τους λόγους που υποστηρίζει τα παραπάνω (Μητάκος, 1993:258):

- «α) Η τοπική ανάπτυξη χτίζεται πάνω στα δεδομένα της κοινωνίας
- β) Η τοπική κοινωνία γνωρίζει της ανάγκες της
- γ) Η τοπική κοινωνία συμμετέχει στην τοπική ανάπτυξη και συνεπώς δημιουργεί
- δ) Η τοπική κοινωνία αισθάνεται πολύ κοντά στους εκπροσώπους της
- ε) Η τοπική κοινωνία ελέγχει και επηρεάζει την τοπική εξουσία »

Η ανάπτυξη όμως αυτή για να έχει αποτέλεσμα χρειάζεται οργάνωση και προοπτική. Στο πλαίσιο αυτό έχει ρόλο και ο ιδιωτικός τομέας μέσα από ασφαλείς και διαφανείς διαδικασίες, καθώς μπορεί να προσφέρει πολλά και στην τοπική ανάπτυξη και στην κοινωνική πρόνοια.

Ο θεσμός της Τοπικής Αυτοδιοίκησης αποτελεί κύτταρο της Δημοκρατίας, καθώς ενθαρρύνει και προϋποθέτει τη συμμετοχή του πολίτη στο σχεδιασμό την υλοποίηση Τοπικών αναπτυξιακών προγραμμάτων. Ο όρος «Αυτοδιοίκηση» υποδηλώνει τη μορφή εκείνη της Αυτοδιοίκησης που παρουσιάζει αυτονομία συνδυασμένη με τη γεωγραφική αποκέντρωση (Στασινοπούλου, 1996).

Συμπερασματικά, βασική αρχή για την επίτευξη της τοπικής ανάπτυξης αποτελεί η κοινωνική συμμετοχή, στοιχείο απαραίτητο τόσο στην Κοινωνική Εργασία με Κοινότητα όσο και στην Τοπική Αυτοδιοίκηση. Αποτελεί δηλαδή τον συνδετικό κρίκο ανάμεσα στις έννοιες της Κοινωνικής Εργασίας, της Τοπικής Ανάπτυξης και της Τοπικής Αυτοδιοίκησης. Βέβαια, και οι κοινοί στόχοι για παραγωγή πολιτιστικής δραστηριότητας που πηγάζει από την ενδογενή κουλτούρα και η έμφαση στην ικανοποίηση κοινωνικών αναγκών των τοπικών κοινωνιών καθιστούν αναγκαία τη σύνδεση των παραπάνω εννοιών.

Σκοπός της μελέτης αυτής είναι να επιχειρήσει να αναδείξει την αναγκαιότητα της μελέτης κοινότητας ως εργαλείο άντλησης στάσεων και πληροφοριών, προκειμένου να υπάρξει τοπική ανάπτυξη. Στην προσπάθεια επίτευξης του παραπάνω σκοπού, παρουσιάζεται η μελέτη της δημοτικής ενότητας Παλιανής, του Νομού Ηρακλείου.

Η σπουδαιότητα του θέματος είναι μεγάλη αφού μετά την παρουσίασή του μπορεί να αποτελεί χρήσιμο αντικείμενο μελέτης και άντλησης στοιχείων για τους σπουδαστές

του τμήματος Κοινωνικής Εργασίας, τόσο εκείνων που θα συνεχίσουν τη συνεργασία με την δημοτική ενότητα Παλιανής όσο και των υπολοίπων που έχουν ενδιαφέρον για την κοινοτική εργασία. Άλλωστε γεγονός είναι ότι γενικότερα το θέμα της κοινοτικής εργασίας, στην ελληνική βιβλιογραφία και ειδικότερα της μελέτης κοινότητας, έχει διερευνηθεί σε μικρό βαθμό.

Η επιλογή αυτή προσδιορίστηκε από τρεις παράγοντες. Κατ' αρχάς από το ενδιαφέρον των σπουδαστών για την κοινοτική εργασία και τη θέλησή τους για περισσότερη μάθηση σχετικά με το συγκεκριμένο θέμα. Ένας δεύτερος παράγοντας αφορά την ήδη υπάρχουσα συνεργασία του τμήματος κοινωνικής εργασίας με την δημοτική ενότητα Παλιανής, που καθιστά ευκολότερη την πρόσβαση στο χώρο. Η κοντινή απόσταση από την πόλη του Ηρακλείου υπήρξε θετικός παράγοντας. Τέλος, από την επιθυμία των σπουδαστών να πραγματοποιήσουν ποιοτική κοινωνική έρευνα, κομμάτι που δεν είχαν εξασκήσει ιδιαίτερα κατά τη διάρκεια της εκπαιδευτικής διαδικασίας.

Για τη μελέτη της δημοτικής ενότητας Παλιανής πραγματοποιήθηκε ποιοτική κοινωνική έρευνα. Αναλυτικότερα, υλοποιήθηκαν ατομικές ημιδομημένες συνεντεύξεις με όλους τους κοινωνικούς φορείς της κοινότητας, δηλαδή τους τυπικούς ηγέτες της περιοχής. Κατόπιν, δημιουργήθηκαν δύο ομάδες εστίασης, δεκαπέντε κατοίκων της περιοχής, χωρίς τυπική εξουσία ώστε να υπάρξει καταγραφή και των δικών τους απόψεων και φυσικά σύγκριση των αποτελεσμάτων.

Ο οδηγός συνέντευξης και στις δύο περιπτώσεις στηρίχθηκε σε πέντε απαραίτητες διαστάσεις, που οφείλει να γνωρίζει το κοινοτικό στέλεχος, όπως αναφέρει ο Ζαιμάκης (2002). Οι διαστάσεις αυτές είναι η ιστορική, η γεωγραφική, η οικονομική, η κοινωνική και η πολιτισμική.

Η συλλογή των πληροφοριών που παρουσιάζονται στη μελέτη προέρχονται τόσο από τις προαναφερόμενες συνεντεύξεις όσο και από δευτερογενείς πηγές, όπως βιβλιογραφία και αρθρογραφία σχετικά με το ζήτημα, καθώς και από την περιοχή της έρευνας.

Κύρια δυσκολία της πραγματοποίησης της συγκεκριμένης έρευνας ήταν ο απαιτούμενος χρόνος. Η ποιοτική κοινωνική έρευνα ήταν ιδιαίτερα χρονοβόρα, τόσο για τους ερευνητές όσο και τον πληθυσμό στόχο. Προκάλεσε ιδιαίτερα προβλήματα και καθυστέρηση στην συγγραφή της εργασίας. Μία ακόμη δυσκολία, ήταν οι γνώσεις και τα αυξημένα επικοινωνιακά προσόντα που έπρεπε να έχει ο ερευνητής, ώστε η συνέντευξη να συμβαδίζει με την πραγματικότητα. Τέλος, κατά τη διάρκεια της ανάλυσης, η

εξακρίβωση των χρήσιμων πληροφοριών και η παράλειψη των υπολοίπων ήταν ένα ιδιαίτερα δύσκολο κομμάτι.

Η εν λόγω μελέτη συνιστάται σε δύο μέρη. Το πρώτο μέρος αφορά στη θεωρητική ανάλυση του υπό εξέταση ζητήματος και περιλαμβάνει τρία κεφάλαια. Στόχος είναι η δημιουργία ενός πλαισίου συζήτησης και διερεύνησης γενικότερων ζητημάτων που αφορούν στην ανάπτυξη και ειδικότερα την κοινοτική ανάπτυξη και την κοινοτική εργασία.

Συγκεκριμένα, στο πρώτο κεφάλαιο επιχειρείται η ανάλυση των απόψεων γύρω από το πεδίο της κοινοτικής εργασίας. Παρουσιάζονται οι διαφορετικές θεωρητικές προσεγγίσεις, στόχοι και πρακτικές, έτσι όπως διαμορφώθηκαν από την ιστορική συγκυρία, τις εκάστοτε κοινωνικοοικονομικές συνθήκες και ιδεολογικά ρεύματα. Γίνεται αναφορά στις στρατηγικές παρέμβασης και τα πρότυπα πρακτικής, τους σκοπούς, τις αξίες της κοινοτικής εργασίας.

Στο δεύτερο κεφάλαιο εξετάζεται η έννοια της τοπικής κοινοτικής ανάπτυξης. Αναλυτικότερα, δίνεται έμφαση στις σύγχρονες απόψεις σχετικά με το τοπικό και τον ρόλο της κοινότητας στις αναπτυξιακές πρωτοβουλίες. Επίσης, επισημάνονται οι αρχές που εδράζεται η κοινοτική ανάπτυξη, ο μετασχηματισμός της έννοιας στον χρόνο και οι δυσκολίες εφαρμογής της.

Στο τρίτο κεφάλαιο προσδιορίζεται η έννοια της Τοπικής Αυτοδιοίκησης και κοινωνική πολιτικής, η σημασία τους και τα χαρακτηριστικά που τις διακρίνουν. Δίνεται ιδιαίτερη έμφαση στην Τοπική Αυτοδιοίκηση στον Ελλαδικό χώρο, πως διακυμάνθηκε χρονικά και τις δυσκολίες που έρχεται ακόμη αντιμετώπιση. Τέλος, αναλύονται διεξοδικά το επιχειρησιακό πρόγραμμα Ι. Καποδίστριας και Καλλικράτης που έπαιξαν καταλυτικό ρόλο στις λειτουργίες της Τοπικής Αυτοδιοίκησης.

Στο δεύτερο μέρος της μελέτης, που περιλαμβάνει τα κεφάλαια τέσσερα και πέντε περιγράφεται η εμπειρική διερεύνηση του ζητήματος. Συγκεκριμένα στο τέταρτο κεφάλαιο αναλύεται λεπτομερώς το αντικείμενο της έρευνας, οι λόγοι επιλογής του πεδίου, η στρατηγική, οι μέθοδοι και οι τεχνικές που πραγματοποιήθηκαν για να συλλεχθούν και να αναλυθούν τα δεδομένα, η πορεία προετοιμασίας και διεξαγωγής της έρευνας, ο τρόπος επιλογής του δείγματος και οι λόγοι που οδήγησαν στο συγκεκριμένο τρόπο προσέγγισης του υπό εξέταση ζητήματος σε μία πολυμεθοδική προσέγγιση. Στη συνέχεια γίνεται παρουσίαση της δημοτικής ενότητας Παλιανής και των τεσσάρων διαμερισμάτων της.

Στο τελευταίο κεφάλαιο παρουσιάζονται τα αποτελέσματα της ποιοτικής κοινωνικής έρευνας από τις συνεντεύξεις των φορέων και των κατοίκων της περιοχής. Στη συνέχεια ακολουθεί η συζήτηση των αποτελεσμάτων και παραθέτονται τα συμπεράσματα της έρευνας. Η συγκεκριμένη μελέτη ολοκληρώνεται με κάποιες συμπερασματικές προτάσεις για μια πιο ποιοτική ζωή των κατοίκων της δημοτικής ενότητας Παλιανής.

Α΄ ΜΕΡΟΣ: ΘΕΩΡΗΤΙΚΟ

Κεφάλαιο 1^ο: Η Κοινωνική Εργασία με Κοινότητα

1.1. Θεωρητική Προσέγγιση της Κοινωνικής Εργασίας με Κοινότητα

Η κοινωνική εργασία συναντάται εδώ και πολλές δεκαετίες ως μια κοινωνική επιστήμη που αποσκοπεί μέσα από τις μεθόδους, τις αξίες και τις αρχές της να αντιμετωπίσει τα κοινωνικά προβλήματα που αντιμετωπίζει ο άνθρωπος στις σύγχρονες κοινωνίες.

Η κοινωνική εργασία ως επιστήμη αναπτύχθηκε τα τελευταία 100 χρόνια αποσκοπώντας στην κοινωνική ένταξη του πληθυσμού που αντιμετώπιζε κοινωνικά προβλήματα. «Μια ιστορική αναδρομή μας δείχνει ότι η κοινωνική εργασία με την δημιουργία των φιλανθρωπικών συλλόγων, οι οποίοι δεν ιδρύθηκαν από τους φτωχούς αλλά από τους μεγαλοκτηματίες, τους επιχειρηματίες, εμπόρους και φεουδάρχες, που υποστηρίζονταν από την εκκλησία» (Ζωγράφου, 2002:15). Οι φτωχοί δέχονταν την βοήθεια των διδόντων, οι οποίοι πολλές φορές καθόριζαν όχι μόνο την ποσότητα αλλά και την ποιότητα της παρεχόμενης βοήθειας. Έχει τις ρίζες της στη φιλανθρωπία και αγαθοεργία για να βοηθήσει τους έχοντες ανάγκη σε μια δεδομένη στιγμή της ζωής τους.

Η κοινωνική εργασία ως σύγχρονη κοινωνική επιστήμη έχει αναπτύξει δικές της μεθόδους, αρχές, αξίες και τεχνικές. «Βασική μέριμνα της κοινωνικής εργασίας είναι αφενός η πρόληψη, δηλαδή, η αποτροπή μιας κοινωνικής δυσλειτουργίας, και αφετέρου η αντιμετώπιση, δηλαδή, η επίλυση των προβλημάτων που παρεμποδίζουν, περιορίζουν, αναστέλλουν ή και διαστρεβλώνουν την κοινωνική λειτουργικότητα ενός ατόμου, μιας οικογένειας, μιας ομάδας ή μιας κοινότητας. Θα μπορούσε να υποστηριχθεί ότι αποσκοπεί στην κοινωνική αλλαγή, την πρόληψη, την θεραπεία, την αποκατάσταση των κοινωνικών προβλημάτων, στο σχεδιασμό της κοινωνικής πολιτικής και στη διοίκηση των κοινωνικών υπηρεσιών που συνιστούν τις αναγκαίες συνθήκες όχι μόνο για την επιβίωση αλλά και για την ανάπτυξη του ανθρώπινου δυναμικού» (Καλλινικάνη, 1998:20).

Η κοινωνική εργασία έχει αναπτύξει τρεις μεθόδους στην εφαρμογή της. Την Κοινωνική Εργασία με Άτομα (ΚΕΑ), την Κοινωνική Εργασία με ομάδες (ΚΕΟ) και την Κοινωνική Εργασία με Κοινότητα (ΚΕΚ).

Η κοινωνική εργασία με άτομο είναι η μέθοδος κατά την οποία ο κοινωνικός λειτουργός εργάζεται πρόσωπο με πρόσωπο με το άτομο το οποίο απευθύνεται στην υπηρεσία. Είναι η μια διαδεδομένη μέθοδος της κοινωνική εργασίας που δίνει έμφαση στην ψυχοκοινωνική υποστήριξη των ατόμων προκειμένου να καλύψουν τις ανάγκες τους και να επέλθει η κοινωνική αλλαγή.

Η κοινωνική εργασία με ομάδες «βασίζεται και αξιοποιεί την κύρια ιδιότητα του ατόμου ως κοινωνικού όντος, το οποίο από την αφετηρία της ύπαρξής του μετέχει ως μέλος σε ομάδες (οικογένεια, παρέα συνομήλικων, γειτονιά), και μέσω της συναλλαγής του με αυτές. Η μέθοδος της ΚΕΟ χωρίς να παραγνωρίζει τις ανάγκες και τις ιδιαιτερότητες του ατόμου- μέλους της ομάδας, ενδιαφέρεται σημαντικά για τις ανάγκες, τις ικανότητες και τους περιορισμούς που έχει ή θέτει η ίδια η ομάδα. Σκοπός της ομάδας είναι η επίλυση των προβλημάτων που αφορούν την διαπροσωπική επικοινωνία και σχέση των ατόμων- μελών και η βελτίωση της συνολικής κοινωνικής λειτουργικότητάς τους με απώτερο στόχο την επίτευξη της κοινωνικής και προσωπικής ευημερίας τους» (Καλλινικάκη, 1998:139-140).

Η κοινωνική εργασία με κοινότητα αποσκοπεί στην κινητοποίηση, την «αφύπνιση», την βοήθεια της κοινότητας, να κατανοήσει το μέγεθος των αναγκών και προβλημάτων της, να τα ιεραρχήσει και να τα αξιολογήσει με σκοπό την αντιμετώπισή τους. Σύμφωνα με την Καλλινικάκη (1998:145), οι σύγχρονες εφαρμογές της ΚΕΚ στοχεύουν στο σχεδιασμό, την οργάνωση και την υλοποίηση προγραμμάτων για τη λύση των προβλημάτων που αντιμετωπίζει η κοινότητα σε κάποια πτυχή της κοινωνικής της ζωής και για τη βελτίωση ή την καλύτερη αξιοποίηση των ωφελειών που προκύπτουν από ένα ή περισσότερους τομείς της κοινωνικής ζωής όπως η υγεία, η ψυχαγωγία, η πρόνοια κ.ά.

1.2. Ιστορική εξέλιξη

1.2.1. Η Κοινοτική Εργασία στην Βρετανία

Οι ρίζες της κοινοτικής εργασίας χρονολογούνται κατά τον 19^ο αιώνα και συνδέονται με την προσπάθεια αντιμετώπισης της φτώχειας στην Αγγλία και στην Αμερική. Συγκεκριμένα «η Αγγλία κατέχει μια ιδιαίτερη θέση στην ιστορία της κοινωνικής εργασίας με κοινότητα, διότι εκεί δημιουργήθηκε το “κίνημα κοινοτικών εστιών” (SETTLEMENTS MOVEMENT) που είναι ένας από τους σπουδαιότερους προδρόμους της κοινωνικής εργασίας με κοινότητα με αρχή το Λονδίνο. Το 19^ο αιώνα η συσσώρευση κεφαλαίου, σε συνδυασμό με τη βιομηχανική επανάσταση, και η αναγκαστική μετακίνηση μεγάλων μαζών του αγροτικού πληθυσμού προς τα

βιομηχανικά κέντρα, οδήγησε σε μεγάλη εκμετάλλευση, μέχρι τη φυσική εξολόθρευση των μαζών αυτών» (Ζωγράφου, 2002: 41). Έτσι, εγκαταστάθηκαν άνθρωποι της υψηλής και μεσαίας τάξης σε συνοικίες της πόλης όπου διέμεναν μεγάλα ποσοστά προλεταρίων. Οι εστίες λειτουργούσαν ως κοινόβια και κέντρα επιμόρφωσης όπου εγκαταλείπεται η μορφή ατομικής βοήθειας και ελεημοσύνης και αναπτύσσεται η συνοικιακή βοήθεια που αποσκοπούσε στην ανάπτυξη των ατομικών δυνάμεων των ενδιαφερομένων και την παράλληλη ανάπτυξη της κοινωνικής πρόνοιας.

1.2.2. Η Κοινοτική Εργασία στην Αμερική

Στην Αμερική δημιουργήθηκαν στα μεγάλα αστικά κέντρα πρωτοβουλίες για την κοινωνική ένταξη των μεταναστών μετά το τέλος του εμφυλίου πολέμου. «Η κοινωνική εργασία με κοινότητα αρχίζει να διαμορφώνεται το έτος 1973 με την δημιουργία των πρώτων φιλανθρωπικών οργανώσεων (CHARITY ORGANIZATION SOCIETIES). Το 1886 δημιουργήθηκε σύμφωνα με το Αγγλικό πρότυπο στη Νέα Υόρκη η πρώτη κοινοτική εστία με πρωτοβουλία φοιτητών και πολιτών δείχνοντας στους εργάτες και φτωχούς μια έμπρακτη αλληλεγγύη» (Ζωγράφου, 2002:43-44). Η νέα αυτή προσπάθεια είχε σκοπό την παρέμβαση στην κοινότητα και όχι σε άτομα ή ομάδες. Δεν είχε ριζοσπαστικό χαρακτήρα, δηλαδή δεν αμφισβητούσε το σύστημα που ήταν υπεύθυνο για τη φτώχεια και την εξαθλίωση αλλά προσανατολιζόνταν σε μια περισσότερο ανθρώπινη συμπεριφορά προς τους φτωχούς και καταπιεσμένους, μέσα από πρακτικές εκπαίδευσης.

Μετά το Β' Παγκόσμιο Πόλεμο έγιναν οργανωμένες προσπάθειες για την ανάπτυξη της κοινωνικής εργασίας με κοινότητα σε θεωρητικό και μεθοδολογικό υπόβαθρο. «Υλοποιήθηκαν προγράμματα κοινωνικών υπηρεσιών σε τοπικό επίπεδο με τη δημιουργία ομάδων πρωτοβουλίας νέων, κέντρων επιμόρφωσης ανηλίκων και τοπικών συμβουλευτικών σταθμών.» (Mayo, Community work, στο Ζαϊμάκης 2002:38). Σύμφωνα με τον Σταθόπουλο, (2005:67), τη δεκαετία του 1960, αρχίζει μια περίοδος έντονης κοινωνικής δράσης, με στόχο την κοινωνική αλλαγή, την εξάλειψη της φτώχειας, την ανάπλαση των πόλεων και ιδιαίτερα των φτωχών συνοικιών. Διαμορφώνεται ως κοινωνικό αίτημα η παροχή ίσων ευκαιριών σε μειονότητες φυλετικές ή εθνότητες, για εκπαίδευση, για απασχόληση και γενικά συμμετοχή. Την περίοδο αυτή υπήρχε η πεποίθηση ότι η Αμερική μπορούσε να αντιμετωπίσει τα κοινωνικά προβλήματα χωρίς να μειώσει τις στρατιωτικές δαπάνες ούτε να χαμηλώσει το βιοτικό επίπεδο της μεσαίας και υψηλής τάξης βοηθώντας τους φτωχούς. Η κοινοτική εργασία έγινε μια περιζήτητη μέθοδος παρέμβασης. Αξιοσημείωτο είναι το γεγονός ότι στις σχολές της κοινωνικής

εργασίας, η εξειδίκευση στην μέθοδο της κοινοτικής εργασίας προσέλκυε τους περισσότερους φοιτητές. Τα πράγματα όμως φαίνονται να διαφοροποιούνται από τα μέσα της δεκαετίας του 1970 έως τις αρχές της δεκαετίας του 1980. Το κράτος πρόνοιας υπονομεύθηκε καθώς δεν υπήρχε η δυνατότητα χρηματοδότησης στα κοινωνικά προγράμματα.

«Μετά από μια προσωρινή ύφεση του ενδιαφέροντος για το ρόλο της κοινοτικής εργασίας, στη διάρκεια της τελευταίας δεκαετίας του 20^{ου} αιώνα οι σχετικές συζητήσεις δείχνουν να επανέρχονται στο προσκήνιο» (Ζαϊμάκης, 2002:42).

1.2.3. Η Κοινοτική Εργασία στην Ελλάδα στην μεταπολεμική περίοδο

Στην Ελλάδα η κοινοτική εργασία κάνει την εμφάνισή της κατά την μεταπολεμική περίοδο στα πλαίσια ανασυγκρότησης της ελληνικής κοινωνίας από τις καταστροφικές συνέπειες του Β' Παγκόσμιου και του εμφυλίου πολέμου. «Ο ΟΗΕ χρηματοδότησε διάφορα προγράμματα ανασυγκρότησης. Την οργάνωση του προγράμματος ανασυγκρότησης συντόνισε το υπουργείο Πρόνοιας. Η οικονομική βοήθεια εστάλη μέσω της οργάνωσης United Nations Relief Organization (U.N.R.R.A.). Από το έτος 1948 μέχρι το έτος 1952, οι Ηνωμένες Πολιτείες με το σχέδιο Marshall, συμμετείχαν στην ανασυγκρότηση της χώρας, με το ποσό των δυο δισεκατομμυρίων δολαρίων» (Μαστρογιάννης 1960 στο Σταθόπουλος, 2005: 54).

Υπό αυτές τις συνθήκες εκπονήθηκαν προγράμματα κοινοτικής ανάπτυξης στην Ελλάδα, τα οποία στόχευαν στην εκτέλεση μικρών τοπικών έργων όπως κατασκευή δρόμων, υδραγωγείων, επιδιόρθωση γεφυρών, ανοικοδόμηση οικισμών, που στόχευαν στην βελτίωση των συνθηκών διαβίωσης στην ύπαιθρο. Δυο χαρακτηριστικά παραδείγματα είναι το «Πρόνοια δια την εργασία» και «Μικρών εγγειοβελτιωτικών έργων». Το πρώτο αποσκοπούσε στην υλοποίηση μικρών τοπικών έργων αξιοποιώντας τον ντόπιο πληθυσμό έναντι κάποιας αμοιβής. Το δεύτερο υλοποιήθηκε από το υπουργείο Γεωργίας. Αφορούσε τον αγροτικό χώρο και την ανάπτυξη έργων υποδομής, με την ενεργό συμμετοχή των πολιτών.

Το 1947 ιδρύεται το Βασιλικό Εθνικό Ίδρυμα (Β.Ε.Ι.), οργανισμού κοινής ωφελείας, από το οποίο υλοποιήθηκε το «Πρόγραμμα μικρών παραγωγικών και εκπολιτιστικών έργων» σε επίπεδο κοινότητας. «Στο πλαίσιο του προγράμματος έγιναν προσπάθειες για την επιτέλεση κοινοτικών έργων με την κινητοποίηση και την ενεργή στήριξη της τοπικής κοινωνίας, ολοκληρώθηκαν έργα κοινοτικής ανάπτυξης σε διάφορες περιοχές της χώρας, αναπτύχθηκαν σε κάθε νομό επιτροπές που κατέγραφαν τις τοπικές

ανάγκες και αναζητούσαν πόρους για την κάλυψή τους, και οργανώθηκαν διαλέξεις και εκδηλώσεις με θέμα πάντα την κοινοτική ανάπτυξη» (Ζαϊμάκης, 2002:45- 46). Επίσης ιδρύθηκαν Κέντρα επιμόρφωσης Γεωργικών Εφαρμογών (Κ.Ε.Γ.Ε.) σε διάφορες περιοχές της Ελλάδας, τα οποία δημιούργησαν «ένα δίκτυο σύγχρονων κτιρίων που διέθεταν την κατάλληλη υποδομή για την επιμόρφωση και την πρακτική άσκηση νέων και των δύο φύλλων σε διάφορα θέματα αγροτικής ανάπτυξης. Τα προγράμματα είχαν συνήθως διάρκεια μιας έως τριών εβδομάδων με διάφορα θέματα, π.χ. νέες μεθόδους καλλιέργειας, συντήρηση λαχανικών, φρούτων, τροφίμων, αναδασμό, ίδρυση και λειτουργία συνεταιρισμών. Παράλληλα με την επαγγελματική επιμόρφωση, οι νέοι έρχονταν σε επαφή με καινούργιες ιδέες και αντιλήψεις για την υγιεινή διατροφή, την καθαριότητα και την ψυχαγωγία» (Σταθόπουλος, 2005: 57).

Κατά την περίοδο από τα μέσα της δεκαετίας του 1960 έως τα τέλη της δεκαετίας του 1970, όπως αναφέρει ο Ζαϊμάκης (2002:50) τα προγράμματα που αναπτύχθηκαν εστιάστηκαν στην διαχείριση προβλημάτων και των αναγκών που είχαν προκύψει σε ορισμένες «ελλειμματικές» κοινότητες, κυρίως στον αστικό χώρο, σε μια περίοδο αστικοποίησης και σταδιακής εκβιομηχάνισης της χώρας. Τα προγράμματα βασιζόνταν στο εθελοντικό πνεύμα, την αυτοβοήθεια, την ομαδική δράση και την οργανωτική ανάπτυξη, και είχαν επιλεκτικό και αποσπασματικό χαρακτήρα.

Χαρακτηριστικά παραδείγματα κοινοτικών προγραμμάτων που υλοποιήθηκαν στην Ελλάδα ήταν στο δεύτερο μισό της δεκαετίας του 1960 το Πρόγραμμα κοινοτικής Ανάπτυξης στο Ταύρο της Αθήνας. Μια περιοχή που ζούσε μεγάλος αριθμός μεταναστών και προσφύγων. Σκοπός του προγράμματος ήταν η αντιμετώπιση προβλημάτων των ατόμων και ομάδων της κοινότητας μέσα από συμβουλευτικές υπηρεσίες και ψυχαγωγικές δραστηριότητες.

Μεταξύ της δεκαετίας του 1969 έως 1979 αναφέρεται το πρόγραμμα Αστικής Κοινοτικής Ανάπτυξης στα Πετράλωνα από το Ίδρυμα Κοινωνικής Εργασίας. Στόχος του προγράμματος ήταν η αντιμετώπιση προβλημάτων μέσω των διαδικασιών της πρόληψης, της συμμετοχής των πολιτών στην λήψη αποφάσεων, εκπαίδευση κοινωνικών λειτουργών σε θέματα κοινοτικής ανάπτυξης.

Επίσης, το Πρόγραμμα Αστικής Κοινοτικής Ανάπτυξης στα Τσουβαλάδικα Ρέντη το οποίο υλοποιήθηκε από το Ίδρυμα Κοινωνικής Εργασίας το 1978. Σκοπός ήταν οι διερεύνηση των αναγκών, η προώθηση παρεμβάσεων στους τομείς της εξυπηρέτησης και επιμόρφωσης της οικογένειας, ψυχαγωγικών δραστηριοτήτων νέων και την ανοικτή προστασία ηλικιωμένων. Το Πρόγραμμα Κοινοτικής ανάπτυξης στα Βραχναίικα Αχαΐας

εφαρμόστηκε από το ΤΕΙ Πάτρας. Στόχοι ήταν η εκτίμηση αναγκών και προβλημάτων της περιοχής, κινητοποίηση, δραστηριοποίηση των πολιτών.

1.2.4. Η Κοινοτική Εργασία στην Ελλάδα σήμερα

Στη σύγχρονη εποχή της κοινοτικής εργασίας στη χώρα εντάσσεται η περίοδος από το 1980 και μετά. Η κυβέρνηση εκείνη την περίοδο επιδιώκει την ενίσχυση της τοπικής αυτοδιοίκησης και την αναβάθμιση των προγραμμάτων λαϊκής επιμόρφωσης με την ανάπτυξη της συλλογικής δράσης σε τοπικό επίπεδο. Όπως επισημαίνει ο Ζαϊμάκης (2002:54) «στο πλαίσιο του θεσμού των Νομαρχιακών Επιτροπών Λαϊκής Επιμόρφωσης (ΝΕΛΕ) αναπτύχθηκαν προγράμματα επαγγελματικής κατάρτισης και επιμόρφωσης ενηλίκων. Μερικά από αυτά είχαν μάλιστα υιοθετήσει τη λογική ευρωπαϊκών προγραμμάτων για την καταπολέμηση του κοινωνικού αποκλεισμού ορισμένων ευάλωτων ομάδων, όπως άτομα με αναπηρίες, φυλακισμένοι και χρήστες τοξικών ουσιών. Επιπλέον, οργανώθηκαν ομιλίες και διαλέξεις για διάφορα κοινωνικά θέματα, ενώ σε τοπικό επίπεδο ιδρύθηκαν πολυάριθμοι πολιτιστικοί και εξωραϊστικοί σύλλογοι, οι οποίοι στόχευαν στην ανάληψη πολιτιστικής δράσης εκ μέρους των πολιτών και στην ανάδειξη και διατήρηση της πολιτισμικής κληρονομιάς της κάθε περιοχής».

Οι προσπάθειες αυτές δεν είχαν μεγάλη διάρκεια στο χρόνο. Συνοπτικά μπορούν να αναφερθούν κάποιες από τις προσπάθειες της δεκαετίας 1970 και 1980 όπως είναι τα προγράμματα κοινοτικής ψυχιατρικής που σκόπευαν στον αποϊδρυματισμό, την πρόληψη των ψυχικών ασθενειών και της θεραπείας και επανένταξης των ασθενών στην κοινότητα.

Μια θεσμική μεταρρύθμιση που επηρέασε σε κάποιο βαθμό την εξέλιξη των τοπικών παρεμβάσεων ήταν οι ρυθμίσεις που προέβλεπε ο Νόμος Καποδίστρια για την τοπική αυτοδιοίκηση το 1997, με τις συνενώσεις των τοπικών δήμων και κοινοτήτων. Στο πλαίσιο της εφαρμογής του Νόμου εκφράστηκε ενδιαφέρον από τους δήμους που προέκυψαν από τις συνενώσεις, για το σχεδιασμό τοπικών αναπτυξιακών προγραμμάτων και πολιτικών καταπολέμησης του κοινωνικού αποκλεισμού. Σε τοπικό επίπεδο ιδρύθηκαν αναπτυξιακές εταιρείες, γραφεία κοινωνικής πολιτικής και δημοτικές κοινωνικές υπηρεσίες, σε μια προσπάθεια οργάνωσης της τοπικής κοινωνίας για την αντιμετώπιση κοινωνικών προβλημάτων και αναγκών και την αξιοποίηση διακοινοτικών συνεργασιών, καθώς και εθνικών και κυρίως ευρωπαϊκών πόρων» (Ζαϊμάκης, 2002:56-57).

Παρόλο που φαίνεται ότι το νέο θεσμικό πλαίσιο ευνοεί ένα σχεδιασμό στρατηγικής ανάπτυξης, δεν έχουν γίνει αξιολογικές εφαρμογές μέχρι τώρα. Οι προσπάθειες κοινοτικής ανάπτυξης γίνονται κατά κύριο λόγο σε πιλοτικά προγράμματα και εφαρμόζονται από φοιτητές εκπαιδευτικών ιδρυμάτων με σκοπό την απόκτηση γνώσεων και εμπειριών. Τέτοιο παράδειγμα είναι οι προσπάθειες του ΤΕΙ Κρήτης στον Καποδιστριακό τότε Δήμο Τυλίσου και Γαζίου του νομού Ηρακλείου. «Τα προγράμματα αυτά προέκυψαν κυρίως μέσα από την έμπρακτη πίστη στον ενεργό ρόλο που μπορεί να παίξει η ακαδημαϊκή κοινότητα στις προσπάθειες αντιμετώπισης των κοινωνικών προβλημάτων και της ανάπτυξης της τοπικής κοινωνίας, αλλά και την ανάγκη για παραγωγή στελεχών κοινοτικής ανάπτυξης που δημιούργησε η εφαρμογή των προγραμμάτων των Κοινοτικών Πλαισίων Στήριξης της Ε.Ε.» (Καραγκούνης, 2008:211-212).

Τα προγράμματα αυτά στην εφαρμογή τους έχουν σημαντικές ωφέλειες καθώς συμβάλλουν σημαντικά στην κάλυψη των κοινωνικών αναγκών της κοινωνίας όπου εφαρμόζονται και οι φοιτητές αποκτούν σημαντικές και πολύτιμες εμπειρίες κατά την υλοποίησή τους. Παρ' όλα αυτά υπάρχουν σημαντικές δυσκολίες όπως αναφέρονται παρακάτω. Σε πολλές περιπτώσεις δεν υπάρχει εξειδικευμένο κοινοτικό στέλεχος, έτσι τα προγράμματα υλοποιούνται κατά βάση από τους φοιτητές υπό την εποπτεία των τμημάτων κοινωνικής εργασίας των σχολών τους. Επίσης, όπως αναφέρει και ο Καραγκούνης (2008:214) «δημιουργεί ιδιαίτερες δυσκολίες στην εξασφάλιση της συνέχειας των προγραμμάτων (θερινές διακοπές, εξεταστικές περιόδους), της ποιότητας των παρεχόμενων υπηρεσιών αλλά και του ρυθμού ανάπτυξης των δράσεων λόγω και του απαιτούμενου χρόνου προσαρμογής του κάθε φοιτητή στο πλαίσιο της πρακτικής του άσκησης»... «η απουσία σταθερής χρηματοδότησης και ο πιλοτικός χαρακτήρας τους είναι επίσης δυο σημαντικά ζητήματα που σχετίζονται άμεσα, τόσο με το είδος της συνεργασίας των εκπαιδευτικών ιδρυμάτων με τους συγκεκριμένους ΟΤΑ όσο και με την προοπτική βιωσιμότητας των προγραμμάτων παρέμβασης».

Από όλα τα παραπάνω γίνεται αντιληπτό ότι στην Ελλάδα η κοινοτική εργασία δεν έχει αναπτυχθεί αρκετά. Οι αποσπασματικές προσπάθειες του κράτους, η ελλιπής χρηματοδότηση τέτοιων προγραμμάτων, η απουσία εξειδικευμένου κοινοτικού στελέχους καθώς και η γραφειοκρατία είναι κάποιες από τις αιτίες αυτές.

Όπως τονίζει ο Ζαϊμάκης (2002:62), «και σε επίπεδο κοινωνίας, ουδέποτε εκδηλώθηκε ένας σοβαρός προβληματισμός για την τοπική ανάπτυξη. Σε κάθε προσπάθεια εφαρμογής κρατικών προγραμμάτων για την τοπική ανάπτυξη οι τοπικές

κοινωνίες διέβλεπαν, ως επί το πλείστον, ένα πεδίο για την προάσπιση στενών τοπικιστικών συμφερόντων».

Γίνεται, λοιπόν, αντιληπτή η δυσκολία εφαρμογής τέτοιων προγραμμάτων τόσο από το κράτος όσο και από την ίδια την κοινωνία. Οι προσπάθειες που γίνονται από τους κοινωνικούς λειτουργούς και από τους φοιτητές δεν είναι αρκετές για την τοπική κοινοτική ανάπτυξη. Αυτό που χρειάζεται είναι ένας ξεκάθαρος σκοπός και ένας στρατηγικός σχεδιασμός κοινοτικής ανάπτυξης με υποστήριξη στην υλοποίηση του τόσο από το κράτος, όσο και από τις ίδιες τις τοπικές κοινωνίες όπου εφαρμόζονται τα προγράμματα.

1.3. Σκοποί και αξίες της Κοινοτικής Εργασίας

Οι Chau and Hodge στο Σταθόπουλος (2005: 25) θεωρούν ότι η κοινοτική εργασία ασχολείται βασικά με την αντιμετώπιση προβλημάτων τα οποία εμπίπτουν σε μια από τις τέσσερις κατηγορίες. Κάθε κατηγορία αποσκοπεί στην επίτευξη ενός κεντρικού στόχου:

α) Οικονομική επάρκεια. Ανάπτυξη οικονομικών πόρων με τη βελτίωση της υποδομής της κοινότητας (π.χ. χρηματοδότηση κατασκευής υδραγωγείου, διάνοιξη δρόμων, επιδότηση συνεταιρισμών).

β) Κοινωνική ευθύνη. Προαγωγή καλών σχέσεων και ανάπτυξη αισθήματος ευθύνης για την ομαλή συμβίωση στην κοινότητα.

γ) Ανάπτυξη υπηρεσιών ώστε να εξυπηρετούνται οι κάτοικοι στην περιοχή τους. (π.χ. ίδρυση Κέντρου Υγείας).

δ) Κοινωνική σταθερότητα και ένταξη κοινωνικά αποκλεισμένων ομάδων στον κοινωνικό ιστό της κοινότητας.

Η κοινοτική εργασία είναι μια κατ' εξοχήν ανθρωποκεντρική προσέγγιση που αποσκοπεί μέσα από διαδικασίες όπως η κοινοτική αλλαγή και ανάπτυξη, να βελτιώσει τις συνθήκες διαβίωσης των ανθρώπων και κατά συνέπεια το βιοτικό τους επίπεδο. Αποσκοπεί στην κοινωνική ευημερία και κοινωνική δικαιοσύνη. Μέσα από προγράμματα που υλοποιεί στοχεύει στην κάλυψη των αναγκών και αντιμετώπιση των προβλημάτων των ανθρώπων. Καθορίζεται από ορισμένες ανθρωποκεντρικές αξίες οι οποίες θέτουν και τα όρια δράσης και κατευθύνουν τους επαγγελματίες στις δραστηριότητες τους. Αυτές είναι:

➤ Η αναγνώριση της ιδιοσυστασίας της προσωπικότητας του κάθε ανθρώπου και της ικανότητας του να αλλάζει τον κόσμο γύρω του και να βελτιώνει τις συνθήκες διαβίωσης του, όταν βρεθεί στο κατάλληλο περιβάλλον.

- Η πίστη στη δυνατότητα των ανθρώπων να δρουν, να συνεργάζονται και να δημιουργούν υγιή περιβάλλοντα.
- Η αρχή της κοινωνικής δικαιοσύνης και της υπεράσπισης των δικαιωμάτων ευάλωτων και στερημένων κοινωνικών ομάδων.
- Ο σεβασμός του αξιακού συστήματος της κάθε κοινότητας και η αποδοχή των αρχών της πολυπολιτισμικότητας, του αλληλοσεβασμού και της αλληλοαναγνώρισης των διαφορετικών πολιτισμικών οντοτήτων και ομάδων.
- Η αποδοχή της αξίας της συμμετοχής των πολιτών και της κοινωνικής αλληλεγγύης.
- Η πίστη στη βιώσιμη ανάπτυξη που σέβεται το περιβάλλον και το μέλλον των επερχόμενων γενεών (Ζαϊμάκης, 2002: 107).

Σύμφωνα με τον Σταθόπουλο (2005:31-32) «η κοινοτική εργασία, ως μέθοδος παρέμβασης στην κοινότητα, στηρίζεται σε κάποιες αξίες, δηλαδή σε πεποιθήσεις, προτιμήσεις ή υποθέσεις σχετικά με το τι θεωρείται επιθυμητό ή καλό για τον άνθρωπο. Αξίες οι οποίες θεωρούνται ως υπόβαθρο της κοινοτικής εργασίας, περιλαμβάνουν μεταξύ άλλων:

- α) το δικαίωμα αυτοδιάθεσης των ατόμων και των ομάδων.
- β) τη σημασία της συλλογικής δράσης και συνεργασίας μεταξύ διαφόρων ομάδων.
- γ) τον σεβασμό και την υποστήριξη πολυπολιτισμικής δομής στη σύγχρονη κοινωνία.
- δ) την εξατομίκευση κάθε ατόμου, ομάδας και κοινότητας ως προς τις αξίες, τον πολιτισμό, τις παραδόσεις που συνολικά προσδιορίζουν την ταυτότητά τους.

1.4. Εννοιολογική Προσέγγιση

Ο όρος κοινότητα παραπέμπει σε πολλούς εννοιολογικούς προσδιορισμούς. Κοινότητα μπορεί να είναι ένα σύνολο ανθρώπων που κατοικούν σε μια συγκεκριμένη γεωγραφική περιοχή, που φέρουν κάποια κοινά χαρακτηριστικά όπως είναι η κοινή καταγωγή, τα κοινά ενδιαφέροντα, η κοινή κουλτούρα, κοινές απόψεις.

Κοινότητα μπορεί να είναι μια γεωγραφική κοινότητα (π.χ. γειτονιά, συνοικία, χωριό, πόλη, νομός, κράτος κ.λπ.) μια ομάδα ανθρώπων που βρίσκονται σε ένα λειτουργικό συσχετισμό μεταξύ τους (π.χ. εργοστάσιο, συνδικάτο, θρησκευτικό δόγμα, νοσοκομείο, σχολείο, σύλλογος κ.λπ.) ή μια κατηγορία πληθυσμού με ένα κοινό χαρακτηριστικό (π.χ. παιδιά, νέοι, γέροι, εργάτες, γυναίκες, αγρότες, άστεγοι, αλλοδαποί, αθίγγανοι κλπ.) (Ζωγράφου 2002:49-50).

«Με βάση σύγχρονες προσεγγίσεις, ο όρος «κοινότητα» χρησιμοποιείται για να περιγράψει σύνθετους κοινωνικοπολιτισμικούς σχηματισμούς, οι οποίοι, αντίθετα από ό,τι στο παρελθόν, δεν προκύπτουν από την αδράνεια και την απομόνωση αλλά μέσα από ένα περιβάλλον κοινωνικής και γεωγραφικής κινητικότητας. Διερευνώντας σύγχρονες μορφές κοινοτήτων μπορούμε να εντοπίσουμε ενδεικτικά τις παρακάτω:

➤ Κοινότητες οι οποίες προκύπτουν από την οικονομική μετανάστευση και τις νέες γεωπολιτικές ανακατατάξεις, και οι οποίες οργανώνουν το δικό τους κόσμο σε ένα «ξένο» και συχνά εχθρικό γι' αυτές περιβάλλον (κοινότητες μεταναστών, προσφύγων, μειονοτικές ομάδες).

➤ Κοινότητες οι οποίες βασίζονται στην πολιτισμική διαφοροποίηση από την κυρίαρχη κουλτούρα, στις κοινές δραστηριότητες ελεύθερου χρόνου και στα διακριτά life styles (ροκ ή ρέιβ κοινότητες, ομάδες μοτοσικλετιστών κ.λπ.)

➤ Κοινότητες που ιδρύονται μέσα από κρατικές παρεμβάσεις ή κοινοτικά δίκτυα και έχουν συγκεκριμένους σκοπούς (θεραπευτικές κοινότητες χρηστών τοξικών ουσιών, κοινότητες ανώνυμων αλκοολικών, εθελοντικές οργανώσεις κ.λπ.).

➤ Κοινότητες λατρείας, οι οποίες διαμορφώνουν τις δικές τους, συνήθως μεταφυσικού τύπου, απαντήσεις στα υπαρξιακά αδιέξοδα της σύγχρονης κοινωνίας (παραθρησκευτικές οργανώσεις).

➤ Οι «εντός δικτύου κοινότητες» (on line community), οι οποίες διαδίδονται από τα ΜΜΕ μέσω διαδικασιών «δημιουργικής κατανάλωσης» και από τη χρήση της επικοινωνίας στον Κυβερνοχώρο μέσα από υπολογιστή, και οι οποίες βασίζονται στα κοινά ενδιαφέροντα και στις συνήθειες πρακτικής δράσης ορισμένων ομάδων χρηστών» (Ζαϊμάκης, 2002:80-81).

Ο Bauman (1993 στο Σταθόπουλος 2005) επισημαίνει ότι η «τοπική κοινότητα...καλλιεργεί συναισθήματα συλλογικής ύπαρξης και δράσης, αισθήματα αυθόρμητων επιλογών και αντιμετώπισης τοπικών αναγκών, μια αίσθηση ότι δρούμε μαζί και όχι για τους άλλους, ή λόγω των άλλων».

Ο Δαουτόπουλος (1997) αναφέρεται στα βασικά χαρακτηριστικά της κοινότητας τα οποία είναι ο μικρός αριθμός κατοίκων, ο καθορισμένος γεωγραφικός χώρος, η συγκροτημένη διαβίωση ατόμων, κοινοί θεσμοί, αξίες και πεποιθήσεις, συναισθηματική ταύτιση.

Όπως αναφέρθηκε και παραπάνω η κοινότητα παραπέμπει σε ένα σύνολο ανθρώπων με κοινά χαρακτηριστικά, κουλτούρα και σκοπούς. Με τον όρο «Κοινωνική Εργασία με Κοινότητα» εννοείται η μέθοδος της κοινωνικής εργασίας η οποία

επικεντρώνεται σε διάφορες ομάδες της κοινότητας, συνήθως ευάλωτες ομάδες, συμβάλλοντας στην ενδυνάμωσή τους, στην απόκτηση κριτικής σκέψης ώστε να είναι σε θέση να κάνουν χρήση των δικαιωμάτων τους, να συνειδητοποιήσουν τις ανάγκες τους, να αναλύσουν τις αντιφατικές καταστάσεις της ζωής τους με σκοπό να ζητήσουν και να διεκδικήσουν τα συμφέροντά τους με στόχο την κοινωνική τους ευημερία.

Όπως επισημαίνει ο Σταθόπουλος, (2005:20) «ο όρος κοινοτική εργασία χρησιμοποιείται για να υποδηλώσει: α) τη συστηματική αντιμετώπιση κοινωνικών προβλημάτων τα οποία απασχολούν κατηγορίες ή ομάδες πολιτών σε μια κοινότητα, συνοικία, γειτονιά, β) την κινητοποίηση των κατοίκων για την επίλυση τοπικών προβλημάτων, γ) την παρέμβαση και την ανάπτυξη αποτελεσματικής συνεργασίας μεταξύ κοινοτικών οργανώσεων και φορέων κοινωνικής δράσης. Ως διαδικασία η κοινοτική εργασία επιδιώκει την ανάπτυξη συναισθηματικών δεσμών και κοινωνικής αλληλεγγύης μεταξύ των κατοίκων μιας περιοχής».

Ο Dunham νοεί την κοινωνική εργασία με κοινότητα σαν μια διαδικασία η οποία αρχίζει πάντοτε με πρόβλημα. Στα στάδια της διαδικασίας αυτής περιλαμβάνονται,

1. η αναγνώριση του προβλήματος,
2. η ανάλυση, δηλαδή διάσπαση του προβλήματος και η θεώρηση των διαφόρων απόψεων για αυτό,
3. ο προγραμματισμός, καθορισμός επιδιωκόμενης ή προτεινόμενης μελλοντικής δράσης ή πράξεων.

«Η συλλογική έκθεση Community Work and Social Change περιγράφει τρία επίπεδα κοινοτικής εργασίας: το πρώτο έχει να κάνει με τη λαϊκή συμμετοχή και την κοινοτική εργασία σε τοπικό επίπεδο, στη γειτονιά, τη συνοικία, το χωριό, και περιλαμβάνει εργασία με άτομα, οικογένειες και ομάδες. Πρόκειται για κοινωνική εργασία πεδίου, η οποία ασκείται στο πλαίσιο της καθημερινής κοινωνικής ζωής των ατόμων»....«Το δεύτερο σχετίζεται με συνεργασία και συντονισμό τοπικών υπηρεσιών και επικεντρώνεται σε εργασία κάτω από την ομπρέλα οργανώσεων, ομοσπονδιών και ευρύτερων τοπικών φορέων, σε συνεργασία με τοπικές θεσμικές οντότητες και εθελοντικές οργανώσεις»... «Το τρίτο επίπεδο παραπέμπει σε περιφερειακά και εθνικά σχεδιασμένη εργασία»... «Αυτό το επίπεδο συνδέεται με τον κοινωνικό σχεδιασμό, μια στρατηγική που επιδιώκει μέσα από τη συστηματική έρευνα, τη γνώση και τον προγραμματισμό να σχεδιάσει μορφές δράσης και πρακτικές που αποσκοπούν σε ελεγχόμενες αλλαγές. Η προσέγγιση του κοινωνικού σχεδιασμού είναι μια προσέγγιση από τα πάνω» (Ζαϊμάκης, 2002:97-98).

Σκοπός της κοινοτικής εργασίας είναι η κινητοποίηση των ανθρώπων, η ανάπτυξη της λειτουργικότητάς τους. Δίνει την δυνατότητα στους ανθρώπους να κατανοήσουν τα προβλήματά τους και να τα αντιμετωπίσουν.

1.5. Θεωρητικές Προσεγγίσεις

Η κοινωνική εργασία με τις μεθόδους της, την εφαρμογή της σε διάφορα επίπεδα κοινωνικής ζωής, στοχεύει στην κοινωνική αλλαγή με ευρύτερο σκοπό την κοινωνική ανάπτυξη και την βελτίωση του επιπέδου ζωής των εξυπηρετούμενων. Προϋπόθεση είναι όμως η ευαισθητοποίηση, δραστηριοποίηση, κινητοποίηση των κατοίκων για ανάληψη πρωτοβουλιών για κοινωνική συμμετοχή και συλλογική δράση. Η χρησιμότητα της κοινωνικής συμμετοχής στην επίτευξη της κοινωνικής αλλαγής και ανάπτυξης είναι δεδομένη. Εξαρτώνται όμως από τις θεωρίες που τις υποστηρίζουν.

Στη συνέχεια παρουσιάζονται οι θεωρίες εφαρμογής της κοινωνικής εργασίας που είναι:

1. Θεωρία της Κοινωνικής Ισορροπίας
2. Θεωρία της Κοινωνικής Σύγκρουσης
3. Συνθετική Προσέγγιση

1.5.1. Θεωρία της κοινωνικής ισορροπίας

Κύριοι εκπρόσωποι της λειτουργικής σχολής είναι ο Herbert Spencer και Emile Durkheim. Ο Spencer «πίστευε ότι η ανθρώπινη κοινωνία έχει, όπως η φύση τους δικούς της νόμους. Ο άνθρωπος δεν μπορεί να επέμβει στη νομοτέλεια της κοινωνίας, μπορεί μόνο να μελετήσει τα κοινωνικά φαινόμενα και να επιδείξει προσαρμοστικότητα στους κανόνες της λειτουργίας της κοινωνίας» (Σταθόπουλος 2005:90). Ο Spencer πίστευε ότι στην κοινωνία επιβιώνουν οι καλύτεροι θεσμοί, οι καλύτερες μορφές κοινωνικής οργάνωσης όπως επιβιώνουν στη φύση τα δυνατότερα είδη. Θεωρούσε ότι η παρέμβαση του ανθρώπου στην κοινωνία παρεμποδίζει την κοινωνική εξέλιξη.

Ο Durkheim εστιάζει στις ηθικές αρχές. Πίστευε ότι ο καθένας μπορεί να εργάζεται και να μην επιβαρύνει την κοινωνία. Τον απασχόλησε ιδιαίτερα το ζήτημα της κοινωνικής οργάνωσης (social order) που θα επέτρεπε στα άτομα να ζουν σε μια κοινωνία με βασικό χαρακτηριστικό την αρμονία. Θεωρεί ότι πρέπει να υπάρχει μια συλλογική συνείδηση, αποδεκτή από όλους» (Σταθόπουλος, 2005:91).

Η θεωρία της κοινωνικής ισορροπίας στοχεύει στην κοινωνική συναίνεση και κοινωνική σταθερότητα. Οι οπαδοί της θεωρίας της κοινωνικής ισορροπίας «ξεκινούν

από την παραδοχή ότι η κοινωνία είναι ένα σύστημα, ένα σύνολο στοιχείων ή μερών που αλληλεπιδρούν, με λίγο ως πολύ σταθερό τρόπο, σε κάθε δεδομένη χρονική περίοδο. Δίνουν έμφαση στα μέρη της κοινωνίας, και κυρίως στους βασικούς θεσμούς της, όπως η οικογένεια, η θρησκεία, η οικονομία, το κράτος και η εκπαίδευση» (Hughes και Kroehler 2007: 81). Η επιτυχία της ισορροπίας μεταξύ των μερών του είναι το ζητούμενο στην θεωρία της κοινωνικής ισορροπίας.

Πιο πρόσφατες θεωρήσεις για την θεωρία της κοινωνικής ισορροπίας υπήρχαν από τους Talcott Parsons και Robert Merton οι οποίοι ανέπτυξαν την θεωρία των συστημάτων. Σύμφωνα με την θεωρία των συστημάτων του Parsons οι βασικές λειτουργίες κάθε συστήματος είναι η διατήρηση, η προσαρμογή, η εκπλήρωση των σκοπών και η ολοκλήρωση του συστήματος. Η δομή του συστήματος σχετίζεται με τη σταθερότητα και τη διάρκειά του. Οι βασικές λειτουργίες συντελούν κατά κανόνα στη διατήρηση του συστήματος, του οποίου ενίοτε η ισορροπία διαταράσσεται. Η αστάθεια που προκαλείται από τη διατάραξη της ισορροπίας παρέχει τη δυνατότητα για αλλαγή» (Σταθόπουλος 2005:92).

Ο Merton θεωρείται ο κύριος εκπρόσωπος του λειτουργισμού. «Υπογράμμισε ότι όπως οι θεσμοί και τα άλλα μέρη μιας κοινωνίας μπορούν να συμβάλλουν στη διατήρηση του κοινωνικού συστήματος, ταυτόχρονα μπορούν να έχουν και αρνητικές συνέπειες» (Hughes και Kroehler 2007: 82).

Ο Merton έκανε λόγο στις έκδηλες και λανθάνουσες λειτουργίες ενός συστήματος. Έκδηλες λειτουργίες είναι οι αντικειμενικές συνέπειες που γίνονται αντιληπτές από τα μέλη ενός συστήματος και τις επιδιώκουν. Αντίθετα, οι λανθάνουσες δεν γίνονται αντιληπτές και δεν σχεδιάζονται από τα μέλη του συστήματος.

1.5.2. Θεωρία της κοινωνικής σύγκρουσης

Κύριος εκπρόσωπος της θεωρίας της κοινωνικής σύγκρουσης θεωρείται ο Karl Marx. Οι οπαδοί της θεωρίας της σύγκρουσης δίνουν έμφαση στις διαδικασίες της αλλαγής που διαμορφώνουν την κοινωνική ζωή, αναδεικνύοντας την αστάθεια της κοινωνίας και υπογραμμίζουν τα διαφορετικά συμφέροντα που χωρίζουν τα μέλη μιας κοινωνίας.

«Ενώ η θεωρία του Μαρξ επικεντρώνεται στην πάλη των τάξεων, πολλοί σύγχρονοι κοινωνιολόγοι θεωρούν ότι οι συγκρούσεις δεν περιορίζονται στις κοινωνικές τάξεις, αλλά υπάρχουν ανάμεσα σε πλήθος ομάδων και συμφερόντων- ανάμεσα στις διαφορετικές θρησκείες και φυλές, ανάμεσα στους καταναλωτές και τους παραγωγούς,

στους φορολογούμενους και τους δικαιούχους επιδομάτων... ανάμεσα στους νέους και τους ηλικιωμένους κλπ.». (Hughes και Kroehler 2007: 84- 85).

Όπως αναφέρει ο Σταθόπουλος (2005:96-97) «στην κοινωνική σύγκρουση δύο ή περισσότερα άτομα ή ομάδες παλεύουν ο ένας εναντίον του άλλου για να επιτύχουν μια κοινώς επιθυμητή αξία ή για ν' αποκτήσουν ένα αμοιβαία επιθυμητό αντικείμενο. Τα συγκρουόμενα μέρη επιδιώκουν την ήττα ή τη συντριβή του αντιπάλου για να επιτύχουν τους σκοπούς τους. Στις αιτίες που προκαλούν τη σύγκρουση περιλαμβάνονται: η άνιση κατανομή του πλούτου, η άνιση κατανομή του εισοδήματος, ο διαφορετικός έλεγχος των μέσων παραγωγής και διανομής των αγαθών και υπηρεσιών σε μια κοινωνία».

«Βασική πηγή σύγκρουσης στις ανθρώπινες κοινωνίες είναι η ανεπάρκεια των πηγών: ο πλούτος, το κύρος και η ισχύς είναι αγαθά μονίμως εν ανεπάρκεια, και αυτό σημαίνει ότι το κέρδος τους ενός ατόμου ή της μιας ομάδας συνεπάγεται συχνά ζημία για τους άλλους» (Hughes και Kroehler 2007: 85). Οι υποστηρικτές της θεωρίας της σύγκρουσης υποστηρίζουν ότι η δύναμη είναι η αυτή που αναδεικνύει τους κερδισμένους από τους χαμένους. Η δυνατότητα άσκησης ελέγχου στην συμπεριφορά κάποιων ομάδων προς κάποιους άλλους, ο τρόπος που οι «ισχυρές» αυτές ομάδες κατορθώνουν να αποκτούν και επιβάλλουν την δύναμή τους στους «ανίσχυρους». Οι Hughes και Kroehler (2007) υποστηρίζουν ότι οι οπαδοί της θεωρίας των συγκρούσεων θεωρούν ότι η κοινωνία διατηρείται εξαιτίας των συγκρουόμενων συμφερόντων. Η «ισχυρή» ομάδα διαμορφώνει τη θεσμική ζωή επιβάλλοντας κανόνες που εξυπηρετούν τα συμφέροντά της. Το κράτος είναι ένα όργανο καταπίεσης που χρησιμοποιούν προς όφελός τους οι ομάδες αυτές.

Ωστόσο, ο Πολυχρονόπουλος, (1978:69) επισημαίνει ότι η κοινωνική σύγκρουση «αποτελεί τον κύριο παράγοντα κοινωνικής αλλαγής και προόδου. Χωρίς την κοινωνική σύγκρουση είναι αμφίβολο αν η κοινωνική αλλαγή θα επιτελείτο και, αν ναι, σε ποια έκταση. Η κοινωνική σύγκρουση φέρνει τις αναγκαίες μεταρρυθμίσεις και αλλαγές σε μια κοινωνία».

1.5.3. Συνθετική Προσέγγιση

Η συνθετική προσέγγιση των δύο θεωριών συγκλίνει και τις δύο θεωρίες, της κοινωνικής ισορροπίας και της θεωρίας της κοινωνικής σύγκρουσης. Η συνθετική προσέγγιση υποστηρίζει «ότι μέσα στην κοινωνία ενυπάρχουν τόσο οι τάσεις για αρμονία, σταθερότητα και τάξη, όσο και οι δυνάμεις που προκαλούν δυσαρμονία, αστάθεια και σύγκρουση» (Σταθόπουλος 2005:101). Οι οπαδοί της θεωρίας της

κοινωνικής ισορροπίας αναγνωρίζουν τις καλές λειτουργίες του συστήματος ενώ οι οπαδοί της θεωρίας της κοινωνικής σύγκρουσης τονίζουν τις δυσλειτουργίες της κοινωνίας με σκοπό την αλλαγή.

«Η διαδικασία της κοινωνικής αλλαγής μέσα από το πρίσμα της συνθετικής προσέγγισης, έχει ένα συμβιβαστικό χαρακτήρα. Οι συγκρούσεις υπάρχουν και έχουν θετικό ρόλο στην κοινωνία, πρέπει όμως να επιλύονται με τρόπους που συμβάλλουν στην κοινωνική εξέλιξη και τη βαθμιαία κοινωνική αλλαγή, να διευθετούνται με βασικές μεταρρυθμίσεις και προσαρμογές χωρίς να διαλύεται η κοινωνία» (Σταθόπουλος 2005:102).

1.6. Στρατηγικές Παρέμβασης

Η κοινοτική εργασία είναι μια μέθοδος κοινωνικής εργασίας η οποία χρησιμοποιείται από τους κοινωνικούς λειτουργούς για την παρέμβαση τους στην κοινότητα. Στην πράξη δεν εφαρμόζεται αποκλειστικά κάποια μέθοδος ή στρατηγική παρέμβασης. Ο κοινωνικός λειτουργός εφαρμόζει συνθετικά τις μεθόδους και τις στρατηγικές ανάλογα με την κάθε περίπτωση και τους σκοπούς που θέτει κάθε φορά. Στη συνέχεια παρατίθενται οι στρατηγικές παρέμβασης στην κοινότητα.

1. Η κοινοτική δράση: Η κοινοτική δράση είναι μια στρατηγική για την κινητοποίηση και οργάνωση των κατοίκων σε ομάδες με σκοπό την διεκδίκηση κοινωνικών δικαιωμάτων, οικονομικών πόρων και την ανακατανομή κοινωνικής δύναμης, για την προστασία των συμφερόντων της ομάδας. Η κοινοτική δράση πέρα από την ικανοποίηση συγκεκριμένων αιτημάτων και την επίλυση προβλημάτων, αποσκοπεί στην ανάπτυξη πνεύματος συλλογικής δράσης μεταξύ του πληθυσμού, για την αντιμετώπιση καταστάσεων που επηρεάζουν δυσμενώς την κοινότητα ή επί μέρους ομάδες της. Τα αιτήματα των κατοίκων της κοινότητας είναι θέματα τοπικού ενδιαφέροντος. Στις μεθόδους που χρησιμοποιούνται για την δραστηριοποίηση και κινητοποίηση του πληθυσμού είναι η αντιπαράθεση, οι καταλήψεις, η παθητική αντίσταση. Κύριο χαρακτηριστικό της κοινοτικής δράσης είναι η προσπάθεια να επέλθει μια αλλαγή η οποία θα ικανοποιεί τα συμφέροντα των κατοίκων της κοινότητας. (Σταθόπουλος, 2005:33). Ο Ζαϊμάκης (2002:197) επισημαίνει ότι η κοινοτική δράση αποτελεί μια μέθοδο για την κοινοτική ανάπτυξη. Αφορά στην οργάνωση των πολιτών μιας κοινότητας μέσα από ομάδες, πρωτοβουλίες και συσπειρώσεις, οι οποίες στοχεύουν στην αναπτυξιακή διαδικασία και στην επίλυση προβλημάτων που απασχολούν την κοινότητα. Οι ομάδες πίεσης που συγκροτούνται μπορούν να διεκδικήσουν παροχές και

υπηρεσίες από το κράτος (π.χ. δημιουργία κοινωνικών υπηρεσιών σε επίπεδο κοινότητας), να αναπτύξουν δίκτυα κοινοτικής φροντίδας, να προστατεύσουν και να αναδείξουν το φυσικό πλούτο της κοινότητας, να οργανώσουν συνεταιριστικές μονάδες και να συμβάλλουν στη σχεδιασμένη κοινωνική αλλαγή, ή σε άλλες περιπτώσεις να εμποδίσουν αλλαγές που έχουν αρνητικό αντίκρυσμα στην καθημερινή ζωή των κατοίκων.

2. Κοινοτική - κοινωνική ανάπτυξη: Η κοινοτική ανάπτυξη είναι μια διαδικασία η οποία στοχεύει στην κοινωνική ευημερία των πολιτών, στην κάλυψη των αναγκών, στην απομάκρυνση των διαφόρων δυσκολιών με στόχο την ανάπτυξη της ποιότητας ζωής των κατοίκων μιας περιοχής. Η κοινοτική ανάπτυξη έχει αφετηρία την τοπική κατάσταση μιας περιοχής. Επεξεργάζεται τα δεδομένα μιας κοινότητας, αντιλαμβάνεται τις παραδόσεις, αντιλήψεις, τις λειτουργίες των δομών μιας κοινότητας. Η κοινοτική- κοινωνική ανάπτυξη είναι το σύνολο των διαδικασιών εκείνων που σχεδιάζονται και υλοποιούνται από τους κατοίκους μιας κοινότητας με σκοπό την διεκδίκηση δικαιωμάτων με σκοπό την βελτίωση της ποιότητας ζωής των κατοίκων. Οι γενικότεροι στόχοι της κοινοτικής ανάπτυξης όπως αναφέρονται από τον Σταθόπουλο (2005:34) είναι:

- a) Να επιτύχει τη μέγιστη δυνατή ισορροπία μεταξύ των αναγκών του πληθυσμού και των διαθέσιμων πόρων,
- b) Να επιτύχει την ενεργό συμμετοχή του πληθυσμού στον σχεδιασμό και την εφαρμογή των προγραμμάτων,
- c) Να επιτύχει την ένταξη προγραμμάτων τοπικού ενδιαφέροντος, μέσα σε προγράμματα ευρύτερης περιφερειακής και εθνικής ανάπτυξης.

3. Κοινοτική εκπαίδευση: Η κοινοτική εκπαίδευση είναι μια στρατηγική παρέμβασης που «αποσκοπεί στον συνδυασμό της υποχρεωτικής εκπαίδευσης με άλλες λειτουργίες κοινωνικής πρόνοιας, με την ευρύτερη έννοια του όρου. Τα σχολεία και γενικά τα εκπαιδευτικά ιδρύματα μετατρέπονται σε κέντρα εκπαίδευσης, επιμόρφωσης και αναψυχής για όλες τις ηλικίες. Με τον όρο κοινοτική εκπαίδευση, νοείται όχι μόνο η διαπαιδαγώγηση των νέων για την κοινοτική ζωή, αλλά και οι προσπάθειες για την ανάπτυξη της κοινότητας, η συμμετοχή των πολιτών στα κοινά, με τελικό στόχο την ευημερία» (Σταθόπουλος 2005:38-39).

Η Mayo (1994 στο Καραγκούνης 2008:152-153) αναφέρεται στην ενεργό συμμετοχή ατόμων και ομάδων της κοινότητας σε μια διαδικασία κριτικής ανάλυσης των κοινωνικοοικονομικών συνθηκών μέσα στις οποίες δημιουργούνται και αναπαράγονται

τα προβλήματα που αντιμετωπίζουν και σε δράσεις που επιχειρούν να ανατρέψουν τις συνθήκες αυτές αποτελεί μια εκπαιδευτική διαδικασία με την ευρύτερη έννοια της εκπαίδευσης, ενώ προσφέρει στα άτομα δεξιότητες και αυτοπεποίθηση για ενεργό δράση, που συνιστούν πολύτιμα εφόδια στην προσπάθειά τους να βελτιώσουν τις συνθήκες διαβίωσης τους.

«Η κεντρική ιδέα της κοινοτικής εκπαίδευσης είναι η επανασύνδεση του σχολείου με την πραγματική ζωή, δηλαδή τη γειτονιά, το συνοικισμό, την κοινότητα. Οι απολογητές της κοινοτικής εκπαίδευσης θέλουν να ανοίξουν το σχολείο προς τον άμεσο κοινωνικό περίγυρο και να το μετατρέψουν σε χώρο επιμόρφωσης για όλη τη γειτονιά με σκοπό την ευαισθητοποίηση, ενεργοποίηση και κινητοποίηση του πληθυσμού για την επίλυση των προβλημάτων του» (Ζωγράφου:2002:154).

Συμπερασματικά καταλήγουμε ότι η κοινοτική εκπαίδευση συμβάλλει στην ποιοτική αναβάθμιση και βελτίωση του βιοτικού και μορφωτικού επιπέδου του πληθυσμού.

4. Κοινοτική οργάνωση: Όπως υποστηρίζει ο Dunham (1971: 68) «η κοινοτική οργάνωση είναι η διαδικασία δια της οποίας επιδιώκεται η ισορροπία μεταξύ αναγκών Κοινωνικής Πρόνοιας και πόρων Κοινωνικής Πρόνοιας εντός της Κοινότητας». Η κοινοτική οργάνωση είναι συνδεδεμένη με την επίλυση των προβλημάτων στον τομέα της κοινωνικής πρόνοιας. «Ως διαδικασία παρέμβασης, η κοινοτική οργάνωση στηρίζεται στις δημοκρατικές αξίες και τις αρχές του σεβασμού στην ανθρώπινη προσωπικότητα, του δικαιώματος συμμετοχής των κατοίκων στην επίλυση των προβλημάτων, και στις δημοκρατικές διαδικασίες για τη λήψη και εφαρμογή αποφάσεων». (Σταθόπουλος, 2005:41)

5. Κοινωνικός σχεδιασμός: Ο κοινωνικός σχεδιασμός αναφέρεται στην προγραμματισμένη διαδικασία κοινωνικής αλλαγής. Ο κοινωνικός σχεδιασμός όπως επισημαίνει ο Καραγκούνης (2008:145) αφορά στην εκτίμηση των κοινοτικών προβλημάτων και αναγκών και στη συστηματική προσπάθεια σχεδιασμού στρατηγικών για την αντιμετώπισή τους.

6. Αποκέντρωση υπηρεσιών: Ο Σταθόπουλος (2005:42) αναφέρεται στην διπλή έννοια του όρου «αποκέντρωση υπηρεσιών». Ο όρος «αναφέρεται α) σε ανακατανομή εξουσίας και αρμοδιοτήτων από την κεντρική κυβέρνηση στην τοπική αυτοδιοίκηση, ή β) σε παροχή υπηρεσιών και μεγαλύτερη προσβασιμότητα σε τοπικό επίπεδο. Οι υπηρεσίες μεταφέρονται στις αρμοδιότητες της τοπικής κοινότητας για την παροχή βοήθειας σε επίπεδο συνοικίας, γειτονιάς μέσα από την παροχή υποστηρικτικών

υπηρεσιών ώστε τα κοινωνικά ευάλωτα άτομα (ηλικιωμένοι, άτομα με χρόνιες παθήσεις, ψυχικά ασθενείς) να συνεχίσουν την φροντίδα στο σπίτι ή να αποφύγουν την παραμονή τους σε ίδρυμα. Τέτοια παραδείγματα είναι τα προγράμματα λαϊκής επιμόρφωσης, γεωργικών εφαρμογών, ξενώνες για την φιλοξενία των ψυχικά ασθενών στα πλαίσια της ψυχιατρικής μεταρρύθμισης, το πρόγραμμα «Βοήθεια στο Σπίτι» για τους ηλικιωμένους και άτομα με αναπηρία.

1.7. Πρότυπα Πρακτικής

Όπως επισημαίνει ο Σταθόπουλος, η έννοια του προτύπου αναφέρεται σε μια θεωρητική κατασκευή φαινομένων που προσπαθούν να εξηγήσουν την συμπεριφορά ατόμων ή ομάδων σε μια δεδομένη κατάσταση. Παρακάτω αναφέρονται τα πρότυπα πρακτικής της κοινοτικής εργασίας. Τα πρότυπα πρακτικής είναι θεωρίες για την κοινοτική εργασία. Αν μια θεωρία δεν ερμηνεύει σωστά μια κατάσταση, ο επαγγελματίας οφείλει να εφαρμόσει άλλη θεωρία για την περίπτωση αυτή και σε πολλές περιπτώσεις να εφαρμόσει μια συνθετική προσέγγιση δύο ή παραπάνω προτύπων. Ο επαγγελματίας ανάλογα με την περίπτωση κρίνει ποια θεωρία θα εφαρμόσει.

1.7.1. Το πρότυπο της κοινωνικής ένταξης (Ross)

Το πρότυπο κοινωνικής ένταξης υποστηρίζει ότι το κοινωνικό σύστημα λειτουργεί αρμονικά και ότι οι άνθρωποι θα πρέπει να κινητοποιηθούν, να βγουν από την μοιρολατρία και την αμάθεια για να επωφεληθούν από τα κοινωνικά αγαθά. «Η βασική θέση του Ross είναι ότι οι άνθρωποι, με τη συνεργασία και βοήθεια, μπορούν να αλλάξουν και να βελτιώσουν τις συνθήκες ζωής στην κοινότητά τους, αξιοποιώντας τους πόρους, τις πηγές που βρίσκονται μέσα και έξω από την κοινότητα (π.χ. κρατικές πηγές, διεθνείς οργανώσεις, εκκλησιαστικές υπηρεσίες κ.λπ.) (Σταθόπουλος, 2005:213).

Σύμφωνα με τον Ross (1985:89) αυτό που επιζητείται είναι η κοινοτική ενότητα, «η οποία είναι μια ιδιότητα του τρόπου ζωής στην κοινότητα, που ξεπηδά από την δράση, καθώς οι άνθρωποι εργάζονται χέρι με χέρι σε κοινά έργα, καθώς οι άνθρωποι παίρνουν μέρος συνειδητά σε κοινά προγράμματα επιζητώντας κοινούς σκοπούς». Ο Ross τονίζει τη συμβολή της κοινοτικής εργασίας στην ανάπτυξη σχέσεων μεταξύ των κατοίκων καθώς κατά τον συγγραφέα η κοινοτική εργασία είναι η «διαδικασία με την οποία μια κοινότητα αναγνωρίζει τις ανάγκες της ή τους αντικειμενικούς σκοπούς της, αναπτύσσει εμπιστοσύνη και την θέληση να εργαστεί γι' αυτές τις ανάγκες ή του σκοπούς, βρίσκει πηγές βοήθειας (μέσα ή έξω από την κοινότητα), για να ασχοληθεί με τις ανάγκες αυτές ή

τους σκοπούς, δρα για την επιτυχία τους και με τον τρόπο αυτό επεκτείνει και αναπτύσσει συνεταιριστικές και συνεργατικές στάσεις και συνήθειες μέσα στην κοινότητα» (Ross, 1985:70).

«Σύμφωνα με την θεωρία της αρμονίας του Ross, κοινωνική ένταξη σημαίνει να μη ζητούν οι άνθρωποι περισσότερο από ό,τι επιτρέπει το σύστημα και, αντί να προσαρμοσθεί το σύστημα στις ανάγκες και επιθυμίες των ενδιαφερομένων, πρέπει να προσαρμοσθούν οι ανάγκες και οι επιθυμίες των ανθρώπων στα μέσα που προσφέρει το υπάρχον σύστημα» (Ζωγράφου, 2002:97).

Ο Ross (1985: 133-143) στηρίζει την μεθοδολογία του σε κάποιες υποθέσεις που επηρεάζουν την μέθοδο στα πλαίσια της κοινότητας. Αυτές είναι:

1. Η υπόθεση ότι οι κοινότητες ανθρώπων μπορούν να αναπτύξουν ικανότητα να ασχοληθούν με τα δικά τους προβλήματα.
2. Η υπόθεση ότι οι άνθρωποι θέλουν να αλλάξουν και μπορούν να αλλάξουν.
3. Η υπόθεση ότι οι άνθρωποι θα έπρεπε να συμμετέχουν στην εκτέλεση, στην προσαρμογή ή στον έλεγχο των μεγάλων αλλαγών που γίνονται στις κοινότητές τους.
4. Οι αλλαγές στην ζωή της κοινότητας που έχουν επιβληθεί ή αναπτυχθεί από την ίδια την κοινότητα έχουν ένα νόημα και μια διάρκεια που δεν έχουν οι επιβεβλημένες αλλαγές.
5. Ένας «ολοκληρωτικός τρόπος αντιμετώπισης» μπορεί να ασχοληθεί με προβλήματα με τα οποία ένας «τμηματικός τρόπος προσεγγίσεως» δεν μπορεί να επιτύχει.
6. Η δημοκρατία απαιτεί συνεργατική συμμετοχή και δράση στις υποθέσεις της κοινότητας και ότι οι άνθρωποι πρέπει να μαθαίνουν τις δεξιότητες που το κάνουν δυνατό.
7. Συχνά κοινότητες ανθρώπων χρειάζονται βοήθεια για να οργανώσουν τον τρόπο ν' ασχοληθούν με τις ανάγκες τους.

1.7.2. Το ριζοσπαστικό πρότυπο (Alinsky)

Ο Saul Alinsky είναι ο κυριότερος εκπρόσωπος της πρακτικής της κοινωνικής εργασίας με κοινότητα. Το πρότυπο πρακτικής του Alinsky στηρίζεται κυρίως στις θεωρίες της σύγκρουσης. Αποφασιστικής σημασίας για τον Alinsky είναι η κατάκτηση της δύναμης από το λαό, ο οποίος εφόσον έχει την εξουσία στα χέρια του, θα μπορέσει να λάβει σωστές αποφάσεις» (Ζωγράφου 2002:105). Υποστηρίζει την αυτοοργάνωση του πληθυσμού. Χωρίζει τους ανθρώπους σε δυο κατηγορίες, σε εκείνους που έχουν δύναμη

και κρατάνε την εξουσία στα χέρια τους και σε εκείνους που δεν έχουν καθόλου δύναμη, τους «ακτήμονες», που ζουν σε άθλιες συνθήκες διαβίωσης. Για τον Alinsky η δύναμη και η απόκτηση δύναμης είναι βασικό στοιχείο για την κοινοτική οργάνωση. Όπως αναφέρει ο Ζωγράφου (2002), ο Alinsky παίρνει ξεκάθαρη θέση υπέρ των αδυνάτων. Οι ενδιαφερόμενοι πρέπει να στηρίζονται στις δικές τους δυνάμεις, να αναπτύξουν εμπιστοσύνη στον εαυτό τους, να αυτοοργανωθούν, να διεκδικήσουν τους στόχους τους. Θεωρεί ότι πρέπει να λύσουν μόνοι τους τα προβλήματά τους καθώς κανένας δεν μπορεί να αναδείξει τόσο καλά όσο μπορούν να το κάνουν οι ίδιοι.

«Ο συγγραφέας προτείνει ορισμένους κανόνες, οι οποίοι θα βοηθήσουν τους αδύνατους να αποκτήσουν δύναμη από τους δυνατούς:

- Δύναμη δεν είναι μόνο αυτό που έχει κανείς, αλλά αυτό που νομίζει ο αντίπαλος ότι έχει κανείς.
- Μια καλή τακτική είναι αυτή που κάνει κέφι στα μέλη της ομάδας.
- Η απειλή έχει κατά κανόνα μεγαλύτερη εκφοβιστική επίδραση από την υλοποίησή της.
- Αναζήτησε ένα στόχο, προσωποποίησε τον και πυροβόλησέ τον.
- Πυροβολώντας τον ένα στόχο, πετυχαίνει κανείς και όλες τις διπλανές φιγούρες, διότι έρχονται να βοηθήσουν το στόχο» (Ζωγράφου, 2002:106-107).

1.7.3. Το συνθετικό πρότυπο (Rothman)

Ο Rothman έκανε μια προσπάθεια για να συνθέσει τα πρότυπα του Ross και Alinsky. Όπως αναφέρει ο Σταθόπουλος (2005), ο συγγραφέας παραθέτει τα τρία πρότυπα εφαρμογής στην άσκηση της κοινοτικής εργασίας με κοινότητα τα οποία είναι η τοπική ανάπτυξη, ο κοινωνικός σχεδιασμός και η κοινωνική δράση.

1. Η τοπική ανάπτυξη.

Δίνεται μεγάλη έμφαση στους στόχους της διαδικασίας οι οποίοι αποσκοπούν στην δημιουργία σχέσεων συνεργασίας στην κοινότητα. Σύμφωνα με την κοινοτική ανάπτυξη, η κοινότητα αποτελείται από άτομα που δεν έχουν δύναμη, είναι απομονωμένοι και δεν έχουν τις δεξιότητες να διεκδικήσουν τα δικαιώματά τους. Η στρατηγική για την κοινωνική αλλαγή είναι η ανάμιξη όσο το δυνατόν περισσότερων κατοίκων με σκοπό την κινητοποίησή τους για να επιλυθεί το πρόβλημα, επιδιώκοντας τη συναίνεση μεταξύ των κατοίκων. Ο ρόλος του κοινοτικού στελέχους στην τοπική ανάπτυξη είναι αυτός του «βοηθού» ή του «εμπυχωτή», διευκολύνοντας την διαδικασία της επίλυσης των

προβλημάτων και συμβάλλοντας στην δημιουργία καλών σχέσεων. Ο «πελάτης» αποτελείται από ολόκληρη την κοινότητα, ολόκληρο τον πληθυσμό της περιοχής. Είναι οι απλοί πολίτες της περιοχής. Οι πελάτες συνεργάζονται με τον ειδικό. Εμπλέκονται στη διαδικασία για τον καθορισμό των στόχων και λαμβάνουν μαζί τις αποφάσεις.

2. Κοινωνικός Σχεδιασμός.

Στον κοινωνικό σχεδιασμό η κοινότητα θεωρείται ένας χώρος με πολλά προβλήματα. Ο κοινωνικός σχεδιαστής και η οργάνωση αναλαμβάνουν τις κατάλληλες πρωτοβουλίες για την επίλυση των προβλημάτων. Η στρατηγική για την κοινωνική αλλαγή επιτυγχάνεται από την συλλογή στοιχείων και τον προσδιορισμό του προβλήματος. Ο ρόλος του κοινοτικού στελέχους εξειδικεύεται στη συλλογή και την ανάλυση στοιχείων. Καθώς και στην επεξεργασία προγραμμάτων. Ζητούμενο είναι η δημιουργία καλών σχέσεων συνεργασίας στις οργανώσεις και των φορέων της κοινότητας. Ο πελάτης μπορεί να είναι μια κοινότητα ή συγκεκριμένες ομάδες του πληθυσμού ή κάποια περιοχή. Οι πελάτες είναι δέκτες των υπηρεσιών που προσφέρει η διαδικασία του σχεδιασμού.

3. Κοινωνική Δράση.

Η κοινωνική δράση επιδιώκει στόχους διαδικασίας ή εκτέλεσης έργου. Στο πρότυπο της κοινωνικής δράσης διαπιστώνει ότι στην κοινότητα υπάρχουν διάφορες υποομάδες που βρίσκονται σε μειονεκτική θέση καθώς δεν έχουν δύναμη ούτε επιρροή για την διεκδίκηση των συμφερόντων τους. Η κοινωνική αλλαγή επέρχεται μέσω της δραστηριοποίησης της καταπιεζόμενης ομάδας με σκοπό την απόκτηση δύναμης και ανταγωνιστικότητας. Οι τακτικές που χρησιμοποιούνται στην πρακτική είναι η διαμαρτυρία, οι διαδηλώσεις, οι πορείες. Το στέλεχος κοινοτικής εργασίας υιοθετεί τον ρόλο του συνηγόρου της καταπιεζόμενης ομάδας με σκοπό την εξυπηρέτηση των συμφερόντων της.

1.7.4. Το συμπληρωματικό πρότυπο (Warf)

Ο Warf υποστηρίζει την άποψη ότι η κοινοτική εργασία, σε οποιαδήποτε μορφή της, αποσκοπεί σε κοινωνική, άρα σχεδιασμένη διαδικασία αλλαγής σε κοινοτικό- τοπικό επίπεδο. Θεωρεί ότι το πρότυπο του Rothman είναι ελλιπές και παραθέτει ένα δικό του συμπληρωματικό πρότυπο. Οι κυριότερες μεταβλητές του προτύπου του Warf κατά τον Σταθόπουλο (2005:232-236) είναι:

1. Νομιμότητα.

Η νομιμότητα αναφέρεται στον επαγγελματία και σε άλλα άτομα στελεχωμένα με επαγγελματική κατάρτιση όπως είναι κοινωνικοί λειτουργοί, εμπυχωτές, στελέχη κοινοτικής ή περιφερειακής ανάπτυξης, στελέχη λαϊκής επιμόρφωσης ή ακόμα και άτομα χωρίς εκπαίδευση στην κοινοτική εργασία όπως πρόεδροι συλλόγων και άλλοι φορείς που αναλαμβάνουν πρωτοβουλίες που συντελούν στην κοινωνική αλλαγή. Η αξιοπιστία είναι ένας πολύ σημαντικός παράγοντας για τα άτομα που αναλαμβάνουν έργο.

2. Εντολή- δικαίωμα.

Η εντολή- δικαίωμα για παρέμβαση αναφέρεται στο δικαίωμα της οργάνωσης να διαθέτει τους πόρους που απαιτούνται για την επίτευξη των σκοπών της. Η αναφορά μας στην οργάνωση που προτείνει την αλλαγή δεν σημαίνει ότι αγνοείται η κοινότητα ή ότι οι σκοποί αυτοί της επιβάλλονται, αλλά ότι η οργάνωση ενεργεί εν ονόματι της κοινότητας για την εκπλήρωση των σκοπών.

3. Δεκτικότητα για κοινωνική αλλαγή.

Ο Warf επισημαίνει ένα σημαντικό στοιχείο για την διαδικασία της κοινωνικής αλλαγής, είναι η επικαιρότητα της προτεινόμενης αλλαγής. Σε μια κοινότητα ή οργάνωση υπάρχει πάντα μια μικρή ομάδα που ασκεί επιρροή στη λήψη αποφάσεων. Το στέλεχος κοινοτικής εργασίας πρέπει να εκτιμήσει αν η προτεινόμενη αλλαγή είναι ευπρόσδεκτη από τα ηγετικά στελέχη, αν εξυπηρετεί τα προσωπικά ή επαγγελματικά συμφέροντα ή αν έρχεται σε αντίθεση με βασικές επιδιώξεις τους.

4. Φύση της κοινωνικής αλλαγής.

Όσο πιο ριζοσπαστική είναι μια πρόταση για κοινωνική αλλαγή τόσο πιο πολλές αντιδράσεις θα υπάρξουν, ακόμα και από εκείνους τους φορείς που αρχικά είχαν υιοθετήσει θετική στάση. Γι αυτό πέρα από τη δεκτικότητα για κοινωνική αλλαγή θα πρέπει να εκτιμάται σε πιο βαθμό η προτεινόμενη αλλαγή επηρεάζει τη ζωή και τα συμφέροντα εκείνων στους οποίους απευθύνεται.

Κεφάλαιο 2^ο: Η Τοπική - Κοινοτική Ανάπτυξη

2.1. Αποσαφήνιση του όρου

2.1.1. Η έννοια του τοπικού

Για να περιγράψουμε την έννοια της τοπικής ανάπτυξης, χρήσιμο θα ήταν να αποσαφηνίσουμε τον όρο του «τοπικού». «Η έννοια του τοπικού μετατοπίζει το επίκεντρο του ενδιαφέροντος από το κοινωνικό στο γεωγραφικό ή χωρικό στοιχείο. Παράλληλα, υπογραμμίζει τα δίκτυα των χωρικών σχέσεων τόσο στο εσωτερικό όσο και στο εξωτερικό της τοπικής κοινωνίας και τη σημασία των αλλαγών της ύστερης νεωτερικότητας στην κοινωνική ζωή και την πολιτική του κάθε τοπικού χώρου, επισημαίνοντας ότι η εκτεταμένη κοινωνική και γεωγραφική κινητικότητα αποδεσμεύει τις τοπικές κοινωνίες από γεωγραφικούς προσδιορισμούς» (Ζαϊμάκης, 2002:89).

Η κοινότητα νοείται ως ένα σύνολο ομάδων που ζουν σε μια συγκεκριμένη γεωγραφική περιοχή, παρουσιάζοντας κοινά στοιχεία στον τρόπο ζωής τους. Ο συναισθηματικός δεσμός της κοινότητας με το άτομο είναι ένα σημαντικό χαρακτηριστικό.

«Η κοινότητα σε σχέση με την Τοπική Αυτοδιοίκηση θεωρείται φορέας και πλαίσιο παροχής υπηρεσιών αλλά και αποδέκτης υπηρεσιών της κοινωνικής πρόνοιας γενικότερα. Η κοινότητα νοείται και ως αποκέντρωση υπηρεσιών ώστε να είναι προσιτές στον πληθυσμό. Παράλληλα ο όρος κοινότητα περιλαμβάνει και την παροχή υπηρεσιών από οργανώσεις, φορείς, συλλόγους, άτομα και τυπικά δίκτυα φροντίδας με σκοπό την κάλυψη των κοινωνικών αναγκών των μελών τους ή του πληθυσμού μιας κοινότητας» (Κατσάπη και Καψάλη, 1999:39).

Το τοπικό διαθέτει ως ένα βαθμό τη δική του δυναμική με σκοπό τη ρύθμιση των τοπικών προβλημάτων και των κοινωνικών σχέσεων.

«Ο Duncan προσδιορίζει το τοπικό όχι τόσο ως ένα σύστημα, αλλά μάλλον ως ένα πλαίσιο όπου υπάρχουν άνθρωποι, νοικοκυριά, οικογένειες, κρατικοί θεσμοί κ.ο.κ. είναι οι άνθρωποι που δρουν αναπαράγοντας δομές διαμέσου των δραστηριοτήτων τους. Με αυτή την έννοια το τοπικό είναι ένα σύνολο και ένας συνδυασμός διαδικασιών και σχέσεων, στις οποίες εμπλέκονται φορείς, άτομα και ομάδες. Αυτές οι διεργασίες μπορούν να ποικίλλουν και η κάθε τοπική κοινωνία μπορεί να έχει ή να μην έχει κάποια ιδιαίτερα χαρακτηριστικά, να συγκροτεί ή να μη συγκροτεί μια κοινότητα» (Ζαϊμάκης, 2002:90).

2.1.2. Η έννοια της κοινοτικής ανάπτυξης

Η κοινοτική ανάπτυξη είναι μια διαδικασία η οποία στοχεύει στην κοινωνική ευημερία των πολιτών, στην κάλυψη των αναγκών, στην απομάκρυνση των διαφόρων δυσκολιών με στόχο την ανάπτυξη της ποιότητας ζωής των κατοίκων μιας περιοχής. Η κοινοτική ανάπτυξη έχει αφετηρία την τοπική κατάσταση μιας περιοχής. Επεξεργάζεται τα δεδομένα μιας κοινότητας, αντιλαμβάνεται τις παραδόσεις, αντιλήψεις, τις λειτουργίες των δομών μιας κοινότητας. Επίσης όπως αναφέρει και ο Ζαϊμάκης (2002:160) «στο πλαίσιο της κοινοτικής ανάπτυξης επιχειρείται η σύνδεση της τοπικής κοινωνίας με το ευρύτερο κοινωνικοοικονομικό περιβάλλον για την αξιοποίηση των νέων δυνατοτήτων που προσφέρονται από την αλληλεπίδραση του τοπικού με την περιβάλλουσα κοινωνία».

«Με τον όρο Κοινοτική Ανάπτυξη (ΚΑ) αναφερόμαστε σε αυθόρμητες κυρίως πρωτοβουλίες (δεν αποκλείονται βέβαια και κάποιες πρωτοβουλίες που υποβοηθούνται από κάποιο φορέα) ατόμων που ζουν σε κοινότητες για την βελτίωση των συνθηκών διαβίωσης και εργασίας τους» (Δαουτόπουλος, 1997: 16)

Συνοψίζοντας, η κοινοτική ανάπτυξη είναι μια διαδικασία ή οποία στοχεύει στην ανάπτυξη της κοινωνικής ευημερίας, την ανάπτυξη του βιοτικού επιπέδου των κατοίκων μιας περιοχής, περιορίζοντας τις δυσκολίες και τα εμπόδια που εμφανίζονται σε κάθε κοινότητα, ικανοποιώντας τις ανάγκες της κοινότητας, παρέχοντας ίσες ευκαιρίες για όλα τα άτομα της περιοχής. Αυτό επιτυγχάνεται μέσα από προγραμματισμένες δράσεις και δράσεις κοινωνικού σχεδιασμού, από τα τοπικά αναπτυξιακά προγράμματα τα οποία έχουν στόχο την κινητοποίηση των κατοίκων της κοινότητας, την ανάπτυξη του αισθήματος της συλλογικής δράσης, τη συμμετοχή σε διάφορα προγράμματα και την συνεργασία με άλλους φορείς και οργανώσεις της κοινότητας.

2.1.3. Οι αρχές της κοινοτικής ανάπτυξης

«Η προσέγγιση της κοινοτικής ανάπτυξης εδράζεται σε τρεις βασικές αντιλήψεις. Πρώτον, στην αρχή της κοινωνικής δικαιοσύνης: Η ανάπτυξη δεν πρέπει να συμβάλλει στην ενίσχυση των υφιστάμενων ανισοτήτων στη χρήση πόρων και αγαθών, αλλά οφείλει να προσβλέπει στη δημιουργία ενός περιβάλλοντος που καταπολεμά τις ανισότητες, τη φτώχεια και τον κοινωνικό αποκλεισμό, και παρέχει ίσες ευκαιρίες σε όλους.

Δεύτερον, στην ιδέα της αειφόρου ανάπτυξης: Η φύση δεν είναι μια ανεξάντλητη πηγή που μπορεί να αποτελεί αντικείμενο συνεχούς εκμετάλλευσης, χωρίς αυτό να έχει συνέπειες στο περιβάλλον. Η φύση δεν υπάρχει απλώς και μόνο για εκμετάλλευση με στόχο τη συσσώρευση πλούτου και την ικανοποίηση των ανθρώπινων αναγκών, αλλά

είναι μια αξία από μόνη της. Ως εκ τούτου, ο άνθρωπος έχει την ηθική υποχρέωση να χειρίζεται τη φύση με τέτοιο τρόπο, ώστε να ευνοεί την αναπαραγωγή της και να μη συντελεί στην καταστροφή της.

Τρίτον, στην αντίληψη της υγιούς κοινότητας: Σύμφωνα με την Παγκόσμια Οργάνωση Υγείας, η υγεία σημαίνει μια κατάσταση φυσικής, διανοητικής και κοινωνικής ευημερίας, και όχι απλώς απουσία ασθενειών ή αναπηριών» (Ζαϊμάκης, 2002:160-161).

2.1.4. Ιστορική εξέλιξη

Ο όρος της κοινοτικής αναπτυξης, όπως έχει περιγραφεί ήδη, γνώρισε άνθηση κυρίως τις πρώτες μεταπολεμικές δεκαετίες σε συγκεκριμένα προγράμματα. Πιο αναλυτικά, τέτοιου είδους προγράμματα αναπτύχθηκαν στις χώρες του Τρίτου Κόσμου, από τους Βρετανούς αποικιοκράτες και τον ΟΗΕ, και στη συνέχεια στις χώρες της ΒορειοΔυτικής Ευρώπης και τις Ηνωμένες Πολιτείες Αμερικής.

Αρχικά χρησιμοποιήθηκε ως επί το πλείστον ως μέσο χειραγώγησης των τοπικών κοινωνιών. Προοδευτικά, ο στόχος του μοντέλου επικεντρώθηκε στην ενθάρρυνση των μελών της κοινότητας να αναδείξουν τις ανάγκες και τα προβλήματα τους και στη συνέχεια να συμμετέχουν σε συλλογικές δράσεις για την αποτελεσματική αντιμετώπιση αυτών. (Καραγκούνης, 2009)

Όσον αφορά την Ελλάδα ο όρος «ανάπτυξη» εμφανίστηκε στις αρχές της δεκαετίας του 1950 και σύμφωνα με τον Κονιόρδο (2000:30) αποτέλεσε την απαραίτητη συνέχεια και επέκταση αυτού που στα τέλη της δεκαετίας του 1940 είχε εμφανιστεί με τον όρο «ανοικοδόμηση». Στην μεταπολεμική περίοδο και σε ένα πολιτικό κλίμα έντονων πιέσεων και εξαρτήσεων από τη βοήθεια διεθνών οργανισμών, η προσπάθεια ανάπτυξης και εκσυγχρονισμού ταυτίστηκε με την επιδίωξη να έρθει η χώρα πλησιέστερα στην ευμάρεια και την ευημερία της Δύσης. Συμπερασματικά, η εκβιομηχάνιση και η οικονομική μεγέθυνση αποτέλεσαν τους βασικότερους στόχους της ανάπτυξης. Σε αντίθεση με τις χώρες πρότυπο της Δυτικής Ευρώπης, ο διάλογος γύρω από τα ζητήματα της κοινωνικής πολιτικής παρέμεινε στο περιθώριο (Πετμετζίδου, 1992).

Σε μεγάλο βαθμό αυτός εξαντλήθηκε στην κατά κύριο λόγο ιδρυματική φροντίδα παιδιών, μέσα από την αμφιλεγόμενη δράση της «Βασιλικής Πρόνοιας», που ιδρύθηκε το 1947. Σημαντική για το θέμα της κοινοτικής ανάπτυξης στην Ελλάδα υπήρξε η ίδρυση-την ίδια χρονολογία- του «Βασιλικού Εθνικού Ιδρύματος», ως οργανισμός κοινής ωφελείας ιδιωτικού δικαίου. Σκοπός του ιδρύματος, που το 1970 μετονομάστηκε σε

«Εθνικό Ίδρυμα Νεότητας» ήταν η εξύψωση του κοινωνικού, μορφωτικού και βιωτικού επιπέδου του ελληνικού λαού. (Καραγκούνης, 2009)

2.2. Οι Δυσκολίες εφαρμογής της κοινωνικής ανάπτυξης στην Ελλάδα

Από την δεκαετία του 1990 εκδηλώνεται ολοένα και περισσότερο ενδιαφέρον για την τοπική και κοινοτική ανάπτυξη. Το γεγονός αυτό, σύμφωνα με τον Καραγκούνη(1996), φαίνεται να σχετίζεται με την πληθώρα και τον προσανατολισμό των χρηματοδοτούμενων από την Ευρωπαϊκή Ένωση προγραμμάτων , καθώς και με την σειρά αποπειρών αναβάθμισης και βελτίωσης του συστήματος Κοινωνικής πρόνοιας και Τοπικής Αυτοδιοίκησης.

Παρόλα αυτά, οι πρωτοβουλίες αυτές συναντούν αρκετές δυσκολίες στην εφαρμογή τους, οι οποίες, μεταξύ άλλων, σχετίζονται με τους επιλέξιμους μεθόδους υλοποίησης των δράσεων, το ανεπαρκές θεσμικό πλαίσιο και την απουσία ενός στρατηγικού σχεδιασμού κυρίως σε τοπικό επίπεδο, στον οποίο θα μπορούσαν να ενταχθούν τα αναπτυξιακά προγράμματα και οι επιχειρούμενες μεταρρυθμίσεις.

2.3 Παράγοντες επιρροής

Οι παράγοντες που επηρεάζουν και λειτουργούν ως εμπόδια στην κοινωνική αλλαγή μπορούν να είναι πολλοί και διάφοροι. Σύμφωνα με τους Zaltman και Dunkan (1977:66) στον Δαουτόπουλο,1996 ταξινομούνται σε τέσσερις μεγάλες κατηγορίες : πολιτισμικά εμπόδια, κοινωνικά εμπόδια, οργανωτικά εμπόδια και ψυχολογικά εμπόδια.

Αναλυτικότερα:

α) Πολιτισμικά εμπόδια

Τέτοια είδους εμπόδια είναι πιθανόν να προέρχονται από **πολιτισμικές αξίες και πεποιθήσεις**, από την ανάγκη διατήρησης του προσωπικού γοήτρου κ.α.

Πιο συγκεκριμένα, η βιβλιογραφία της ανάπτυξης είναι γεμάτη από περιπτώσεις αποτυχίας προγραμμάτων εξαιτίας της σύγκρουσης που έχουν με τις βασικές πολιτισμικές αξίες και πεποιθήσεις του πληθυσμού- στόχου. Κάποια παραδείγματα εμποδίων αποτελούν η έλλειψη έμφασης στην σκληρή δουλειά, η μοιρολατρία, οι θρησκευτικές δοξασίες και η απουσία επιθυμίας για ανοδική κοινωνική κινητικότητα.

Ο **πολιτισμικός εθνοκεντρισμός** είναι επίσης ένα φαινόμενο που παρατηρείται πολύ συχνά στα προγράμματα που εφαρμόζονται στις αναπτυσσόμενες χώρες. Είτε οι ειδικοί επιστήμονες, είτε ο τοπικός πληθυσμός θεωρούν, θεληματικά ή άθελα τους, ότι ο πολιτισμός τους είναι ανώτερος από των άλλων. Αυτό έχει ως αποτέλεσμα την εκδήλωση

αντίστασης στην εφαρμογή των δράσεων εκ μέρους του ενός από τις δύο πλευρές, αντίστοιχα.

Τέλος, έχει επισημανθεί ότι όταν σχέδιο αλλαγής παρουσιάζεται στον πληθυσμό ως και καλείται να το αποδεχτεί ως ανώτερο από τις δικές του πρακτικές, εμφανίζεται αντίσταση στην εφαρμογή του. Η αντίσταση πηγάζει από το γεγονός της διατήρησης του **προσωπικού γοήτρου**, της αυτοεκτίμησης, της κατωτερότητας των δικών του πρακτικών.

β) Κοινωνικά εμπόδια

Τέτοιας φύσης εμπόδια στην κοινωνική ανάπτυξη μπορεί να είναι: η ομαδική αλληλεγγύη, η συμμόρφωση στους υπάρχοντες κοινωνικούς κανόνες και η ύπαρξη κοινωνικών αντιθέσεων.

Έχει παρατηρηθεί ότι η εισαγωγή αλλαγών που δίνουν έμφαση ή στηρίζονται στην ατομικότητα συναντούν αντίσταση σε κοινωνίες που δίνεται ιδιαίτερη αξία στην **ομαδική αλληλεγγύη**.

Συγχρόνως, όπως είναι γνωστό οι κοινωνικοί κανόνες καθορίζουν τις κοινωνικές σχέσεις των ατόμων σε ένα σύνολο, επομένως αποτελούν θεμελιακά στοιχεία της λειτουργίας του κοινωνικού συστήματος. Συνεπώς, η **συμμόρφωση στους κοινωνικούς κανόνες** είναι απαραίτητη για την κοινωνική αλλαγή που θα οδηγήσει στην ανάπτυξη.

Επίσης, όταν σε ένα κοινωνικό σύστημα υπάρχουν **κοινωνικές αντιθέσεις** και διαμορφωμένες αντιτιθέμενες ομάδες τότε οι αλλαγές που γίνονται από την μια ομάδα απορρίπτονται αυτόματα από τις άλλες κοινωνικές ομάδες. Αυτό έχει ως αποτέλεσμα την δυσκολία ανάπτυξης συνεργασίας και την επιβράδυνση της προόδου στην εκάστοτε κοινωνία.

γ) Οργανωτικά εμπόδια

Ως τέτοια αναφέρονται: οι δομές δύναμης και επιρροής, η έλλειψη ανταμοιβών, η έλλειψη ευνοϊκού κλίματος.

Όταν η εισαγωγή μιας αλλαγής εκλαμβάνεται ως απειλή για τις υπάρχουσες **δομές δύναμης και επιρροής** σε ένα κοινωνικό σύστημα, τότε εκδηλώνεται αντίσταση στην υιοθέτηση της.

Επίσης, η **έλλειψη κινήτρων ή ανταμοιβών** σε αυτούς που υιοθετούν την αλλαγή δημιουργεί αντίσταση στην αποδοχή της, αφού δεν βρίσκουν την αιτία να εντάξουν κάτι ανεπαρκές στην ζωή τους.

Τέλος, το ευνοϊκό κλίμα που υπάρχει σε ένα κοινωνικό σύστημα μειώνει την αντίσταση στην αλλαγή και διευκολύνει την υιοθέτηση των προτεινόμενων αλλαγών.

Άρα η **έλλειψη ευνοϊκού κλίματος** προκαλεί πολλά προβλήματα. Τα μέλη του κοινωνικού συστήματος θα πρέπει επίσης να πιστεύουν ότι υπάρχουν δυνατότητες στην πραγματοποίηση αλλαγών μέσα στο σύστημα και ότι οι ίδιοι μπορούν να επηρεάσουν την πορεία των αλλαγών.

δ) Ψυχολογικά εμπόδια

Εμπόδια ψυχολογικής φύσεως είναι δυνατόν να αποτελέσουν πηγή αντίστασης. Οι **προσωπικές αντιλήψεις** και οι διαφορές που είναι πιθανόν να τους διακατέχουν σχετικά με την αναγκαιότητα της αλλαγής μπορεί να αποτελέσουν πηγές αντίστασης στην υιοθέτηση της.

Συγχρόνως, διάφορα **χαρακτηριστικά της προσωπικότητας** του πληθυσμού-στόχου της κοινωνικής ανάπτυξης μπορεί να αποτελέσουν ανασταλτικούς παράγοντες. Χαρακτηριστικά παραδείγματα είναι η συντηρητικότητα, η έλλειψη φιλοδοξιών, η μοιρολατρία και η έλλειψη ικανότητας ανάληψης επιχειρηματικών κινδύνων.

Κεφάλαιο 3^ο: Τοπική Αυτοδιοίκηση και κοινωνική πολιτική

3.1. Αποσαφήνιση των όρων

Όπως αναφέρει η Τομαρά- Σιδερά (1999:38-39) «η τοπική Αυτοδιοίκηση ως θεσμός, αποτελεί ένα σύστημα απεικονίσεων και κανόνων που ρυθμίζουν κανονιστικά σύνολα σχέσεων και συμπεριφορών στις κοινωνικές συναλλαγές και στην πολιτική διαδικασία, στο ιδιαίτερο πλαίσιο βίου και προκλήσεων, που αντιπροσωπεύει η τοπική πραγματικότητα- υλική, θεσμική και ανθρώπινη».

Σύμφωνα με τον καθηγητή Γ. Κοντογιώργη στο βιβλίο του «Πολιτικό Σύστημα και πολιτική», Τοπική Αυτοδιοίκηση είναι η τοπική κοινωνία η οποία, στο πλαίσιο του κράτους, παρουσιάζει ορισμένη οργανωτική και εξουσιαστική αυτονομία και μια σαφή αναφορά στην ενεργό κοινωνική και πολιτική βούληση, του τοπικού σώματος»

«Η σύγχρονη πολιτική λειτουργία της τοπικής Αυτοδιοίκησης τοποθετείται στον μηχανισμό του κράτους. Αντλεί δύναμη και νομιμότητα απ' αυτό. Την ίδια στιγμή, υποτάσσεται σ' αυτό και οφείλει να εφαρμόζει την πολιτική του, προκειμένου να διασφαλίζεται ο συντονισμός και η επικοινωνία των κοινωνικών συνόλων. Πράγματι, η τοπική Αυτοδιοίκηση εντάσσεται στην οργανωμένη τοπική κοινωνία, αλλά και στην ευρύτερη κρατική οργάνωση. Παράλληλα, αντλεί νομιμότητα και από τις δύο. Ταυτόχρονα αυτός ο διπλός τρόπος ένταξης της τοπικής Αυτοδιοίκησης έχει καίρια σημασία, εφόσον η αντιστοιχία ανάμεσα στις δύο νομιμοποιητικές αναφορές της είναι μερική και η κυριαρχία της ιδεολογίας αδιαμφισβήτητη». Τομαρά- Σιδερά (1999:39).

«Όταν γίνεται λόγος για Τοπική Αυτοδιοίκηση δεν εννοούμε βέβαια μόνο τις αρμοδιότητες και τα οικονομικά, αλλά κυρίως τον επαναπροσδιορισμό της φυσιογνωμίας και του ρόλου του θεσμού στη νέα εποχή. Μια βαθιά αναγέννηση του τοπικού διοικητικού συστήματος συνεκτική, λαμβάνοντας υπόψη παραμέτρου, όπως το δημόσιο συμφέρον, το περιβάλλον, ο πολιτισμός, οι περιφερειακές ανισότητες, ο σεβασμός στον πολίτη» (Μπεισιλα- Βήκα 2008:9).

Το περιεχόμενο της Τοπικής Αυτοδιοίκησης είναι η διοίκηση των τοπικών υποθέσεων. Η προώθηση και εξυπηρέτηση των τοπικών συμφερόντων ανήκει στις αρμοδιότητες της Τοπικής Αυτοδιοίκησης.

3.1.1. Αναγκαιότητα

Όπως επισημαίνουν οι Κατσάπη και Καψάλη (1999:66) η Τοπική Αυτοδιοίκηση αποτελεί μια αποτελεσματική μέθοδο παροχής υπηρεσιών καθώς δεν φαίνεται να υπάρχει ικανοποιητική λειτουργία του κρατικού μηχανισμού χωρίς την ύπαρξη της Τοπικής Αυτοδιοίκησης. Ο πλήρης συγκεντρωτισμός αποτελεί μορφή οργάνωσης που δεν συμπεριλαμβάνει τις έννοιες της λαϊκής συμμετοχής και των συμμετοχικών διαδικασιών που αποτελούν στόχους της Τοπικής Αυτοδιοίκησης με σκοπό την τοπική ανάπτυξη.

Ο Τσενές (1986:13) παρουσιάζει τους λόγους που θεμελιώνουν την αναγκαιότητα της Τοπικής Αυτοδιοίκησης, οι κυριότεροι από αυτούς είναι:

Πρώτον, η Τοπική αυτοδιοίκηση είναι μια αποτελεσματική μέθοδος παροχής ορισμένων αγαθών και υπηρεσιών. Η αποτελεσματικότητά της οφείλεται στα μέλη που διοικούν της μονάδες που συγκροτούν την τοπική αυτοδιοίκηση προέρχονται από τον πληθυσμό της τοπικής κοινωνίας, έχοντας μια ολοκληρωμένη εικόνα για τις ανάγκες και τα τοπικά προβλήματα. Επίσης, η διοίκηση των μονάδων αυτών ασκεί μια πολύπλευρη δραστηριότητα και έχει τη δυνατότητα, να εξασφαλίσει μεγαλύτερο βαθμό συντονισμού.

Δεύτερον, με την ανεξαρτησία που απολαμβάνει η τοπική αυτοδιοίκηση, έχει τη δυνατότητα ανάληψης πρωτοβουλιών με σκοπό την απόκτηση εμπειριών με αποτέλεσμα να είναι πρωτοπόρος στην προσφορά νέων υπηρεσιών ή μεθόδων διοίκησης και πετυχημένων ιδεών που μεταδίδονται και σε άλλους φορείς,

Η Τοπική Αυτοδιοίκηση ενθαρρύνει τα πολιτικά δικαιώματα ή τη δημοκρατία και προωθεί την «πολιτική εκπαίδευση» με την ευρεία έννοια του όρου. Αυτό πραγματοποιείται με την συμμετοχή ενός μεγάλου αριθμού των πολιτών στις διαδικασίες λήψης αποφάσεων. Στις διοικήσεις των μονάδων τοπικής αυτοδιοίκησης συμμετέχουν αρκετές χιλιάδες πολιτών που εκλέγονται με ψηφοφορία, γίνεται εύκολα αντιληπτό πόσο σημαντικός είναι ο θεσμός αυτός τόσο στην καλλιέργεια του δικαιώματος του «εκλέγειν» και «εκλέγεσθαι», όσο και την διατήρηση και προαγωγή των δημοκρατικών θεσμών.

Τέταρτο, η τοπική αυτοδιοίκηση θεωρείται από μερικούς ως φραγμός ή ως άμυνα απέναντι στην ισχυρή κεντρική διοίκηση και την κατάχρηση εξουσίας. Σήμερα, η τάση που επικρατεί είναι ότι η τοπική αυτοδιοίκηση αποτελεί ένα «μέσο» επηρεασμού της κεντρικής διοίκησης.

Συμπερασματικά μπορούμε να πούμε ότι η Τοπική Αυτοδιοίκηση είναι ένας ισχυρός μηχανισμός του κράτους η παρουσία της οποίας προσφέρει δυνατότητες

άσκησης πίεσης προς τον κρατικό μηχανισμό και ελέγχου του υπερσυγκεντρωτισμού της εξουσίας.

3.1.2. Κύρια χαρακτηριστικά

Η Τοπική Αυτοδιοίκηση είναι μια μορφή αποκέντρωσης με ισχυρή παρουσία στον κρατικό μηχανισμό, που στοχεύει στην εξυπηρέτηση του πολίτη, στην ανάληψη πρωτοβουλιών με σκοπό την παροχή όσο το δυνατόν καλύτερων υπηρεσιών προς την τοπική κοινωνία. Είναι ένας φορέας άσκησης πολιτικής ο οποίος παρουσιάζει κάποια χαρακτηριστικά, όπως τα αναφέρουν οι Κατσάπη και Καψάλη (1999), συνοψίζονται παρακάτω.

1. **Εκλογικός χαρακτήρας.** Οι εκπρόσωποι της κοινωνίας και διοικητές της Τοπικής Αυτοδιοίκησης εκλέγονται κάθε τέσσερα χρόνια από του πολίτες.

2. **Τοπική έκταση της υπευθυνότητας.** Κάθε Δήμος ή κοινότητα έχει την ευθύνη στην έκταση δικαιοδοσίας της. Μέσα σε αυτή την συγκεκριμένη έκταση ο Οργανισμός Τοπικής Αυτοδιοίκησης υλοποιεί τους σκοπούς και στόχους που θέτει.

3. **Δομή της Τοπικής Αυτοδιοίκησης.** Είναι καθορισμένη από τους νόμους. Με το Δημοτικό και Κοινοτικό Κώδικα ορίζεται η δομή και οι βαθμίδες της Τοπικής Αυτοδιοίκησης που είναι: α) θεσμός της Πρωτοβάθμιας Τοπικής Αυτοδιοίκησης που είναι οι δήμοι και κοινότητες και β) ο θεσμός της Δευτεροβάθμιας Τοπικής Αυτοδιοίκησης που είναι οι Νομαρχίες.

4. **Έλεγχος και Εποπτεία.** Η Τοπική Αυτοδιοίκηση ελέγχεται και εποπτεύεται από τον κρατικό μηχανισμό χωρίς να λειτουργούν όμως ως φορείς της Κεντρικής διοίκησης αλλά διατηρούν την αυτοτέλεια και αυτονομία τους.

3.2. Ιστορική εξέλιξη

3.2.1. Η Τοπική Αυτοδιοίκηση έως το 1912

Μετά την επανάσταση του 1821 το πρώτο σύστημα συγκρότησης της κοινοτικής διοίκησης έγινε από τον Καποδίστρια με την ψήφιση Ι΄ Ψήφισμα του 1828, που διαίρουσε τη χώρα σε 13 νομούς, τους νομούς σε 62 επαρχίες στις οποίες ανήκαν οι πόλεις, κωμοπόλεις και τα χωριά. Καθένα από τα 13 τμήματα διοικούσαν από ένα Επίτροπο που ήταν και αντιπρόσωπος της Κυβέρνησης και από τους δημογέροντες που διοικούσαν τις πόλεις, κωμοπόλεις και χωριά.

Τη νομοθετική ρύθμιση του Καποδίστρια διαδέχτηκε ο Νόμος του Όθωνα και των Βαυαρών αυλικών του. Το έτος 1833 γίνονται τα πρώτα βήματα για την Τοπική

Αυτοδιοίκηση με το νόμο «Περί συστάσεως των Δήμων». Με το Πρώτο Διάταγμα της Αντιβασιλείας από 3 Απριλίου 1833 το Βασίλειο διαιρείται σε Νομούς, Επαρχίες και Δήμους. Στο Νομό η διοικητική διεύθυνση ανατίθεται στο Νομάρχη, στην Επαρχία στον Έπαρχο, που υπάγεται στον Νομάρχη. Η διοίκηση του Δήμου ασκείται από ένα Δημογέροντα (το δημαρχείο) που προτείνεται από τους δημότες και ορίζεται (κυρώνεται) από το Βασιλιά ή και έμμεσα από το Νομάρχη. (Τομαρά- Σιδερά, 1999: 18-19).

Οι θεσμοί του 1833 είχαν φιλελεύθερα και αποκεντρωτικά στοιχεία. «Ο Νόμος ίσχυσε με μικρές μεταβολές, για ογδόντα συνεχή χρόνια. Στη δομή όμως του συστήματος τοπικής αυτοδιοίκησης δεν έγινε καμία απολύτως μεταβολή παρά μόνο ότι ο αριθμός των δήμων, σύμφωνα με την απογραφή του 1890, ανήλθε σε 442 από 250 πράγμα που οφειλόταν στην προσάρτηση της Θεσσαλίας και της Ηπείρου.

Σε όλη την διάρκεια των 80 χρόνων που ίσχυε ο νόμος του 1833 επικρατούσε η τάση δημιουργίας μεγάλων Δήμων για λόγους οικονομικούς και προσαρμογής της πολιτικής των Δήμων στην αντίστοιχη κυβερνητική πολιτική» (Τσενές 1986:31)

3.2.2. Η Τοπική Αυτοδιοίκηση στον 20^ο αιώνα

Ο Νόμος ΔΝΖ «περί συστάσεως και διοικήσεως των δήμων» αποτέλεσε μια προσπάθεια για επάνοδο του θεσμού της τοπικής αυτοδιοίκησης στις ρίζες του μετά την εκτροπή που προήλθε από τις συγκεντρωτικές ρυθμίσεις των Βαυαρών» (Δαουτόπουλος, 1997:55-56).

«Ο Νόμος του 1912 άλλαξε ουσιαστικά το «πρόσωπο» της τοπικής αυτοδιοίκησης στην Ελλάδα και οι διατάξεις του αποτέλεσαν τον κορμό όλων των μετέπειτα νομοθετημάτων σχετικά με την τοπική αυτοδιοίκηση. Ως προς τη δομή όμως ελάχιστες μεταβολές έγιναν»... «Σύμφωνα με το άρθρο 1 του νόμου, Δήμους αποτελούν οι πρωτεύουσες των νομών και οι πόλεις που έχουν πληθυσμό πάνω από 10.000 κατοίκους ενώ για τις κοινότητες τέθηκε ελάχιστο όριο πληθυσμού 300 κατοίκων με δυνατότητα εφόσον πληρούνται ορισμένες προϋποθέσεις να αναγνωρίζονται κοινότητες και με πληθυσμό μικρότερο από 300 κατοίκους» (Τσενές 1986:32).

Ο Ν. ΔΝΖ «Περί συστάσεως δήμων και κοινοτήτων» του 1912 δεν μετέφερε στο Λαό την άσκηση της τοπικής εξουσίας αφού κρατήθηκε το σύστημα εποπτείας και ασφυκτικού ελέγχου σκοπιμότητας πάνω σ' όλες τις αποφάσεις των συμβουλίων και η συμμετοχή των κατοίκων στην άσκηση της εξουσίας «άνευ πόρων και δικαιοδοσίας (αρμοδιοτήτων)» εξακολούθησε να παραμένει «απλή ιδανική σκιά» (Τομαρά- Σιδερά, 1999: 18-19).

Όπως αναφέρει ο Τσενές (1986:34-35) το σύνταγμα του 1975 περιέλαβε την πληρέστερη και σύγχρονη διάταξη σχετικά με την τοπική αυτοδιοίκηση. «Αποσαφηνίζεται πλήρως η δομή της τοπικής αυτοδιοίκησης η οποία διαρθρώνεται σε βαθμίδες και που την πρώτη βαθμίδα αποτελούν οι δήμοι και οι κοινότητες... Οι καινοτομίες που εισήγαγε ο νέος κώδικας σχετικά με τη δομή της τοπικής αυτοδιοίκησης είναι: Σε εφαρμογή ρητής συνταγματικής επιταγής καθιερώνεται πλέον η πρώτη βαθμίδα τοπικής αυτοδιοίκησης την οποία αποτελούν οι δήμοι και οι κοινότητες. Η εσωτερική διάρθρωση της πρώτης βαθμίδας, δηλαδή το μέγεθος των δήμων και κοινοτήτων, διαμορφώθηκε ως εξής: Δήμους αποτελούν οι πρωτεύουσες των νομών και οι πόλεις με πληθυσμό πάνω από 10.000 κατοίκους. Δήμοι με πληθυσμό πάνω από 150.000 κατοίκους διαιρούνταν σε διαμερίσματα. Ελάχιστο όριο πληθυσμού για να αποτελέσει ένας οικισμός ιδιαίτερη κοινότητα είναι 1.000 κάτοικοι».

Οι καινοτομίες που εισήγαγε ο νέος Κώδικας είναι περισσότερο σαφής και προσαρμοσμένος στα ελληνικά δεδομένα και την ελληνική πραγματικότητα.

3.3. Επιχειρησιακό Πρόγραμμα Ι. Καποδίστριας.

Το επιχειρησιακό πρόγραμμα Ι. Καποδίστριας προσπάθησε να επιλύσει προβλήματα και να καλύψει κενά που δημιουργήθηκαν από τις προηγούμενες μεταρρυθμιστικές προσπάθειες. Το πρόγραμμα αποτελεί μια ολοκληρωμένη πρόταση για την συνένωση των Ο.Τ.Α. της χώρα το οποίο εκφράζει το γενικό πολιτικό πλαίσιο ανασύστασης του πρώτου βαθμού Τοπικής Αυτοδιοίκησης. Το πρόγραμμα που ψηφίστηκε το 1997, είναι μια θεμελιώδης μεταρρύθμιση για την ανασυγκρότηση του κράτους.

Το οργανωτικό σχήμα της πρωτοβάθμιας τοπικής αυτοδιοίκησης που εισήγαγε ο ν. ΔΝΖ/ 1912 θεμελίωσε τη διττή τυπολογία των ΟΤΑ στη βάση της διάκρισης μεταξύ αγροτικών και αστικών οικισμών. Η αμφισβήτηση όμως κατά του δημοτικού θεσμού οδήγησε στον προσδιορισμό με αυστηρά πληθυσμιακά και εμμέσως χωροταξικά κριτήρια των αστικών και οικιστικών ενοτήτων οι οποίες προσέλαβαν αντίστοιχη διοικητική μορφή, ως δήμοι.

Κάθε νέος Δήμος έχει τα ακόλουθα όργανα τον Δήμαρχο, το Δημοτικό Συμβούλιο, τη Δημαρχιακή Επιτροπή. Ορίζονται πενταμελή τοπικά συμβούλια με πρόεδρο, σε κάθε πρώην ΟΤΑ με περισσότερους από 300 κατοίκους, που θα εκπροσωπείται από το Δημοτικό Συμβούλιο. Ορίζονται Τριμελή Τοπικά Συμβούλια με επικεφαλής Δημαρχιακό

Πάρεδρο, σε κάθε πρώην Ο.Τ.Α. με λιγότερους από 300 κατοίκους, ο οποίος θα συμμετέχει στις συνεδριάσεις του Δημοτικού Συμβουλίου.

Κάθε Τοπικό Συμβούλιο θα έχει ως αρμοδιότητες: τη συντήρηση της τεχνικής υποδομής (των δικτύων ύδρευσης, αποχέτευσης και άρδευσης, των δρόμων, των κοινόχρηστων χώρων κλπ.), την εφαρμογή πολιτιστικών και αθλητικών προγραμμάτων, τη διαχείριση χορτολιβαδικών και δασικών εκτάσεων και (με ορισμένες προϋποθέσεις) των κληροδοτημάτων και πλουτοπαραγωγικών πηγών. Οι αποφάσεις των Τοπικών Συμβουλίων εκτελούνται μετά την επικύρωσή τους από το αρμόδιο Δημοτικό όργανο. Οι κοινοτικοί γραμματείς εντάσσονται σε οργανικές θέσεις των νέων Ο.Τ.Α.

Στόχος του προγράμματος «Καποδίστριας» είναι η ορθή διοικητική οργάνωση και η προσαρμογή του πλαισίου στη σύγχρονη ελληνική πραγματικότητα και τις αναπτυξιακές ανάγκες της ελληνικής κοινωνίας. Για το λόγο αυτό προτείνεται η εξειδίκευση των επιμέρους τύπων πρωτοβάθμιων ΟΤΑ. Οι Δήμοι που προκύπτουν χωρίζονται σε διάφορες κατηγορίες ανάλογα με τα χαρακτηριστικά κάθε περιοχής. Χαρακτηριστικά παρουσιάζονται παρακάτω:

α) *Δήμος- Ενότητα Χωριών*. Χαρακτηριστικό είναι η ενότητα αγροτικών οικισμών, η αναπτυξιακή λειτουργία της Δημοτικής Αρχής και η δημοτική αποκέντρωση στη βάση των πρώην κοινοτήτων με τα Τοπικά Συμβούλια.

β) *Δήμος- Ημιαστικός οικισμός*. Βασικό χαρακτηριστικό η ύπαρξη ενός ημιαστικού οικισμού με πληθυσμό άνω των 2.500 ή 5.000 κατοίκων. Μ' αυτόν συνενώνονται όμοροι ΟΤΑ εφόσον βρίσκονται στην άμεση επιρροή του. Τοπικά Συμβούλια στις μικρότερες κοινότητες που θα συνενωθούν μαζί του. Σύστημα εκπροσώπησης και των μικρότερων κοινοτήτων στο Δημοτικό Συμβούλιο.

γ) *Αστικός Δήμος*. Ο τύπος του σύγχρονου αστικού δήμου. Προσαρτώνται οι όμορες κοινότητες δορυφόροι. Τοπικά Συμβούλια στις προσαρτώμενες κοινότητες.

δ) *Δήμος- Νησί*. Εκτός από τα μεγάλα νησιά που αποτελούν, σε αρκετές περιπτώσεις, νομαρχιακές αυτοδιοικήσεις ή εκείνα που έχουν μεγάλη έκταση και πληθυσμό, όλοι οι ΟΤΑ των υπολοίπων μικρών νησιών επιδιώκεται η Συνένωση έτσι ώστε κάθε νησί να οργανώνεται ως δήμος.

ε) *Δήμος- Πολεοδομικό Συγκρότημα*. Πρόκειται για τους μεγάλους δήμους (εκτός των δύο μητροπολιτικών κέντρων) που αποτελούν ήδη μικρές μητροπολιτικές περιοχές Σ' αυτές τις περιπτώσεις πρέπει να εξετασθεί, μετά την ολοκλήρωση της ανασυγκρότησης και την ανάδειξη των νέων δημοτικών αρχών, η συγκρότηση θεσμών συνεργασίας για τη διαχείριση ευρύτερων λειτουργιών της περιοχής.

στ) *Δήμοι- Τμήματα μητροπολιτικών περιοχών*. Πρόκειται για τους ΟΤΑ της μητροπολιτικής περιοχής Αττικής και Θεσσαλονίκης που ο ρόλος τους καθώς και η χωρική τους ανασυγκρότηση πρέπει να επαναπροσδιορισθεί στο πλαίσιο συστήματος μητροπολιτικής διοίκησης.

Η διάσπαση των ΟΤΑ σε πολλές κοινότητες (5.318) και 200 Δήμων αποτελούσε το κύριο πρόβλημα του τοπικού και διοικητικού συστήματος, είχε ως αποτέλεσμα την αδυναμία των ΟΤΑ να ανταπεξέλθουν στους σκοπούς τους, την πολυδιάστατη και μη αποδοτική αξιοποίηση των οικονομικών πόρων και του ανθρώπινου δυναμικού.

Για την αντιμετώπιση αυτών των δυσκολιών, την ανασυγκρότηση των ΟΤΑ ανέλαβε το επιχειρησιακό πρόγραμμα «Ι. Καποδίστριας». Σκοποί του προγράμματος είναι:

1. Η παροχή υπηρεσιών ισοδύναμης αποτελεσματικότητας στους κατοίκους των πόλεων και των χωριών και επομένως ο εκσυγχρονισμός του διοικητικού συστήματος.

2. Η ουσιαστικοποίηση του ρόλου των Ο.Τ.Α. και η αναβάθμιση των αιρετών και επομένως ο εκσυγχρονισμός του τοπικού πολιτικού συστήματος στη χώρα και η διεύρυνση της πολιτικής βαρύτητας της Πρωτοβάθμιας Τ.Α.

3. Η δημιουργία ουσιαστικών προϋποθέσεων για την διοικητική και οικονομική αυτοτέλεια των Ο.Τ.Α.

4. Ο συντονισμός των τοπικών δημοσίων επενδύσεων για έργα τεχνικής υποδομής και κοινωνικού εξοπλισμού.

5. Η ενίσχυση του "ενδογενούς" δυναμικού της ελληνικής περιφέρειας, που είναι αναγκαία προϋπόθεση για μια διαρκή και "βιώσιμη" περιφερειακή και τοπική ανάπτυξη.

6. Η διαφάνεια στη διαχείριση των πόρων και ο κοινωνικός έλεγχος της τοπικής εξουσίας, που οδηγούν στην εξασφάλιση της νομιμότητας και της προστασίας των πολιτών.

7. Οικονομίες κλίμακας στις λειτουργικές δαπάνες και αναβάθμιση του ανθρώπινου δυναμικού.

Συμπερασματικά, όπως αναφέρεται και στο νομοσχέδιο, με το πρόγραμμα «Ιωάννης Καποδίστριας» επιδιώκεται η διοικητική και προγραμματική συνένωση με κοινωνική συνένωση. (www.ypes.gr.)

3.4. Πρόγραμμα Καλλικράτης

Μετά την ψήφιση και εφαρμογή του επιχειρησιακού προγράμματος «Ι. Καποδίστριας» το 1997 για την ανασυγκρότηση του πρώτου βαθμού τοπικής αυτοδιοίκησης, έρχεται να αντικαταστάσει ένα νέο πρόγραμμα ανασυγκρότησης το πρόγραμμα «Καλλικράτης».

Η τολμηρή μεταρρύθμιση του «Ι. Καποδίστρια», που βελτίωσε αισθητά την Τοπική Αυτοδιοίκηση, δε δημιούργησε αποτελεσματικούς Δήμους με οικονομική αυτάρκεια και δυνατότητα άντλησης ιδίων πόρων, ούτε διοικητική ικανότητα με καλά οργανωμένες υπηρεσίες και ανθρώπινο δυναμικό, που να αξιοποιούν τις νέες δυνατότητες και νέες τεχνολογίες για την παροχή ποιοτικά αναβαθμισμένων υπηρεσιών.

Στη χώρα μας είναι δεδομένη η αλλαγή του τρόπου λειτουργίας του κράτους, της διοίκησης και αυτοδιοίκησης της χώρας. Κρίνεται αναγκαίος ένας επανασχεδιασμός, με εσωτερική συνοχή και συνέπεια, στηριγμένος στη βάση μιας ολοκληρωμένης μελέτης που θέτει ως επίκεντρο την αποτελεσματική εξυπηρέτηση των αναγκών του πολίτη και δίνει νέα αναπτυξιακή ώθηση στο κράτος.

Ο «Καλλικράτης» έρχεται για την συγκρότηση του δεύτερου βαθμού αυτοδιοίκησης σε ευρύτερες γεωγραφικές ενότητες. Με το πρόγραμμα αυτό επιχειρείται η εξάλειψη διαφόρων προβλημάτων της τοπικής αυτοδιοίκησης όπως ο γραφειοκρατικός χαρακτήρας των αρμοδιοτήτων της Νομαρχιακής Αυτοδιοίκησης, οι οποίες δυσχέραίνουν την αποτελεσματικότητα του θεσμού.

Με το Πρόγραμμα Καλλικράτης προχωράμε στον συνολικό επανασχεδιασμό των επιπέδων διακυβέρνησης, σε μια Νέα Αρχιτεκτονική της Αυτοδιοίκησης και της Αποκεντρωμένης Διοίκησης. Μια Νέα Αρχιτεκτονική που:

➤ Κινείται εντός του πλαισίου που ορίζει το Σύνταγμα: επιτελικό κράτος με αποκεντρωμένα όργανα εξοπλισμένα με αποφασιστικές αρμοδιότητες και δύο λειτουργικούς βαθμούς αυτοδιοίκησης, ικανούς να ανταποκριθούν στις ανάγκες σχεδιασμού και υλοποίησης της τοπικής και περιφερειακής ανάπτυξης, συνδυάζοντας τη δημοκρατική συμμετοχή με την αποτελεσματική διεύθυνση των τοπικών υποθέσεων και την εξυπηρέτηση του πολίτη.

➤ Οργανώνει την άσκηση της εξουσίας με όρους διεύρυνσης της συμμετοχής του πολίτη και εμπάθυνσης της δημοκρατίας, αλλά και ανάδειξης του ρόλου της κοινωνίας των πολιτών, των κοινωνικών οργανώσεων και του εθελοντισμού.

➤ Αξιοποιεί νέα εργαλεία και τις νέες μεθόδους της ηλεκτρονικής διακυβέρνησης και της αυτόματης εξυπηρέτησης, με διαδραστικές υπηρεσίες,

➤ Γίνεται το θεσμικό «κλειδί» για την αλλαγή του αναπτυξιακού μοντέλου της χώρας, προσανατολίζοντας τις κρατικές δομές και λειτουργίες στις ανάγκες της πράσινης ανάπτυξης.

➤ Ενσωματώνει τις αρχές της διαφάνειας, της ανοιχτής διακυβέρνησης, της αξιολόγησης και της λογοδοσίας στη διοικητική λειτουργία αλλά και της αξιοκρατίας στην πρόσληψη του προσωπικού, που απαλλάσσει πλέον την τοπική αυτοδιοίκηση από μια διαρκή κριτική.

Η Νέα Αρχιτεκτονική της Αυτοδιοίκησης και της Αποκεντρωμένης Διοίκησης αποσκοπεί στην εξοικονόμηση πόρων των φορολογούμενων πολιτών μέσω του περιορισμού του αριθμού των ΟΤΑ και των νομικών τους προσώπων. Ταυτόχρονα, το σημαντικότερο πλεονέκτημα της Νέας Αρχιτεκτονικής είναι η αναπτυξιακή της προοπτική. Η συγκρότηση και λειτουργική αυτοδυναμία των νέων ΟΤΑ τους καθιστά ικανούς να διευκολύνουν, να ενθαρρύνουν και να στηρίζουν την ανάληψη τοπικών πρωτοβουλιών, να καταστούν με λίγα λόγια βασικός συντελεστής της τοπικής ανάπτυξης. Τοπικής ανάπτυξης που τα κύρια χαρακτηριστικά της βασίζονται στην αξιοποίηση των τοπικών και περιφερειακών συγκριτικών πλεονεκτημάτων, στο σεβασμό στο περιβάλλον και στην ενίσχυση της κοινωνικής συνοχής.

Γνώμονας των οργανωτικών επιλογών είναι ο πολίτης και η εξυπηρέτηση των αναγκών του. Γι' αυτό η συγκρότηση ισχυρότερων και μεγαλύτερων ενοτήτων συνοδεύεται από την παροχή των διοικητικών υπηρεσιών όσο το δυνατό πιο κοντά στον πολίτη, με την ενίσχυση της υπόστασης του χωριού και της γειτονιάς, ως ζωντανών κυττάρων της τοπικής κοινωνίας.

Με το «Πρόγραμμα Καλλικράτης» επιχειρείται η διοικητική, οικονομική, πολιτική αλλά και ηθική επαναθεμελίωση της αυτοδιοίκησης. Απαντούμε στην γραφειοκρατία και αναποτελεσματικότητα, στο εύλογο αίσθημα των πολιτών ότι τα χρήματά τους δεν πιάνουν τόπο. Επίσης, απαντούμε στην απαξίωση στην οποία άδικα εκτίθενται αιρετοί και εργαζόμενοι. Παρά τις προσπάθειές τους, οι διαρθρωτικές αδυναμίες του σημερινού πολυδιασπασμένου και αποσπασματικά ρυθμισμένου διοικητικού πλαισίου, δεν επιτρέπουν την εξυπηρέτηση του πολίτη και εμποδίζουν την αναπτυξιακή πορεία της χώρας.

Η αναδιάταξη των δήμων σε λιγότερες και ισχυρότερες μονάδες που αναλαμβάνουν περισσότερες αρμοδιότητες επιβάλλει την αναδιάταξη του δεύτερου βαθμού σε ευρύτερες γεωγραφικές ενότητες, ώστε να είναι σε θέση να αναλάβουν νέες αρμοδιότητες, ιδίως στην ανάπτυξη.

Στο πλαίσιο της Νέας Αρχιτεκτονικής επαναθεμελιώνεται η πρωτοβάθμια Αυτοδιοίκηση με λιγότερους και ισχυρότερους Δήμους, ανεξαιρέτως σε όλη τη χώρα, οι οποίοι χωροθετούνται με βάση αντικειμενικά (γεωγραφικά, δημογραφικά, αναπτυξιακά κ.ά.) κριτήρια, ικανοί να ανταποκριθούν στις σύγχρονες απαιτήσεις, να αξιοποιούν τη σύγχρονη τεχνολογία και μεθόδους διοίκησης και έτοιμοι να υποδεχθούν διευρυμένες αρμοδιότητες ιδίως από τις νομαρχιακές αυτοδιοικήσεις στους τομείς λ.χ. της παιδείας, της υγείας, της απασχόλησης, του περιβάλλοντος, των μεταφορών. Δήμοι ανοιχτοί στην κοινωνία, με δημόσια διαβούλευση για μείζονες αποφάσεις τους, με ενδοδημοτική αποκέντρωση και τοπικά έσοδα. Παράλληλα, υιοθετούνται σύγχρονα συστήματα λογιστικής διαχείρισης, δεικτών μέτρησης αποδοτικότητας και διοίκησης ανθρώπινων πόρων. Οι νέοι δήμοι μπορούν να αναλάβουν σημαντικές πρόσθετες αρμοδιότητες με τους αναγκαίους πόρους για την άσκησή τους, καθώς και δημοσιονομικές ευθύνες. Ο αριθμός των Δήμων σε όλη τη χώρα, με την εφαρμογή των κριτηρίων συνενώσεων περιορίζεται δραστικά και δεν θα υπερβαίνει τους 370. Συνεπώς η συγκρότησή τους σε πληθυσμιακά και χωρικά μεγαλύτερες γεωγραφικές μονάδες, διευκολύνει την ανάπτυξη ενός ισχυρότερου διοικητικού συστήματος, που ικανοποιεί δύο κυρίως στόχους: Οι Δήμοι αποτελέσουν έτσι ισχυρές μονάδες τοπικής ανάπτυξης και ταυτόχρονα εξελίσσονται σε αποτελεσματικούς διαχειριστές υπηρεσιών, ιδίως στην καθημερινή ζωή των πολιτών και στην ποιότητά της.

Το Πρόγραμμα «Καλλικράτης» δίνει έμφαση στον πολίτη, με σκοπό την ικανοποίηση των αναγκών του και την επίλυση των προβλημάτων του. Σκοπό είναι να «εξοπλίσει» την Τοπική Αυτοδιοίκηση με σύγχρονα επιχειρησιακά εργαλεία, πόρους και αρμοδιότητες που της επιτρέπουν την επίλυση των τοπικών προβλημάτων της καλύπτοντας τις ανάγκες του πληθυσμού.

Το νέο σύστημα διακυβέρνησης προσφέρει τη δυνατότητα ουσιαστικής συμμετοχής των πολιτών και δράσης των αιρετών αρχόντων. Αντίστοιχα κερδισμένοι, είναι λοιπόν και οι νέοι αιρετοί άρχοντες. Τελικός και κύριος κερδισμένος: ο πολίτης (www.ypes.gr).

3.5. Αδυναμίες της Τοπικής Αυτοδιοίκησης

Η Τοπική Αυτοδιοίκηση στην Ελλάδα παρουσιάζει κάποιες αδυναμίες. Αδυναμίες τις οποίες η Κεντρική Διοίκηση έκανε λανθασμένη πολιτική στο θέμα της Τοπικής αυτοδιοίκησης. Οι πιο σημαντικές αδυναμίες παρουσιάζονται παρακάτω όπως τις επισημαίνει ο Παπαστεργίου (1982:137- 141).

1. Θεσμικές Αδυναμίες: Η Τοπική Αυτοδιοίκηση στην Ελλάδα είναι αποστεωμένη αρμοδιοτήτων. Η συμμετοχή της Τοπική Αυτοδιοίκησης στην κατάρτιση νόμων που την αφορούσαν μέχρι τώρα ήταν αδιανόητη. Η κεντρική εξουσία αποφάσιζε ότι η Τ.Α. ήταν αμήχανος θεατής και δουλοπρεπής εκτελεστής νόμων χωρίς πρωτοβουλία δημιουργική, χωρίς πνοή και κοινωνικότητα.

2. Αδυναμίες οικονομικής αυτάρκειας: το Ελληνικό Σύνταγμα χρηματοδότησης των ΟΤΑ είναι μικτό. Σημαντικό μέρος των πόρων εισπράττεται από του ίδιους τους ΟΤΑ από τα δημοτικά τέλη. Δεύτερη πηγή χρηματοδότησης είναι ο Κρατικός προϋπολογισμός. Οι ΟΤΑ δεν είναι απαραίτητο να προσβλέπουν στο κέρδος αλλά στην κοινωνική ωφέλεια. Και αυτή προκύπτει όταν παράγονται κοινωνικές υπηρεσίες όπως η δημοτική συγκοινωνία, δημοτικά πολυιατρεία με σκοπό την εξυπηρέτηση του πληθυσμού.

3. Αδυναμίες από έλλειψη εξειδικευμένου προσωπικού: η Τοπική Αυτοδιοίκηση στερείται ειδικευμένου προσωπικού, με προσόντα, ικανού να σηκώσει το βάρος που απαιτεί μια έντονη αναπτυξιακή προσπάθεια και που προϋποθέτει αρμοδιότητες, πνοή, φαντασία πρωτοβουλία και γνώση. Χαρακτηριστικό είναι το γεγονός ότι οι ΟΤΑ είναι στελεχωμένοι από προσωπικό Σ.Ε. (στοιχειώδους εκπαίδευσης), ΜΕ(μέσης εκπαίδευσης) λίγοι ΑΡ (Ανώτερης εκπαίδευσης) και ακόμη πιο λίγοι ΑΤ(ανώτατης εκπαίδευσης). Χωρίς την εξειδικευμένη στελέχωση η Τοπική Αυτοδιοίκηση δεν μπορεί να αναλάβει ρόλο αυξημένης ευθύνης και η άσκηση αναπτυξιακών πρωτοβουλιών θα προσκρούσει στη άγνοια και τον εμπειρισμό.

4. Αδυναμίες από το επίπεδο μόρφωσης των αιρετών: οι αδυναμίες της Τοπικής Αυτοδιοίκησης ως θεσμός αποθαρρύνουν την ανάμιξη ικανών επιστημόνων με ζήλο στα κοινά.

5. Αδυναμίες διαρθρωτικές του πληθυσμού: Η ύπαρξη πολλών μικρών κοινοτήτων πριν την εφαρμογή του «Ι. Καποδίστρια» καταδικάζει τους ΟΤΑ σε έναν αγώνα επιβίωσης. Η συνένωση των οικισμών και ο περιορισμός της πολυδιάσπασης συντελεί στην ανάπτυξη επιτρέποντας την προώθηση πρωτοβουλιών με απώτερο σκοπό την ανάπτυξη.

3.6. Προϋποθέσεις λειτουργίας της

α) Καλλιέργεια κλίματος ομόνοιας

«Σε όλες, χωρίς καμία διάκριση τοπικές κοινωνίες που ξεκίνησαν τοπικές αναπτυξιακές πρωτοβουλίες είχε προηγηθεί ο παραμερισμός των παθών και είχε καλλιεργηθεί ένα κλίμα ενότητας ανάμεσα στους κατοίκους.

Δυστυχώς η ελληνική ύπαιθρος, ιδιαίτερα την περασμένη δεκαετία, είχε έντονα καλλιεργημένα τα κομματικά πάθη. Τα πράσινα, μπλε και κόκκινα καφενεία χώριζαν τους κατοίκους και τους εμπόδιζα να δουν τα δεκάδες κοινά τοπικά τους προβλήματα και συμφέροντα. Ευτυχώς τώρα φαίνεται πως βρισκόμαστε σε μια περίοδο ύφεσης των αντιθέσεων και πολιτικής ωριμότητας» (Δαουτόπουλος: 203).

Και ο ίδιος συγγραφέας τονίζει πως αν τα πάθη είναι οξυμένα δεν υπάρχει ανάπτυξη. Πρώτα πρέπει να κατευνάσουν τα πάθη, να απαλυνθούν οι διαφορές και να έρθουν στο προσκήνιο τα κοινά συμφέροντα και όλα εκείνα που ενώνουν τα άτομα για την βελτίωση της ποιότητας ζωής όλων.

β) Καλλιέργεια δεσμών συνεργασίας με τους τοπικούς συλλογικούς φορείς

Κάθε δημοτική ή κοινοτική αρχή πρέπει να σφυρηλατεί δεσμούς συνεργασίας με όλες τις ομάδες πολιτών που δραστηριοποιούνται στα όρια της, σε κάθε δραστηριότητα ή σκοπό. Πρέπει να δει τους συλλόγους συνεργάτες στην εκπλήρωση της αποστολής της και όχι ανταγωνιστές της.

γ) Σύσφιξη δεσμών με τους αποδήμους

Σε περίπτωση που η περιοχή έχασε μεγάλο μέρος του πληθυσμού της στις περασμένες δεκαετίες η αποκατάσταση επαφής και στενής συνεργασίας μαζί τους θα είναι μια σωστή προϋπόθεση της λειτουργίας της κοινότητας. Η επαφή αυτή ενδέχεται να συγκινήσει τόσο τον απόδημο αλλά και να επωφεληθεί μελλοντικά και η κοινότητα, με την ενδεχόμενη επιστροφή του.

δ) Ενθάρρυνση της ίδρυσης νέων οργανώσεων

Εάν η περιοχή δεν έχει συλλογικούς φορείς που θα αναλάμβαναν να παίξουν ειδικούς ρόλους στο χωριό, την συνοικία, την κοινότητα τότε η προσπάθεια ίδρυσης τους θα είναι ένα σημαντικό επίτευγμα στην Τοπική Αυτοδιοίκηση. Ο εθελοντισμός είναι ένας τομέας που δεν έχει καλλιεργηθεί ιδιαίτερα στην Ελλάδα, αν και υπήρχε στον λαϊκό πολιτισμό της (Δαουτόπουλος, 1997).

3.7. Ο Ρόλος του Κοινωνικού Λειτουργού στην Τοπική Αυτοδιοίκηση

Ο ρόλος του κοινωνικού λειτουργού στην Τοπική Αυτοδιοίκηση όπως επισημαίνονται από τους Κατσάπη και Καψάλη (1999) μπορεί να είναι:

1. Υποστηρικτικός. Ο κοινωνικός λειτουργός είναι σε θέση να στηρίζει την Τοπική Αυτοδιοίκηση σε θέματα κοινωνικουαναπτυξιακού χαρακτήρα.
2. Συμβάλλει στο σχεδιασμό και εφαρμογή ολοκληρωμένων αναπτυξιακών προγραμμάτων θέτοντας σαν στόχο την κινητοποίηση και αυτονομία των πολιτών έχοντας ως μακροπρόθεσμο στόχο την οργάνωση και ανάπτυξη της κοινότητας. Συμβάλλει στην ευαισθητοποίηση των πολιτών στην ανάληψη δράσης.
3. Πραγματοποιεί κοινωνικές έρευνες με στόχο την εκτίμηση αναγκών στην κοινότητα ώστε να σχεδιάσει τα τοπικά αναπτυξιακά προγράμματα.
4. Ενημερώνει τους πολίτες σε θέματα υγείας και πρόνοιας, καθώς και άλλα ζητήματα που μπορεί να απασχολούν την τοπική κοινωνία.
5. Αξιοποιεί τα Ευρωπαϊκά προγράμματα με σκοπό την εξυπηρέτηση των κοινωνικών αναγκών των πολιτών.
6. Συντονίζει τις κοινωνικές υπηρεσίες σε τοπικό επίπεδο και προωθεί τη συνεργασία υπηρεσιών αυτοδιοίκησης, κράτους και άλλων τοπικών θεσμών.

Οι ρόλοι που αναφέρθηκαν είναι κάποιοι από αυτούς που αναλαμβάνει το κοινοτικό στέλεχος στους Οργανισμούς Τοπικής Αυτοδιοίκησης. Ο ρόλος του κοινωνικού λειτουργού είναι αναπτυξιακός. Συμβάλλει στην κάλυψη των τοπικών αναγκών μιας κοινωνίας, προωθώντας παράλληλα δράσεις που στοχεύουν στην βελτίωση του βιοτικού επιπέδου της κοινότητας και την κοινοτική ανάπτυξη. Παράλληλα, όμως, αναλαμβάνει να καλύψει και κάποιες εξατομικευμένες ανάγκες ατόμων που μπορεί να προκύψουν στην κοινότητα.

3.8. Σχέση Τοπικής Αυτοδιοίκησης και Τοπικής - Κοινοτικής Ανάπτυξης

Σε αντίθεση με τις πρακτικές της δεκαετίας του 1980, από την δεκαετία του 1990 και μετά δόθηκε διεθνώς έμφαση στην σημασία της κοινότητας στην αναπτυξιακή διαδικασία. Πιο συγκεκριμένα, προωθήθηκε η ενδυνάμωση της κοινωνίας των πολιτών και η ενδυνάμωση των κατοίκων σε δράσεις αυτοβοήθειας και αυτενέργειας για την υποστήριξη προγραμμάτων κοινωνικής και οικονομικής ανάπτυξης – αναγέννησης και κοινωνικής ένταξης.

Στον Ελλαδικό χώρο δεν φαίνεται να υφίστανται ούτε το θεσμικό πλαίσιο, αλλά ούτε και η αντίστοιχη κοινωνική δυναμική που να επιτρέπει την ένταξη πρωτοβουλιών κοινωνικής οικονομίας και ενδογενούς ανάπτυξης σε ένα πλαίσιο ευρύτερης κοινωνικής ανάπτυξης. Οι τελευταίες μεταρρυθμίσεις στο θεσμικό πλαίσιο της Τοπικής Αυτοδιοίκησης, ενώ επιχειρούν να δημιουργήσουν ένα άλλο πλαίσιο προϋποθέσεων για την δραστηριοποίηση των ΟΤΑ και την ανάληψη ενός πιο ενεργού ρόλου για τα τοπικά ζητήματα ανάπτυξης και άσκησης κοινωνικής πολιτικής δεν φαίνονται να είναι επαρκείς.

Οι μεταρρυθμίσεις σε διοικητικό επίπεδο αφορούν στη θέσπιση της αιρετής Νομαρχιακής Αυτοδιοίκησης (Νόμοι 2218/94 και 2240/94), στην περιφερειακή αποκέντρωση (Νόμος 2503/1997) και στην ανασυγκρότηση της πρωτοβάθμιας Τοπικής Αυτοδιοίκησης (Νόμος 2539/97). Από τις θεσμικές αλλαγές που πραγματοποιήθηκαν, ο νόμος για την ανασυγκρότηση της ΤΑ είναι αυτός που παρά το σημαντικό έλλειμμα πόρων και πηγών ευνόησε τον σχεδιασμό και την εφαρμογή Τοπικών Αναπτυξιακών Προγραμμάτων, τα οποία συνεπικουρούμενα από την κεντρική διοίκηση αποσκοπούσαν στην προώθηση δράσεων για την τοπική ανάπτυξη και στην αντιμετώπιση κοινωνικών αναγκών και προβλημάτων. (Καραγκούνης, 2009)

Η Κανδυλάκη (2005) χαρακτηριστικά αναφέρει ότι σε μια περίοδο όπου στα περισσότερα κράτη της Ευρώπης οι κοινωνικές υπηρεσίες στην ΤΑ αναλαμβάνουν όλο και μεγαλύτερο λόγο στο πεδίο της κοινωνικής προστασίας και ανάπτυξης, στην χώρα μας οι αντίστοιχες προσπάθειες περιορίζονται σε ελάχιστους Δήμους.

Η κατάσταση αυτή οδηγεί στην εν γένει ελλειμματική δράση και εμπειρία της ΤΑ στο χώρο της κοινωνικής πολιτικής, αποτέλεσμα των περιορισμένων αρμοδιοτήτων, πόρων και εν συνεχεία δυνατοτήτων. Σύμφωνα με τον Σκαμνάκη (2003) η ποικιλία των τίτλων που φέρουν (π.χ. Γραφείο Μέριμνας) συνδέεται με την απουσία σαφούς θεσμικού πλαισίου για την οργάνωση και ποικιλία τους. Τοιουτοτρόπως, η λειτουργία τους δεν στηρίζεται σε ένα ενιαίο μοντέλο λειτουργίας, αλλά διαμορφώνεται με βάση επιμέρους

παράγοντες, οι οποίοι αξιολογούνται διαφορετικά στην κάθε περίπτωση. Σε αρκετές περιπτώσεις χρησιμοποιούνται ως χώροι «στέγασης» εθνικών ή υπερεθνικών προγραμμάτων κοινωνικής πολιτικής, το προσωπικό των οποίων κατά κύριο λόγο τις στελεχώνει. Ο ρόλος του Δήμου φαίνεται να περιορίζεται στη διαχείριση των προγραμμάτων αυτών και σε υπολειμματικές δράσεις περιορισμένης εμβέλειας για την κάλυψη κοινωνικο-προνοιακών ζητημάτων και αναγκών.

Για παράδειγμα, η απουσία συστηματοποιημένης προσπάθειας για την κωδικοποίηση, αξιολόγηση, οργάνωση και αξιοποίηση των εμπειριών που έχουν αποκομίσει οι κατά τόπους Δήμοι ανά τη χώρα, από τη προσπάθεια δημιουργίας δημοτικών κοινωνικών υπηρεσιών, οδηγεί στην έλλειψη θερμού ενδιαφέροντος, τόσο από την Τοπική Αυτοδιοίκηση όσο και από την κεντρική διοίκηση, για μια οργανώμενη πρωτοβουλία σύστασης δημοτικών κοινωνικών υπηρεσιών.

Ο Ζαϊμάκης (2002) προσθέτει πως στην Ελλάδα, τα τελευταία χρόνια, η κοινοτική ανάπτυξη επανέρχεται στο παρασκήνιο μέσα από την αξιοσημείωτη αύξηση των φορέων που δραστηριοποιούνται στον κοινοτικό χώρο. Ωστόσο, το ενδιαφέρον για την κοινοτική ανάπτυξη αντικατοπτρίζει σε μεγαλύτερο βαθμό την προσπάθεια αξιοποίησης προγραμμάτων των πόρων και προγραμμάτων Ευρωπαϊκής Ένωσης για την καταπολέμηση του κοινωνικού αποκλεισμού και την ενδογενή ανάπτυξη παρά αποτελεί προϊόν ενός γόνιμου διαλόγου και μιας σχεδιασμένης παρέμβασης που στηρίζεται στην οργανωμένη παρουσία ενός κράτους πρόνοιας και της αντίστοιχης τοπικής πρωτοβουλίας.

Στην πλειοψηφία τους τα προγράμματα που υλοποιούνται εστιάζονται σε μια αποσπασματική και ευκαιριακή κάλυψη συγκεκριμένων αναγκών των ευάλωτων ομάδων, αποσκοπώντας πιο πολύ στην ενίσχυση της κοινωνικής πολιτικής του Δήμου παρά στην δημιουργία προϋποθέσεων, οργανωτικών δομών, μηχανισμών και προτάσεων για μια στρατηγική κοινωνικής ανάπτυξης στηριζόμενη σε συστηματική έρευνα και σχεδιασμό. Δεδομένου ότι η ο βαθμός εξάρτησης της Τοπικής Αυτοδιοίκησης από τη κεντρική εξουσία και από υπερεθνικούς θεσμούς –ιδιαίτερα από την Ευρωπαϊκή Ένωση- στο πεδίο οργάνωσης και εφαρμογής πολιτικών κοινωνικής προστασίας είναι υψηλός, η διαδικασία με την οποία η Τοπική Αυτοδιοίκηση καταλήγει στην υλοποίηση δομών ή στην εφαρμογή προγραμμάτων κοινωνικής πολιτικής χαρακτηρίζεται από προχειρότητα και βασίζεται σε μεγαλύτερο βαθμό στο τυχαίο και το αποσπασματικό, γεγονός που συντελεί στην υιοθέτηση ενός ατελούς συνόλου ευκαιριακών πρωτοβουλιών και τη διαίωνιση ελλειμματικών πρακτικών (Καραγκούνης, 2009).

Τέλος, όπως προσθέτει ο Σκαμνάκης (2005), οι ΟΤΑ χρησιμεύουν ως «διανομείς» κεντρικών πολιτικών οι οποίες δεν βασίζονται σε επιλογές και αποφάσεις που λαμβάνουν χώρα σε τοπικό επίπεδο, αλλά ανταποκρίνονται σε προθέσεις των ευρωπαϊκών προγραμμάτων. Με αυτό τον τρόπο όμως παραγνωρίζονται κρίσιμα ζητήματα, όπως οι τοπικές ιδιαιτερότητες και ανάγκες και η αναγκαιότητα ύπαρξης ενός μακροπρόθεσμου προγραμματισμού βιώσιμων αναπτυξιακών δράσεων και πολιτικής, στον οποίο θα πρέπει να εντάσσονται οι σε κεντρικό επίπεδο προωθούμενες παρεμβάσεις.

Η απουσία ή η προβληματική στελέχωση της πλειοψηφίας των ΟΤΑ με εξειδικευμένα μέλη αποτελεί μια σημαντική δυσκολία στην Τοπική Ανάπτυξη. Το ίδιο συμβαίνει και την απροθυμία των Τοπικών Αρχών για την χρήση αξιόπιστων επιστημονικών μεθόδων και εργαλείων, τα οποία θα συνεισφέρουν ουσιαστικά στην εκτίμηση των τοπικών αναγκών, στον σχεδιασμό και την αξιολόγηση των ήδη υπαρχόντων αλλά και μελλοντικών δράσεων και φορέων.

Β΄ ΜΕΡΟΣ: ΕΡΕΥΝΗΤΙΚΟ

Κεφάλαιο 4^ο: Περιγραφή και παρουσίαση της έρευνας

4.1. Περιγραφή της έρευνας

4.1.1. Σκοπός της έρευνας

Σκοπός της συγκεκριμένης έρευνας ήταν να διαφανεί ο ρόλος της Κοινωνικής Εργασίας στην τοπική - κοινοτική ανάπτυξη του τόπου και να αναδειχθεί η σπουδαιότητα της μελέτης κοινότητας ως μέσο για την ανάπτυξη της περιοχής, να αναδειχθούν οι ανάγκες και δυσκολίες των κατοίκων με σκοπό να αξιοποιηθούν ώστε να μπορέσει να λειτουργήσει ως εργαλείο για τον κοινωνικό σχεδιασμό.

4.1.2.Ερευνητικά ερωτήματα

Οι βασικοί άξονες όπου στηρίχθηκαν οι ημιδομημένες ατομικές και εστιασμένες συνεντεύξεις που πραγματοποιήθηκαν, σύμφωνα με τον Seippel (Ζωγράφου, 2002) ήταν οι εξής:

1. Τα Δημογραφικά στοιχεία, όπου μελετάται η κοινωνική σύνθεση του πληθυσμού, το κοινωνικό κλίμα, τα σημεία επικοινωνίας, οι φορείς που ασκούν κοινωνική επιρροή στην κοινότητα.
2. Οι Υλικές συνθήκες, όπου αναφέρεται η οικοδομική δομή της κοινότητας, τα μέσα εφοδιασμού, μόρφωσης και πολιτισμού της κοινότητας, οι ελλείψεις και οι συνέπειες τους για τους κατοίκους.
3. Οι Θεσμικές συνθήκες, όπου περιλαμβάνονται οι αρμόδιοι για την κοινοτική πολιτική, οι οργανώσεις που υπάρχουν στην κοινότητα, οι δημοκρατικές δυνατότητες συμμετοχής στην κοινότητα, π.χ. η Συμμετοχή των πολιτών στη διαδικασία λήψης αποφάσεων.
4. Οι Οικονομικές συνθήκες, όπου επισημαίνονται τα περιουσιακά στοιχεία του πληθυσμού, οι θέσεις εργασίας, ο βαθμός εξάρτησης και επιρροής στην κοινότητα.
5. Οι Βοηθητικές πηγές, όπου αναφέρονται οι χώροι και οι υπάρχουσες εγκαταστάσεις, τα Βοηθητικά μέσα για το σχεδιασμό και οικονομικά μέσα και οι δωρεές.
6. Η Προϊστορία κοινότητας, δηλαδή η ιστορική εξέλιξη της κοινότητας και των θεσμών
7. Η δομή του σχεδιασμού και σχετικά προγράμματα κοινωνικής ένταξης κοινωνικά

ασθενέστερων πληθυσμιακών ομάδων

8. Αξιολόγηση και εντοπισμός προβλημάτων, όπου γίνεται προσδιορισμός βραχυπρόθεσμων και μακροπρόθεσμων στόχων με βάση τα προαναφερθέντα στοιχεία.

4.1.3. Μεθοδολογία της έρευνας

Υπάρχουν διάφορες μέθοδοι ποσοτικές και ποιοτικές (ή ακόμα συνδυασμός και των δύο) και αντίστοιχα εργαλεία που μπορούν να χρησιμοποιηθούν ώστε να υπάρχει πληρέστερη κάλυψη σε περισσότερες από μια πλευρές ενός ζητήματος. Η επιλογή αυτών σε μεγάλο βαθμό καθορίζεται από συγκεκριμένους παράγοντες. Αναλυτικότερα, κύρια σημασία έχει το υπό μελέτη θέμα, ο σκοπός και οι στόχοι της έρευνας. Συγχρόνως όμως συντελούν θετικά ή αρνητικά, οι διαθέσιμες πηγές του ερευνητή, η γεωγραφική θέση ή η έκταση της κοινότητας, ο εξοπλισμός κλπ.(Ιωσηφίδης,2001)

Σύμφωνα πάντα με τον ίδιο συγγραφέα, ορισμένα αντικείμενα μελέτης είναι εξ' ορισμού μετρήσιμα, όπως για παράδειγμα, το εισόδημα ή το προσδόκιμο ζωής και παραπέμπουν αδιαμφισβήτητα στη χρήση ποσοτικών μεθόδων. Αντίθετα, οι ποιοτικές μέθοδοι εφαρμόζονται σε ερευνητικά εγχειρήματα και προσεγγίσεις που έχουν ως βασικό στόχο την διερεύνηση ποιοτήτων και πιο συγκεκριμένα κοινωνικών ποιοτήτων. Με άλλα λόγια έχουν στόχο την αποκάλυψη σχέσεων ή συσχετίσεων ανάμεσα σε κοινωνικά υποκείμενα και κοινωνικές ομάδες, την περιγραφή, ανάλυση και κατανόηση κοινωνικών διαδικασιών, την διατύπωση ή αναδιατύπωση υποθέσεων και θεωρητικών θέσεων για το κοινωνικό γίνεσθαι και την διακρίβωση κοινωνικών σχέσεων, θέσεων και ρόλων. Η ποιοτική έρευνα στοχεύει στην περιγραφή, ανάλυση, ερμηνεία και κατανόηση κοινωνικών φαινομένων, καταστάσεων και ομάδων απαντώντας κυρίως στα ερωτήματα «πως» και «γιατί» (Ιωσηφίδης 2001).

Η εφαρμογή ποιοτικών μεθοδολογιών εξαρτάται από τη φύση του ερευνητικού προβλήματος και από τις συγκεκριμένες επιλογές του ερευνητή. Πολλά ερευνητικά ερωτήματα και προσεγγίσεις αναφέρονται σε κοινωνικά φαινόμενα, ομάδες και καταστάσεις για τα οποία ο βασικός στόχος είναι η διερεύνηση και η ανάλυση της δομής και λειτουργίας τους καθώς και των κοινωνικών σχέσεων (αίτια, συσχετίσεις, συνέπειες) που τα χαρακτηρίζουν και όχι η απλή αναγωγή τους σε μετρήσιμες ποσότητες (Ιωσηφίδης, 2003).

Στη μελέτη της δημοτικής ενότητας Παλιανής, λαμβάνοντας υπόψη τα ερευνητικά ερωτήματα, θεωρήθηκε κατάλληλη μέθοδος η ποιοτική κοινωνική έρευνα, αφού τα στοιχεία που αντλήθηκαν έπρεπε να είναι περιγραφικά, να δηλώνουν στάσεις και

συμπεριφορές. Οι ερωτώμενοι έπρεπε να μπορούν να εκφράσουν την γνώμη τους, τις δυσκολίες που αντιμετωπίζουν, τα καθημερινές τους ανάγκες. Εάν προτιμούσαν η ποσοτική μέθοδος, κάτι τέτοιο δεν θα ήταν εφικτό αφού το οποιοδήποτε ερωτηματολόγιο θα είχε μόνο κλειστές ερωτήσεις με συγκεκριμένες εφικτές απαντήσεις .

4.1.4. Πεδίο Μελέτης

Το πεδίο μελέτης της συγκεκριμένης έρευνας αποτέλεσε η Δημοτική Ενότητα Παλιανής, δηλαδή οι περιοχές Βενεράτο, Αυγενική Σίβα και Κεράσια.

Αρχικά, πραγματοποιήθηκε έρευνα σχετικά με τους κοινωνικούς φορείς που υπάρχουν στην περιοχή. Πρέπει να σημειωθεί ότι η συνεργασία του τμήματος Κοινωνικής Εργασίας του Τ.Ε.Ι. Κρήτης με την Δημοτική ενότητα αποτέλεσε βασική πηγή άντλησης πληροφοριών και επαφής με τον πληθυσμό στόχο.

Στη συνέχεια, υπήρξε προσωπική συνάντηση με τον εκπρόσωπο κάθε φορέα, με έναν ή περισσότερους για την πραγματοποίηση της ατομικής ημιδομημένης συνέντευξης. Εφόσον βέβαια, είχε γνωστοποιηθεί και εγκριθεί ο σκοπός της μαγνητοφωνημένης συνέντευξης.

Παράλληλα, με γνώμονα τα βασικά χαρακτηριστικά της δημοτικής ενότητας δημιουργήθηκαν τρεις εστιασμένες ομάδες από απλούς κατοίκους. Οι ομάδες αυτές δημιουργήθηκαν μετά από σκόπιμες συναντήσεις των ερευνητών με τους κατοίκους σε διάφορα σημεία (πχ. καφενείο, πλατείες) ή μέσω διασυνδέσεων (π.χ. από έναν συγχωριανό). Είναι αυτονόητο, πως και σε αυτή την περίπτωση ο σκοπός της έρευνας γινόταν από πριν γνωστός και ήταν σύμφωνος από τους συνεντευξιαζόμενους.

Οι συνεντεύξεις με τους εκπροσώπους των φορέων έλαβαν χώρα σε ήσυχα μέρη, κατόπιν τηλεφωνικής ή κατ' ιδίαν συνεννόησης με τον καθένα. Τις περισσότερες φορές σε χώρους που διέθεταν οι ίδιοι οι φορείς.(πχ. Στον σύλλογο γυναικών ή στο δημοτικό σχολείο), απογευματινές ώρες ή σε κάποια αίθουσα του δημαρχείου εφόσον δεν υπήρχε εναλλακτική λύση. Ο μέσος όρος διάρκειας της κάθε συνέντευξης ήταν περίπου μία ώρα. Η συνέντευξη μαγνητοσκοπούταν έπειτα από την έγκριση του καθενός, σε περίπτωση διαφωνίας απλά σημειώνονταν τα βασικά στοιχεία της (αυτό συνέβη δύο φορές).

Όσον αφορά τις ομάδες εστίασης, η ημερομηνία και ώρα διεξαγωγής ορίστηκε εκείνη που για τα περισσότερα μέλη ήταν εφικτό να παρευρεθούν. Η επιβεβαίωση του καλέσματος έγινε τηλεφωνικά. Η πρώτη ομάδα υλοποίησε την συνάντησή της στον παραχωρημένο χώρο του Κ.Η.Φ.Η. που βρίσκεται στο Βενεράτο και διήρκησε δύο ώρες περίπου. Η δεύτερη ομάδα παρευρέθηκε στο χώρο του Πολιτιστικού Συλλόγου Νέων

στην Αυγενική, μετά από λίγες ημέρες, και ο χρόνος διεξαγωγής της ήταν σχεδόν ο ίδιος. Επίσης και δύο περιπτώσεις έγινε σαφές εξ' αρχής η χρήση και η σκοπιμότητα του μαγνητοφώνου.

4.1.5. Δειγματοληψία

Οι κοινωνικοί φορείς της Δημοτικής ενότητας Παλιανής που έλαβαν μέρος στις ημιδομημένες συνεντεύξεις, είναι οι ακόλουθοι:

1. Δήμαρχος του πρώην δήμου Παλιανής
2. Εργαζόμενος στο Κέντρο Εξυπηρέτησης Πελατών (Κ.Ε.Π.)
3. Πρόεδρος Πολιτιστικού Συλλόγου Κερασίων
4. Πρόεδρος Πολιτιστικού Συλλόγου Νέων Αυγενικής
5. Πρόεδρος Πολιτιστικού Συλλόγου Βενεράτου
6. Πρόεδρος Πολιτιστικού Συλλόγου Σίβα
7. Μέλος του Γυναικείου Συλλόγου «ΑΜΠΕΛΟΣ»
8. Μέλος του Τοπικού Συμβουλίου Νέων
9. Κοινωνική Λειτουργός του προγράμματος Βοήθεια στο Σπίτι
10. Κοινωνική Λειτουργός του ΚΗΦΗ
11. Εργαζόμενη στο Περιφερειακό Ιατρείο Βενεράτου
12. Πρόεδρος Αγροτικού Συλλόγου Κερασίων
13. Μέλος Αγροτικού Συνεταιρισμού Αυγενικής
14. Διευθνή Δημοτικού Σχολείου Βενεράτου
15. Πρόεδρος του Συλλόγου Γονέων και Κηδεμόνων Δημοτικού Σχολείου και Νηπιαγωγείου Βενεράτου
16. Διευθνή Γυμνασίου Βενεράτου
17. Πρόεδρος Συλλόγου Γονέων και Κηδεμόνων Γυμνασίου
18. Προπονητής στην αθλητική ακαδημία

Στις εστιασμένες ομάδες (focus groups) έλαβαν μέρος 15 άτομα από όλα τα χωριά της Δημοτικής Ενότητας Παλιανής. Η επιλογή των συμμετεχόντων έγινε με βάση τη πυκνότητα του πληθυσμού της κάθε περιοχής. Η προσέγγιση των ερευνητών με τον πληθυσμό στόχο αρχικά πραγματοποιήθηκε στα μέρη όπου συχνάζουν οι κάτοικοι (καφενεία, πλατείες, σύλλογο γυναικών). Εκεί έγινε ενημέρωση σχετικά με την έρευνα και ανταλλαγή πληροφοριών και στοιχείων, για την κατόπιν πραγματοποίηση της συνέντευξης.

Έγινε μια προσπάθεια να υπάρχει μια αναλογία στα φύλα, τις ηλικίες, το μορφωτικό επίπεδο και την καταγωγή ανάλογα τον τόπο διαμονής τους. Η ποικιλομορφία της κάθε ομάδας ήταν απώτερος στόχος. Ο στόχος αυτός όμως συνάντησε πολλές δυσκολίες στην εφαρμογή με κύρια τον περιορισμένο ελεύθερο χρόνο των κατοίκων, και ιδιαίτερα των αντρών και την ελλιπή θέληση για συνεργασία.(έμμεση)

Αυτό είχε ως αποτέλεσμα, ως εναλλακτική λύση, μετά την πρακτικά θετική στάση κάποιων κατοίκων, να αξιοποιηθούν σύμφωνα με την μέθοδο της «χιονοστιβάδας» (snowball). Η συνέχιση της έρευνας με αυτόν τον τρόπο στηρίζεται στις επαφές που θα δημιουργηθούν κατά σύσταση των υπαρχόντων. Το κύριο μειονέκτημα της μεθόδου βρίσκεται στο ότι περιλαμβάνει επαφές από έναν σχετικά κλειστό κύκλο ατόμων με πιθανά κοινές αναφορές και απόψεις (Χωριανόπουλος στον Ιωσηφίδη, 2006)

Με τη λογική της χιονοστιβάδας, που έφερε άμεσα θετικά αποτελέσματα, ίσως γιατί οι νέοι συμμετέχοντες είχαν προταθεί από συγχωριανούς τους, που είχαν περισσότερη εμπιστοσύνη, δημιουργήθηκαν οι εστιασμένες ομάδες.

Οι συναντήσεις πραγματοποιήθηκαν σε χώρους που είχαν παραχωρηθεί από κάποιον φορέα (π.χ. στην αίθουσα του ΚΗΦΗ) κατόπιν συνεννόησης μαζί του.

Το δείγμα αποτέλεσαν:

1^η Εστιασμένη Ομάδα

1. Γυναίκα, 67 ετών, συνταξιούχος, παντρεμένη, μόνιμη κάτοικος Κερασιών
2. Γυναίκα, 45 ετών, ιδιωτική υπάλληλος, διαζευγμένη, κάτοικος Βενεράτου 5 χρόνια
3. Γυναίκα, 25 ετών, άνεργη, ανύπαντρη, μόνιμη κάτοικος Βενεράτου
4. Γυναίκα, 38 ετών, αγρότισσα, παντρεμένη, μόνιμη κάτοικος Σίβα
5. Κορίτσι, 14 ετών, μαθήτρια, ανύπαντρη, μόνιμη κάτοικος Βενεράτου
6. Γυναίκα, 38 ετών, αγρότισσα μετανάστρια, κάτοικος Βενεράτου 9 χρόνια
7. Γυναίκα, 33 ετών, επιχειρηματίας, παντρεμένη, μόνιμη κάτοικος Βενεράτου
8. Νέος, 20 ετών, άνεργος, ανύπαντρος, μόνιμος κάτοικος Αυγενικής

2^η Εστιασμένη Ομάδα

1. Άντρας, 65 ετών, συνταξιούχος, παντρεμένος, μόνιμος

- κάτοικος Αυγενικής
2. Νέος, 15 ετών, μαθητής, ανύπαντρος, κάτοικος Σίβα 6 χρόνια
 3. Γυναίκα, 28 ετών, άνεργη, ανύπαντρη, μόνιμος κάτοικος Αυγενικής
 4. Γυναίκα, 30 ετών, Οικιακά, παντρεμένη, κάτοικος Αυγενικής 4 χρόνια
 5. Νέος, 29 ετών ελεύθερος επαγγελματίας, διαζευγμένος, μόνιμος κάτοικος Αυγενικής
 6. Νέος, 20 ετών ιδιωτικός υπάλληλος, ανύπαντρος, μόνιμος κάτοικος Αυγενικής
 7. Νέος, 19 ετών, αγρότης, ανύπαντρος, μόνιμος κάτοικος Αυγενικής

Συγχρόνως με τις παραπάνω έρευνες, πραγματοποιούταν μελέτη του αρχαιικού υλικού σχετικά με την περιοχή, τόσο βιβλιογραφικά όσο και στο δημαρχείο. Τέλος, η παρατήρηση της ζωής των κατοίκων στο φυσικό πεδίο, κατά τη διάρκεια των επισκέψεων των ερευνητών, ήταν αναπόσπαστο κομμάτι της έρευνας.

4.1.6. Τεχνικές συλλογής στοιχείων

Όπως ήδη αναφέρθηκε πραγματοποιήθηκε ποιοτική κοινωνική έρευνα. Πιο συγκεκριμένα χρησιμοποιήθηκαν οι τεχνικές της ημιδομημένης συνέντευξης (semi-structured interview) για τους εκπροσώπους των φορέων και της εστιασμένης ομάδας (focus groups) για τους κατοίκους της περιοχής.

Παρακάτω προσδιορίζονται συνοπτικά οι έννοιες και των δύο:

Η ημιδομημένη συνέντευξη χαρακτηρίζεται από ένα σύνολο προκαθορισμένων ερωτήσεων αλλά παρουσιάζει πολύ περισσότερη ευελιξία ως προς τη σειρά των ερωτήσεων, ως προς τη τροποποίηση του περιεχομένου των ερωτήσεων ανάλογα με τον ερωτώμενο και ως προς την προσθαφαίρεση ερωτήσεων και θεμάτων για συζήτηση (Ιωσηφίδης, 2003).

Η μέθοδος των ομάδων εστίασης (focus groups) η οποία αναφέρεται και σαν μέθοδος ομάδων επικέντρωσης (Τσουρβάκας 1997) συνίσταται σε ένα μεθοδολογικό εργαλείο άντλησης ποιοτικών δεδομένων, στοιχείων και πληροφοριών, μέσα από μια διαδικασία άμεσης αλληλεπίδρασης των συμμετεχόντων στην ομάδα και για ένα συγκεκριμένο και σαφώς καθορισμένο θέμα - ερευνητικό αντικείμενο.

Η επιλογή της μεθόδου αιτιολογείται από τη στιγμή που τα ερευνητικά ερωτήματα εξυπηρετούνται διεξοδικότερα μέσα από την άντληση πληροφοριών σε βάθος μέσω του συγκεκριμένων πηγών πληροφόρησης. Τα ανοιχτά χαρακτηριστικά και η ευέλικτη

διάταξη των ερωτήσεων της ημιδομημένης συνέντευξης επιτρέπουν στους ερωτώμενους να αποδοθούν σε ένα λεπτομερέστερο προσδιορισμό της κατάστασης με βάση τις δικές τους εμπειρίες και την ανάδειξη ζητημάτων που οι ίδιοι θεωρούν σημαντικά (Alexiadou, 2001). Οι ερωτήσεις που θα αποτελούσαν τον οδηγό της συνέντευξης (interview guide), που θα έπρεπε να καλυφθούν σε κάθε συνέντευξη, κατηγοριοποιήθηκαν ως προς το περιεχόμενο τους σε πέντε διαστάσεις, απαραίτητες για την μελέτη κοινότητας, σύμφωνα με τον Ζαϊμάκη (2002). Αναλυτικότερα:

Την ιστορική διάσταση που περιλαμβάνει την εξέλιξη και τον μετασχηματισμό της κοινότητας στην πορεία του χρόνου. Η γνώση του παρελθόντος είναι ένα σημαντικό στοιχείο για την οργάνωση σχεδίων που αφορούν στο παρόν και επηρεάζουν το μέλλον της κοινότητας.

Την γεωγραφική διάσταση που αφορά την γεωγραφική θέση και το χώρο που περικλείει την κοινότητα, τις χρήσεις γης και τη σχέση των ανθρώπων με το οικοσύστημα.

Την οικονομική διάσταση που σχετίζεται με τις λειτουργίες που πραγματοποιούνται στον συγκεκριμένο χώρο, Παραδείγματα τέτοιων λειτουργιών είναι η εργασία, η ψυχαγωγία, η κατοικία.

Την κοινωνική διάσταση που περικλείει το σύστημα κοινωνικής οργάνωσης, όπου περιλαμβάνει κρατικές υπηρεσίες, κοινωνικές οργανώσεις, συλλόγους και ομάδες πολιτών και γενικότερα τις κοινωνικές σχέσεις τόσο στο εσωτερικό της κοινότητας όσο και με τον έξω κόσμο.

Τέλος, τη πολιτισμική διάσταση, που παραπέμπει σε ένα σύνολο παραστάσεων, αξιών, συμβόλων και κοσμοθεωρήσεων που νοηματοδοτούν την κοινοτική ζωή.

Η γνώση των βασικών στοιχείων της κάθε διάστασης της κοινότητας είναι απαραίτητη στην απόπειρα του κοινοτικού στελέχους να περιγράψει και να αναλύσει την περιοχή.

Κατά τη διάρκεια των μαγνητοσκοπημένων ημιδομημένων συνεντεύξεων που πραγματοποιήθηκαν με τους εκπροσώπους των φορέων της Δημοτικής ενότητας Παλιανής, οι τεχνικές συλλογής στοιχείων που χρησιμοποιήθηκαν, σύμφωνα με τον Ιωσηφίδη (2003), ήταν οι εξής :

Ανοικτές ερωτήσεις (open questions). Είναι ερωτήσεις οι οποίες αφήνουν τον ερωτώμενο ελεύθερο να αναπτύξει την απάντηση του δίχως προκαθορισμούς οι εξής:

Ερωτήσεις γνώμης (opinion questions). Είναι ερωτήσεις που στοχεύουν στην διερεύνηση των στάσεων και των αντιλήψεων των ερωτώμενων για διάφορα κοινωνικά φαινόμενα και διαδικασίες.

Δομικές ερωτήσεις (structural questions). Είναι ερωτήσεις που στοχεύουν στην εύρεση αιτιοτήτων και αιτιωδών μηχανισμών πχ «πως απέκτησες την γνώμη αυτή;»

Εισαγωγικές και συμπερασματικές ερωτήσεις (introductory and conclusive questions). Είναι ερωτήσεις που εισάγουν τον ερωτώμενο στο κύριο θέμα της συνέντευξης και κλείνουν την συνέντευξη αντίστοιχα.

Ερωτήσεις – γέφυρα (bridge questions). Είναι ερωτήσεις που οδηγούν από το ένα θέμα της συνέντευξης στο άλλο.

Οι ίδιες τεχνικές χρησιμοποιήθηκαν και στην περίπτωση των εστιασμένων ομάδων. Η μόνη διαφορά είναι ότι το βασικό χαρακτηριστικό αυτής της μεθόδου, που δόθηκε ιδιαίτερη σημασία από τους ερευνητές, αποτέλεσε η «δυναμική της ομάδας».

Η κατανόηση των παραγόντων που επηρεάζουν την ομαδική συμπεριφορά και δυναμική, (π.χ.ατομικοί, διατομικοί) είναι απαραίτητη προϋπόθεση για την ερμηνεία, την αξιολόγηση και την παρουσίαση των ποιοτικών δεδομένων που προκύπτουν και την αποφυγή προκαταλήψεων και λανθασμένων συμπερασμάτων.(Ιωσηφίδης,2003)

4.1.7. Τρόπος ανάλυσης

Μετά τη συλλογή των απαιτούμενων συνεντεύξεων, τόσο με τους εκπροσώπους κάθε φορέα, όσο και με τους απλούς κατοίκους, ξεκίνησε η απομαγνητοφώνησή τους (transcribing). Πιο συγκεκριμένα, πραγματοποιήθηκαν ενέργειες, ώστε ο προφορικός λόγος που συλλέχθηκε να μετατραπεί σε γραπτό κείμενο.

Κατόπιν, μόλις αυτό το στάδιο ολοκληρώθηκε υπήρξε η ανάλυση (analyzing) των δεδομένων που συλλέχθηκαν. Δόθηκε απόδοση νοήματος, δηλαδή ομαδοποίηση, κατηγοριοποίηση ανά θεματικό άξονα και θεωρητικοποίηση των στοιχείων με στόχο την απάντηση των ερευνητικών ερωτημάτων που είχαν διατυπωθεί κατά τη διάρκεια της ερευνητικής προσπάθειας (Ιωσηφίδης, 2003).

4.1.8. Εκτίμηση δυσκολιών

- Η ποιοτική κοινωνική έρευνα ήταν μία μέθοδος εξαιρετικά χρονοβόρα όχι μόνο προς την υλοποίησή της αλλά και προς τη φάση του σχεδιασμού και της απόκτησης πρόσβασης στους ερωτώμενους. Η δυσκολία αυτή, όπως είναι φυσικό, είχε ως αποτέλεσμα την πολύμηνη απασχόληση των ερευνητών πάνω στο αντικείμενο.

- Η μέθοδος απαιτήσε αυξημένα επικοινωνιακά προσόντα από την πλευρά του ερευνητή, ευαισθησία και ευελιξία. Αλλά και από την πλευρά του ερωτώμενου έπρεπε να υπάρχει διάθεση για συνεργασία και γενικότερα θετική στάση. Η δυσκολία αυτή από την πλευρά των ερευνητών αντιμετωπίστηκε με την προθυμία για εξέλιξη, τη συστηματική εμπλοκή των θεωρητικών γνώσεων και την αναγνώριση των λαθών ώστε να μην υπάρχει επανάληψη αυτών στην επόμενη συνέντευξη. Επίσης, για να υπάρξει διάθεση συνεργασίας από τους συνεντευξιαζόμενους οι ερευνητές λειτούργησαν με θετική στάση, διαβεβαίωση απορρήτου και αναλυτική επεξήγηση του σκοπού της έρευνας και το τι θα επακολουθούσε.

- Ένα σημαντικό μέρος της πληροφορίας που αντλήθηκε μέσα από τις συνεντεύξεις δεν ήταν απαραίτητο ή τελικά δεν έγινε αντικείμενο ανάλυσης. Αυτό μπορεί να είχε ως συνέπεια, την άσκοπη «κούραση» του ομιλητή αλλά και την ενδεχόμενη απουσία χρήσιμων πληροφοριών.

- Σε πολλές περιπτώσεις το υποκειμενικό στοιχείο, του συνεντευξιαζόμενου, ήταν κυρίαρχο. Το γεγονός αυτό δημιούργησε προβλήματα στην αξιοπιστία των αποτελεσμάτων και δυσκόλεψε το έργο του ερευνητή. Για αυτό δόθηκε ιδιαίτερη σημασία στην εξακρίβωση της αντικειμενικότητας και σε περιπτώσεις που υπήρχε αμφιβολία προτιμήθηκε να μην γίνει γνωστοποίηση αυτών.

4.1.9. Ηθικά ζητήματα

- Η γνωστοποίηση σχεσιακών δεδομένων που έπεσαν στην αντίληψη του ερευνητή, χωρίς να είναι ευρέως αποδεκτά. Τα στοιχεία αυτά παρουσιάστηκαν στα αποτελέσματα της έρευνας με έμμεσο τρόπο, χωρίς να θιχτεί σε καμία περίπτωση κάποιος φορέας ή κάτοικος της περιοχής.

- Η δημοσιοποίηση στοιχείων, που γνωστοποιήθηκαν στον ερευνητή «εμπιστευτικά».

4.1.10. Χρονοδιάγραμμα

Η έρευνα διεξήχθη την περίοδο Ιουλίου - Δεκεμβρίου 2010. Αναλυτικότερα οι συνεντεύξεις πραγματοποιήθηκαν τους πρώτες τρεις μήνες και η διαδικασία απομαγνητοφώνησης τους επόμενους τρεις.

4.2. Παρουσίαση της έρευνας

4.2.1. Σύντομη περιγραφή της Δημοτικής Ενότητας Παλιανής

Ο Δήμος Παλιανής ήταν δήμος του νομού Ηρακλείου που συστάθηκε με το πρόγραμμα Καποδίστριας από τη συνένωση παλαιότερων κοινοτήτων της περιοχής, που αποτέλεσαν στη συνέχεια τα δημοτικά διαμερίσματα του δήμου. Λειτούργησε την περίοδο 1999 - 2010 οπότε και καταργήθηκε με την εφαρμογή του προγράμματος Καλλικράτης και εντάχθηκε στον νέο δήμο Ηρακλείου. Βρισκόταν στο κέντρο του νομού Ηρακλείου και είχε ως έδρα το χωριό Βενεράτο. Παλιότερα ονομαζόταν Δήμος Τετραχωρίου. Σύμφωνα με την απογραφή του 2001 ο δήμος είχε συνολικά 2.404 κατοίκους και έκταση 21.423 στρέμματα. Είναι μια ημιορεινή περιοχή. (www.wikipedia.org).

Με τη νέα απογραφή του 2011, κατόπιν επισκέψεως στη Στατιστική Υπηρεσία Ηρακλείου, ο νόμιμος πληθυσμός της Δημοτικής ενότητας Παλιανής ανέρχεται σε 2.109 άτομα. Οπότε υπάρχει μία μείωση του πληθυσμού της τάξεως 12,3%. (Στις παρακάτω παραγράφους δίνονται στοιχεία της απογραφής του 2001, αφού τα νέα στοιχεία δεν έχουν ακόμα δημοσιοποιηθεί).

Η Δημοτική ενότητα περιλαμβάνει 4 δημοτικά διαμερίσματα., το Βενεράτο, την Αυγενική, τα Κεράσια και τη Σίβα και συνορεύει με τους Δήμους Γοργολαϊνίου, Αγίας Βαρβάρας και Τεμένους.

Η Δημοτική ενότητα Παλιανής είναι ένας κατ' εξοχήν αγροτική περιοχή, χωρίς ωστόσο να παραγνωρίσουμε το γεγονός ότι αρκετοί κάτοικοι δραστηριοποιούνται και στον δευτερογενή τομέα.. Οι δύο βασικές δραστηριότητες των κατοίκων είναι η γεωργία και η κτηνοτροφία και τα παραγόμενα προϊόντα είναι σταφίδα, σταφύλια, λάδι, κρασί, κηπευτικά, γάλα και μέλι (www.wikipedia.org).

Είναι αξιοσημείωτο, σύμφωνα με τη μελέτη Σκοπιμότητας Ίδρυσης Αμιγούς Επιχείρησης, ότι οι αγροτικές καλλιέργειες καταλαμβάνουν το μεγαλύτερο μέρος της έκτασης της Δημοτικής ενότητας. Πιο συγκεκριμένα η συνολική έκταση καλλιέργειας της ελιάς ανέρχεται σε σχεδόν 1.000 στρέμματα, ενώ τα αμπέλια σε περίπου 7.000 στρέμματα. Έτσι δικαιολογείται το γεγονός ότι το μεγαλύτερο ποσοστό των κατοίκων ασχολείται με τον πρωτογενή τομέα.

Στην ευρύτερη έκταση των χωριών υπάρχουν περιοχές ιδιαίτερου φυσικού κάλλους, όπως φαράγγια, σπήλαια, νερόμυλοι και παραδοσιακοί οικισμοί. Σημαντικός είναι επίσης

ο αριθμός των Ιερών Ναών και των Εξωκλησιών, ορισμένα από τα οποία έχουν μεγάλη αρχαιολογική αξία. Τέλος, πρέπει να αναφερθεί ότι από το Δήμο Παλιανής διέρχεται και το Ευρωπαϊκό μονοπάτι E4.

Ο Δήμος Παλιανής παρουσιάζει μια ενιαία μορφή αναφορικά με τα Διαμερίσματά του, κυρίως λόγω της γεωγραφικής θέσης αυτών πάνω στον κεντρικό άξονα Ηρακλείου - Μοιρών και της μικρής απόστασης που απέχουν από την πρωτεύουσα του νησιού. Οι λόγοι αυτοί καθιστούν το Δήμο ικανό όχι μόνο να συγκρατήσει τον υπάρχοντα πληθυσμό, αλλά και να αποτελέσει πόλο έλξης νέων κατοίκων για μόνιμη εγκατάσταση, συμβάλλοντας κατ' αυτόν τον τρόπο στην αποκέντρωση (www.wikipedia.org).

4.2.2. Δημοτικά διαμερίσματα της Δημοτικής Ενότητας Παλιανής

Βενεράτο

Όπως προαναφέρθηκε, το Βενεράτο είναι χωριό της επαρχίας Τεμένους και έδρα της Δήμοτικής ενότητας Παλιανής (πρώην δήμος Τετραχωρίου), στο Νομό Ηρακλείου. Βρίσκεται σε απόσταση 19,8 χιλιομέτρων από την πρωτεύουσα. Οι κάτοικοι, σύμφωνα με την απογραφή του 2001 ανέρχονται στους 967 και ασχολούνται κυρίως με την γεωργία.(473 άντρες/ 494 γυναίκες). Στο χωριό υπάρχουν ανάμεσα στα άλλα ΚΕΠ, υπηρεσίες του Δήμου, τράπεζες, Νηπιαγωγείο, δημοτικό σχολείο, γυμνάσιο και περιφερειακό ιατρείο.

Τα καταστήματα/ υπηρεσίες που διατίθενται μετά από σχετική έρευνα στο φυσικό πεδίο, σήμερα στο Βενεράτο είναι:

ΚΑΤΗΓΟΡΙΕΣ ΚΑΤΑΣΤΗΜΑΤΩΝ/ ΥΠΗΡΕΣΙΩΝ	ΑΡΙΘΜΟΣ
ΕΥΛΟΥΡΓΕΙΑ	2
ΚΑΦΕΤΕΡΙΕΣ – ΜΠΑΡ	3
ΣΟΥΠΕΡ ΜΑΡΚΕΤ/ ΠΑΝΤΟΠΩΛΕΙΑ	5
ΦΑΡΜΑΚΕΙΑ	1
ΦΡΟΝΤΙΣΤΗΡΙΑ ΞΕΝΩΝ ΓΛΩΣΣΩΝ	2
ΕΣΤΙΑΤΟΡΙΑ- ΤΑΒΕΡΝΕΣ	4
ΚΑΦΕΝΕΙΑ	6
ΚΟΜΜΩΤΗΡΙΑ	2
ΤΡΑΠΕΖΕΣ	1
ΑΡΤΟΠΟΙΕΙΑ	3

ΟΙΝΟΠΟΙΕΙΑ	3
ΕΜΠΟΡΙΟ ΔΙΑΦΟΡΩΝ ΕΙΔΩΝ	6
ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΚΗ	1
ΠΟΛΕΜΙΚΕΣ ΤΕΧΝΕΣ	1
ΚΑΤΑΣΚΕΥΕΣ ΑΛΟΥΜΙΝΙΟΥ-ΣΙΔΗΡ	2
ΒΙΟΤΕΧΝΙΕΣ	1

Η ονομασία του χωριού είναι κατά πάσα πιθανότητα Βενετική. Υπήρξε το θέρετρο των αρχόντων της Βενετίας και μάλιστα κυριάρχησε να λέγεται ότι ήταν παρά κρομμυδόφυλο Βενετία. Η εγκυρότερη ερμηνεία είναι ότι το όνομα προήλθε από την ιταλική λέξη venerato, που θα πει σεβάσμιο, όπως στη φράση Monasterium venerato = σεβάσμια Μονή. Πιστεύεται ότι το όνομα αυτό δόθηκε στην παρακείμενη μονή της Παλιανής και κατ'έπекταση έλαβε το όνομα και το χωριό, το οποίο βρισκόταν κοντά.

Κατά την Ενετοκρατία το Βενεράτο ήταν από τους μεγαλύτερους οικισμούς της επαρχίας. Στον Καστροφύλακα αναφέρεται με 593 κατοίκους το 1583, από τους οποίους οι 279 ήταν γυναίκες και οι άνδρες ήταν 160. Οι υπόλοιποι ήταν παιδιά και γέροντες. Κατά την απογραφή του 1881 κατοικούνταν μόνο από Χριστιανούς. Από το χωριό καταγόταν ο γενικός οπλαρχηγός των επαρχιών Τεμένους και Μαλεβυζίου Αντώνιος Ξενάκης ή Τσαγκαραντώνης, ο Γενικός Γραμματέας Καγκελαρίας κατά την επανάσταση του 1821 Νεόφυτος Οικονόμου ο Μητροπολίτης Κρήτης Γεράσιμος Λετίτσης και οπλαρχηγός Χαράλαμπος Βλαχάκης Αρχηγός Μαλεβιζίου. (www.wikipedia.org)

Αυγενική

Η Αυγενική κατοικείται από 814 κατοίκους σύμφωνα με την απογραφή του 2001 (346 άντρες/ 312 γυναίκες) και βρίσκεται σε υψόμετρο 310μ, στο 20 χλμ. της αρτηρίας προς Μεσαρά. Βρίσκεται σε πανοραμική θέση ενώ οι κάτοικοι απασχολούνται κατά κύριο λόγο με την παραγωγή σταφίδας, σταφυλιού και ελαιολάδου. Ο τόπος είναι κατάμεστος από αμπελώνες ενώ οι οικισμοί που χωρίζεται είναι της Αυγενικής και των Βλαχιανών (με 806 και 8 κατοίκους αντίστοιχα). (www.wikipedia.org).

Τα καταστήματα/ υπηρεσίες που διατίθενται σήμερα, μετά από έρευνα στο φυσικό πεδίο, στην Αυγενική είναι:

ΚΑΤΗΓΟΡΙΕΣ ΥΠΗΡΕΣΙΩΝ	ΚΑΤΑΣΤΗΜΑΤΩΝ/ ΑΡΙΘΜΟΣ

ΒΕΝΖΙΝΑΔΙΚΑ	1
ΚΑΦΕΝΕΙΑ	2
ΦΑΡΜΑΚΕΙΑ	1
ΑΡΤΟΠΟΙΕΙΑ	1
ΞΥΛΟΥΡΓΕΙΑ	1
ΣΟΥΠΕΡ ΜΑΡΚΕΤ	2
ΕΛΑΙΟΥΡΓΕΙΟ	1
ΦΩΤΟΓΡΑΦΕΙΑ	1
ΑΝΘΟΠΩΛΕΙΑ	1
ΕΙΔΗ ΔΩΡΩΝ	1
ΚΑΤΑΣΚΕΥΕΣ ΑΛΟΥΜΙΝΙΟΥ- ΣΙΔΗΡ	1

Ιστορικά, το χωριό αναφέρεται στις ενετικές απογραφές ως Evgeniki. Το εξελληνισμένο όνομα που είχε κατά την περίοδο της Ενετοκρατίας μπορεί να αποδοθεί ως Ευγενική, δηλαδή τόπος όπου κατοικούσαν ευγενείς. Στην απογραφή του Καστροφύλακα το βρίσκουμε Evienichi με 205 κατοίκους το 1583. Με το όνομα Evienichi αναφέρεται και σε άλλους καταλόγους των χωριών της Κρήτης, στον Μπαρότσι το 1577 και στον Basilicata το 1630. Στην τούρκικη απογραφή του 1671 αναφέρεται Avgeniki 76 χαράτσα, στην Αιγυπτιακή απογραφή του 1834 με 34 χριστιανικές και 9 τούρκικες οικογένειες και το 1881 αναφέρεται Αυγενική στο δήμο Αγίου Μύρωνος με 339 χριστιανούς και 10 Τούρκους. Το 1920 αναφέρεται Ευγενική ,έδρα ομώνυμης κοινότητας με 620 κατοίκους. Το 1928 έγινε Αυγενική με 666 κατοίκους,το 1940 με 825, το 1951με 907 και το 1981 με 707. Στην Αυγενική βρίσκεται και ο ιστορημένος ναός της Παναγίας της Στρατηλάτισσας του 12ου - 13ου αιώνα, που θεωρείται η προστάτιδα των περαστικών. (www.wikipedia.org).

Οι Αγριτέλλης και Χαλκιάδακη (2006) προσθέτουν ότι η περιοχή αριθμεί συνολικά 13 ξωκλήσια, όπως αυτό του Αγίου Γεωργίου στην πλατεία του χωριού.

Τα Βλαχιάνα, ο παλιός αυτός οικισμός, βρίσκεται σε πανοραμική θέση νοτιοδυτικά της Αυγενικής. Η πλεονεκτική του θέση έχει γίνει πόλος έλξης για επενδυτές, οι οποίοι αξιοποιούν και μετατρέπουν παλαιά κτίσματα σε παραδοσιακούς ξενώνες. Εκεί κοντά βρισκόταν ο ναός του Μιχαήλ Αρχαγγέλου με βυζαντινές αγιογραφίες, ο Σταυρωμένος και μια πέτρινη παραδοσιακή βρύση το Καβούσι (www.explore-crete.gr/).

Κεράσια

Χωριό του δήμου Παλιανής, στην επαρχία Μαλεβιζίου, σε υψόμετρο 340 μέτρα και σε απόσταση 19 χλμ. από το Ηράκλειο. Με βάση την απογραφή του 2001, έχει πληθυσμό 366 άτομα (182 άντρες- 184 γυναίκες) και αποτελείται από τους οικισμούς Κεράσια (πληθυσμός 243) και Νέο Βενεράτο (πληθυσμός 123).

Τα Κεράσια είναι κτισμένα στις πλαγιές του λόφου «Χαλέπα» στην ανατολική του πλευρά. Έχει θέα τον Κερασανό κάμπο, τα Λασιθιώτικα βουνά, το Μοναστήρι της Παλιανής και το λόφο «Κάστελλος» όπου στην κορυφή του δεσπόζει το εκκλησάκι του Αγίου Παντελεήμονα. Από το κάτω μέρος του χωριού διέρχεται η νέα εθνική οδός Ηρακλείου – Μεσσαράς.

Τα καταστήματα/ υπηρεσίες που διατίθενται στα Κεράσια σήμερα είναι:

ΚΑΤΗΓΟΡΙΕΣ ΥΠΗΡΕΣΙΩΝ	ΚΑΤΑΣΤΗΜΑΤΩΝ/	ΑΡΙΘΜΟΣ
ΚΑΤΑΣΚΕΥΕΣ ΑΛΟΥΜΙΝΙΟΥ ΣΙΔΗΡ		1
ΚΑΦΕΝΕΙΑ		1
ΟΙΝΟΠΟΙΕΙΑ		1

Σχετικά με την ονομασία του χωριού, προήλθε από το ρήμα «κερνών» λόγω της συνήθειας των κατοίκων να κερνούν τους ξένους που περνούσαν από την περιοχή καθώς αναφέρεται και μια μαντινάδα για την περιοχή η οποία είναι: **«Πήγα στην Αυγενική μια σταφίδα μια ρακή, πήγα και στο Βενεράτο σούρτα πάνω-σούρτα κάτω, πήγα και εις τα Κεράσσα κι όλη μέρα με κεράσαν».** Η παλαιότερη αναφορά του οικισμού εντοπίζεται στη βενετική περίοδο το 13^ο αιώνα (Basilicata).

Ο οικισμός Κεράσα βρίσκεται Βόρεια της Αυγενικής. Προβάλλει ανάμεσα στους ελαιώνες και αμπελώνες, με φόντο τον «Κόκκινο Δέτη» δυτικά. Ο οικισμός είναι κτισμένος αμφιθεατρικά κάτω από το λόφο Κερασανό Κυπαρίσσι σε ύψος 340 μέτρων.

Στο χωριό βρίσκεται ο ναός του αγίου Γεωργίου με ενδιαφέροντα γλυπτά. Στη βόρεια πλευρά του χωριού βρίσκεται η μεγάλη εκκλησία της Ζωοδόχου Πηγής. Το αναπαλαιωμένο κτήριο του τέως Δημοτικού Σχολείου, φιλοξενεί στον περίβολο του τον τάφο του Καπετάν Χαραλάμπου Βλαχάκη που έδρασε εναντίον των Οθωμανών στην επανάσταση του 1866.

Βορειοδυτικά του χωριού, στη θέση φαράγγι βρίσκεται το ερημικό εκκλησάκι της «Παναγίας Φανερωμένης». Ο χώρος χαρακτηρίζεται από τα μεγάλα πλατάνια και είναι

διαμορφωμένος και κατάλληλος για αναψυχή. Εκεί δίπλα, πάνω σε κουσκουρόβραχο, βλέπουμε λαξευμένο ένα γλυπτό, δημιούργημα τοπικού καλλιτέχνη.

Βόρεια των Κερασιών υπάρχει φαράγγι μήκους δύο χιλιομέτρων μέσα από το οποίο διέρχεται το Ευρωπαϊκό Ορειβατικό μονοπάτι Ε4. (<http://veneratopalianis.blogspot.gr>).

Σίβα

«Η Σίβα βρίσκεται 16χλμ νοτιοδυτικά του Ηρακλείου σε υψόμετρο 200μ και έχει πληθυσμό 264 κατοίκους (129 άντρες- 135 γυναίκες) σύμφωνα με την απογραφή του 2001, οι οποίοι ασχολούνται κυρίως με την αμπελοκαλλιέργεια και την ελαιοκομία. Αποτελεί το μικρότερο χωριό τόσο σε έκταση όσο και πληθυσμό, του πρώην δήμου και κατοικείται κυρίως από ηλικιωμένους. Η ετυμολογία του ονόματος έχει υποστηριχθεί από τον P. Faure, ότι προέρχεται από την παραφθορά της λέξης Θήβα ή Βοίβα, ονόματα που συναντώνται στην αρχαία Κρήτη.

Η παλαιότερη αναφορά του οικισμού εντοπίζεται στη βενετική περίοδο. Το 1583 αναφέρεται Siva με 312 κατοίκους. Κατά την οθωμανική περίοδο, η Σίβα κατοικούνταν από χριστιανούς ορθόδοξους και μουσουλμάνους, σύμφωνα με διάφορες καταχωρήσεις εκείνης της εποχής. Από την πλευρά της παράδοσης, το χωριό πήρε το όνομα του από κάποιον πλούσιο κτηματία που κατοικούσε εκεί, ονόματι «Σίβα». Επίσης, επί Τουρκοκρατίας, βρέθηκαν σε τοποθεσία δυτικά του χωριού από Γερμανούς, τάφοι και σαρκοφάγοι με κτερίσματα. Ανακαλύφθηκαν τυχαία και αρκετά από τα ευρήματα κλάπηκαν από Γερμανούς. Όσα σώθηκαν, βρίσκονται σήμερα στο Μουσείο Ηρακλείου (<http://veneratopalianis.blogspot.gr>).

Τα καταστήματα/ υπηρεσίες που διατίθενται σήμερα στην περιοχή είναι:

ΚΑΤΗΓΟΡΙΕΣ ΚΑΤΑΣΤΗΜΑΤΩΝ/ ΠΡΟΣΦΕΡΟΜΕΝΩΝ ΥΠΗΡΕΣΙΩΝ	ΑΡΙΘΜΟΣ
ΕΛΑΙΟΥΡΓΕΙΟ	1
ΚΑΤΑΣΚΕΥΕΣ ΑΛΟΥΜΙΝΙΟΥ-ΣΙΔΗΡ	1
ΟΙΝΟΠΟΙΕΙΟ	1

Τέλος, άξιο λόγου είναι να αναφερθεί ότι την κεντρική πλατεία του χωριού κοσμεί η Βυζαντινού ρυθμού εκκλησία της Αγίας Παρασκευής, με αξιόλογες τοιχογραφίες και χρονολογείται περίπου στα 961-1204 μ.Χ.» (Αγριτέλλης και Χαλκιαδάκη, 2006: 10).

4.2.3. Τοπικοί φορείς

Οι φορείς που υπάρχουν στη Δημοτική Ενότητα Παλιανής διακρίνονται σε πολιτιστικούς συλλόγους, φορείς υγείας, σχολικούς και αθλητικούς φορείς. Παρακάτω παρουσιάζονται επιγραμματικά οι φορείς ανά κατηγορία. Οι δράσεις τους αναφέρονται αναλυτικά στο παράρτημα [1].

Πολιτιστικοί Σύλλογοι

- Πολιτιστικός Σύλλογος Βενεράτου
- Πολιτιστικός Σύλλογος Νέων Αυγενικής
- Πολιτιστικός Σύλλογος Κερασιών
- Πολιτιστικός Σύλλογος Σίβα
- Σύλλογος Γυναικών «Η ΑΜΠΕΛΟΣ» (Βενεράτο)

Φορείς Υγείας

- Περιφερειακό Αγροτικό Ιατρείο
- Κέντρο Ημερήσιας Φροντίδας Ηλικιωμένων (Κ.Η.Φ.Η.)
- Πρόγραμμα «Βοήθεια στο Σπίτι»

Φορείς Σχολικής Εκπαίδευσης

- Δημοτικός Παιδικός Σταθμός Αυγενικής
- Νηπιαγωγείο Βενεράτου
- Δημοτικό Σχολείο Βενεράτου
- Γυμνάσιο Βενεράτου
- Σύλλογος Γονέων και Κηδεμόνων Δημοτικού Σχολείου και Νηπιαγωγείου Βενεράτου
- Σύλλογος Γονέων και Κηδεμόνων Γυμνασίου Βενεράτου

Αθλητικοί Φορείς

- Αθλητική Ακαδημία (Βενεράτο)
- Ποδοσφαιρική Ομάδα Απόλλωνας

Αγροτικοί Φορείς

- Αγροτικός Σύλλογος Κερασιών
- Αγροτικός Συνεταιρισμός Αυγενικής

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 5^ο: ΠΑΡΟΥΣΙΑΣΗ ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΩΝ – **ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΩΝ**

5.1. Ανάλυση Αποτελεσμάτων των συνεντεύξεων από φορείς και κατοίκους

5.1.1. Γεωγραφική διάσταση

α) Γεωγραφική Θέση

Οι φορείς της δημοτικής ενότητας Παλιανής υποστήριξαν ότι οι περιοχές τους είναι μια εξελισσόμενη περιοχή με μεγάλες προοπτικές ανάπτυξης. Δήλωσαν απόλυτα ευχαριστημένοι με τη θέση της περιοχής και αυτό γίνεται φανερό και από την τάση που εμφανίζεται να επιστρέφουν τα παιδιά από την πόλη πίσω και να κτίζουν νέα σπίτια.

Ομοφωνία απαντήσεων υπήρξε ανάμεσα στους φορείς και τους κατοίκους της περιοχής σχετικά με την άποψή τους για τη γεωγραφική θέση της περιοχής. Αναλυτικότερα, απάντησαν στην πλειοψηφία τους ότι η γεωγραφική θέση της δημοτικής ενότητας είναι **«η καλύτερη»** που θα μπορούσε να έχει καθώς είναι μια περιοχή ημιορεινή, αγροτική αλλά πολύ κοντά στο Ηράκλειο γεγονός που εξυπηρετεί πολύ τους κατοίκους στην καθημερινότητά τους, προσφέροντας τους μια εύκολη πρόσβαση στα νοσοκομεία, στα πλεονεκτήματα και τις ευκολίες της πόλης αποφεύγοντας όμως τα μειονεκτήματά της. Συμπερασματικά **«απολαμβάνουν τα πλεονεκτήματα και τις ευκολίες της πόλης, έχοντας όμως την ησυχία και τον καθαρό αέρα του χωριού»**, όπως τόνισε κάτοικος της περιοχής.

Όπως χαρακτηριστικά αναφέρθηκε από μια άλλη συνεντευξιζόμενη φορέα **«Η θέση του νομίζω ότι είναι ιδανική για κάποιον που θέλει να είναι... στην πράξη αυτό που λέμε αποκέντρωση έχοντας τα οφέλη της πόλης χωρίς να μένει στην πόλη. Δηλαδή, είναι η κατάλληλη απόσταση για να μείνει κάποιος, έχοντας μόνο πλεονεκτήματα»**.

Συγχρόνως και από τις δύο πλευρές, υπήρξε η άποψη του μειονεκτήματος της γεωγραφικής θέσης, εξαιτίας του νέου δρόμου καθώς πλέον δεν περνάνε αρκετοί επισκέπτες μέσα από το χωριό. Αυτό έχει ως αποτέλεσμα να μην υπάρχει πολλή κίνηση όπως γινόταν παλαιότερα, θεωρώντας ότι αυτό είναι μείον για την οικονομική εξέλιξη της περιοχής. **«Ο δρόμος μας χαντάκωσε λίγο»** όπως επισήμαναν.

β) Δομημένο περιβάλλον

Για το θέμα της δόμησης και των κτιρίων όλοι οι ερωτώμενοι φορείς συμφώνησαν ότι από την περιοχή λείπει το χωροταξικό. Υπάρχει μια άναρχη δόμηση, όπου ο καθένας κτίζει όπου θέλει, χωρίς να λογαριάζει την απόσταση των σπιτιών. Θεωρούν ότι θα πρέπει να μπαίνουν όρια στο κομμάτι αυτό, τονίζοντας τα μειονεκτήματα που υπάρχουν εξαιτίας της άναρχης αυτής δόμησης όπως είναι για παράδειγμα η έλλειψη χώρου στάθμευσης, οι στενοί δρόμοι. Οι απόψεις των περισσότερων για τα σπίτια ήταν αρνητική, καθώς στο παλιό χωριό με τα πολύ μικρά σοκάκια και τα κολλημένα σπίτια δεν είναι λειτουργικά για την καθημερινότητά τους. Υπήρχε και μια πολύ μικρή μερίδα ατόμων οι οποίοι πιστεύουν ότι τα παλιά σπίτια είναι πολύ καλύτερα από τα σημερινά στο θέμα της οικοδομής και ότι το παλιό χωριό με τα στενά σοκάκια είναι πλεονέκτημα, καθώς διατηρεί την εικόνα του παραδοσιακού χωριού, της γειτονιάς, της παρέας.

Από την άλλη πλευρά η εικόνα της δόμησης της περιοχής για τους κατοίκους ήταν θετική. Θεωρούν ότι η δόμηση του χωριού δεν τους εμποδίζει στις καθημερινές τους ασχολίες, σε αντίθεση μάλιστα τους αρέσει η παλιά αρχιτεκτονική της περιοχής, με τα στενά σοκάκια, τις κοντινές αποστάσεις μεταξύ των σπιτιών. Οι κοντινές αποστάσεις όπως ανέφεραν, τους διευκολύνουν αφού δεν χρειάζεται να διανύουν μεγάλες αποστάσεις για τον προορισμό τους.

Συμφώνησαν όλοι ότι το κυριότερο πρόβλημα που αντιμετωπίζουν στο κομμάτι αυτό είναι αυτό της στάθμευσης των αυτοκινήτων, καθώς δυσκολεύονται να βρουν θέσεις για τα αυτοκίνητά τους, ειδικά στο παλιό χωριό της Αυγενικής.

Επίσης, έγινε λόγος για την παλαιότητα των κτιρίων στο παλιό χωριό και το γεγονός ότι στα παλιά αυτά σπίτια το χώρισμα του ενός σπιτιού από το άλλο ήταν ένα ο κοινός τοίχος. Αυτό το χαρακτήρισαν ως μειονέκτημα, καθώς όπως ανέφεραν ***«δεν μπορούσες να μιλήσεις χωρίς να σε ακούει ο διπλάνος»***.

γ) Υποδομές

Υπήρξε σύγκλιση των απόψεων των συνεντευξιαζόμενων φορέων και κατοίκων σχετικά με τις υποδομές που υπάρχουν στη δημοτική ενότητα Παλιανής που χαρακτηρίστηκε ικανοποιητική. Εξέφρασαν την άποψη τους για τις υποδομές της περιοχής, την ύδρευση και άρδευση ότι καλύπτουν τις ανάγκες τους και της περιοχής, καθώς και για τις υπηρεσίες της περιοχής ότι είναι επαρκείς και ικανοποιούν σε μεγάλο βαθμό τους διαμένοντες στην ενότητα. Όλοι οι ερωτώμενοι εξέφρασαν την πλήρη ικανοποίηση και εξυπηρέτηση τους από το ΚΕΠ, κάποιιοι μίλησαν επίσης και για το

περιφερειακό ιατρείο με ικανοποιητικά λόγια σε αντίθεση με κάποιους άλλους που έδειξαν μια δυσαρέσκεια. Μια πολύ μικρή μειοψηφία διατύπωσε την άποψη ότι υπάρχει πρόβλημα στην άρδευση καθώς το νερό δεν φτάνει για όλη την περιοχή. Κάποιοι από τους ερωτώμενους έκαναν λόγο για το πρόγραμμα Βοήθεια στο Σπίτι λέγοντας χαρακτηριστικά ότι *«Αλλά για μένα η καλύτερη ιστορία ήταν το Βοήθεια στο σπίτι, ο μεγάλος άνθρωπος το μόνο που θέλει να του πεις είναι μια καλημέρα.»* Δηλαδή, το «Βοήθεια στο σπίτι» είναι η καλύτερη υπηρεσία μέσα στο δήμο», καθώς δίνει τη δυνατότητα στα άτομα μεγαλύτερης ηλικίας να εξυπηρετούνται καλύτερα και να ικανοποιούνται οι ανάγκες τους.

Σε γενικές γραμμές όμως, οι εκπρόσωποι των φορέων και οι κάτοικοι δήλωσαν ικανοποιημένοι από τις υπηρεσίες που προσφέρει η περιοχή τους ενώ αναφέρουν ότι αν τυχόν παρουσιάζονται κάποιες ελλείψεις δεν το θεωρούν ως πρόβλημα καθώς πηγαίνουν στο Ηράκλειο ή στην Αγία Βαρβάρα για να εξυπηρετηθούν.

δ) Μέσα εφοδιασμού

Για τα μέσα εφοδιασμού που υπάρχουν στην περιοχή τους τόσο οι εκπρόσωποι όσο και οι κάτοικοι πιστεύουν ότι είναι αρκετά και «υπερκαλύπτουν» τις ανάγκες τους. Οι περισσότεροι από τους ερωτώμενους θεωρούν ότι υπάρχουν τα πάντα στην περιοχή για να εξυπηρετούνται στην καθημερινότητά τους, σουπερ μάρκετ, βενζινάδικα, φούρνοι, ταβέρνες, φαρμακεία, ενώ για όσα δεν υπάρχουν πηγαίνουν χωρίς πρόβλημα στο Ηράκλειο. Τα περισσότερα μαγαζιά βρίσκονται στο Βενεράτο και στην Αυγενική ενώ τα άλλα δυο χωριά, τα Κεράσια και η Σίβα εξυπηρετούνται από αυτές καθώς οι αποστάσεις είναι κοντινές και δεν αντιμετωπίζουν δυσκολίες.

Ένας από τους ερωτώμενους φορείς ανέφερε ότι θα ήθελε να υπάρχει ένα μεγαλύτερο σουπερ μάρκετ με καλύτερες τιμές για να κάνει όλα τα ψώνια του μήνα χωρίς να πηγαίνει στο Ηράκλειο, καθώς και κάποιος άλλος ανέφερε ότι θα ήθελε καλύτερη ποιότητα στις παρεχόμενες υπηρεσίες, φέρνοντας ως παράδειγμα το ιατρείο το οποίο στερείται πολλών πραγμάτων, όπως η στελέχωση προσωπικού και περισσότερα υλικοτεχνικά εξοπλισμό.

Χαρακτηριστικά είπε *«Αυτό που θα ήθελα είναι μια καλύτερη οργάνωση των επιχειρήσεων. Να τον προσέχουν τον πελάτη, να τον εκτιμούν. Θέλει λίγο καθαριότητα, λίγο στις ημερομηνίες λήξεως έχω δει ότι δεν είναι πολύ προσεγμένα τα πράγματα, εκεί».*

Μια μικρή μειοψηφία έκανε λόγο για τις υψηλές τιμές των καταστημάτων σε σχέση με το Ηράκλειο, καθώς και για το υψηλό κοστολόγιο στα καύσιμα. Κάτοικος ανέφερε ότι **«τα μηνιαία ψώνια γίνονται στο Ηράκλειο λόγω των υψηλών τιμών που παρατηρούνται στα καταστήματα στο χωριό αλλά και λόγω της μικρής ποικιλίας των προϊόντων.**

ε) Μέσα Επιμόρφωσης

Ως προς τα μέσα επιμόρφωσης οι περισσότεροι φορείς και κάτοικοι απάντησαν ότι υπάρχουν αρκετά ιδρύματα στην περιοχή τα οποία εξυπηρετούν τις ανάγκες των παιδιών, κάνοντας λόγο για το γυμνάσιο το οποίο προσφέρει πολύ καλή ποιότητα διδασκαλίας λόγω του μικρού αριθμού των μαθητών και της προσεγμένης δουλειάς από τους εκπαιδευτικούς. Η εικόνα τους για την απουσία λυκείου στην περιοχή δεν τους δυσκολεύει καθόλου, καθώς δεν υπάρχουν πολλά παιδιά στο χωριό επομένως κάποιοι από αυτούς θα επιλέξουν τεχνικά λύκεια άρα πηγαίνουν είτε στο Ηράκλειο είτε στην Αγία Βαρβάρα οι περισσότεροι. Χαρακτηριστικά αναφέρεται ότι **«Δεν έχουμε αρκετά παιδιά στο γυμνάσιο. Έχουμε διαρροές στα σχολεία της πόλης επομένως αν δεν πειστούν τα παιδιά να μείνουν εδώ και να πάνε εδώ στο λύκειο δεν υπάρχει λόγος να υπάρχει λύκειο».**

Το μεγαλύτερο μέρος των ερωτώμενων απάντησε θετικά για τα υπάρχοντα φροντιστήρια της περιοχής, αφού παρέχονται στα παιδιά οι κατάλληλες υπηρεσίες.

Πιο αναλυτικά διδάσκονται ξένες γλώσσες (Αγγλικά), και μαθήματα χορού, που καλύπτουν τις ανάγκες και απαιτήσεις της περιοχής χωρίς να δημιουργούνται προβλήματα.

Από την άλλη πλευρά, μικρότερος αριθμός εκπροσώπων των φορέων και η πλειοψηφία των κατοίκων πιστεύει ότι οι ξένες γλώσσες που παρέχονται δεν είναι επαρκείς, ενώ τα μαθήματα χορού και κάποιες εξωσχολικές δραστηριότητες γίνονται από τους τοπικούς συλλόγους μονάχα. Σε αντίθεση με τα παιδιά που μένουν στο κέντρο Ηρακλείου που έχουν πολύ μεγαλύτερο εύρος δραστηριοτήτων και επιλογών.

5.1.2. Οικονομική διάσταση

α) Οικονομική κατάσταση

Όσον αφορά την άποψη των φορέων σχετικά με την οικονομική κατάσταση των κατοίκων της περιοχής, η πλειοψηφία των ερωτώμενων απάντησε ότι το οικονομικό επίπεδο τους είναι μέσο προς χαμηλό. Το γεγονός αυτό προκύπτει από ότι στηρίζονται κατά βάση στις αγροτικές εργασίες, επισημαίνοντας τις μειώσεις των αγροτικών επιδομάτων, των χαμηλές συντάξεις αλλά και την ανεργία. Όπως χαρακτηριστικά αναφέρει ένας ερωτώμενος *«Χαμηλό έως μέσο. Όχι υψηλό. Βασίζεται στην αγροτική οικονομία η περιοχή. Εντάξει πάνε όπως όλοι οι αγρότες της Ελλάδας. Όχι και τόσο καλά».*

Μια μικρή μειοψηφία απάντησε ότι το οικονομικό επίπεδο των κατοίκων είναι καλό, χωρίς να παρουσιάζεται πρόβλημα σε γενικές γραμμές. *«Νομίζω ότι επειδή όλοι είμαστε ημιαυτάρκεις, επειδή είπαμε είναι αγροτικός πληθυσμός, οι πιο πολλοί έχουν τα είδη πρώτης ανάγκης όπως ζαρζαβατικά, κρέας, δεν ξέρω και 'γω τι, μπορούν να βγάλουν τα προς το ζην. Τώρα δεν νομίζω ότι είμαστε ένα πλούσιο χωριό, ούτε ένα φτωχό χωριό».*

Οι περισσότεροι φορείς θεωρούν ότι όλη η περιοχή βρίσκεται στην ίδια οικονομική κατάσταση είτε είναι συνταξιούχοι είτε εργαζόμενοι ως υπάλληλοι, αλλά λόγω της αγροτικής τους ασχολίας «βολεύονται» ακόμα έχοντας από αυτό μια επιπλέον βοήθεια, όπως το να παράγουν μόνοι τους τα κηπευτικά προϊόντα που καταναλώνουν. Τονίζουν βέβαια ότι υπάρχουν και κάποιοι που είναι σε πολύ καλή οικονομική κατάσταση.

Επίσης δύο από τους ερωτώμενους φορείς απάντησαν ότι η οικονομική κατάσταση κυμαίνεται από το μέτριο προς το καλό επίπεδο, όπως αναφέρει χαρακτηριστικά *«μπορώ να πω ότι είναι ένα μέτριο προς το καλό. Διότι ο κόσμος εδώ έχει ασχοληθεί πάρα πολύ με την αμπελοργία και με το λάδι φυσικά. Τελευταία τα αμπέλια δεν πάνε και τόσο καλά αλλά και οι συνταξιούχοι και οι υπόλοιποι που είναι εδώ πέρα νομίζω ότι είναι προς το καλό όχι προς το κακό. Εντάξει σε όλες τις κοινωνίες θα υπάρχουν και ένα δυο προς τα κάτω, προς το μέτριο ας πούμε οικογένειες, αλλά οι περισσότεροι είναι προς το καλό».*

Από την άλλη πλευρά, Η γενική εικόνα των κατοίκων για την οικονομική κατάσταση που κυριαρχεί στην περιοχή είναι απαισιόδοξη. Το γεγονός ότι η πλειοψηφία των κατοίκων είναι αγρότες τους έχει δυσκολέψει πολύ τα τελευταία χρόνια καθώς τα

προϊόντα τους πωλούνται σε χαμηλές τιμές, τα επιδόματα έχουν μειωθεί και οι συντάξεις είναι πολύ χαμηλές.

Μια μικρή μερίδα των κατοίκων υποστήριξε ότι σε γενικές γραμμές η οικονομική τους κατάσταση είναι μέτρια προς το καλή καθώς πιστεύουν ότι λόγω των περιουσιών που έχουν οι περισσότεροι και της καλλιέργειας των αγροτικών προϊόντων με την οποία ασχολούνται, «τα καταφέρνουν». *«Σε γενικές γραμμές, εντάζει, τα καταφέρνουμε νομίζω όλοι μας. Έχουμε την δουλίτσα μας, τα περιβόλια μας, τα κηπευτικά. Δεν λέω, υπάρχουν και οι πολύ φτωχοί που δυσκολεύονται αρκετά, όπως υπάρχουν και οι πολύ πλούσιοι. Αλλά γενικά νομίζω ότι είμαστε σε ένα μέτριο επίπεδο και τα βγάζουμε πέρα».*

Αξίζει να σημειωθεί ότι ένα μικρό ποσοστό φορέων και κατοίκων χαρακτήρισε την οικονομική κατάσταση της περιοχής ιδιαίτερα άσχημη, κυρίως για κάποιους που ανήκουν στην πληθυσμιακή ομάδα των ηλικιωμένων και των μεταναστών. Στις περιπτώσεις αυτές, όπως επισήμαναν υπάρχει βοήθεια από την κλειστή κοινωνία του χωριού, τους γείτονες και τους συγγενείς.

Χαρακτηριστικά ένας ερωτώμενος φορέας πρόσθεσε *«Το απόλυτο χάλι. Το απόλυτο μηδέν. Και γιατί το λέω αυτό; Οι συντάξεις είναι της πείνας. Υπάρχουν άνθρωποι οι οποίοι πληρώνανε για να πάρουν σύνταξη και τώρα οι συντάξεις είναι της πείνας. Στην περιοχή μας έχουμε μόνο καλλιέργειες, λάδι, κρασί, σταφίδα. Οι τιμές είναι εξευτελιστικές. Και εκτός του ότι οι τιμές είναι εξευτελιστικές, δεν πουλιούνται κιόλας».*

β) Ακίνητη περιουσία - ιδιότητα οικήματα - ενοίκια

Όλοι οι ερωτώμενοι απάντησαν ότι σχεδόν όλοι οι κάτοικοι της περιοχής έχουν την ακίνητη περιουσία τους, δηλαδή κτήματα, αμπελοκαλλιέργειες, γεγονός όμως που δεν τους αποδίδει κέρδος ούτε είναι κάποια επιπλέον βοήθεια για αυτούς καθώς είτε δεν τα καλλιεργούν είτε όσοι τα καλλιεργούν δεν τους αποδίδει κέρδος, καθώς τα προϊόντα που παράγουν είναι σε πολύ χαμηλές τιμές και πολλά από αυτά δεν πωλούνται. Χαρακτηριστικά αναφέρεται στην ερώτηση για την ακίνητη περιουσία των κατοίκων: *«Ναι αμπελοκαλλιέργειες, ελαιοκαλλιέργειες, ο καθένας φτιάχνει και το δικό του περιβόλι, οπότε μαζεύει τα δικά του κηπευτικά και δεν χρειάζεται να τα αγοράσει».*

Όσο για τα ενοικιαζόμενα σπίτια αναφέρουν ότι σχεδόν όλοι οι ντόπιοι κάτοικοι της περιοχής κατοικούν σε ιδιότητα σπίτια, ενώ αυτοί που μένουν σε ενοικιαζόμενο

σπίτι είναι όσοι δεν έχουν κληρονομήσει περιουσία από τους γονείς τους καθώς και οι μετανάστες που κατοικούν στην περιοχή.

«Συνήθως έχουν το σπίτι τους. Επομένως δεν θα χρειάζεται να επιβαρύνονται με ενοίκια. Πολλοί από αυτούς, παράγουν και τα βασικά είδη που χρειάζονται στην διατροφή τους οι ίδιοι. Εντάξει, πλεονεκτούνε σε σχέση με τον αγρότη της πόλης που θα πρέπει να νοικιάσει και σπίτι».

Παράλληλα, κάτοικος της περιοχής συμπλήρωσε ότι *«Οι κάτοικοι έχουν την ιδιοκτησία τους εδώ. Οι μεγάλοι σε ηλικία τα αφήνουν στα παιδιά τα οποία με τη σειρά τους είτε φτιάχνουν και αυτά καινούρια είτε κατοικούν σε αυτά».*

γ) Επαγγελματικές ασχολίες των κατοίκων/ επάρκεια θέσεων εργασίας

Συμφωνία ανάμεσα στους φορείς και τους κατοίκους υπήρξε και σε αυτό το ζήτημα. Όπως αναφέρουν το 90% των κατοίκων είναι αγρότες, κυρίως οι άνθρωποι μεγαλύτερης ηλικίας. Ασχολούνται με την καλλιέργεια της γης, τη φύτευση λαχανικών, τα οποία είτε τα προωθούν στην αγορά με σκοπό την πώληση είτε τα κρατούν για δική τους κατανάλωση. Επίσης, έγινε λόγος για την προσπάθεια των καλλιεργητών να τυποποιήσουν ελαιόλαδο αλλά και κρασί με σκοπό τη διοχέτευση στην αγορά. Όπως αναφέρεται *«έχει αρχίσει και έχουν ρεύμα οι οινοπαραγωγοί».*

Κάτοικοι νεαρότερης ηλικίας είναι ιδιωτικοί υπάλληλοι οι οποίοι πηγαίνουν στο Ηράκλειο ή και σε άλλες περιοχές για να εργαστούν όπως είναι στη Χερσόνησο, Μάλια, ως ξενοδοχοϋπάλληλοι. Υπάρχουν κάποιοι λίγοι δημόσιοι υπάλληλοι οι οποίοι εργάζονται σε υπηρεσίες του δήμου, καθώς και κάποιοι ελεύθεροι επαγγελματίες που έχουν τα δικά τους καταστήματα στην περιοχή.

Όσον αφορά την απόσταση ανάμεσα στην κατοικία και την εργασία η πλειοψηφία των ερωτώμενων απάντησε ότι η απόσταση αυτή που έχουν να διανύσουν σε καθημερινή βάση δεν είναι πρόβλημα, καθώς το Ηράκλειο βρίσκεται σε κοντινή απόσταση από το χωριό.

Υπήρχαν και κάποιοι οι οποίοι απάντησαν ότι η απόσταση αυτή είναι ένα πρόβλημα, καθώς ο μισθός τους είναι χαμηλός τονίζοντας την αύξηση της τιμής της βενζίνης και ειδικότερα όσοι πηγαίνουν σε περιοχές πιο μακριά από το Ηράκλειο.

Οι κάτοικοι σαφώς και θα ήθελαν να υπήρχαν θέσεις εργασίας εντός του δήμου ώστε να μπορέσουν να απορροφηθούν εκεί, αλλά όλοι οι ερωτώμενοι απάντησαν ότι δεν έχουν τέτοιες προσδοκίες καθώς δεν πιστεύουν ότι θα ανοίξουν θέσεις εργασίας στην περιοχή.

«Ειδικά για τους νέους. Δεν βρίσκουν και στο Ηράκλειο, όχι εδώ. Και γι' αυτό οι περισσότεροι άντρες καταπιάνονται με τα αγροτικά, με τρακτέρ, φτιάχνουν χωράφια, φυτεύουν κηπευτικά και μετά τα εμπορεύονται».

5.1.3. Κοινωνική διάσταση

α) Αντιλήψεις για την περιοχή

Οι φορείς και κάτοικοι αισθάνονται υπερήφανοι για τον τόπο διαμονής τους και θεωρούν ότι η αγροτική παραδοσιακή περιοχή στην οποία κατοικούν είναι γεωγραφικά ένας πανέμορφος ήσυχος τόπος, σε όλα τα διαμερίσματα της ενότητας, με ελκυστικά τοπία, καθαρό αέρα και ικανοποιητικό κλίμα. Όπως ακούστηκε από κάτοικο, **«η γη διαμορφώνει τους ανθρώπους»**, επομένως η ομορφιά αυτή δεν περιορίζεται μονάχα στον τόπο αλλά και πληθυσμό που τον απαρτίζει. Η φιλοξενία, η ευγένεια, το ενδιαφέρον, η εργατικότητα, η καλοσύνη και το φιλότιμο είναι στοιχεία των κατοίκων της περιοχής, σύμφωνα με φορείς και κατοίκους. Η υπερηφάνια η οποία αισθάνεται κάθε κάτοικος αντλήται από την ιστορία της περιοχής και την καθημερινή πάλη για επιβίωση.

Συγχρόνως, οι περισσότεροι κάτοικοι και φορείς, θεωρούν ότι οι διαμένοντες στην ενότητα Παλιανής αρέσκονταν στο να διασκεδάζουν ομαδικά, παραθέτοντας μνήμες από γλέντια και παρέες από τα παλαιότερα χρόνια. Βέβαια το φαινόμενο αυτό έχει διαφοροποιηθεί τα τελευταία χρόνια αρκετά, αφού αρχίζουν και κλείνονται περισσότερο. Η κουλτούρα, η νοοτροπία και η πολύωρη διαφορετική είδους εργασία θεωρήθηκαν οι υπεύθυνοι παράγοντες αυτής της διαφοροποίησης, σύμφωνα με την εξήγησή τους.

«Τώρα αρχίζουν και κλείνονται, μαζεύονται και όσο πάει αυτό γίνεται και πιο έντονο. Έχει αλλάξει εντελώς η κουλτούρα. Πιστεύω ότι και οι δουλειές μας άλλαξαν. Εμείς τώρα δεν έχουμε σκόλες. Λόγω της εργασίας. Παλιά ήταν όλοι αγρότες. Ασχολούνταν όλοι με το ίδιο πράγμα, τα αμπέλια και τις ελιές τώρα είναι διαφορετικά και πιο δύσκολο να βρεθούν μαζί».

Ένας από τους φορείς έκανε λόγο στο ότι η κάθε κοινωνία και στις τέσσερις δημοτικές κοινότητες είναι διαφορετική. Κατά την αιτιολόγησή του, στην Αυγενική λειτουργούν πιο συναισθηματικά διατηρώντας το αίσθημα της ομαδικότητας ενώ στο Βενεράτο είναι πιο απομονωμένοι, καχύποπτοι όχι τόσο κοινωνικοί καθώς υπάρχουν πιο πολλοί κάτοικοι, πιο πολλά καταστήματα και έχουν απομονωθεί όλοι.

Επίσης, οι φορείς της Αυγενικής θεωρούν ότι διαφέρουν πολύ σε θέμα πολιτισμού, σε βιοτικό επίπεδο από το Βενεράτο. Παραθέτουν ως παράδειγμα τον πολιτιστικό σύλλογο Αυγενικής, η δράση του οποίου είναι πολύ ενεργή προβάλλοντας πολλές

δραστηριότητες, όπως θεατρικές παραστάσεις, αναβίωση παλιών εθίμων, πραγματοποίηση γλεντιών με την παρουσία και την ενεργή συμμετοχή των κατοίκων της περιοχής που στηρίζουν τις δράσεις αυτές. Προβάλλει σε αντίθεση την δράση του πολιτιστικού συλλόγου Βενεράτου για τον οποίο αναφέρουν ότι δεν είναι πολύ ενεργή και δεν προβάλλουν κάτι για την περιοχή τους.

Βέβαια και από την πλευρά των κατοίκων, υπήρξε συμφωνία στο ότι η Αυγενική είναι ένα ιδιαίτερο χωριό, καθώς οι άνθρωποι που κατοικούν εκεί είναι περισσότερο δεμένοι μεταξύ τους, ενδιαφέρονται ο ένας για τον άλλον. Είναι πιο φιλόξενοι και «αγκαλιάζουν» όποιον νέο κάτοικο βρεθεί εκεί. Χαρακτηριστικά ανέφεραν *«στην Αυγενική είμαστε πιο δεμένοι μεταξύ μας. Πιο μονιασμένοι σαν κάτοικοι. Δεν υπάρχουν έχθρες μεταξύ μας. Και όποιος έρθει στο χωριό μας είναι καλοδεχούμενος». Αναφέρθηκε επίσης ότι στην Αυγενική οι άνθρωποι είναι της παρέας, της καλοπέρασης, του κεφιού και προσπαθούν με κάθε ευκαιρία να μαζεύονται και βρίσκονται όλοι μαζί τηρώντας τα ήθη και τα έθιμα του χωριού».*

Όταν ρωτήθηκαν οι λόγοι που οι κάτοικοι πιστεύουν πως οι άνθρωποι της Αυγενικής δρουν με αυτό τον τρόπο επισημάνθηκε ότι πάντα ήταν έτσι. Ότι στην Αυγενική κρατάνε το στοιχείο της φιλοξενίας σε αντίθεση με το Βενεράτο που έχουν χάσει αυτή την ταυτότητα. Θεωρούν ότι το Βενεράτο οι άνθρωποι είναι απόμακροι, πιο απρόσωποι, γιατί έχουν της «πρωτεύουσας» από παλιά. Εκεί είναι όλα τα μαγαζιά, οι υπηρεσίες. Έχει πιο πολλούς κατοίκους γεγονός που τους έχει απομακρύνει μεταξύ τους αρκετά. Αξιοσημείωτο είναι η παρατήρηση που έκαναν κάποιοι από τους κατοίκους ότι στο Βενεράτο έχει και πιο πολλούς «ξένους», ενώ τόνισε ότι στο Βενεράτο υπάρχει πιο πολύ εγκληματικότητα σε σχέση με τα άλλα χωριά.

Όσον αφορά τα Κεράσια και την Σίβα, φορείς και κάτοικοι είχαν σύγκλιση απόψεων. Αναλυτικότερα για το χωριό Κεράσια, τονίστηκε η έννοια του «κεράσματος», του δεσίματος ανάμεσα στους κατοίκους και της φιλοξενίας.

Χαρακτηριστικά, φορέας ανέφερε για τα Κεράσια: *«Σε θέματα ευγένειας και φιλότιμου, μεγάλη διαφορά. Είναι γεγονός αυτό. Καταρχήν το όνομα του χωριού Κεράσια είναι από το κερνάω. Εδώ κάποτε αποκλειόταν να περάσει κάποιος και να μην τον σταματήσουν να τον κεράσουν έστω έναν καφέ, μια γκαζόζα. Και έτσι βγήκε το όνομα του χωριού Κεράσια. Το χωριό μας εδώ είναι πάρα πολύ φιλόξενο. Το λέω και το υπερηφανεύομαι. Ευγενικοί άνθρωποι. Είμαστε πολύ φιλόξενοι, σέβονται τον ξένο πολύ».*

Σχετικά με τη Σίβα στην πλειοψηφία των φορέων και κατοίκων, καταγράφηκε η

άποψη ότι είναι ένα μικρό χωριό, πιο απομονωμένο από τα υπόλοιπα, το οποίο αντιμετωπίζει και το μεγαλύτερο πρόβλημα. Αυτό συμβαίνει εξαιτίας των μεγάλων ηλικιών που έχουν οι λίγοι κάτοικοι της αλλά και την έλλειψη παρεχόμενων υπηρεσιών ή καταστημάτων στο χωριό. Όπως χαρακτηριστικά αναφέρθηκε από έναν ερωτώμενο φορέα *«Η Σίβα νομίζω ότι έχει το μεγαλύτερο πρόβλημα. Δεν υπάρχουν και υποδομές εκεί. Πριν από δυο χρόνια που έκλεισε ένα σουπερ μάρκετ, ψιλικατζίδικο. Και ψωμί να θέλουν να αγοράσουν πρέπει να έρχονται εδώ»*. Και ένας κάτοικος της ενότητας πρόσθεσε *«είναι σαν να είναι άλλη περιοχή η Σίβα και όχι σε εμάς»*.

Αναφορά από κάποιους φορείς έγινε για το φαινόμενο του «κουτσομπολιού» που υπάρχει σύμφωνα με τα λεγόμενα τους όχι μόνο στην περιοχή τους αλλά σε όλες τις κλειστές παραδοσιακές κοινωνίες. *«Οι κάτοικοι είναι φιλικοί, φιλόξενοι. Έχουν αυτό που έχουν όλες οι μικρές κοινωνίες βέβαια, το κουτσομπολιό. Είναι δεμένοι μεταξύ τους, δεν σε αποκλείουν, δεν σε αποξενώνουν. Μένοντας εδώ δεν θα αισθανόσουν μόνος. Δηλαδή, αν κάποιος ζητούσε βοήθεια από το γείτονά του, δεν θα του έκλεινε την πόρτα όπως ο κάτοικος της πόλης»*.

Από την πλευρά τους οι περισσότεροι κάτοικοι τόνισαν ότι σε όλη την περιοχή επικρατεί το στοιχείο του *«τι θα πουν οι άλλοι»* επισημαίνοντας ότι ακόμα και σήμερα προσέχουν και δίνουν αξία στη γνώμη και τα λόγια του γείτονα και την εικόνα που έχουν οι άλλοι για αυτούς. *«Εδώ προσέχουμε τι θα πούμε, που θα πάμε, τι θα κάνουμε. Οι γυναίκες για παράδειγμα δεν βγαίνουν πολύ αργά μόνες τους έξω»*. Αντίθετα, τα λεγόμενα αυτά δεν βρήκαν σύμφωνους άτομα νεότερης ηλικίας.

Τέλος ένας από τους φορείς θεωρεί ότι στην κοινωνία τους υπάρχουν πολλά ταμπού, αιτιολογώντας την άποψή του αυτή με το παράδειγμα των μεταναστών αναφέροντας χαρακτηριστικά: *«Τα πρώτα χρόνια τους αγκαλιάσαμε, τους είχαμε ανάγκη στην ουσία γιατί υπήρχε έλλειψη εργατικού δυναμικού, μετά όμως δεν κάναμε τίποτα που να τους δώσουμε ερεθίσματα να ενταχθούν πλήρως στην κοινωνία. Γιατί κάποιος που ψηφίζει για τον τόπο που κατοικεί είναι πολύ σημαντικό. Αποφέρει δύναμη. Και θα αρχίζουν και οι μετανάστες να ενδιαφέρονται για πράγματα που μέχρι πρότινος και από άρνηση καμιά φορά, αδιαφορούσαν. Γιατί και οι ίδιοι έχοντας ζήσει την αρνητικότητα του κόσμου, πολλές φορές και αυτοί αποσύρονται»*. Είναι αξιοσημείωτο ότι στην περιοχή των Κερασιών σύμφωνα με άλλον φορέα δεν επιτρέπεται η ενοικίαση κατοικιών σε αλλοεθνούς, ενώ παρατηρήθηκε αίσθημα περηφάνιας από τους κατοίκους για το γεγονός αυτό.

β) Σχέσεις κατοίκων μεταξύ τους

Η πλειοψηφία των κατοίκων και φορέων αναφέρει ότι ανάμεσα στους κατοίκους διατηρούνται καλές σχέσεις και σε κάθε χωριό χωριστά αλλά σε γενικές γραμμές σε ολόκληρη την δημοτική ενότητα. Αναφέρεται ότι υπάρχει συνεργασία μεταξύ τους

Το φαινόμενο αυτό παρατηρείται κυρίως στην κοινωνία της Αυγενικής, οι κάτοικοι της οποίας είναι πολύ δεμένοι μεταξύ τους σε σχέση με τα άλλα χωριά της περιοχής.

Χαρακτηριστικά αναφέρθηκε *«στην Αυγενική είναι πιο δεμένοι οι ντόπιοι μεταξύ τους παρά στο Βενεράτο. Στο Βενεράτο εντάζει υπάρχουν φιλικές σχέσεις αλλά δεν υπάρχει ιδιαίτερη σύσφιξη ανάμεσα στους ανθρώπους»*.

Συγχρόνως, επισημάνθηκε ότι υπάρχει ένας διαχωρισμός ανά γειτονίες, δημιουργώντας πολλές φορές κλίκες ανάμεσα τους.

Μια μειοψηφία από τους φορείς πιστεύει ότι υπάρχει κάποια μερίδα πληθυσμού, η οποία είναι απομονωμένη από τους υπόλοιπους κατοίκους και δεν διατηρούνται καλές σχέσεις μεταξύ τους, αναφέροντας ότι αυτό εντοπίζεται κυρίως στους μετανάστες, κάποια άτομα μη κοινωνικά αποδεκτά.

Επίσης, και από τις δύο πλευρές αναφέρονται κάποια μικρά προβλήματα που δημιουργούνται λόγω κάποιων μικρών κτηματικών διαφορών μεταξύ των κατοίκων και τα οποία φέρνουν μια ψυχρή ατμόσφαιρα στις σχέσεις τους.

Οι περισσότεροι θεωρούν ότι υπάρχει μια συνοχή ανάμεσα στους κατοίκους αλλά και μεταξύ των δημοτικών κοινοτήτων, στηρίζοντας και βοηθώντας ο ένας τον άλλο.

Συγκεκριμένα, αναφέρεται ότι οι κάτοικοι στο Βενεράτο έχουν μια πιο ψυχρή και απόμακρη σχέση ο ένας με τον άλλον φαινόμενο το οποίο δεν εντοπίζεται στην Αυγενική και τα Κεράσια όπου υπάρχει ένα καλό δέσιμο και συνοχή και αναφέρεται ως μονοιασμένες κοινωνίες. Στη Σίβα αναφέρεται μια πιο απομονωμένη εικόνα και για τους κατοίκους μεταξύ τους και με τα άλλα τρία χωριά, θεωρώντας ότι δεν υπάρχει μεγάλο δέσιμο μεταξύ των κατοίκων αναφέροντας ως πρόβλημα την έλλειψη επικοινωνίας μεταξύ τους.

Κάποιοι από τους φορείς πιστεύουν ότι υπάρχει μια κόντρα ανάμεσα στους κατοίκους της Αυενικής και του Βενεράτου, φαινόμενο το οποίο δεν αναφέρεται για τα δυο μικρά χωριά.

«Παλιά υπήρχαν. Όσο πάμε οι κοινωνίες εξελίσσονται. Ο κόσμος είναι περισσότερο μορφωμένος, δεν ασχολείται και με τα πολιτικά, εκείνη την πολιτική κόντρα και αρχίζει ο κόσμος να είναι πιο αγαπημένος, πιο δεμένος».

γ) Άτυποι ηγέτες

Οι μισοί από τους φορείς θεωρούν ότι υπάρχουν άτυποι ηγέτες στην περιοχή, αλλά όχι σε μεγάλη κλίμακα όπως γινόταν τα παλαιότερα χρόνια. Όπως αναφέρεται υπάρχουν **«Κάποιες δυνατές προσωπικότητες αλλά έχουν περιορισμένη δύναμη στο να κάνουν ο,τιδήποτε»**, χαρακτηρίζοντας το ρόλο τους συμβουλευτικό.

Μια μερίδα των φορέων απάντησε ότι υπάρχουν τα άτομα αυτά έχοντας πολιτικά συμφέροντα **«γιατί θέλουν να έρθουν σε κόντρα με την υπάρχουσα δημοτική αρχή, με αποτέλεσμα να τραβούν ένα ρεύμα πίσω τους και να υποσκάπτουν λάκκους, πισώπλατες μαχαιριές, απειλές πολλές φορές. Βασικός στόχος είναι αυτός»**, επηρεάζοντας τους άλλους αρνητικά και θέλοντας να υπερασπίσουν δικά τους συμφέροντα, να προβάλλουν τον εαυτό τους. Πιστεύουν ότι η συμπεριφορά αυτή τους γυρνάει πίσω ως κοινωνία, λειτουργώντας τοπικιστικά.

Δύο από τους φορείς απάντησαν ότι τώρα δεν υπάρχουν άτυποι ηγέτες, (δηλαδή συγκεκριμένα πρόσωπα χωρίς κάποια επίσημη μορφή εξουσίας που καθοδηγούν κάποιο μέρος του πληθυσμού), αναφέροντας χαρακτηριστικά: **«ελεύθεροι πολίτες είμαστε. Γιατί υπάρχει κάποιος που να σε καθοδηγεί εσένα; Μπα, δεν θεωρώ. Δεν έχω αντιληφθεί κάτι»**.

Μια μειοψηφία των φορέων απάντησε ότι υπάρχουν άτυποι ηγέτες στην περιοχή, αλλά είναι η συμβολή τους κυρίως βοηθητική και πάντα προς το κοινό συμφέρον.

Οι κάτοικοι στο συγκεκριμένο ζήτημα αποκρίθηκαν ότι ισχύει αυτό το φαινόμενο στην κοινωνία, όπως και σε κάθε μικρή παραδοσιακή κοινωνία. Πιο συγκεκριμένα, οι περισσότεροι τόνισαν ότι η παρουσία τους είναι τώρα πιο διακριτική και όχι όπως τα παλιά χρόνια που ήταν πιο έντονη, αλλά ότι προσπαθούν να περάσουν στην κοινωνία και ειδικά στους λιγότερο «δυνατούς» τις δικές τους πεποιθήσεις, εξυπηρετώντας κυρίως τα δικά τους συμφέροντα. Η εικόνα των κατοίκων για τους άτυπους ηγέτες ήταν μάλλον, αρνητική, αλλά χωρίς να αισθάνονται ότι «κινδυνεύουν» από αυτούς. **«Δεν νομίζω ότι ο ρόλος τους είναι βοηθητικός. Προσπαθούν να φέρουν τους κατοίκους σε μια συγκεκριμένη θέση, αλλά όχι να τους βλάψουν ή να κάνουν κακό. Κυρίως με τα κομματικά έχει να κάνει»**.

δ) Θέση ηλικιωμένων

Οι εικόνα των περισσότερων φορέων για τους ηλικιωμένους είναι ότι δεν δραστηριοποιούνται σε πολλά πράγματα, όπως για παράδειγμα σε πολιτιστικές εκδηλώσεις, παρόλο που τους δίνεται η δυνατότητα αυτή. Αποδίδουν αυτό το γεγονός

στην έλλειψη ενδιαφερόντων. Η κυριότερη ασχολία τους είναι η φροντίδα της οικογένειας.

Δεν θεωρούν ότι είναι περιθωριοποιημένοι, καθώς λαμβάνουν μια ευνοϊκή μεταχείριση μέσω της βοήθειας από το ΚΗΦΗ και από το «Βοήθεια στο Σπίτι» και ακόμα και για άτομα που δεν έχουν οικογενειακό περιβάλλον έχουν την στήριξη της κοινωνίας, του γείτονα.

Το πρόβλημα που αναφέρεται για τους ηλικιωμένους είναι αυτό της μετακίνησης, καθώς οι περισσότεροι δεν έχουν τρόπο για να μετακινούνται από το ένα χωριό στο άλλο αλλά τονίζουν ότι ο δήμος έχει συμβάλλει σε αυτό μεταφέροντας τους με το μικρό λεωφορείο του δήμου και τονίζουν παράλληλα ότι χρήζουν καλής μεταχείρισης από το δήμο, αναφέροντας τη ύπαρξη του προγράμματος «Βοήθεια στο Σπίτι» και του ΚΗΦΗ τα οποία εξυπηρετούν σε μεγάλο βαθμό τους ηλικιωμένους. Θεωρούν μάλιστα ότι αυτά είναι αρκετά ώστε να εξυπηρετούν τις ανάγκες τους τονίζοντας την πολύ καλή και σημαντική δουλειά που γίνεται από το «Βοήθεια στο Σπίτι». Πιστεύουν ότι η ύπαρξη ενός ΚΑΠΗ στην περιοχή θα ήταν μάλλον περιττή, καθώς υπάρχουν και οι άλλες δυο υπηρεσίες. Αναφέρθηκε επίσης, ότι οι κάτοικοι της περιοχής δεν είναι πολύ εξοικειωμένοι με τέτοιες υπηρεσίες και χρειάζονται πολύ μεγάλη ώθηση για να τις χρησιμοποιήσουν. Θεωρούν «ταμπού» τη χρήση αυτών των υπηρεσιών. Πιστεύουν ότι δεν τις έχουν ανάγκη και σε περίπτωση που τις χρησιμοποιούν, τους απασχολεί η γνώμη των άλλων κατοίκων. Μήπως δηλαδή θεωρηθούν άρρωστοι, «τρελοί», ανήμποροι. Αυτό προκύπτει από την έλλειψη πληροφόρησης. Οι κάτοικοι δεν γνωρίζουν τη χρησιμότητα των υπηρεσιών αυτών, που θα μπορούσε να τους βοηθήσουν και αυτό οφείλεται καθαρά στην έλλειψη γνώσεων και πληροφόρησης για τις υπηρεσίες αυτές.

Κάποιοι από τους φορείς θεωρούν ότι στη συγκεκριμένη πληθυσμιακή ομάδα υπάρχει πρόβλημα θεωρώντας ότι είναι μάλλον απομονωμένοι από τους άλλους και θέλουν τη σιγουριά και τις συνήθειές τους, το καφενείο, την ηρεμία τους, χωρίς να εμπλέκονται με άλλα θέματα του τόπου και χαρακτηριστικά αναφέρεται: **«Οι ηλικιωμένοι είναι «κακομοίρηδες». Είναι απομονωμένοι από την κοινωνία. Έχουν ανάγκες και ένα ΚΑΠΗ θα ήταν μια καλή λύση. Το ΚΗΦΗ τώρα που έχει ανοίξει είναι μια καλή πρωτοβουλία του δήμου».**

Από την πλευρά τους οι κάτοικοι συμφωνούν στο ότι οι ηλικιωμένοι δεν έχουν πρόβλημα στην επιβίωσή τους. Πιστεύουν ότι οι τοπικές αρχές έχουν κάνει αρκετές ενέργειες ώστε να βελτιώσουν τη ζωή και την καθημερινότητά τους παραθέτοντας ως παράδειγμα το «Βοήθεια στο Σπίτι», το ΚΗΦΗ τα οποία είναι υπηρεσίες που

απευθύνονται αποκλειστικά στα άτομα αυτής της ηλικίας. Πιστεύουν ότι δεν ασχολούνται με πολλές δραστηριότητες, και δεν συμμετέχουν σε δραστηριότητες των συλλόγων της περιοχής, αλλά όχι γιατί δεν μπορούν, αλλά οι ίδιοι δεν θέλουν. Οι ασχολίες τους έχουν να κάνουν με την γεωργία όσοι έχουν κτήματα και την επίσκεψη στα καφενεία για τους άντρες ενώ για τις γυναίκες, επίσκεψη στα σπίτια ή στην εκκλησία.

Όπως χαρακτηριστικά αναφέρθηκε *«δεν έχουμε πρόβλημα εμείς. Μας έφτιαξε και ο δήμαρχος το σύλλογο (εννοεί το ΚΗΦΗ. Έτσι το χαρακτηρίζει η ηλικιωμένη ερωτώμενη) και περνάμε καλά εκεί κάθε μέρα. Συναντιόμαστε και με τις άλλες και περνάει η ώρα μας».*

Δεν εντοπίζουν κάποιο πρόβλημα καθώς σε ότι χρειαστούν τους εξυπηρετούν είτε από τα καταστήματα, είτε κάποιος γείτονας όπως για παράδειγμα στο θέμα των αγορών ή στις εξυπηρετήσεις από κάποια υπηρεσία από το Βενεράτο.

ε) Θέση μεταναστών

Η πλειοψηφία των ερωτώμενων θεωρεί ότι οι μετανάστες που συνυπάρχουν με τους άλλους κατοίκους της περιοχής ζουν αρμονικά μεταξύ τους χωρίς να δημιουργείται κάποιο πρόβλημα. Πιστεύουν ότι η συγκεκριμένη μειονότητα δεν είναι ενταγμένη πλήρως στην κοινωνία της περιοχής, δεν συμμετέχουν στα δρώμενα και είναι πιο απομονωμένοι, αλλά από δική τους επιλογή. Θεωρούν ότι οι μετανάστες έχουν τις ευκαιρίες να συμμετέχουν και να εντάσσονται στην καθημερινότητά τους αλλά δεν αξιοποιούν αυτές τις ευκαιρίες. Αναφέρουν ότι είναι ευπρόσδεκτοι από την ελληνική κοινωνία και ότι δεν έχουν κάποιο πρόβλημα με αυτούς αλλά εκείνοι είναι εντελώς αδιάφοροι για ό,τι συμβαίνει στο χωριό.

Μια μειοψηφία των ερωτώμενων φορέων παραθέτει εντελώς αντίθετη γνώμη για την μειονότητα αυτή καθώς αναφέρεται ότι *«Με τους μετανάστες έχουμε τρομερό πρόβλημα. Δεν νομίζω ότι θα δεχτεί ποτέ η περιοχή εδώ πέρα, παρ' όλο που τους θέλουμε για τη δουλειά, στο σύνολο, δεν μπορούν να τους δεχτούν».*

Παραθέτουν την άποψη ότι η τοπική κοινωνία δεν θέλει να εντάξει τους μετανάστες στο σύνολό της, ότι υπάρχει ρατσισμός απέναντι σε αυτούς και ότι ο λόγος που τους θέλουν είναι για να απασχολούνται με τις δουλειές που οι Έλληνες δεν μπορούν ή δεν θέλουν να κάνουν όπως είναι για παράδειγμα αγροτικές εργασίες, φροντιστές ατόμων που δεν μπορούν να εξυπηρετηθούν όπως είναι οι ηλικιωμένοι. *«Τους θέλουμε για την δούλεψή μας, δεν τους θέλουμε όμως στην ομάδα μας, δεν τους θέλουμε στα σχολεία μας. Τους θέλουμε με συγχωρείτε, «να μας ξεχέζουν», αλλά δεν τους θέλουμε να*

ενταχθούνε στο σύνολο». Αναφέρονται σε ένα γεγονός για τα Κεράσια ότι δεν έχουν μετανάστες εκεί γιατί κανένας δεν τους νοικιάζει σπίτι, ενώ δικαιολογούν το φαινόμενο αυτό λόγω φόβου.

Ένας από τους ερωτώμενους φορείς ανέφερε ότι οι μετανάστες είναι μια παρεξηγημένη ομάδα, καθώς ακούγονται συνεχώς ότι δεν συμμετέχουν στα δρώμενα της τοπικής κοινωνίας αλλά υποστηρίζει ότι μάλλον δεν έχουν δοθεί οι κατάλληλες ευκαιρίες για να το κάνουν. *«Οι μετανάστες είναι μια παρεξηγημένη ομάδα. Γιατί τους ακούμε συνέχεια, ακούμε μάλλον από τους ντόπιους ότι οι μετανάστες δεν συμμετέχουν, πάντα είναι οι αποδιοπομπαίοι τράγοι των καταστάσεων αλλά από την άλλη δεν βλέπω και τους ίδιους τους μετανάστες με κάποιο ιδιαίτερο ενδιαφέρον για κάποια πράγματα*». Θεωρεί συνυπεύθυνες και τις δυο ομάδες τους πληθυσμού για την κατάσταση που υπάρχει. *«Εντάξει είναι και η οικονομική τους κατάσταση τέτοια που δεν τους επιτρέπει να κάνουν κάτι περισσότερο από αυτό που κάνουν. Δηλαδή, μένουν σε παλιά νοικοκυριά, δεν είναι ιδιαίτερα προσεγμένη η εμφάνισή τους, υπάρχει μια κόντρα μέσα στα σχολεία*». Αναφέρει ότι όποια και αν είναι η κατάσταση χρειάζεται μεγαλύτερη προσπάθεια και από τις δυο πλευρές για να υπάρχει μια μεγαλύτερη αποδοχή από τους ντόπιους και μεγαλύτερο ενδιαφέρον από τους μετανάστες.

Καταγράφηκε και η άποψη ότι ο σχεδιασμός του κράτους για τους μετανάστες είναι εντελώς λάθος, καθώς έπρεπε να υπάρχουν πρώτα κάποιες προϋποθέσεις για την ένταξή τους όπως είναι κοινωνικές συνθήκες. Συνθήκες διαμονής.

«Θεωρώ ότι είναι ιδιαίτερα υποβαθμισμένη ομάδα στην περιοχή. Ναι μεν δουλεύουν σε αγροτικές δραστηριότητες, τους παίρνουν οι άνθρωποι, αλλά γενικά δεν θα ενδιαφερθούν να ασχοληθούν».

Και να σας πω κάτι, και οι ίδιοι έχουν τις κλίκες τους οπότε δεν θα δεις, δηλαδή εγώ σπάνια θα δω μετανάστη στην ίδια παρέα μαζί με ντόπιους. Αλλά υπάρχει αυτή η συνεργασία, ότι βοηθούν μετανάστες, πηγαίνουν στις αγροτικές δουλειές».

Την αντίθετη άποψη διακατέχουν οι περισσότεροι κάτοικοι της περιοχής αφού η πλειοψηφία των ερωτώμενων θεωρεί ότι με τους μετανάστες έχουν πρόβλημα στην περιοχή. Θεωρούν ότι έχουν μαζευτεί πολλοί και ότι σε ένα μεγάλο βαθμό ευθύνονται αυτοί που η κατάσταση η οικονομική έχει φτάσει σε αυτό το σημείο. Πιστεύουν ότι εκείνοι ευθύνονται για την αύξηση της ανεργίας και για το γεγονός ότι δεν βρίσκουν δουλειά, καθώς όπως λένε έχουν καταλάβει όλες τις θέσεις, από οικοδομή μέχρι αγροτικά. Χαρακτηριστικό είναι το γεγονός που θεωρούν ότι οι ληστείες και διαρρήξεις σε σπίτια που έχουν σημειωθεί στην περιοχή θεωρούν ότι έχουν γίνει από τους

μετανάστες. Υπήρχε και μια μειοψηφία που υποστήριξε ότι από τη στιγμή που δεν ξέουν ποιος ευθύνεται για την εγκληματικότητα στην περιοχή, δεν μπορούν να κατηγορούν κανένα.

Βέβαια, ακούστηκαν και οι απόψεις ότι οι μετανάστες που ζουν χρόνια στο χωριό έχουν βρει τις ισορροπίες και ζουν ήσυχια με τους ντόπιους χωρίς να δημιουργούν ο ένας στον άλλο προβλήματα. Οι μετανάστες δεν συμμετέχουν στις δραστηριότητες των συλλόγων και φορέων γιατί αισθάνονται ξένοι από το κοινωνικό σύνολο. **«Για το μόνο που ενδιαφέρονται είναι η δουλειά τους, να βγάζουν το μεροκάματο, δεν συμμετέχουν στα κοινά της περιοχής. Δεν τους νοιάζει».**

στ) Θέση γυναικών

Οι γυναίκες στην περιοχή, σύμφωνα με τους φορείς, καταλαμβάνουν μια πολύ ενεργό ρόλο στην τοπική κοινωνία. Δραστηριοποιούνται πάρα πολύ μέσω του συλλόγου γυναικών, συμμετέχουν στα κοινά, αναλαμβάνουν πρωτοβουλίες.

«Οι γυναίκες είναι πιο ενεργές, εντυχώς. Δηλαδή το βλέπω και από το χορό και από ό,τι κάνουμε οι γυναίκες είναι πάντα πιο δραστήριες και θέλουν να φεύγουν λίγο από τα σπίτια τους».

Όσον αφορά την εικόνα των κατοίκων για τις γυναίκες είναι πανομοιότυπη αφού θεωρούν κατέχουν μια πολύ ενεργή παρουσία στην περιοχή, στη δραστηριοποίησή τους στα δρώμενα. Πιστεύουν, ότι οι γυναίκες είναι πιο δυναμικές ακόμα και από τους άντρες καθώς εργάζονται, συμμετέχουν σε συλλόγους, μεγαλώνουν τα παιδιά. Καταλαμβάνουν πλέον δυο ρόλους, και αυτόν της παραδοσιακής μητέρας, συζύγου, νοικοκυράς αλλά και αυτόν της εργαζόμενης γυναίκας. **«Οι γυναίκες είναι καλύτερες και από εμάς. Ασχολούνται με όλα και τα καταφέρνουν όλα».**

Η κύρια δράση τους και ο χώρος όπου συναντώνται είναι στο σύλλογο γυναικών καθώς όλοι αναγνωρίζουν την πολύ ενεργή δράση του τα τελευταία χρόνια στην περιοχή.

ζ) Θέση νέων

Η θέση των νέων στο χωριό είναι πολύ σημαντική. Η πλειοψηφία των φορέων ανέφερε ότι οι νέοι είναι η συνέχεια του τόπου τους, ότι θα έπρεπε να έχουν περισσότερες επιλογές για διασκέδαση και ψυχαγωγία, χώρους και τρόπους να περνούν τον ελεύθερο χρόνο τους εποικοδομητικά από το να συχνάζουν όλη μέρα στις καφετέριες. Όπως αναφέρεται οι χώροι ψυχαγωγίας για τους νέους είναι ανύπαρκτοι. **«Το μόνο που μπορείς**

να βρεις είναι καφετέριες και «Ιντερνέτ». Δεν υπάρχει ένας πολυχώρος όπου θα μπορούν να ασχολούνται με τα ενδιαφέροντά τους, μια βιβλιοθήκη. Θεωρούν ότι οι νέοι δεν μπορούν να διοχετεύσουν την ενέργειά τους γιατί δεν έχουν το χώρο και δεν ξέρουν τον τρόπο να το κάνουν.

Κάποιοι από τους ερωτώμενους απάντησαν ότι οι νέοι έχουν ενεργό ρόλο στην περιοχή προβάλλοντας ως παράδειγμα τον πολιτιστικό σύλλογο Αυγενικής με την ενεργή συμμετοχή και δράση των νέων της περιοχής σε διάφορες δραστηριότητες και εκδηλώσεις.

Μια μειοψηφία απάντησε ότι οι νέοι δεν έχουν ενδιαφέροντα παρά μόνο να συχνάζουν στις καφετέριες, να ασχολούνται με το «ιντερνέτ» και να *«πηγαίνουν στο Ηράκλειο για βόλτες».*

Αλλά και η εικόνα των κατοίκων για τους νέους της περιοχής είναι ότι οι νέοι διαδραματίζουν σημαντικό ρόλο στην κοινωνία. Οι ίδιοι θεωρούν ότι είναι μια γενιά «αδικημένοι» καθώς πλήττεται από την ανεργία και από την αβεβαιότητα για τα επόμενα χρόνια. Αναγκάζονται αν κάνουν ότι δουλειά προκύψει για να βγάλουν το μεροκάματό τους. Πολλοί έχουν στραφεί στις αγροτικές δουλειές ενώ άλλοι δουλεύουν ως υπάλληλοι. Οι νέοι αναφέρουν χαρακτηριστικά ότι είναι ευχαριστημένοι με τον τόπο τους, ότι τον αγαπάνε αφού εκεί γεννήθηκαν και μεγάλωσαν. Δεν θεωρούν ότι λείπει κάτι από την περιοχή τους, αφού ότι χρειαστούν το βρίσκουν. Πιστεύουν ότι έχουν έναν ενεργό ρόλο στην τοπική κοινωνία παραθέτοντας ως παράδειγμα την συμμετοχή τους σε τοπικούς πολιτιστικούς συλλόγους .

η) Σημεία επικοινωνίας

Τα σημεία επικοινωνίας είναι πολύ σημαντικοί χώροι σε μια κοινότητα καθώς εκεί χώροι όπου βρίσκονται οι κάτοικοι μεταξύ τους, επικοινωνούν, συζητούνται τα πιο σημαντικά και απασχολούμενα θέματα σε έναν τόπο, διαδραματίζοντας πολύ σημαντικό ρόλο στην κοινωνία ενός χωριού. Στα σημεία επικοινωνίας συνήθως, συγκαταλέγονται οι πιο κεντρικοί χώροι σε έναν τόπο όπως είναι οι πλατείες, η εκκλησία, τα καφενεία.

Συγκεκριμένα, στο ζήτημα σχετικά με τα σημεία επικοινωνίας που υπάρχουν στη δημοτική ενότητα κάτοικοι και φορείς απάντησαν ότι τα παραδοσιακά καφενεία είναι ο πρώτος χώρος συγκέντρωσης των κατοίκων κυρίως των ανδρών μεγαλύτερης ηλικίας. Όπως αναφέρεται από έναν ερωτώμενο *«Κάθε Κυριακή και ειδικά για τους ηλικιωμένους είναι μια ευκαιρία για να συναντηθούν, να επικοινωνήσουν».*

Χαρακτηριστικά ανέφερε κάποιος ερωτώμενος φορέας ότι *«τα καφεενία είναι η εκκλησία του δήμου»*, θέλοντας να τονίσει τη σπουδαιότητα των χώρων αυτών, καθώς τα καφεενία *«παίζουν καταλυτικό ρόλο στη λήψη αποφάσεων και πως επηρεάζουν την κοινή γνώμη. Γίνονται συζητήσεις σε όλα τα επίπεδα, δηλαδή, ξεκινάνε από συζητήσεις με πολιτικό περιεχόμενο, συζητήσεις που έχουν να κάνουν με το αγροτικό επάγγελμα, τις αποδοχές, την βιωσιμότητά του, με κουτσομπολιό. Ασχολούνται με τα πάντα»*.

Επίσης, ένας ακόμα χώρος συγκέντρωσης είναι η εκκλησία, η οποία διαδραματίζει τον ίδιο ρόλο όπως και τα καφεενία, αλλά για τις γυναίκες μεγαλύτερης ηλικίας κυρίως. Θεωρούν πολύ σημαντικό την Κυριακάτικη λειτουργία στην εκκλησία όχι μόνο για θρησκευτικούς λόγους αλλά και για λόγους επικοινωνίας.

Επίσης, πολύ σημαντικό ρόλο έχουν και οι πλατείες καθώς είναι ένας χώρος προσιτός από όλους τους κατοίκους, ανεξαρτήτου ηλικίας, εθνικότητας, φύλου.

Για τους νεότερους σε ηλικία είναι οι καφετέριες, το γήπεδο και το Διαδίκτυο ως μια μορφή επικοινωνίας. Όπως αναφέρουν οι ερωτώμενοι οι νέοι σπαταλούν πολύ χρόνο στις καφετέριες και στο διαδίκτυο, το οποίο (διαδίκτυο) έχει γίνει το πιο σημαντικό χώρο τους καθώς εκεί διαδραματίζονται πολλά γεγονότα της ζωής τους, όπως είναι οι φίλιες, οι σχέσεις με άλλους ανθρώπους, η γνωριμία με άτομα του αντίθετου φύλου, καταργώντας έτσι, τις κοινωνικές συναναστροφές. Το διαδίκτυο καταλαμβάνει μεγάλο μέρος στη ζωή τους καθώς μπορεί να επηρεάσει καταστάσεις, γεγονότα, ιδέες, να παίζει ρόλο θετικό ή αρνητικό στη ζωή των νέων.

Οι γυναίκες δραστηριοποιούνται πάρα πολύ στο σύλλογο γυναικών όπου είναι και ο χώρος συγκέντρωσης και επικοινωνίας τους καθώς θεωρούν ότι είναι από τις σημαντικότερες υποδομές που υπάρχουν στην περιοχή. Παρόλο που υπάρχει λίγα μόνο χρόνια στην περιοχή έχει καταφέρει να συγκεντρώσει πολλά μέλη. Οι γυναίκες δραστηριοποιούνται με πάρα πολλά πράγματα στο σύλλογο, από την πραγματοποίηση δραστηριοτήτων με διδακτικό- ψυχαγωγικό χαρακτήρα όπως η υφαντουργία, η εκμάθηση κοσμημάτων κ.ά. μέχρι τον προγραμματισμό και υλοποίηση εκδηλώσεων όπως ημερίδες για διάφορα θέματα. Στο σύλλογο είναι εγγεγραμμένες πολλές από τις γυναίκες του χωριού, διαδραματίζοντας ένα πολύ ενεργό ρόλο στη δραστηριοποίησή τους.

5.1.4. Πολιτισμική Διάσταση

α) Αξίες

Στο κομμάτι της πολιτισμικής διάστασης η πλειοψηφία τόσο των φορέων όσο και των κατοίκων θεωρεί ότι οι κάτοικοι της δημοτικής ενότητας Παλιανής *«πιστεύουν γενικά στον τόπο τους»* και προσπαθούν να διατηρήσουν ζωντανές τις αξίες της περιοχής τους αναφέροντας ότι οι αξίες που παραμένουν ζωντανές είναι η αξία της οικογένειας, της θρησκείας και της πατρίδας, της φιλίας. Δίνουν μεγαλύτερο βάρος στην αξία της οικογένειας και το εξηγούν αυτό λέγοντας ότι τα παιδιά επηρεάζονται από τους γονείς και αυτός είναι και ένας λόγος που οι νέοι επιστρέφουν στην περιοχή για να κατοικήσουν μόνιμα, θέλοντας να κρατήσουν το δέσιμο αυτό και *«θεωρώντας τους οικογενειακούς δεσμούς πάρα πολύ ισχυρούς»*.

Το θρησκευτικό στοιχείο όπως αναφέρεται *«είναι πολύ έντονο ειδικά στην Αυγενική, και αν δεις ας πούμε ότι υπάρχει πάρα πολύ μεγάλη προσέλευση την Κυριακή στην εκκλησία, υπάρχουν πάρα πολλά ξωκλήσια, τα οποία έχουν χτίσει οι ίδιοι οι κάτοικοι»*

Μια μειοψηφία των φορέων και των κατοίκων απάντησε ότι οι *«Αξίες δεν υπάρχουν»* Όπως χαρακτηριστικά ανέφερε κάτοικος της περιοχής *«Οι αξίες είναι, τι αμάξι έχεις, τι ρούχα φοράς, πόσες φορές πας στην κομμώτρια. Ο κόσμος δίνει αξία στα υλικά αγαθά και χάνεται η ποιότητα ζωής. Χάνεται η ψυχή»*, θεωρώντας ότι οι αξίες περνάνε μια κρίση.

β) Ήθη - έθιμα

Τα ήθη και τα έθιμα για την κοινωνία της δημοτικής ενότητας Παλιανής είναι ένα σημαντικό κομμάτι της πολιτισμικής τους κληρονομιάς, αναφέροντας από την πλειοψηφία των ερωτώμενων ότι γίνεται προσπάθεια να διατηρήσουν τα έθιμα που παραμένουν «ζωντανά», αλλά και να αναβιώσουν έθιμα τα οποία είχαν χαθεί στο χρόνο αναφέροντας κάποια από αυτά όπως είναι οι βαφτίσεις και οι γάμοι όπου τηρούνται όλα τα παλιά παραδοσιακά πατροπαράδοτα έθιμα. Από τη συνοδεία της νύφης στην εκκλησία με τον κόσμο να ακολουθεί και τη λύρα να παίζει μέχρι και τα παραδοσιακά Κρητικά γλέντια. Επίσης, αναφέρονται έθιμα της Καθαρής Δευτέρας όπου μαζεύονταν όλοι μαζί και έτρωγαν και γλεντούσαν, τα εγκώμια, τα κάλαντα, ο Κλείδωνας, τα Κρητικά γλέντια τον Δεκαπενταύγουστο.

Κάποιοι από τους φορείς θεωρούν ότι πολλά έθιμα έχουν χαθεί και ξεχαστεί, αποδίδοντας την αιτία αυτή στην κοντινή απόσταση με το Ηράκλειο που θεωρεί αρνητικό χαρακτηριστικό σε αυτό το θέμα.

Ένας ερωτώμενος κάτοικος απάντησε ότι τα ήθη και έθιμα που έχουν χαθεί στο χρόνο δεν υπάρχει λόγος να τα αναβιώσεις, καθώς θεωρεί ότι για να χαθεί σημαίνει ότι έχει κάνει τον κύκλο του και άρα δεν υπάρχει λόγος να το αναβιώσουν, θεωρώντας ως αιτία για το γεγονός αυτό τον τρόπο ζωής αναφέροντας *«Αφού μάθαμε όλοι στο πλαστικό χρήμα. Πριν δεν υπήρχε πλαστικό χρήμα, ήμασταν μια χαρά. Ενδιαφερόμασταν για το χωριό. Ενδιαφερόμασταν ο καθένας να βάψει απ' έξω την αυλή του, να έχει μια γλάστρα με λουλούδια. Έχουμε γίνει κοινωνία της τηλεόρασης και του πλαστικού»*.

Επίσης, από κάποιο φορέα αναφέρεται ότι υπάρχει η διάθεση για να διατηρηθούν οι παραδόσεις της περιοχής αλλά τείνει να χαθεί κάτι σημαντικό που είναι το ποιοτικό κομμάτι. Αναφέρει ότι *«ο λαϊκός πολιτισμός δεν είναι ο λυράρης που θα βγει στην πλατεία και θα τραγουδήσει και θα χορέψουμε εμείς, που είναι πάρα πολύ ωραίο εντάξει αλλά δεν είναι αυτό όμως. Είναι μια σειρά από πράγματα, από την αρχιτεκτονική που την χάσαμε εντελώς, από την κουζίνα, από τα προϊόντα τα αμιγώς κρητικά που πάνε να χαθούν και αυτά και καταλήγει στη μουσική, στα ήθη και τα έθιμα, στις παραδόσεις»*. Θεωρεί ότι οι προσπάθειες από τους τοπικούς φορείς είναι μόνο στο εύκολο κομμάτι που δεν θέλει πολύ δουλειά και ψάξιμο, αγνοώντας όλη την ουσία και πιστεύει ότι δεν ξέρουν από πού να αρχίσουν και χρειάζονται μια κατευθυντήρια γραμμή.

γ) Άγραφοι νόμοι

Μια μειοψηφία των φορέων αποκρίθηκε ότι άγραφοι νόμοι υπάρχουν σε όλες τις παραδοσιακές κοινωνίες όπως και τη δική τους παραθέτοντας κάποιους όπως είναι η κόντρα ανάμεσα στο Βενεράτο και την Αυγενική, η οποία θεωρούν ότι είναι ένας άγραφος νόμος και έχει να κάνει περισσότερο με το πολιτικές διαφορές ανάμεσα στα δυο χωριά. Επίσης, αναφέρθηκε το φαινόμενο του να μην μαρτυρήσει ο ένας τον άλλον έστω και αν έχει κάνει κάτι παράνομο, εξηγώντας ότι είναι δυνατό το αίσθημα της φιλίας σε αυτό το κομμάτι, που ερμηνεύεται ότι δεν προδίδει ο ένας τον άλλον ακόμα και στα δύσκολα.

Από έναν συνεντευξιζόμενο φορέα αναφέρθηκε ότι ένας ακόμα άγραφος νόμος που υπάρχει στην κοινωνία είναι *«Η εκδίκηση. Εγώ την λέω εκδίκηση. Η βεντέτα είναι*

πιο βαρύ. Δηλαδή, όταν σε πειράζω κάποια στιγμή θα ανταποδώσεις. Εντάξει δεν μπορούμε να πούμε ότι είναι όπως ήταν πριν αλλά υπάρχει. Και ακόμα και να μην το κάνεις, στο μυαλό υπάρχει. Και μόνο που υπάρχει στο μυαλό αυτό, σημαίνει ότι ζει».

Η πλειοψηφία των εκπροσώπων των φορέων δεν θέλησε να μιλήσει για το κομμάτι αυτό, λέγοντας χαρακτηριστικά ότι *«δεν υπάρχουν άγραφοι νόμοι. Όλοι είναι γραμμένοι».*

Αντίθετη άποψη είχαν οι περισσότεροι κάτοικοι αφού θεωρούν ότι στην περιοχή τους υπάρχουν άγραφοι νόμοι. Κάποιοι από αυτούς έχουν να κάνουν κυρίως με τις πολιτικές πεποιθήσεις. Αυτούς τους γνωρίζουν και τους κληρονομούν οι κάτοικοι από γενιά σε γενιά και είναι δύσκολο να αλλάξουν όπως ανέφεραν. Επίσης, η κόντρα ανάμεσα στο Βενεράτο και στη Αυγενική, όπως και η φιλοξενία που χαρακτηρίζει τα Κεράσια είναι άγραφοι νόμοι.

Χαρακτηριστικά αναφέρουν ότι η βεντέτα σε μικρό βαθμό βέβαια και όχι με την έννοια και την ισχύ που είχε παλαιότερα είναι και αυτοί άγραφοι νόμοι.

Αναφέρθηκε επίσης ότι ακόμα και ο *«νόμος της σιωπής είναι ένας άγραφος νόμος».* Ότι δηλαδή, αν κάποιος γνωρίζει κάτι για κάποιον συγχωριανό του, το οποίο είναι κοινωνικά μη αποδεκτό, δεν θα μιλήσει. Δεν θα τον «καρφώσει» ώστε να βρεθεί εκτεθειμένος ή μπλεγμένος. Σκοπός τους είναι να προστατεύσουν τον συγχωριανό τους ακόμα και αν γνωρίζουν ότι το σωστό είναι να μιλήσουν. Ένα τέτοιο παράδειγμα όπως εκφράστηκε από τους κατοίκους είναι ότι αν ένας κάτοικος γνωρίζει ότι κάποιος άλλος έχει κλέψει κάτι, δεν θα το μαρτυρήσει με σκοπό να τον προστατέψει.

5.2. Συζήτηση αποτελεσμάτων

5.2.1. Γεωγραφική διάσταση της κοινότητας

Μέσα από τις συνεντεύξεις των φορέων και των κατοίκων της δημοτικής ενότητας Παλιανής έγινε προσπάθεια αποτύπωσης των απόψεων τους σχετικά με τη γεωγραφική διάσταση της περιοχής. Αναλυτικότερα, συζητήθηκαν τα ζητήματα της γεωγραφικής θέσης, της δόμησης της ενότητας, των προοπτικών ανάπτυξης και των διαθέσιμων υποδομών.

Πιο συγκεκριμένα, υποστήριξαν ότι η γεωγραφική θέση του τόπου κατοικίας τους είναι η «καλύτερη», όπως χαρακτηριστικά επισήμαναν, διότι διαθέτει αρκετά θετικά στοιχεία. Είναι μία ήσυχη, παραδοσιακή, ημιορεινή περιοχή που απέχει μόλις λίγα χιλιόμετρα από την πόλη του Ηρακλείου, οπότε μπορεί να υπάρξει εύκολη πρόσβαση στα πλεονεκτήματα του αστικού κέντρου.

Επίσης, θεωρείται ότι η περιοχή διαθέτει προοπτικές εξέλιξης, δηλαδή μελλοντικά να δημιουργηθούν πιο πολλές θέσεις εργασίας, υποδομές και παρεχόμενες υπηρεσίες. Η πίστη αυτή πηγάζει από την επιστροφή ή εγκατάσταση νέων κατοίκων στην ενότητα. Άλλωστε η δημιουργία νέων κατοικιών είναι αδιαμφισβήτητη.

Το χωροταξικό ζήτημα προβληματίζει ιδιαίτερα τους φορείς, εξαιτίας των στενών δρόμων, της πυκνοκατοίκησης και την έλλειψη θέσεων στάθμευσης, αντίθετα με τους κατοίκους που δεν το θεωρούν ιδιαίτερα αρνητικό στοιχείο. Η θετική άποψή τους για το θέμα στηρίζεται στο ότι δεν δημιουργούνται προβλήματα στην καθημερινότητά τους και ότι υπάρχει γραφικότητα στην αρχιτεκτονική της περιοχής.

Όσον αφορά τα μέσα εφοδιασμού (δηλαδή τα βενζινάδικα, τα φαρμακεία, τα παντοπωλεία κ.α.), μόρφωσης (όπως είναι τα σχολεία, τα φροντιστήρια) και πολιτισμού (όπως οι πολιτιστικοί ή χορευτικοί σύλλογοι) που παρέχονται στη δημοτική ενότητα η πλειοψηφία των συνεντευξιζόμενων δήλωσε ικανοποίηση.

Πράγματι, τα τελευταία χρόνια την εμφάνισή του έχει κάνει ένα νέο κύμα μεταναστών με προορισμό την ύπαιθρο, επιδιώκοντας ένα περισσότερο ελκυστικό οικιστικό περιβάλλον, ως αντίδραση στα σύγχρονα κοινωνικά και περιβαλλοντικά προβλήματα των πόλεων (Λαμπριανίδης, 2004).

Τα αποτελέσματα της έρευνας της Σωτηροπούλου (2002), αποδεικνύουν πως η ευρύτερη μεταστροφή της σύγχρονης κοινωνίας προς τον αγροτικό χώρο οφείλεται στις ποιοτικές διαστάσεις που του αποδίδονται, όπως η καλύτερη ποιότητα ζωής σε σχέση με την πόλη, το φυσικό περιβάλλον, οι πολιτιστικές αξίες, οι δυνατότητες ποιοτικής ψυχαγωγίας κ.α. Στο πλαίσιο αυτών των μεταστροφών, αφενός οι ιδιαιτερότητες του

αγροτικού χώρου – φύση, πολιτισμικές ιδιομορφίες, ήθη -έθιμα - παραδόσεις, κοινωνική αλληλογνωριμία – αποκτούν χροιά νέων αξιών στις αντιλήψεις της σύγχρονης κοινωνίας. Αφετέρου, αναδεικνύονται εναλλακτικές δυνατότητες χρήσης του αγροτικού χώρου και διευρύνονται οι λειτουργίες που αποδίδονται στην υπαίθρο. Στην ίδια έρευνα αναφέρεται πως η ανάπτυξη των δύο χωριών που μελετώνται (Πάνορμο Ρεθύμνου και Τσεπέλοβο Ιωαννίνων) αντικατοπτρίζει την ολοένα και αυξανόμενη ανάγκη κατανάλωσης του φυσικού χώρου της υπαίθρου, που η σύγχρονη κοινωνία των πόλεων αναζητεί. Για τους ετεροδημότες συμβολίζουν την επιστροφή στο χωριό των παιδικών τους χρόνων, το αντίδοτο στην πολυτάραχη ζωή της πόλης. Απαιτούν ένα ήσυχο, τακτοποιημένο, καθαρό, παραδοσιακό, φτηνό και πάντα φιλόξενο μέρος.

Επομένως, είναι σίγουρο πως οι άνθρωποι των πόλεων στρέφονται προς τις περιοχές της υπαίθρου λόγω της ειδυλλιακής εικόνας του αγροτικού τοπίου και της ποιότητας ζωής που προσφέρει, που σύμφωνα με τους Cloke et al (2003) είναι τα ισχυρότερα συγκριτικά πλεονεκτήματα της υπαίθρου έναντι της πόλης.

Αξίζει να σημειωθεί πως στη συγκράτηση του πληθυσμού της υπαίθρου σημαντικό ρόλο παίζει και η γεωγραφική τους θέση, καθώς η άμεση επικοινωνία με μεγάλες πόλεις ακόμα και του μήνες του χειμώνα, μειώνει το αίσθημα της απομόνωσης. Η αναζωογόνηση των χωριών της υπαίθρου συνδέεται αναμφίβολα με την ανάπτυξη του οδικού δικτύου και των συγκοινωνιών (Σωτηροπούλου, 2002).

Οι Καραμέτου κ.α. (2004) συμπληρώνουν ότι παράμετροι που συνδέονται άμεσα με τους θετικούς και μικρούς ρυθμούς αύξησης και παραμονής του πληθυσμου στην υπαίθρο θεωρούνται η ύπαρξη εκπαιδευτικών προγραμμάτων, η παροχή ολοκληρωμένων υπηρεσιών υγείας και στήριξης της οικογένειας, οι ευκαιρίες ενημέρωσης και πληροφόρησης, η παρουσία πολιτικών στήριξης της απασχόλησης και η σωστή παροχή υπηρεσιών κοινωνικής αλληλεγγύης.

Η ενθάρρυνση της κατασκευή κοινοτικών κέντρων, σχολείων, νοσοκομείων δρόμων και άλλων έργων υποδομής και η ανάπτυξη προγραμμάτων υγείας, απασχόλησης, στέγασης, υδροδότησης και αγριοκαλλιέργειας αποτελεί μέρος της κοινωνικής ανάπτυξης. Η υλιστική προσέγγιση, αποτελεί ένα μέρος της κοινοτικής εργασίας σε συνδυασμό βέβαια με την μη υλιστική προσέγγιση, δηλαδή την επικέντρωση στην δημοκρατική συμμετοχή, την ενίσχυση της αυτοβοήθειας, την ενδυνάμωση κ.α. (Ζαϊμάκης, 2005). Επομένως η γνώση του κοινοτικού στελέχους για τις απόψεις και τις συνθήκες που κυριαρχούν, στη συγκεκριμένη περίπτωση στην δημοτική ενότητα Παλιανής, στη γεωγραφική διάσταση είναι απαραίτητη και ιδιαίτερα ωφέλιμη..

5.2.2. Οικονομική διάσταση της κοινότητας

Η γενική οικονομική κατάσταση των κατοίκων της δημοτικής ενότητας Παλιανής χαρακτηρίστηκε μέτρια έως χαμηλή, αφού κατά βάση ασχολούνται με τον πρωτογενή τομέα απασχόλησης ή είναι συνταξιούχοι. Οι μειώσεις των αγροτικών επιδομάτων, οι χαμηλές συντάξεις και η ανεργία είναι φαινόμενα που σύμφωνα με τους ερωτώμενους ταλαιπωρούν την κοινωνία τους και τους ανησυχούν ιδιαίτερα.

Όμως, η αγωνία που εκφράζουν οι κάτοικοι για τα εισοδήματά τους και την οικονομία της ευρύτερης περιοχής που σε μεγάλο βαθμό σχετίζεται με τη γεωργία ουσιαστικά αναδεικνύει ένα γενικότερο προβληματισμό της γεωργίας στην ελληνική οικονομία. (Η συνεισφορά του αγροτικού τομέα μειώνεται σταθερά, με αποτέλεσμα το 2000 να αποτελεί το 6,8% του ΑΕΠ). Οι αλλαγές στην Κοινή Αγροτική Πολιτική των Κρατών- Μελών της Ε.Ε. κινούνται προς την κατεύθυνση της στήριξης των αγροτικών εισοδημάτων με προϋποθέσεις τήρησης περιβαλλοντικών κριτηρίων και κριτηρίων ποιότητας, ενώ υπάρχει τάση περιορισμού των δαπανών για επιδοτήσεις η οποία ενισχύεται από την διαδικασία διερεύνησης της ΕΕ και από τις δεσμεύσεις στον Παγκόσμιο Οργανισμό Εμπορίου (Μαραβέγιας κ.α., 2004).

Σε αυτό το σημείο θα ήταν χρήσιμο να ερμηνευτεί η έννοια του πρωτογενή τομέα. Ο όρος αυτός αναφέρεται στον παραγωγικό τομέα δραστηριοτήτων μα αντικείμενο την απόκτηση ή απόσπαση αγαθών άμεσης ή έμμεσης κατανάλωσης κατ' ευθείαν από την φύση (www.wikipedia.org).

Σε μια προσπάθεια ερμηνείας του φαινομένου της ανεργίας που ταλαιπωρεί αρκετούς κατοίκους της περιοχής, θα πρέπει να αναγνωριστεί ότι η κατάσταση φαίνεται να χαρακτηρίζει τις περισσότερες περιοχές της ελληνικής υπαίθρου. Συγκεκριμένα στην Ελλάδα το 2012 η ανεργία εκτινάχθηκε στο 20- 22% με βάση τα επίσημα στοιχεία της Στατιστικής Υπηρεσίας και του ΟΑΕΔ.

Λαμβάνοντας υπόψιν την μεταπτυχιακή μελέτη του Σκούφη (2010), που κατέληξε σε κάποια αξιοσέβαστα συμπεράσματα, θα ήταν ενδιαφέρον να αναφερθούν τα εξής σχετικά με τον πρωτογενή τομέα και την Ελληνική ύπαιθρο:

Διαχρονικά ο τριτογενής τομέας (παροχή υπηρεσιών) αποτελεί τον κυρίαρχο τομέα στο θέμα της απασχόλησης στη ελληνική οικονομία. Ο πρωτογενής τομέας με την μικρότερη της % συμμετοχή της απασχόλησης στο σύνολο του απασχολούμενου δυναμικού της χώρας παρουσιάζει συνεχή και έντονη μείωση της απασχόλησης.

Διαχρονικά στον πρωτογενή τομέα εντείνεται συνεχώς η γήρανση του απασχολούμενου δυναμικού

Παρατηρείται στον πρωτογενή τομέα μείωση των συμβοηθούτων και μη αμειβόμενων μελών της οικογένειας και σταδιακή αύξηση των μισθωτών διαχρονικά εξαιτίας της αναδιάρθρωσης του παραγωγικού μοντέλου της οικονομίας αν και η μισθωμένη εργασία αποτελεί μικρό μέρος σε σχέση με την οικογενειακή. Ο αριθμός των αυτοαπασχολούμενων είναι αρκετά μεγάλος και η προσαρμογή της μέσης ελληνικής εκμετάλλευσης στα δεδομένα της σύγχρονης παγκοσμιοποιημένης οικονομίας δεν έχει ακόμη πραγματοποιηθεί.

Το 40 % περίπου κατά μέσο όρο στον πρωτογενή τομέα απασχολείται ημερησίως όπως ορίζει το νόμιμο ωράριο ή περισσότερο από το νόμιμο (κανονικό ωράριο. Το υπόλοιπο 60% κατά μέσο όρο εργάζεται λιγότερο από το νόμιμο ωράριο δηλαδή ως μερική απασχόληση.

Σύμφωνα με τον Papadopoulos (2006) η βιβλιογραφία δείχνει να περιγράφει με τον πλέον σαφή τρόπο το οικογενειοκεντρικό μοντέλο κοινωνικής ρύθμισης της ανεργίας που χαρακτηρίζει τη χώρα μας, όπως και τις περισσότερες χώρες της Νότιας Ευρώπης. (Papadopoulos, 2006) Ο ίδιος συγγραφέας προσθέτει, ότι το εν λόγω μοντέλο φαίνεται να είναι προϊόν του ανεπαρκούς και εξαιρετικά φειδωλού ως προς τις παροχές συστήματος προστασίας από την ανεργία, που πιθανόν «προστατεύει» αρκετούς από το να χαρακτηριστούν ως άνεργοι, ωστόσο δεν μπορεί να αντιμετωπίσει αποτελεσματικά τον κίνδυνο φτώχειας.

Η προσέγγιση της κοινωνικής ανάπτυξης αναγνωρίζει τη σημασία της οικονομικής ανάπτυξης στη βελτίωση του επιπέδου διαβίωσης των ανθρώπων, αλλά αναζητεί να εφαρμόσει αποτελεσματικά την οικονομική ανάπτυξη σε κοινωνικούς σκοπούς (Midgley, 1998 στο Ζαϊμάκη, 2002).

Ο Ζαϊμάκης (2002) επισημαίνει ότι η κοινωνική οικονομία αναδύεται ως μια κριτική απάντηση στην ξέφρενη αναπτυξιακή διαδικασία, στη χρηματοοικονομική κερδοσκοπία και στη γενικευμένη εμπορευματοποίηση της οικονομίας, που μπορεί να αναδειχθεί από τα κοινοτικά στελέχη με την ενεργό συμμετοχή των πολιτών σε τοπικό επίπεδο.

«Η κοινωνική οικονομία προσπαθεί να επαναφέρει στην αναπτυξιακή διεργασία την έννοια της κοινωνικής χρησιμότητας και επικεντρώνεται σε παραγωγικές δραστηριότητες μικρής κλίμακας, οι οποίες αναπτύσσονται από τα νοικοκυριά και τις

κοινότητες στο φυσικό χώρο διαβίωσης των ατόμων και είναι προσανατολισμένες στις αξίες χρήσης των παραγόμενων προϊόντων» (Ζαϊμάκης, 2002: 158).

5.2.3. Κοινωνική διάσταση της κοινότητας

α) Σχέσεις κατοίκων μεταξύ τους

Το μεγαλύτερο ποσοστό των κατοίκων και των φορέων δήλωσε ότι ανάμεσα στους κατοίκους διατηρούνται καλές σχέσεις, τόσο ανά χωριό όσο και σαν ενότητα. Η συνεργασία είναι ένα στοιχείο που διακρίνεται στην περιοχή, ενώ τονίστηκε το ιδιαίτερο δέσιμο που υπάρχει ανάμεσα στους κατοίκους της Αυγενικής. Τέλος, έγινε αναφορά στην παλαιότερη κόντρα ανάμεσα στους κατοίκους του Βενεράτου και της Αυγενικής, εξαιτίας των διαφορετικών πολιτικών πεποιθήσεων του κάθε χωριού. Το φαινόμενο αυτό όμως δεν υπήρξε μόνο στην δημοτική ενότητα Παλιανής. Αναλυτικότερα:

«Δυστυχώς τα ελληνικά χωριά, ιδιαίτερα στη δεκαετία του 1980 είχαν έντονα καλλιεργημένα τα κομματικά πάθη. Τα πράσινα, μπλε και κόκκινα καφενεμία χώριζαν τους κατοίκους και τους εμπόδιζαν να δουν τα δεκάδες κοινά τοπικά τους προβλήματα και συμφέροντα. Ευτυχώς, τώρα φαίνεται πως βρισκόμαστε σε κάθε μια περίοδο ύφεσης των αντιθέσεων και πολιτικής ωριμότητας» (Δαουτόπουλος 1997: 124, στο Σταθόπουλο 2005).

Η κατανόηση της συμπεριφοράς των κομμάτων, οι μηχανισμοί λειτουργίας και οι σκοποί τους στο επίπεδο της κοινότητας έχουν αυτονόητη σημασία για την αποτελεσματική άσκηση της κοινοτικής εργασίας (Σταθόπουλος, 2005).

Σε αυτό το σημείο θα ήταν χρήσιμη η αναφορά της έρευνας που πραγματοποιήθηκε από τους Πιάδου et.al., (2012) σχετικά με την επίδραση του αστικού και μη περιβάλλοντος στην υγεία του ανθρώπου, όπου δημοσιοποιήθηκαν τα εξής συμπεράσματα:

Απειλή για την ψυχική υγεία των κατοίκων στις σύγχρονες πόλεις αποτελεί το άγχος, η απομόνωση, η έλλειψη χρόνου και η ουδετερότητα που χαρακτηρίζουν την καθημερινή ζωή τους. Αντίθετα, η διαβίωση σε ένα φυσικό περιβάλλον της υπαίθρου, όπου συγκριτικά κυριαρχεί η στενότητα των σχέσεων, η συνεργασία, και η επικοινωνία έχουν πολλαπλά ενεργητικά αποτελέσματα. Πιο συγκεκριμένα, κάνουν τους ανθρώπους να νιώθουν καλύτερα με τον εαυτό τους, βελτιώνουν την αυθεντικότητά τους και παράλληλα τους ωθούν να συνεισφέρουν στη βελτίωση της κοινωνίας.

Επομένως, τα σχεσιακά δεδομένα (relation data), δηλαδή οι επικοινωνίες, οι δεσμοί, οι προσκολλήσεις και οι συναντήσεις των ομάδων και των ατόμων αποτελούν απαραίτητη προϋπόθεση επικέντρωσης του ερευνητή για τη μελέτη κοινότητας.

Άλλωστε, για να υπάρξει τοπική ανάπτυξη, απαιτείται η ενεργοποίηση όσο των δυνατών περισσότερων ανθρώπων, οι οποίοι θα αποτελέσουν ένα ενεργό τμήμα του αναπτυξιακού έργου (Ζαϊμάκης, 2002).

β) Θέση ηλικιωμένων

Σύμφωνα με την έρευνα που πραγματοποιήθηκε οι ηλικιωμένοι της περιοχής ζουν μια ήσυχη ζωή, απομονωμένοι, δίπλα στην οικογένεια τους χωρίς να επιθυμούν να λάβουν μέρος στα κοινά.. Οι υπηρεσίες που τους παρέχονται, χαρακτηρίζονται ως επαρκείς και βοηθητικές (ΚΗΦΗ, Πρόγραμμα «Βοήθεια στο σπίτι») δηλώνοντας ότι οι δομές αυτές είναι αρκετές και δεν χρειάζονται κάτι παραπάνω. Το μόνο πρόβλημα που ενδέχεται να έχουν είναι αυτό της μετακίνησης που λύνεται συνήθως από κάποιον νεότερο (γείτονα, συγγενή).

Παρόλα τα ευρήματα της έρευνας, στη δημοτική ενότητα Παλιανής από το 2010 οι σπουδαστές του τμήματος Κοινωνικής Εργασίας του ΤΕΙ Κρήτης, έχουν δημιουργήσει ομάδες ηλικιωμένων στα χωριά Βενεράτο και Αυγενική. Η δημιουργική αξιοποίηση του ελεύθερου χρόνου, η επικοινωνία και η συνεργασία είναι βασικές αξίες των ομάδων αυτών. Έπειτα από την ενθάρρυνση των σπουδαστών και την ανάπτυξη σχέσεων εμπιστοσύνης υπήρξε ικανοποιητική ανταπόκριση και ενεργοποίηση του πληθυσμού στόχου (ηλικιωμένοι άνω των 65 ετών). Συνεπώς ένας αξιοσέβαστος αριθμός ατόμων θέλησε να συμμετέχει και να μην μείνει απομονωμένος στο χώρο του. Άλλωστε κάθε άτομο έχει να προσφέρει πολλά στην κοινωνία, μέσω της εμπειρίας και των βιωμάτων του.

Η Μουσούρου (1985, στο Σταθόπουλο, 2005) επισήμανε ότι στην Ελλάδα, η μεγάλη πλειοψηφία των ηλικιωμένων δεν χρησιμοποιεί τις υπηρεσίες κοινωνικής πρόνοιας, επειδή η οικογένεια τους συμπαρίσταται στις καθημερινές τους ανάγκες. Υπολογίζεται Εκτιμάται ότι η επικοινωνία μεταξύ των ηλικιωμένων και των οικογενειών τους είναι σχεδόν σε καθημερινή βάση. Όταν οι ηλικιωμένοι δεν έχουν παιδιά ή τα παιδιά τους έχουν γεράσει ή κατοικούν μακριά τους, οι γείτονες παρέχουν ένα ελάχιστο επίπεδο υποστήριξης (καθαριότητα, ψώνια κτλ.)

Παρά τις συχνές επαφές των ηλικιωμένων με τα παιδιά τους, οι δυνατότητες της οικογένειας να προσφέρει διαρκή βοήθεια αμφισβητείται από τα ίδια τα ηλικιωμένα

άτομα. Αποτέλεσμα όλων αυτών των καταστάσεων είναι η αίσθηση της κοινωνικής απομόνωσης και συναισθηματικής αποξένωσης που νιώθουν οι ηλικιωμένοι (Σταθόπουλος, 2005).

γ) Θέση γυναικών

Από τις ομολογίες των φορέων και των κατοίκων που έλαβαν μέρος στις συνεντεύξεις, οι γυναίκες της περιοχής παρουσιάζουν μια πολύ ενεργή παρουσία και ιδιαίτερη θέληση. Έχουν πλέον δύο ρόλους, όχι μόνο της παραδοσιακής μητέρας, συζύγου, νοικοκυράς αλλά και αυτής της εργαζόμενης γυναίκας. Επίσης, δραστηριοποιούνται σε μεγάλο βαθμό μέσω του Συλλόγου Γυναικών και άλλων Συλλόγων.

Στη χώρα μας, σύμφωνα με τα τελευταία στοιχεία (Μάιος 2010), μόνο το 48,9% των γυναικών ηλικίας 15-64 ετών απασχολείται, ενώ η ανεργία των γυναικών είναι 15,9% έναντι 8,5% των ανδρών (Μάρτιος 2010). Οι γυναίκες αμείβονται με το 78% των αμοιβών των ανδρών, κυρίως λόγω των διαφορετικών θέσεων εργασίας. Η πλειονότητα των φτωχών είναι γυναίκες κυρίως μονογονείς. Μόλις το 17,3% των μελών της Ελληνικής Βουλής είναι γυναίκες. Η ενδοοικογενειακή βία ασκείται κατά τη συντριπτική της πλειονότητα από άνδρες σε βάρος των γυναικών.

Τα παραπάνω ενδεικτικά στοιχεία καταδεικνύουν την άμεση ανάγκη ανάπτυξης εξειδικευμένων πολιτικών ισότητας των φύλων με στόχο την αντιμετώπιση της ανισότητας των φύλων σε συγκεκριμένα θεματικά πεδία της δημόσιας πολιτικής και τη δημιουργία ή ενίσχυση θεσμών, δομών και οργάνων παραγωγής πολιτικών.

Όσον αφορά στο συνδυασμό επαγγελματικής και οικογενειακής ζωής, οι γυναίκες συνεχίζουν να επωμίζονται το μεγαλύτερο βάρος φροντίδας των εξαρτημένων ατόμων (παιδιά, ηλικιωμένοι/ες, ασθενείς, ανάπηροι/ες κ.α.) και της οικιακής εργασίας, με συνέπεια να συμμετέχουν στην αγορά εργασίας με υποδεέστερους όρους και για μικρότερα χρονικά διαστήματα.(Γ.Γ.Ι.Φ., 2010)

Μέσω της συμμετοχής το άτομο δεν δέχεται να είναι απλώς ο τελικός αποδέκτης αποφάσεων που έχουν έμμεσες επιπτώσεις και αντίκτυπο στη ζωή του. Σε μία κοινωνία όπου η ισότητα των δύο φύλων είναι ένα ζήτημα το οποίο ακόμη εξετάζεται, σημαντικό είναι οι γυναίκες να αποκτήσουν κοινωνική συμμετοχή και να διεκδικούν τα δικαιώματα τα οποία τους ανήκουν.

Παρόλ' αυτά, σύμφωνα με σχετική έρευνα που έλαβε χώρα στην Κύπρο (Ένωση Κύπριων Αγροτών, 2011) μικρή είναι η συμμετοχή των γυναικών της υπαίθρου σε

συλλογικούς φορείς που τις εκπροσωπούν ενώ η συμμετοχή τους σε πολιτιστικούς και κοινωνικούς συλλόγους στην περιοχή τους είναι σχεδόν ανύπαρκτη. Έχει φανεί ότι τα άτομα τα οποία συμμετέχουν είναι άτομα με φιλοδοξίες με ή χωρίς ηγετικές ικανότητες. Η γυναίκα όμως δικαιούται να είναι μέτοχος στην ανάπτυξη και στη δημιουργία των νέων αντιλήψεων της κοινότητάς της. Έτσι, «μέσα από μία διαδικασία συγκερασμού και σύνθεσης των στοιχείων της τοπικής ελληνικής παράδοσης με τη σύγχρονη σκέψη και δράση, μπορεί και πρέπει η γυναίκα να διαμορφώσει αυτό που θα αποτελέσει το δικό της τρόπο έκφρασης και ζωής. Με αυτόν τον τρόπο η γυναίκα θα είναι μέτοχος στα κοινά και θα συμβάλλει και στην ανάπτυξη της περιοχής της.

Γεγονός είναι ότι οι γυναικείοι αγροτικοί συνεταιρισμοί αποτέλεσαν κομβικό σημείο των πολιτικών της Γενικής Γραμματείας Ισότητας των Φύλων τη δεκαετία του 1980 και συνέβαλαν σημαντικά στην ενδυνάμωση των γυναικών σε απομακρυσμένες και ορεινές περιοχές. Σήμερα η Γενική Γραμματεία Ισότητας Φύλων μεριμνά για τη βιωσιμότητά τους προτείνοντας θεσμικές αλλαγές και για την ένταξη τους σε προγράμματα ενίσχυσης της απασχόλησης (Γ.Γ.Ι.Φ, 2010).

Επομένως, η ενεργή παρουσία και συμμετοχή των γυναικών στη δημοτική ενότητα Παλιανής είναι ένα πολύ θετικό φαινόμενο.

δ) Θέση νέων

Μέσα από τις συνεντεύξεις των εκπροσώπων των φορέων και των κατοίκων γίνεται προσπάθεια περιγραφής της θέσης που κατέχουν οι νέοι που έχουν παραμείνει στην δημοτική ενότητα Παλιανής. Σύμφωνα με την άποψη των περισσότερων, οι νέοι αγαπούν τον τόπο τους και διαδραματίζουν ένα σημαντικό και ενεργό ρόλο στην κοινωνία. Θεωρούν ότι οι νέοι έχουν ενεργή συμμετοχή στα κοινά, παρόλο που το Τοπικό Συμβούλιο Νέων έχει από καιρό πάψει να λειτουργεί. Κυρίως η συμμετοχή κάποιων νέων επιβεβαιώνεται από τη συμμετοχή τους στους Πολιτιστικούς Συλλόγους Βενεράτου και Αυγενικής και στην Αθλητική Ακαδημία (αρχαία Εργαστηρίου Τοπικής-Κοινοτικής Ανάπτυξης). Επίσης, οι νέοι, όπως είπαν οι περισσότεροι ερωτώμενοι ασχολούνται κυρίως με τις αγροτικές εργασίες ή είναι ιδιωτικοί υπάλληλοι. Η ανεργία και η αβεβαιότητα του μέλλοντος είναι ο κύριος προβληματισμός τους. Ως ανάγκη τους παρουσιάστηκε η έλλειψη ενός πολυχώρου που θα μπορούσαν να αξιοποιούν τον ελεύθερο χρόνο τους και να διοχετεύουν την ενέργειά τους. Ο χώρος αυτός θα μπορούσε να διαθέτει βιβλία και ο,τιδήποτε άλλο είναι σύμφωνο με τα ενδιαφέροντα τους.

Σύμφωνα με τη βιβλιογραφία, οι νέοι αποτελούν τη πιο δυναμική, παραγωγική και καινοτόμο ομάδα ατόμων σε κάθε κοινωνία. Στις αγροτικές κοινότητες η ανάπτυξη βιώσιμων λύσεων για την αντιμετώπιση των οικονομικών, κοινωνικών και περιβαλλοντικών προβλημάτων κινδυνεύει από τη συρρικνούμενη παρουσία αυτής της πληθυσμιακής κατηγορίας (Nazare, 1998).

Κρίνεται αναγκαίο να γνωστοποιηθεί, ότι διαφορετικά αντιμετωπίζουν τη ζωή στην ύπαιθρο νέοι που γεννήθηκαν και μεγάλωσαν εκεί, που εμφανίζονται περισσότερο ικανοποιημένοι από τον τρόπο ζωής τους, από νέους που είτε κατέφτασαν εκεί σε μια πιο προχωρημένη ηλικία, είτε είχαν αποχωρήσει από το χωριό κάποιο διάστημα της ζωής τους. Για όλους όμως υπάρχει μεγάλη ανάγκη για περισσότερες ευκαιρίες απασχόλησης με την ανάπτυξη βιομηχανιών και όχι μόνο στις εκεί περιοχές (Jones, 1999).

Οι δύο βασικοί παράγοντες για την αποδημία των νέων από τις αγροτικές κοινότητες αποτελούν οι σπουδές τους σε τμήματα τριτοβάθμιας εκπαίδευσης και η απουσία κατάλληλων ευκαιριών απασχόλησης, ειδικά για τα άτομα με εξειδικευμένες γνώσεις και δεξιότητες (Stockdale, 2006).

Για τα νεαρά άτομα, το χωριό αντιπροσωπεύει τη θέρμη των φιλικών και συγγενικών σχέσεων, τη σιγουριά της κοινωνικής τους αποδοχής και ταυτότητας, τους ρυθμούς μιας ζωής χωρίς άγχος, ήρεμης και συχνά μονότονης αλλά παρόλα αυτά η διαμονή τους στο χωριό τους στερεί από την κοινωνική και πολιτιστική πολυμορφία που βίωσαν στην πόλη και από την πιθανότητα εύρεσης συντρόφου (Sotiropoulou, 2007).

Είναι αξιοσημείωτο, ότι σύμφωνα με την έρευνα της V.PRC. το 45,4 % της ελληνική νεολαίας δεν μπορεί να διαμορφώσει μια θετική εικόνα για το μέλλον της, δεν έχει σαφή εικόνα, ή δεν «προφταίνει» να τη δημιουργήσει, σαν να μην έχει ελπίδες, όραμα και προορισμό. Πόσο μάλλον που καταγράφονται εντός ενός ευρύτερου κοινωνικού πλαισίου δυσανεξίας από το οποίο τροφοδοτούνται. Τα εν λόγω ευρήματα συνάδουν, τέλος, με τον υποκειμενικό αυτο-χαρακτηρισμό της νέας γενιάς ως «αγχωμένης» (Γενική Γραμματεία Νέας Γενιάς, 2005).

ε) Θέση μεταναστών

Στο ζήτημα αυτό υπήρξε διαφωνία ανάμεσα στις δηλώσεις των εκπροσώπων των φορέων και των κατοίκων. Οι περισσότεροι φορείς επισήμαναν ότι οι μετανάστες συνυπάρχουν με τους ντόπιους κατοίκους αρμονικά, χωρίς ιδιαίτερα προβλήματα. Ότι έρχονται σε επαφή μαζί τους κυρίως στους χώρους όπου εργάζονται, ενώ τις υπόλοιπες είναι απομονωμένοι κατ' επιλογήν και δεν επιθυμούν να συμμετέχουν στα κοινά. Επίσης,

ανέφεραν ότι η ελληνική κοινωνία από την πλευρά της δεν έχει προβλήματα και το μεταναστευτικό κοινό είναι ευπρόσδεκτο.

Από την άλλη πλευρά οι περισσότεροι κάτοικοι και μια μειοψηφία φορέων ισχυρίστηκαν ότι αντιμετωπίζουν πολλά προβλήματα στην συνδιαλλαγή τους με τους μετανάστες, με βασικότερο την κάλυψη των εργασιακών θέσεων από αυτούς με αποτέλεσμα την ανεργία των ντόπιων. Επίσης, κάποιιοι από αυτούς τόνισαν ότι οι διάφορες παραβατικές πράξεις που έχουν σημειωθεί στην περιοχή (διαρρήξεις, ληστείες) έχουν διαπραχθεί από μετανάστες. Συμπερασματικά, οι μετανάστες θα έπρεπε να αποχωρήσουν από τη δημοτική ενότητα Παλιανής, δεν είναι πλέον ευπρόσδεκτοι.

Λαμβάνοντας υπόψη την έρευνα του τμήματος Κοινωνικής Εργασίας με επικεφαλής τον κο Προκοπάκη που διεξάχθηκε το ακαδημαϊκό έτος 2009-2010 από φοιτητές θα επιχειρηθεί να φανεί το πως οι ίδιοι οι μετανάστες αντιλαμβάνονται το ζήτημα.

Είναι απαραίτητο να σημειωθεί ότι πραγματοποιήθηκε ποιοτική κοινωνική έρευνα με ημιδομημένες συνεντεύξεις. Το δείγμα αποτέλεσαν έξι μετανάστριες και δώδεκα μετανάστες της δημοτικής ενότητας Παλιανής. Οι δεκαεπτά μετανάστες-στριες κατάγονταν από την Αλβανία και ένας από την Βουλγαρία. Οι δώδεκα ήταν επίσημοι μετανάστες και οι έξι ανεπίσημοι.

Σύμφωνα με τα αποτελέσματα της έρευνας ο τρόπος ζωής και οι καθημερινές συνήθειες στη δημοτική ενότητα Παλιανής φαίνεται να περιορίζονται κυρίως στο σπίτι, στην εργασία και ο χρόνος και διασκέδαση είναι λίγος. Η βασική απασχόληση των μεταναστών είναι οι αγροτικές εργασίες, ενώ σε περιόδους που δεν υπάρχει άνθηση ασχολούνται και με άλλες χειρωνακτικές εργασίες (οικοδόμοι, καθαριστές κ.α.) Επίσης οι μετανάστες θεωρούν ότι οι ίδιοι ανταποκρίνονται στο κάλεσμα των ντόπιων κατοίκων και οι ίδιοι οι τοπικοί φορείς μέσα από το ρόλο προσπαθούν να καλύψουν τις ανάγκες που προκύπτουν. Σε αντίθεση με τα παραπάνω υπήρξαν και πρόσωπα που δεν είχαν, ούτε και επιδίωκαν επαφές με τους γείτονες τους ανεξάρτητα από την υπηκοότητά τους. Αξίζει να σημειωθεί ότι κατά τη διάρκεια των συνεντεύξεων τονίστηκε η αρνητική σχέση που υπάρχει μεταξύ των μεταναστών για ζητήματα δουλειάς. Ακόμα, αναφέρεται ότι οι μετανάστες εμπιστεύονται περισσότερο τους γηγενείς, απ' ότι τους μετανάστες. Παρόλα αυτά, υπάρχουν και μετανάστες που εκδηλώνουν διαφορετική άποψη για τις σχέσεις από τους υπολοίπους. Είναι ανοιχτοί στις σχέσεις και δεν δημιουργούν φιλίες με βάση την εθνικότητα, αλλά τον χαρακτήρα και την προσωπικότητα των άλλων

Σύμφωνα με τα ευρήματα της Ευρωπαϊκής Κοινωνικής Έρευνας το 2009 (Αφουξενίδης κ.α, 2012) εμφανίζει ιδιαίτερα υψηλά ποσοστά απόρριψης των ξένων.

Ειδικότερα, οι πολίτες της Ελλάδας πιστεύουν ότι πρέπει να επιτρέπεται μόνο σε λίγους μετανάστες (46,6%) ή σε κανέναν (13,5%) η είσοδος και παραμονή στην χώρα, ακόμα και αν αυτοί ανήκουν στην ίδια φυλή ή είναι Έλληνες του εξωτερικού. Το συνολικό ποσοστό απόρριψης (60,1%) παραμένει υψηλό, με τα αντίστοιχα ποσοστά στους προηγούμενους γύρους της ΕΚΕ να διαμορφώνονται σε 68,1% ΤΟ 2003 και 66,1% το 2005. Επιπλέον, 8 στους 10 (83%) Έλληνες δεν αποδέχονται την είσοδο και παραμονή στην χώρα μεταναστών, όταν αυτοί προέρχονται από διαφορετική φυλή ή εθνική ομάδα. Το ποσοστό απόρριψης των μεταναστών (83% συνολικά, από το οποίο το 54,5% ζητά μα επιτρέπεται σε λίγους η είσοδος ενώ το 28,5% σε κανέναν) είναι αισθητά υψηλότερο (σχεδόν διπλάσιο) από το αντίστοιχο ποσοστό του συνόλου των ευρωπαϊκών χωρών (48,4%), ενώ σε ανάλογα υψηλά επίπεδα διαμορφώνονται οι απορριπτικές στάσεις των Ελλήνων τόσο το 2003 (82,7%), όσο και το 2005 (79,8%) (Εθνικό Κέντρο Κοινωνικών Ερευνών, 2012).

Με τα συγκεκριμένα ευρήματα θα μπορούσαν να συγκριθούν και προστεθούν τα αποτελέσματα της έρευνας της εφημερίδας «Καθημερινή» τον Μάρτιο του 2008, δηλαδή έναν περίπου χρόνο πριν. Η έρευνα αυτή έδειξε ότι οι Έλληνες σε ποσοστό 54% πιστεύουν πως η μετανάστευση βλάπτει την χώρα τους, με το ποσοστό 63% για τα άτομα κατώτερης εκπαίδευσης (αποτελούν την πλειονότητα των κατοίκων της υπαίθρου). Στην ίδια έρευνα οι ερωτηθέντες απάντησαν πως η μετανάστευση βλάπτει περισσότερο της αγροτικές περιοχές (55%) παρά τις αστικές (43%). Τέλος, αξίζει να σημειωθεί πως σε ποσοστό (47%) η κοινή γνώμη πιστεύει πως η μετανάστευση βλάπτει και τον πολιτισμό της χώρας μας και το αντίθετο. Πιο αρνητικοί προς τους μετανάστες εμφανίζονται οι άνθρωποι που εκκλησιάζονται.

Οι στάσεις, οι προκαταλήψεις και οι διάφορες διακρίσεις σε βάρος των μειονοτικών ομάδων αποτελούν σημαντικό φραγμό στην ανάπτυξη της κοινότητας. Η εργασία του κοινοτικού στελέχους με αυτές τις ομάδες είναι να συμβάλει στην ανάδειξη και αναγνώριση των προβλημάτων, στην κοινοτική οργάνωση τους και στην αναζήτηση πόρων και υπηρεσιών για την αντιμετώπιση έκτακτων αναγκών. Ακόμη, πρέπει να ενθαρρύνει τη συνεργασία της κοινότητας με ομάδες και οργανώσεις της κυρίαρχης ομάδας και να ενισχύσει τη διακοινοτική και διαπολιτισμική επικοινωνία (Ζαϊμάκης, 2002).

5.2.4. Πολιτισμική διάσταση της κοινότητας

Οι περισσότεροι ερωτώμενοι θεώρησαν ότι οι κάτοικοι της δημοτικής ενότητας Παλιανής πιστεύουν γενικά στον τόπο τους και προσπαθούν να διατηρήσουν ζωντανά τα πολιτισμικά στοιχεία της περιοχής. Η οικογένεια, η θρησκεία, η πατρίδα και η φιλία αποτελούν τις κυρίαρχες αξίες στην περιοχή σήμερα.

Συγχρόνως, η διατήρηση των ηθών και των εθίμων στην κοινωνία της δημοτικής ενότητας Παλιανής αποτελεί στόχο για τους περισσότερους κατοίκους. Κατά καιρούς γίνονται αναβιώσεις εθίμων προκειμένου να μάθουν οι νέοι και να θυμηθούν οι παλαιότεροι. Όσον αφορά τους άγραφους νόμους (κανόνες τους οποίους δεν επιβάλλουν ειδικοί πολιτικοί θεσμοί αλλά είναι αποδεκτοί από την τοπική κοινωνία), που ενδεχομένως να υφίστανται στην περιοχή οι φορείς αναφέρουν ότι δεν υπάρχει αυτό το κομμάτι στην σημερινή εποχή, όλα είναι γραμμένα. Αντίθετη άποψη είχαν οι κάτοικοι, αφού πιστεύουν ότι υπάρχουν άγραφοι νόμοι παραθέτοντας ως παραδείγματα την φιλοξενία που κυριαρχεί στα Κεράσια, τις πολιτικές πεποιθήσεις και την Κρητική Βεντέτα.

Σύμφωνα με τους Hughes και Kroehler (2007) οι αξίες είναι γενικές ιδέες που αφορούν τι είναι επιθυμητό, ορθό και καλό, και γίνονται αποδέκτες από τα περισσότερα μέλη. Επίσης, ενδέχεται να αλλάζουν με το πέρασμα του χρόνου. Για παράδειγμα, στο σύστημα αξιών της αμερικάνικης κουλτούρας περιλαμβάνεται η έμφαση στα προσωπικά επιτεύγματα, την επιτυχία, την εργασία, στις υλικές ανέσεις κ.α.

Σύμφωνα με τους ίδιους συγγραφείς, ο θεσμός της οικογένειας δεν παρακμάζει αλλά εξελίσσεται- αποδεικνύοντας την ευελιξία και την αυθεντικότητά του- καθώς τα παραδοσιακά πρότυπα έχουν ξεπεραστεί. Παραδέχονται ότι το νόημα του γάμου αλλάζει και ότι αλλάζει ταυτόχρονα και η οικογένεια, θεωρούν όμως, υπερβολικές τις προαναγγελίες θανάτου του θεσμού. Όποια είναι η άποψη του καθενός για το τι σημαίνει οικογένεια, οι περισσότεροι θεωρούν ότι πρόκειται για κάτι πολύ σημαντικό, τόσο στην Ευρώπη όσο και την Αμερική.

Παράλληλα, ο ρόλος της Εκκλησίας με τις ποικίλες εκδηλώσεις θρησκευτικού, κοινωνικού, πολιτισμικού ακόμη και ψυχαγωγικού χαρακτήρα έχει εκτεταμένη δράση σε κάθε κοινότητα, αγροτική και αστική, ακόμη και σήμερα. Όσο και αν η ζωή άλλαξε τα τελευταία χρόνια, όσο και αν οι παραδοσιακές αξίες έχουν ατονήσει κανείς δεν μπορεί να αμφισβητήσει την επίδραση της Εκκλησίας στην ζωή των ανθρώπων της εποχής μας (Σταθόπουλος, 2005).

Συγχρόνως, η σύσφιξη των κοινωνικών σχέσεων και η ανάπτυξη της φιλίας και της συντροφικότητας είναι στοιχεία που κυριαρχούν στην ύπαιθρο. Η αστική κοινωνία μαστίζεται από την αποξένωση, την απουσία κοινωνικών επαφών και κοινωνικών σχέσεων. Η δημιουργία φιλίας και προσωπικής επαφής τείνει να αφανιστεί, δημιουργώντας έτσι έντονες ψυχολογικές διακυμάνσεις στους αστικούς πληθυσμούς (Palisi et al, 1983).

Σε αυτό το σημείο, θα ήταν ενδιαφέρον να αποτυπωθούν κάποια σημεία της έρευνας που πραγματοποίησε η Γενική Γραμματεία Νέας Γενιάς το 2005 σχετικά με την υπερηφάνεια των Νέων για την Ελληνική Εθνική Ταυτότητα. Υπερήφανο αισθάνεται το 64,3% του δείγματος, αρκετά το 27,0%, λίγο το 3,9% και καθόλου μόλις το 2,5% ενώ το 2,3% δήλωσαν πως δεν γνωρίζουν ή δεν απαντούν. Είναι σημαντικό να τονιστεί ότι οι άνδρες και οι γυναίκες είναι στο ίδιο ποσοστό υπερήφανοι που είναι Έλληνες/ ίδες. Μάλιστα, με κριτήριο τη γεωγραφική κατανομή, ιδιαίτερα υψηλά είναι τα ποσοστά υπερηφάνειας στο Αιγαίο (68,1%).

Όσον αφορά τους λόγους υπερηφάνειας της Ελληνικής καταγωγής, στην πρώτη θέση (75,1%) κατατάχθηκε η βαρύτητα στον ελληνικό πολιτισμό ως θεμέλιο της εθνικής ταύτισης. Ο δεύτερος λόγος υπερηφάνειας (51,3%) αποτέλεσε η λαϊκή παράδοση. Ο ένας στους δύο νέους (51,3%) αναδεικνύει τη λαϊκή παράδοση ως ένα από τα πλέον σημαντικά στοιχεία που συγκροτούν το υψηλό εθνικό συναίσθημά τους (Γενική Γραμματεία Νέας Γενιάς, 2005).

Από μια ανθρωπολογική οπτική, η κοινότητα μπορεί να προσεγγιστεί ως μια συμβολική κοινότητα (symbolic community), ένας πολιτισμικός χώρος όπου συγκροντούνται νοήματα, μοιράζονται και ανασυγκροντούνται από τα μέλη των κοινωνικών ομάδων στο πλαίσιο της καθημερινής ζωής. Κεντρικό σημείο στην πολιτισμική ανάλυση είναι το αξιακό σύστημα της κοινότητας. Κανόνες, αξίες, ηθικές δεσμεύσεις, απόψεις, τρόποι σκέψης, σύμβολα και ερμηνεία συμβόλων συνιστούν το υπόβαθρο για την κατανόηση της κοινωνικής ζωής στην κοινότητα.

Η εισροή στον τοπικό χώρο νέων πληροφοριών, δεδομένων και κοσμοθεωρήσεων που πηγάζουν από εξωτερικές πηγές, ανοίγει νέες δυνατότητες για την κοινοτική ανάπτυξη και την αντιμετώπιση των ατομικών αναγκών (Ζαϊμάκης, 2002).

5.3. Εκφραζόμενες ανάγκες - Προτάσεις

Οι ανάγκες όπως εκφράστηκαν τόσο από τους φορείς όσο και από τους κατοίκους μπορούν να συνοψιστούν παρακάτω.

- Ανάγκη για μεγαλύτερο σούπερ μάρκετ με καλύτερες τιμές και καλύτερη ποιότητα υπηρεσιών, καθαριότητα, καλύτερη αντιμετώπιση του πελάτη.
- Ευκαιρίες για αθλητικές δραστηριότητες τόσο για τα παιδιά όσο και για τους μεγαλύτερους σε ηλικία.
- Δυνατότητα αξιοποίησης του χρόνου με πιο ποιοτικό, εποικοδομητικό τρόπο για τους νέους.
- Χωροταξικός σχεδιασμός της περιοχής, μεγαλύτεροι δρόμοι, περισσότεροι χώροι στάθμευσης.
- Ανάγκη για οργανωμένες πολιτιστικές εκδηλώσεις όπως ποιοτικό θέατρο, σινεμά, μουσική, όχι μόνο «γλέντια».
- Βελτιωμένες υπηρεσίες υγείας.
- Ανάγκη για δημιουργία ενός κλίματος ασφάλειας για την περιοχή, για τα σπίτια και την περιουσία τους.
- Ανάπτυξη τουρισμού στην περιοχή με σκοπό την ανάπτυξη της περιοχής, το άνοιγμα νέων θέσεων εργασίας, την προώθηση των προϊόντων τους και την βελτίωση της οικονομίας τους.
- Βελτίωση της αισθητικής του τόπου τους, π.χ. περισσότερο πράσινο.

Οι προτάσεις όπως προκύπτουν από τα λεγόμενα των ερωτώμενων φορέων και κατοίκων συνοψίζονται παρακάτω και κατηγοριοποιούνται ως εξής:

- **Υποδομές- καταστήματα**

- ***Δημιουργία βιολογικού καθαρισμού.***

Όπως αναφέρουν κάποιοι από τους φορείς αν δεν δημιουργηθεί βιολογικός καθαρισμός, τα λύματα θα επιστρέφουν στα ίδια τους τα σπίτια.

- ***Μεγαλύτερη και πιο αποτελεσματική αστυνόμευση.***

Αρκετοί από τους ερωτώμενους θεωρούν ότι η αστυνόμευση στην περιοχή είναι ανύπαρκτη ενώ δήλωσαν ότι με την οικονομική κρίση και την ανάγκη των ανθρώπων για

χρήματα όλο και περισσότερο αυξάνονται τα κρούσματα λησθειών στην περιοχή. Όπως αναφέρουν έχουν αρχίσει και φοβούνται για την περιουσία τους.

- Καλύτερη και πιο συχνή συγκοινωνία.

Με τη δημιουργία του νέου δρόμου η διέλευση του υπεραστικών λεωφορείων δεν είναι τόσο συχνή με αποτέλεσμα κάποιοι από τους κατοίκους που δεν διαθέτουν δικά τους αυτοκίνητα να μην μπορούν να εξυπηρετηθούν, όπως θα ήθελαν αλλά και τα παιδιά ως προς τις εξωσχολικές τους δραστηριότητες.

- Ένα μεγάλο σούπερ μάρκετ με μεγαλύτερη ποικιλία αγαθών και καλύτερες τιμές για να γίνονται τα ψώνια του μήνα.

Οι ερωτώμενοι εξέφρασαν την εικόνα τους για τα καταστήματα της περιοχής κάνοντας λόγο για την έλλειψη στην ποικιλία αγαθών, την ελλιπή εξυπηρέτηση από τα καταστήματα, αυτά αλλά και τις αυξημένες τιμές σε σχέση με τα καταστήματα του Ηρακλείου.

- Ίδρυση ενός ξενοδοχείου για ενίσχυση του αγροτουρισμού.

Χαρακτηριστική είναι η εξιστόρηση ενός φορέα για το όραμα που έχει για την περιοχή. *«Κάτι που θα είχε να κάνει με τουρισμό, το οποίο όμως δεν θα πουλήσουμε θάλασσα γιατί δεν έχουμε, αλλά μπορούμε να πουλήσουμε όμως λαϊκό πολιτισμό.*

Μπορούμε να πουλήσουμε γεωργία, μπορούμε να πουλήσουμε τα προϊόντα μας. Φανταστείτε τι θα μπορούσε να γίνει αν υπήρχε ένα ξενοδοχείο που θα μπορούσε να έχει ένα πατητήρι. Που θα μπορεί ο φιλοξενούμενος να φτιάξει το κρασί του. Το μούστο του, το γλυκό σταφύλι του. Έχω την εντύπωση ότι είναι η νέα τάση του τουρισμού και εδώ έχει ρίζα. Είναι ιδανικό το μέρος νομίζω».

Επίσης αναφέρθηκε και η άποψη για την δημιουργία ενός βιοτεχνικού πάρκου να έχουν πρόσβαση σε αυτές, με το άνοιγμα νέων θέσεων εργασίας.

• **Εκπαίδευση- αθλητισμός- ψυχαγωγία**

- Οργανωμένος αθλητισμός. Ευκαιρίες για αθλητικές δραστηριότητες για τους κατοίκους, ένα αθλητικό κέντρο.

Υπάρχει πολύ έντονη άποψη ότι στην περιοχή θα πρέπει να υπάρχει κάποιο κέντρο όπου θα μπορούν να αθλούνται και να «ξοδέψουν» τον ελεύθερο χρόνο τους τόσο τα παιδιά και οι νέοι όσοι και τα άτομα λίγο μεγαλύτερης ηλικίας.

- Περισσότερες ευκαιρίες πολιτιστικών εκδηλώσεων όπως εκθέσεις ζωγραφικής, θεατρικές παραστάσεις.

Αναφέρθηκε η άποψη για πιο «ποιοτική» παρουσίαση εκδηλώσεων με σκοπό μέσω αυτού να διαφανεί η κουλτούρα, οι παραδόσεις τα έθιμα του τόπου. Σκοπός είναι να γίνει ένας πιο ουσιαστικός και βαθύτερος προγραμματισμός για πολιτιστικές εκδηλώσεις. Για παράδειγμα να προγραμματιστεί μια εκδήλωση αλλά να παρουσιαστούν και άλλοι παράμετροι του τόπου όπως είναι τα έθιμα, όπως είναι υφαντά, ζωγραφική, θεατρική παράσταση και όχι μόνο γλέντια με κρητικό καλλιτέχνη και φαγητό, όπως αναφέρθηκε.

- Δημιουργία ενός πολυχώρου για τους νέους, «στέκι νεολαίας».

Για τη συγκέντρωση των νέων παρέχοντας υπηρεσίες όπως βιβλιοθήκη, αίθουσα υπολογιστών, σινεμά, κατάλληλο για την ψυχαγωγία τους.

- Δημιουργία ενός χώρου για την ψυχαγωγία των παιδιών, όπως παιδότοπος, παιδική χαρά.

- **Χωροταξικός - πολεοδομικός σχεδιασμός**

- Βελτίωση της αισθητικής της περιοχής από πολεοδομικής και αρχιτεκτονικής πλευράς.

Υπάρχει πολύ έντονη η ανάγκη για την λύση του χωροταξικού προβλήματος στην περιοχή όπως εκφράστηκε από την πλειοψηφία των φορέων. Οι κάτοικοι φαίνεται να αντιμετωπίζουν αρκετά προβλήματα από αυτό το γεγονός, όπως είναι η αυθαίρετη και άναρχη δόμηση, οι στενοί δρόμοι, η δυσκολία στη εύρεση θέσης στάθμευσης.

- Δημιουργία ενός δημοτικού χώρου στάθμευσης καθώς αντιμετωπίζουν πρόβλημα στη στάθμευση των αυτοκινήτων.

- **Υπηρεσίες υγείας**

- Καλύτερες υπηρεσίες υγείας.

Έχει αναφερθεί από πολλούς ερωτώμενους ότι οι υπηρεσίες υγείας στην περιοχή είναι ελλιπείς παραθέτοντας το παράδειγμα του περιφερειακού ιατρείου Βενεράτου το οποίο στερείται και από υλικοτεχνικό υλικό αλλά και από προσωπικό. Λόγος έχει γίνει και για το χώρο όπου στεγάζεται το ιατρείο το οποίο είναι πολύ μικρό και δεν εξυπηρετεί τις ανάγκες των κατοίκων.

- Βελτίωση της επιδοματικής πολιτικής για τους αγρότες.

- Βελτίωση του τμήματος του ανταποκριτή του ΟΓΑ.

Πιο συχνή επίσκεψη για να εξυπηρετούνται καλύτερα οι ηλικιωμένοι.

Σκοπός τους είναι η βελτίωση της ποιότητας ζωής των κατοίκων, βελτίωση της αισθητικής του τόπου τους, η ανάδειξη του τόπου τους ως κατάλληλο τόπο κατοικίας, η δημιουργία ευκαιριών και θέσεων εργασίας.

Μέσα από τις συνεντεύξεις, τα προβλήματα που αντιμετωπίζουν θεωρούν ότι προκύπτουν λόγω της παρούσας οικονομικής κατάστασης. Ρίχνουν την ευθύνη στην οικονομική κρίση, στην γραφειοκρατία που υπάρχει, στην πολιτική κατάσταση λέγοντας ότι είναι δύσκολο να προχωρήσουν τυχόν κρατικά/ευρωπαϊκά προγράμματα.

ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ

Σύμφωνα με τη μελέτη αρχείων, την παρατήρηση, αλλά κυρίως τις συνεντεύξεις των φορέων και των κατοίκων της Δημοτικής ενότητας Παλιανής παρατηρήθηκε ότι η αυτή αποτελεί μια καθαρά παραδοσιακή αγροτική περιοχή, παρόλο που χιλιομετρικά βρίσκεται πολύ κοντά στην πόλη του Ηράκλειο. Οι κάτοικοί της νιώθουν αγάπη και περηφάνια για τον τόπο τους, δείχνοντάς το με τον καθημερινό τρόπο ζωής (ζωντανές αξίες, ήθη, έθιμα) και με τη συμμετοχή τους στα κοινά. Η κύρια ασχολία τους είναι ο πρωτογενής τομέας. Οι σχέσεις μεταξύ των κατοίκων χαρακτηρίζονται ομαλές έως θετικές τόσο ανά χωριό όσο και σαν δημοτική ενότητα. Όπως είναι φυσικό, δεν έχουν όλες οι σχέσεις τον ίδιο βαθμό δεσίματος, αλλά δεν έχει γίνει αναφορά για κάποια αποκλεισμένη κοινωνική ομάδα. Η δράση των συλλόγων σε γενικές γραμμές είναι ικανοποιητική, αν και θα μπορούσε μέρος αυτών να είναι περισσότερο ποιοτικά και ποσοτικά ενεργοποιημένοι.

Ο σκοπός της έρευνας ήταν η ανάδειξη του ρόλου της κοινωνικής εργασίας στην τοπική - κοινοτική ανάπτυξη και η ανάδειξη της σπουδαιότητας της κοινοτικής μελέτης ως μέσο για την ανάπτυξη της περιοχής. Επίσης, ζητούμενο ήταν η εκτίμηση των αναγκών και δυσκολιών που αντιμετωπίζουν οι κάτοικοι με σκοπό αυτά να αξιοποιηθούν έτσι ώστε να μπορέσει μετέπειτα να λειτουργήσει ως εργαλείο για τον κοινωνικό σχεδιασμό. Επιτυγχάνθηκε η συγκέντρωση των απόψεων των φορέων και των κατοίκων για τον τόπο τους, για τις σχέσεις μεταξύ τους, για τις δυσκολίες που αντιμετωπίζουν στην καθημερινότητά τους και πως τις ξεπερνούν. Τέλος, αναφέρονται οι προσδοκίες για το μέλλον τους και τον τόπο τους, τι οραματίζονται για τη βελτίωση και ανάπτυξη της περιοχής αλλά και τι κάνουν οι ίδιοι για να το καταφέρουν αυτό.

Η μελέτη κοινότητας βοηθά το κοινοτικό στέλεχος να κατανοήσει «από πρώτο χέρι» τις ανάγκες και τα προβλήματα ενός τόπου, να τα αξιολογήσει αφού έχει την άποψη και την εικόνα των ίδιων των κατοίκων για τον τόπο τους. Εκφράζουν οι ίδιοι τις ανάγκες, τα προβλήματα και τις προσδοκίες που έχουν για την περιοχή τους. Με αυτόν τον τρόπο συμμετέχουν και οι ίδιοι στη διαδικασία κάλυψης των αναγκών και αναζήτησης τρόπων για βελτίωση της ζωής τους. Μέσω της κοινοτικής συμμετοχής το κοινοτικό στέλεχος «προάγει τις αξίες της συμμετοχικής δημοκρατίας και βασίζεται σε μια ηθική επιταγή που ισχυρίζεται ότι ο προγραμματισμός και ο σχεδιασμός της τοπικής αλλαγής πρέπει να σέβονται τις αντιλήψεις, τις ιδέες και τα ενδιαφέροντα των ντόπιων

και να μην αγνοούν πως οι στρατηγικές παρέμβασης έχουν ως στόχο τις ανάγκες των τελευταίων. Η κοινοτική συμμετοχή μπορεί να είναι πολυεπίπεδη. Η εμπλοκή των πολιτών της τοπικής κοινωνίας μπορεί να εκτείνεται στο σχεδιασμό, την ανάπτυξη και την εφαρμογή προγραμμάτων, στη διαδικασία λήψης αποφάσεων σε κοινοτικά ζητήματα, στην ανάπτυξη καινοτόμων πρωτοβουλιών και δράσεων στην περιοχή, στην αξιολόγηση των προγραμμάτων των υπηρεσιών και στην ανάπτυξη δικτύου πληροφόρησης για το είδος και τα χαρακτηριστικά των εν λειτουργία προγραμμάτων» (Ζαϊμάκης, 2002: 186-187).

Με αυτόν τον τρόπο ο πολίτης δεν είναι «παθητικός» αποδέκτης των καταστάσεων ή αλλαγών στην κοινωνία και συνεπώς στη ζωή του. Γίνεται ενεργό στέλεχος της κοινοτικής αλλαγής, ευαισθητοποιείται, προβληματίζεται, συμμετέχει και βάζει το «στίγμα» του στην κοινοτική ανάπτυξη.

Επομένως, στόχος της μελέτης κοινότητας είναι ο μετέπειτα σχεδιασμός παρέμβασης για την ανάδειξη των δυνατοτήτων για μια ισόρροπη υλική και πνευματική ανάπτυξη και την συνεχή αναβάθμιση της ποιότητας ζωής των κατοίκων.

Βέβαια, ο ρόλος της Τοπικής Αυτοδιοίκησης είναι απαραίτητος για την ορθή επίτευξη των παραπάνω στόχων. Η Τοπική Αυτοδιοίκηση οφείλει να συνδέεται με την τοπική κοινωνία, να αφουγκράζεται τις ανάγκες της και να εκφράζει τις αγωνίες της. Με τις δυνάμεις που διαθέτει η Τοπική Αυτοδιοίκηση έχει τη δυνατότητα να συμβάλει στην διαμόρφωση της πολιτιστικής ταυτότητας της περιοχής.

Τέλος, η Κοινωνική Εργασία θα μπορούσε να επιτυγχάνει τον στόχο της μέσα από τις θεσμοθετημένες υπηρεσίες της Τοπικής Αυτοδιοίκησης και ταυτόχρονα η Τοπική Αυτοδιοίκηση να επιτυγχάνει τον ίδιο στόχο από την πλευρά της χρησιμοποιώντας τις ειδικές δεξιότητες του κοινοτικού στελέχους. Οι δυο αυτές έννοιες, λοιπόν, θα μπορούσαν αλληλοσυμπληρώνουν η μια την άλλη.

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

1. Αφουξενίδης, Α., Σαρρής, Ν., Τσακηρίδη, Ο., (2012). Ένταξη των Μεταναστών: Αντιλήψεις, πολιτικές, πρακτικές. Αθήνα : Εθνικό Ίδρυμα Κοινωνικών Ερευνών.
- 2.
3. Γενική Γραμματεία Ισότητας των Φύλων (2010) *Εθνικό πρόγραμμα για την ουσιαστική ισότητα των φύλων*. Αθήνα: Υπουργείο Εσωτερικών Αποκέντρωσης & Ηλεκτρονικής Διακυβέρνησης.
4. Γενική Γραμματεία Νέας Γενιάς (2005) *Η Νέα Γενιά στην Ελλάδα Σήμερα*. Αθήνα: Γενική Γραμματεία Νέας Γενιάς.
5. Δαουτόπουλος, Γ. (1997) *Τοπική Ανάπτυξη*, Θεσσαλονίκη: Δαουτόπουλος Γ.
6. Ένωση Κυπραίων Αγροτών (2011) Η θέση της γυναίκας της Υπαθρου Προβλήματα- Πρακτικές, Λευκωσία: Εθνικός Μηχανισμός για τα Δικαιώματα της Γυναίκας.
7. Ζαϊμάκης, Γ. (2002) *Κοινοτική Εργασία και τοπικές κοινωνίες. Ανάπτυξη, Συλλογική δράση, Πολυπολιτισμικότητα*. Αθήνα: Ελληνικά Γράμματα.
8. Ζωγράφου, Α. (2002) *Κοινωνική Εργασία με Κοινότητα*, Αθήνα: Τυπωθήτω.
9. Ιωσηφίδης, Θ. (2001) «Η Μέθοδος των Focus Groups στην Κοινωνική Έρευνα: η Περίπτωση του Ερευνητικού Προγράμματος MEDACTION». Εισήγηση στο «Διεθνές Επιστημονικό Συνέδριο: Κοινωνικές Εξελίξεις στην Σύγχρονη Ελλάδα και Ευρώπη», Εθνικό Κέντρο Κοινωνικών Ερευνών (ΕΚΚΕ), Σύλλογος Ελλήνων Κοινωνιολόγων (ΣΕΚ). Αθήνα, Πάντειο Πανεπιστήμιο. 24-26 Μαΐου.
10. Ιωσηφίδης, Θ. (2003) *Εισαγωγή στην ανάλυση δεδομένων ποιοτικής κοινωνικής έρευνας, Μυτιλήνη* : Σημειώσεις μαθήματος.
11. Καλλινικάκη, Θ. (1998) *Κοινωνική Εργασία. Εισαγωγή στη θεωρία και την πρακτική της Κοινωνικής Εργασίας*, Αθήνα: Ελληνικά Γράμματα.
12. Καραγκούνης, Β. (2009) *Κοινοτική Εργασία και Τοπική Ανάπτυξη*, Αθήνα: Τόπος.
13. Καραμέτου, Κ., Αποστολόπουλος, Κ., Κυριακούσης, Α., (2004) «Βιώσιμη ανάπτυξη αγροτικών και αστικών περιοχών και εκτίμηση του ρόλου της Τοπικής Αυτοδιοίκησης και της τοπικής κοινωνίας στη διαμόρφωση βασικών συνιστωσών αυτής: Συγκριτική αξιολόγηση δύο δήμων του Νομού Άρτας», Πρακτικά 8ου Πανελληνίου συνεδρίου αγροτικής οικονομίας, Θεσσαλονίκη: Α.Ο.Ε, σ. 123-134.

14. Κατσάπη, Χ. και Καψάλη, Γ. (1999) *Κοινωνική Εργασία και Τοπική Ανάπτυξη. Το παράδειγμα του Δήμου Γαζίου*. Πτυχιακή Εργασία. ΤΕΙ Κρήτης.
15. Κανδυλάκη, Α. (2005) *Αντιμετωπίζοντας τη Βία στην Οικογένεια μέσα από Δίκτυα Υπηρεσιών στην Τοπική Αυτοδιοίκηση*, Αθήνα: Εκδόσεις Κριτική.
16. Κονιόρδος, Σ. (2000) *Η 'Ανάπτυξη' των Προγραμμάτων Ανάπτυξης, Οι Βιοτέχνες και η Διδακτορία 1967-1974*, Επιθεώρηση Κοινωνικών Ερευνών.
17. Λαμπριανίδης, Λ. (2004) *Η επιχειρηματικότητα στην ευρωπαϊκή ύπαιθρο: Η περίπτωση της Ελλάδας*, Θεσσαλονίκη: χ.ε.
18. Μαραβέγιας, Ν., Αποστολόπουλος, Κ., Μάττα, Κ., Μπαλτά, Ν., Μουσιδης, Α., Παπαγεωργίου, Κ., και Ψαλτόπουλος, Δ. (2004) *Στρατηγική για την Αγροτική Ανάπτυξη της Ελλάδας, Ανεξάρτητη Επιστημονική Επιτροπή, Εθνικό Ίδρυμα Αγροτικής Έρευνας*. Αθήνα :Εκδόσεις Παπαζήση.
19. Μητάκος, Γ. (1993) *Τοπική Ανάπτυξη και Κοινωνική Πολιτική*, Αθήνα: Ίδρυμα Σάκη Καραγιώργα .
20. Μπεσιλα- Βηκα, Ε. (2008) *Τοπική Αυτοδιοίκηση, Ειδικά Θέματα*.Αθήνα- Θεσσαλονίκη: Σακκουλα.
21. Πετμετζίδου,Μ. (1992) *Κοινωνικές Ανισότητες και Κοινωνική Πολιτική*. Αθήνα: Εκδόσεις Κριτική.
22. Πολυχρονόπουλος, Π. (1978) «*Κοινωνική σύγκρουση: Μια βασική έννοια της εργασία με Κοινότητες*». Εκλογή, τόμος Γ, τεύχος 46, σ. 64-76.
23. Σκαμνάκης, Χ. (2005) *Η Υποεθνική Παράμετρος, Προοπτική ή Αδυναμος Κρίκος των Συστημάτων Κοινωνικής Προστασίας. Μια εμπειρική Διερεύνηση των χαρακτηριστικών των προγραμμάτων Κοινωνικής Προστασίας της Αυτοδιοίκησης*,Αθήνα :Εκδόσεις Κριτική.
24. Σκούφης, Π.(2010) *Η μετεξέλιξη της απασχόλησης στον πρωτογενή τομέα στην Ελλάδα*. Γεωπονικό Πανεπιστήμιο Αθηνών.
25. Σταθόπουλος, Π. (2000) *Κοινοτική Εργασία, διαδικασία, μέθοδοι και τεχνικές παρέμβασης*. Αθήνα: Παπαζήση.
26. Σταθόπουλος, Π. (2005) *Κοινοτική Εργασία, Θεωρητική προσέγγιση*. Αθήνα: Παπαζήση.
23. Στασινοπούλου, Ο. (1996) «*Η ανάπτυξη του θεσμού της Τοπικής Αυτοδιοίκησης στην Ελλάδα και η σημασία της Κοινοτικής Ανάπτυξης*». Κοινωνική Εργασία, τεύχος 3.

- Σωτηροπούλου, Ε.(2002) «Κάτοικοι της υπαίθρου μεταξύ πόλης και χωριού», πρακτικά 7^{ου} Πανελληνίου συνεδρίου αγροτικής οικονομίας. Θεσσαλονίκη: Α.Ο.Ε, σ.34-45.
24. Τομαρά- Σιδερα, Μ. (1999) *Η Ελληνική Τοπική Αυτοδιοίκηση*. Αθήνα: Παπαζήση.
25. Τσαούση, Δ.Γ. (1999) *Η κοινωνία του ανθρώπου, Εισαγωγή στην Κοινωνιολογία*, Αθήνα: Gutenberg.
26. Χωριανόπουλος, Ι. (2006) « Η ποιοτική έρευνα με ημιδομημένες συνεντεύξεις και το πρόβλημα της εισόδου στο πεδίο: η περίπτωση της αστικής πολιτικής στην Ευρωπαϊκή Ένωση» στο Ιωσηφίδης, Θ. Σπυριδάκης Μ. (επιμ.) *Ποιοτική Κοινωνική Έρευνα Μεθοδολογικές προσεγγίσεις και ανάλυση δεδομένων*. Αθήνα: Κριτική, σ. 157- 175.
28. Χαράλαμπος, Θ (2009) *Παράγοντες που συντελούν στη συγκράτηση του πληθυσμού της υπαίθρου*. Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης.

ΜΕΤΑΦΡΑΣΜΕΝΗ ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

1. Dunham, A. (1971) «*Το στάδιο του προγραμματισμού εις την Κοινωνικήν Εργασίαν με την Κοινότητα*», *πορίσματα του σεμιναρίου Κοινωνική Εργασία με την Κοινότητα*. Αθήνα: Σχολή Κοινωνικής Πρόνοιας, εταιρίας προστασίας ανηλίκων Αθηνών, σ.29- 33.
2. Hughes, M. και Kroehler, C. (2007) *Κοινωνιολογία, οι βασικές έννοιες*, μεταφρ. Χρηστίδης Γ. Αθήνα: Κριτική.
3. Ross, M. G. (1985) *Κοινωνική εργασία με την κοινότητα: Κοινοτική Οργάνωση, Θεωρία- Αρχές- Πράξις*. μετάφρ. Αναστασιάδου Α. Αθήνα: ΣΕΚΕ.

ΞΕΝΟΓΛΩΣΣΗ ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

1. Alexiadou, N.(2001) «Researching policy implementation: interview data analysis in institutional contexts», *international journal of social Research Methodology*, 4 (1), 51-69.
2. Cloke, P. , Milbourne, P. , Widdowfield, R. , (2003) *The complex mobilities of homeless people in rural England*. England: Geoforum.

3. Hoggard, K., Paniagua, A., (2001) « The restructuring of rural Spain», journal of Rural Studies 17 (4), pp 63-80.
4. Iliadou, E., Papachatzis, A., Korotsiou, St., (2012) «Effect of Urban enviroment on human Health», Interscientific Health Care, 4(2), pp. 43-48.
5. Jones , G. (1999) «The same people in the same places? Socio- spatial identities and migration in youth», Sociology 31(1), pp. 99-127.
6. Nazare, O.R. (1998) *Youth and rural development in Europe-Policy issues and responses in the European Community*, In: *Increasing the Involvement of Young Men and Women in Rural Development in Europe*, Rome: FAO.
7. Papadopoulos, A. (2001) Farmers and Rurality in Greece: «The Evolution of their Stragetic Relationship and their Responses to European Integration», Working papers (14), National centre for Social Research.
8. Palici, B., Canning, C., (1983) « Urbanism and Social Psychological Well- Being: A cross- cultural test of three theories», The sociological Quarterly 1 (24) pp 527-543.
9. Sotiropoulou. E.C. (2007) « Tourism, village space and the reappropriation of rural: Towards a new social organisation of the countryside» *Tourismos: an international multidisciplinary journal of tourism*, 2 (2), pp. 113-128.
10. Stockdale, A. (2006) «Migration: Pre- requisite for rural economic regeneration?» *journal of Rural studies* 3 (22), pp. 354-366.

ΣΧΕΤΙΚΕΣ ΙΣΤΟΣΕΛΙΔΕΣ ΔΙΑΔΙΚΤΥΟΥ

Γενική Γραμματεία Ισότητας Φύλλων, www.isotita.gr

Γενικη Γραματεία Νέας Γενίας, www.neagenia.gr

Δημοτική ενότητα Παλιανής, www.dimospalianis.gr

Εύρεση διαφόρων εννοιών και ιστορικών στοιχείων, www.wikipedia.org

Υπουργείο Εσωτερικών, Δημόσιας Διοίκησης και Αποκέντρωσης, πρόγραμμα «Ιωάννης Καποδίστριας » www.ypes.gr

Υπουργείο Εσωτερικών, Δημόσιας Διοίκησης και Αποκέντρωσης, πρόγραμμα «Καλλικράτης», www.ypes.gr

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ [1]

I. ΑΞΙΟΝΕΣ ΣΥΝΕΝΤΕΥΞΗΣ

II. ΠΑΡΟΥΣΙΑΣΗ ΤΩΝ ΤΟΠΙΚΩΝ ΦΟΡΕΩΝ ΣΤΗ ΔΗΜΟΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ ΠΑΛΙΑΝΗΣ

- II.1.** Δημοτικό Σχολείο Βενεράτου
- II.2.** Γυμνάσιο Βενεράτου
- II.3.** Σύλλογος Γονέων και Κηδεμόνων Δημοτικού Σχολείου και Νηπιαγωγείου Βενεράτου
- II.4.** Πρόγραμμα Βοήθεια στο Σπίτι
- II.5.** Κέντρο Ημερήσιας Φροντίδας Ηλικιωμένων
- II.6.** Περιφερειακό Ιατρείο Βενεράτου
- II.7.** Αγροτικός Σύλλογος Κερασίων
- II.8.** Αγροτικός Συνεταιρισμός Αυγενικής
- II.9.** Αθλητική Ακαδημία
- II.10.** Κέντρο Εξυπηρέτησης Πολιτών
- II.11.** Πολιτιστικός Σύλλογος Βενεράτου
- II.12.** Πολιτιστικός Σύλλογος Νέων Αυγενικής
- II.13.** Πολιτιστικός Σύλλογος Κερασίων
- II.14.** Πολιτιστικός Σύλλογος Σίβα
- II.15.** Σύλλογος Γυναικών «Η Άμπελος»

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ [2]

Απομαγνητοφωνήσεις των συνεντεύξεων των φορέων και των κατοίκων.

Διατίθεται σε ηλεκτρονική μορφή

I. ΑΞΟΝΕΣ ΣΥΝΕΝΤΕΥΞΗΣ

Οι θεματικοί άξονες που κλήθηκαν να απαντήσουν οι τοπικοί φορείς σχετικά με την οργάνωσή τους ήταν οι εξής :

1. Γενικά στοιχεία

- 1.1. Ιστορικό Οργάνωσης: Πως και πότε δημιουργήθηκε η οργάνωση.
- 1.2. Νομικό Πλαίσιο Οργάνωσης
- 1.3. Προσωπικό που απασχολείται
- 1.4. Διοίκηση Φορέα
- 1.5. Πόσα μέλη εξυπηρετεί
- 1.6. Ηγεσία, δύναμη, λήψη αποφάσεων.

2. Σκοπός- Στόχος

- 2.1. Ποια είναι η βασική αρχή, φιλοσοφία που διέπει τον φορέα;

2. Υπηρεσίες

- 3.1.1. Είδη δραστηριοτήτων που ασχολείται ο φορέας/ αποτελεσματικότητα των δράσεων.
- 3.1.2. Δυσκολίες και προβλήματα που αντιμετωπίζουν και με ποιον τρόπο τα αντιμετωπίζουν;
- 3.1.3. Λήψη βοήθειας από κρατικές πηγές.

3. Μέλη

- 3.1. Προϋποθέσεις για την εγγραφή των μελών.
- 3.2. Συμμετοχή των μελών του φορέα, ενεργή/ μη ενεργή.
- 3.3. Τρόπος συμμετοχής στην οργάνωση/ συμβολή των μελών στην ανάπτυξη της οργάνωσης.

4. Δεσμοί Οργανώσεων

- 4.1. Σχέσεις/ συνεργασία με άλλους φορείς της κοινότητας.
- 4.2. Συνεργασία με φορείς εκτός της κοινότητας.
- 4.3. Ενημέρωση και χρήση των ευρωπαϊκών κοινοτικών προγραμμάτων.
- 4.4. Σχέση με το δήμο/ κράτος.
- 4.5. Υποβολή προτάσεων, συμμετοχή στα κοινά.
- 4.6. Αξιολόγηση επιρροής της οργάνωσης στο δήμο στη λήψη αποφάσεων σε τοπικό επίπεδο.

II. ΠΑΡΟΥΣΙΑΣΗ ΤΩΝ ΤΟΠΙΚΩΝ ΦΟΡΕΩΝ ΣΤΗΝ ΔΗΜΟΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ ΠΑΛΙΑΝΗΣ

II.1. Δημοτικό Σχολείο Βενεράτου

Το Δημοτικό Σχολείο Βενεράτου σαν κτίριο λειτούργησε το 1925 με 2 αίθουσες και το γραφείο. Το 1952 προστέθηκε ακόμα μια αίθουσα και το 2008 προστέθηκε και το λυόμενο. Στο σχολείο εργάζονται 13 εκπαιδευτικοί και μια αναπληρώτρια ενώ τα παιδιά που είναι εγγεγραμμένα είναι 78 από το Βενεράτο, τα Κεράσια και τη Σίβα και από τις Δαφνές καθώς και 10 αλλοδαπά παιδιά.

Η διοίκηση του σχολείου γίνεται από το σύλλογο των εκπαιδευτικών για θέματα όπως για παράδειγμα οι εκδρομές και εκδηλώσεις ενώ για θέματα που αφορούν το σχολείο γίνεται συζήτηση από τους εκπαιδευτικούς και το διευθυντή για τον τρόπο που θα αντιμετωπίσουν μια κατάσταση ή μια απόφαση που θα λάβουν. Η συμμετοχή των δασκάλων είναι ισότιμη, ελευθερία στην έκφραση των απόψεων και προτάσεων.

Η αρχή του σχολείου είναι η τήρηση των νόμων από το Υπουργείο Παιδείας. Υπάρχει ένας σχολικός σύμβουλος που επισκέπτεται το σχολείο με σκοπό να ελέγξει την μαθητική πρόοδο των παιδιών και να δώσει κατευθύνσεις στο διευθυντή και στους δασκάλους.

Οι δραστηριότητες με τις οποίες ασχολείται το σχολείο είναι η πραγματοποίηση γιορτών και εκδηλώσεων στις εθνικές εορτές, θρησκευτικές εορτές, εκδηλώσεις για το τέλος της σχολικής χρονιάς, ενημερώσεις στους γονείς, πραγματοποίηση διδακτικών επισκέψεων σε μουσεία, μοναστήρια, θέατρα (έως 9 το χρόνο) και μια ημερήσια εκδρομή.

Συνεχίζοντας γίνεται λόγος για το ρόλο και τη συμμετοχή των γονιών λέγοντας ότι οι γονείς δεν δείχνουν πάντα το ίδιο ενδιαφέρον. Στηρίζουν την άποψη τους στο ότι κάποιιοι είναι υπερβολικοί και κάποιιοι αδιάφοροι ενώ ο το ζητούμενο είναι η καλή συνεργασία ανάμεσα στους γονείς και τους δασκάλους εξηγώντας κάποιες παρεμβάσεις που γίνονταν στο παρελθόν στους δασκάλους με αποτέλεσμα να υπάρχει μια δυσχέρεια, γεγονός που έχει εξομαλυνθεί.

Οι συνεργασίες του σχολείου με άλλους φορείς είναι σε διάφορες εκδηλώσεις, τις απόκριες για παράδειγμα, με τους φοιτητές του ΤΕΙ Κρήτης. Για τα Ευρωπαϊκά Κοινοτικά Προγράμματα είναι ενημερωμένοι σαν σχολείο και έχουν υλοποιήσει μέρος αυτών.

II.2. Γυμνάσιο Βενεράτου

Το Γυμνάσιο Βενεράτου ιδρύθηκε περίπου το 1985 και στεγάζεται σε κτήριο στο Βενεράτο. Το σχολείο απαριθμεί 75 παιδιά και από τις τέσσερις δημοτικές κοινότητες, καθώς και από τις Δαφνές, χωρίς να υπάρχει καμία προϋπόθεση εγγραφής σε αυτό. Το προσωπικό που απασχολείται στο σχολείο είναι 14 εκπαιδευτικοί και μια καθαρίστρια. Η διοίκηση του σχολείου γίνεται από τον διευθυντή και τον αναπληρωτή διευθυντή όσον αφορά διοικητικά θέματα ενώ για θέματα που αφορούν την σχολική κοινότητα συναποφασίζουν με το σύλλογο των καθηγητών. Ουσιαστικό ρόλο έχει και ο σύλλογος γονέων και κηδεμόνων που επεμβαίνει περισσότερο σε θέματα πολιτιστικών εκδηλώσεων και σε άλλες δραστηριότητες του σχολείου καθώς και σε κάποια οικονομικά θέματα.

Βασικός σκοπός του φορέα είναι η εκπαίδευση των παιδιών και να συμβάλλει στην δημιουργία ενός «ανοικτού» «δημοκρατικού» σχολείου. Όπως αναφέρει και ο διευθυντής του σχολείου **«στόχος είναι να υπάρξει μια επαφή του σχολείου με την τοπική κοινωνία. Ώστε να έρθει ο κόσμος κοντά, να αγκαλιάσει το σχολείο και να υπάρξει μια καλύτερη κοινωνικοποίηση των παιδιών».**

Στο σχολείο πραγματοποιούνται αρκετές δραστηριότητες και σε επίπεδο πολιτιστικό όπως είναι εκδηλώσεις για τις εθνικές εορτές και σε επίπεδο αθλητικό, θεωρώντας τις εκδηλώσεις αυτές επιτυχείς στο όριο των δυνατοτήτων του σχολείου. Αναφέρθηκαν και σε κάποιες δυσκολίες που αντιμετωπίζουν όπως είναι η μη συμμετοχή των γονιών. Έγινε λόγος και για τις οικονομικές δυνατότητες του σχολείου οι οποίες είναι ελλιπείς με αποτέλεσμα να μην έχουν την κατάλληλη υποδομή, όπως για παράδειγμα υπολογιστές.

Το γυμνάσιο Βενεράτου έχει συνεργασίες με διάφορους φορείς της περιοχής και με ιδρύματα εκτός της δημοτικής ενότητας. Όπως αναφέρεται οι σχέσεις με τον πρώην δήμο Παλιανής ήταν «εξαιρετικές». Την τελευταία διετία έχουν πάρει από το δήμο πολύ οικονομική και ηθική στήριξη. Επίσης, ο σύλλογος γονέων και κηδεμόνων είναι κοντά τους και χρόνο με το χρόνο γίνεται όλο και καλύτερη. Έχουν πραγματοποιήσει εκδηλώσεις με την συνεργασία διάφορων φορέων όπως είναι το ΙΤΕ που πραγματοποιήθηκε ομιλία από ειδικούς για θέματα διατροφής, με το ΤΕΙ Κρήτης και διάφορους άλλους φορείς.

Το σχολείο δεν έχει ενταχθεί ποτέ σε κάποιο ευρωπαϊκό κοινοτικό πρόγραμμα καθώς υπάρχει μεγάλη γραφειοκρατία και δεν υπάρχει η δυνατότητα να ξεκινήσει κάτι από αυτούς αλλά μόνο μέσω του δήμου.

Π.3. Σύλλογος Γονέων και Κηδεμόνων Δημοτικού Σχολείου και Νηπιαγωγείου

Βενεράτου

Ο σύλλογος Γονέων και Κηδεμόνων Δημοτικού Σχολείου και Νηπιαγωγείου Βενεράτου δημιουργήθηκε το 2002 λόγω αναγκών και της μη σωστής λειτουργίας σε κάποιους τομείς του σχολείου. Η διοίκηση του συλλόγου είναι επταμελές συμβούλιο με πρόεδρο, αντιπρόεδρο, γραμματέα, ταμιά και 2-3 αναπληρωματικά μέλη, το οποίο συνεδριάζει μια φορά την εβδομάδα. Οι γενικές συνελεύσεις γίνονται με συχνότητα 2 ή 3 φορές το χρόνο για θέματα οικονομικά και ότι άλλο παρουσιαστεί κατά τη διάρκεια της χρονιάς. Το κάθε μέλος του διοικητικού συμβουλίου αναλαμβάνει μια τάξη και επεμβαίνει όταν χρειαστεί για τα θέματα που θα προκύψουν.

Αναφερόμενη στα μέλη του συλλόγου κάνει λόγο για τη συμμετοχή των μελών καθώς δεν συμμετέχουν όλοι το ίδιο ενεργά δικαιολογώντας το γεγονός αυτό λέγοντας ότι είναι θέμα νοοτροπίας και του τρόπου που έχουν μεγαλώσει.

Βασικός σκοπός του συλλόγου είναι η κάλυψη των αναγκών του σχολείου κυρίως για οικονομικές. Ο σύλλογος επεμβαίνει με την αγορά κάποιων πραγμάτων που χρειάζεται το σχολείο. Η φιλοσοφία του συλλόγου είναι να βοηθήσουν με σκοπό τη σωστή λειτουργία του σχολείου στοχεύοντας στην καλή συνεργασία με τους δασκάλους.

Οι δραστηριότητες με τις οποίες ασχολείται ο σύλλογος είναι κυρίως στη βελτίωση της λειτουργίας του σχολείου όπως είναι η δημιουργία αυλής για τα παιδιά, συμμετοχή σε αθλητικές δραστηριότητες, διοργάνωση ομάδας ζωγραφικής για τα παιδιά, μαθήματα υπολογιστών, συνεργασία με την επιτροπή υγείας για την διεξαγωγή ομιλιών για θέματα παιδιού- γονέα, μαθήματα πρώτων βοηθειών, ομιλίες για τα ναρκωτικά.

Στη συνέχεια αναφέρεται στις δυσκολίες που αντιμετωπίζουν που είναι το πρόβλημα επικοινωνίας με τους γονείς καθώς δεν υπάρχει άλλος τρόπος επικοινωνίας μαζί τους παρά μόνο μέσω σημειώσεων με τα παιδιά. Επίσης, είναι η έλλειψη νηπιαγωγείου αλλά έχουν γίνει ενέργειες για την ίδρυσή του μέσω του συλλόγου.

Στις σχέσεις με άλλους φορείς αναφέρεται ότι έχουν λάβει οικονομική βοήθεια από το δήμο, στη βοήθεια να φτιαχτεί η αυλή, να μπουν μπασκέτες, να τοποθετηθεί αλεξικέραυνο.

Έχουν συνεργασία με τον Πολιτιστικό σύλλογο Αυγενικής, με τον Σύλλογος Γονέων και κηδεμόνων Αυγενικής, με τον πολιτιστικός σύλλογος Σίβας, την ακαδημία ποδοσφαίρου.

Με φορείς εκτός της κοινότητας δεν καταγράφεται κάποια συνεργασία, παρά μόνο με το σύλλογο εθελοντών δασκάλων, το σύλλογο «Θεοτοκόπουλο» από τον οποίο είχαν

ζητήσει να γίνει ένα πρόγραμμα ένταξης στο σχολείο κάποιων παιδιών που έχουν ιδιαίτερα προβλήματα, συνεργασία η οποία δεν ευδοκίμησε, ενώ πολύ καλή χαρακτηρίζεται η συνεργασία με τον προϊστάμενο της πρωτοβάθμιας εκπαίδευσης.

Αναφέρει ότι δεν έχει ενημέρωση για τα ευρωπαϊκά Κοινοτικά προγράμματα που υπάρχουν και δεν έχουν μπει σε κάποιο τέτοιο πρόγραμμα.

«Όχι εξίσου ενεργά. Δεν μπορείς να δουλεύεις το ίδιο ενεργά σε όλους τους χώρους. Αυτή τη στιγμή χρειάστηκε να βάλουμε τα κάγκελα του σχολείου. Ξέρετε πόσοι γονείς μαζευτήκανε; Με επηρεασμό. Δεν υποχρεώσαμε κανένα. Εθελοντική δουλειά ήταν. Μαζευτήκανε 15 γονείς, χωρίς το συμβούλιο. Το ίδιο συμβαίνει και στις άλλες δραστηριότητες. Απόκριες, δεν ξέρω αν το ζήσατε την αποκριά εδώ πέρα. Είναι η μεγαλύτερη δραστηριότητα του δήμου που συμμετέχουν όλοι οι φορείς του δήμου. Για μένα είναι το καλύτερο. Δηλαδή, υπάρχει μια συνεργασία με όλη την περιοχή εδώ πέρα, με τα γύρω χωριά, χωρίς να λέμε α είναι Βενεράτο, είναι Κεράσια, είναι Σίβα. Μπορεί να συμμετέχουν κάποιοι συγκεκριμένοι φορείς από κάθε χωριό, αλλά θα συνεργαστεί ο κάθε φορέας μεταξύ τους.»

Π.4. Πρόγραμμα «Βοήθεια στο Σπίτι»

Το «Βοήθεια στο Σπίτι» δημιουργήθηκε τον Μάρτιο του 2005 ως χρηματοδοτούμενο πρόγραμμα από το Ευρωπαϊκό ταμείο και το Ελληνικό κράτος. Μέχρι και τον 11^ο του 2009 υπαγόταν στην Αναπτυξιακή Ηρακλείου ενώ από το 2009 έως και σήμερα υπάγεται στη δημοτική κοινωφελή επιχείρηση του δήμου Παλιανής και χρηματοδοτείται από εθνικούς πόρους.

Το προσωπικό που απασχολείται στην οργάνωση είναι μια Κοινωνική λειτουργός, μια νοσηλεύτρια, δύο οικογενειακοί βοηθοί, σαν σταθερό προσωπικό. Ως εξωτερικούς συνεργάτες, ένας φυσιοθεραπευτής και μια γιατρός. Η διοίκηση της οργάνωσης γίνεται από την κοινωνική λειτουργό σε συνεργασία με την ομάδα, οι αποφάσεις όμως λαμβάνονται από την κοινωνική λειτουργό. Όπως αναφέρει και η υπεύθυνη του προγράμματος *«στην ουσία παίρνουν πληροφορίες όλες οι ειδικότητες για το κάθε νοικοκυριό, για το πρόβλημα που θα προκύψει και έτσι παίρνονται οι αποφάσεις»*, τονίζοντας την καλή συνεργασία τους χωρίς να λείψουν όμως και οι συγκρούσεις.

Ο σκοπός του «Βοήθεια στο Σπίτι» όπως αναφέρει η κοινωνική λειτουργός είναι *«η ψυχοκοινωνική ευημερία, η βελτίωση της γενικής ποιότητας ζωής»*, αποδεδειγμένα την οικογένεια από την φροντίδα του ηλικιωμένου ώστε να ενταχθούν τα μέλη στο εργατικό δυναμικό έχοντας ως απώτερο στόχο την καταπολέμηση της ανεργίας.

Το πρόγραμμα εξυπηρετεί 120 άτομα «και μιλάμε για ηλικιωμένους και άτομα με αναπηρία. Οποιαδήποτε μορφή αναπηρίας», οι οποίοι είναι κάτοικοι της δημοτικής ενότητας Παλιανής και το μοναστήρι Παλιανής. Κάνει λόγο για τις προϋποθέσεις για να γίνει κάποιος εξυπηρετούμενος του «Βοήθεια στο Σπίτι» οι οποίες είναι το όριο ηλικίας (ανω των 65 ετών), να έχει πρόβλημα υγείας τέτοια που **«να χρειάζεται φροντίδα μέσα στο σπίτι είτε για την ατομική του υγιεινή είτε για την καθαριότητα του νοικοκυριού»**.

Αναφέρεται στις αντιδράσεις των κατοίκων οι οποίες όπως τονίζει έχει να κάνει με την ηλικία τους, τη νοοτροπία, τα βιώματα. Χαρακτηριστικά λέει ότι **«κάποιοι καλύπτονται απόλυτα από τις υπηρεσίες που τους παρέχονται και τους αρκούν το ότι γίνονται τα ψώνια τους που δεν μπορούν να σηκώνουν βάρη, ότι καθαρίζεται τακτικά η τουαλέτα τους, ο νεροχύτης τους, τα ρούχα τους. Κάποιοι άλλοι όμως θεωρούν ότι πρέπει να εκμεταλλευτούν με όλη την σημασία της λέξης αυτό που έχουν»**, χαρακτηρίζοντας τις απαιτήσεις τους παράλογες.

Επίσης, κάνει λόγο για κάποιους κατοίκους που ενώ πληρούν τις προϋποθέσεις και είναι φανερό η ανάγκη τους για βοήθεια, παρ' όλα αυτά δεν δέχονται να γίνουν χρήστες του προγράμματος δίνοντας μια εξήγηση για αυτό, ότι το κάνουν από ντροπή.

Οι δραστηριότητες με τις οποίες ασχολούνται οι εργαζόμενοι στο πρόγραμμα είναι κυρίως εξυπηρέτηση σε θέματα πρακτικά της καθημερινότητας αλλά και φροντίδα της υγείας, της ατομικής υγιεινής των χρηστών και της φροντίδας του σπιτιού. Όπως ενδεικτικά αναφέρονται από την υπεύθυνη κάποια από αυτά είναι η συνταγογράφηση και προμήθεια των φαρμάκων, ενεσοθεραπεία, μέτρηση πίεσης και ζαχάρου, καθαριότητα του σπιτιού, ατομική υγιεινή, προμήθεια προϊόντων, εξόφληση λογαριασμών καθώς και την καταγραφή των αναγκών, έρευνα για τα ασφαλιστικά του, τα προνοιακά του δικαιώματα και την επιδοματική πολιτική τα οποία αναλαμβάνει η κοινωνική λειτουργός. Επίσης, «έχει την επικοινωνία με την οικογένεια όπου αυτό χρειάζεται προκειμένου να εξομαλυνθούν προβλήματα με επιδόματα, ασφαλιστικά, με την οικογένεια, με άλλες υπηρεσίες, παραπομπές, συνοδεία όταν χρειάζεται σε γιατρό, συμβουλευτική. Όλα τα σκέλη της κοινωνικής εργασίας με άτομο, ομάδα, κοινότητα είναι τα βασικά εργαλεία, με ότι αυτό περιλαμβάνει».

Όσο για τους εξωτερικούς συνεργάτες, το γιατρό και τον φυσικοθεραπευτή όπως εξηγεί η υπεύθυνη, επισκέπτεται τους εξυπηρετούμενους περίπου μια φορά το μήνα ελέγχοντας την κατάσταση της υγείας τους και ο φυσικοθεραπευτής ο οποίος επεμβαίνει σε περίπτωση μετεγχειρητικών καταστάσεων και εγκεφαλικών επεισοδίων.

Οι επισκέψεις στους χρήστες γίνεται περίπου μια φορά την εβδομάδα αλλά αυτό μπορεί να αλλάζει ανάλογα με την περίπτωση και τις ανάγκες του εξυπηρετούμενου, όπως εξηγεί η υπεύθυνη.

Η κοινωνική λειτουργός που έχει και την ευθύνη για όλο το πρόγραμμα θεωρεί ότι οι στόχοι μέσω των δραστηριοτήτων τους επιτυγχάνονται όπως είναι «η γενική βελτίωση της ποιότητας ζωής του κάθε εξυπηρετούμενου. Δηλαδή, να ελέγχεται η υγεία του και να υπάρχει μια βελτίωση στην καθημερινότητά του». Στόχος τους είναι όμως και η επιτυχία πιο μακροπρόθεσμων στόχων όπως είναι η κινητοποίηση του εξυπηρετούμενου μέσα από κάποιες δραστηριότητες όπως γιορτές και εκδηλώσεις με τις οποίες όπως χαρακτηριστικά αναφέρει «προσπαθούμε να τον ενεργοποιήσουμε και να του αναπτύξουμε αισθήματα όπως του ανήκειν, να τονώσουμε την αυτοπεποίθησή του, τις ικανότητές του, τις δυνατότητές του. Κάτι πιο οργανωμένο που έχει ακόμα πιο μακροπρόθεσμους στόχους είναι αυτό».

Συνεχίζοντας, ο ερωτώμενος κάνει λόγο για τις δυσκολίες που αντιμετωπίζουν στο πρόγραμμα και έχει να κάνει με την περιορισμένη χρηματοδότηση, τη μη χορήγηση αυτοκινήτου, τη κακή συνεργασία με τοπικούς φορείς αλλά και φορείς του Ηρακλείου, την έλλειψη στα αναλώσιμα, φαρμακευτικά υλικά με αποτέλεσμα να απευθύνονται σε άλλες υπηρεσίες όπως το κέντρο υγείας, το τοπικό ιατρείο.

Επίσης, αναφέρεται στην έλλειψη κατάρτισης του προσωπικού σε θέματα που αφορούσαν τους εξυπηρετούμενους, στα οικονομικά προβλήματα του προγράμματος και στην καθυστέρηση της μισθοδοσίας των εργαζομένων.

Το Βοήθεια στο σπίτι συνεργάζεται με το τοπικό ιατρείο, το κέντρο υγείας, την πρόνοια, τα νοσοκομεία, και με τοπικούς φορείς με το δήμο, την επιτροπή υγείας, πολιτιστικούς συλλόγους, χαρακτηρίζοντας τις συνεργασίες αυτές περισσότερο ως αναγκαίες αναφέροντας συγκεκριμένα ότι «στην ουσία έχουν την ανάγκη μας και έχουμε την δική τους».

Δεν έχει κάποια ιδιαίτερη ενημέρωση για τα ευρωπαϊκά προγράμματα ενώ προσπαθεί να ενημερώνεται για το «Βοήθεια στο Σπίτι».

Αναφέρεται στην πολύ καλή σχέση τους με το δήμο και το δημοτικό συμβούλιο, την βοήθεια που έχουν λάβει από την έναρξη του προγράμματος λέγοντας ότι ο δήμος λειτουργούσε ως εκπρόσωπος του προγράμματος ενημερώνοντας τους κατοίκους, αναφέρεται και στην χρηματοοικονομική υποστήριξη, τονίζοντας την φιλοξενία στο χώρο του δημαρχείου, καλύπτοντάς τους σε διάφορα αναλώσιμα υλικά.

Τα αιτήματα από το δήμο είναι η εξυπηρέτηση κάποιων ατόμων χωρίς να έχουν άμεση ανάγκη θέλοντας να εξυπηρετήσουν δικά τους συμφέροντα, γεγονός που χαρακτηρίζεται μη λειτουργικό.

Θεωρεί ότι δεν ασκούν επιρροή στο δήμο καθώς υπάρχει προκατάληψη λόγω των επαγγελματικών ιδιοτήτων των εργαζομένων υποτιμώντας το ρόλο τους.

Π.5. Κέντρο Ημερήσιας Φροντίδας Ηλικιωμένων

Το ΚΗΦΗ (Κέντρο Ημερήσιας Φροντίδας Ηλικιωμένων) δημιουργήθηκε στις 10 Μαΐου 2010 σε συνεργασία με το Δήμο Παλιανής και την Κοινοπολιτεία Κρήτης, η οποία είναι μια εταιρεία Κοινωνικής Πολιτικής Αυτοδιοικήσεων που συνεργάζεται με τους Δήμους για την σύσταση τέτοιων δομών. Η πρωτοβουλία ήταν του δήμου και του προέδρου της Κοινοπολιτείας, τονίζοντας όμως ότι προϋπήρχε η ανάγκη των κατοίκων.

Το ΚΗΦΗ (Κέντρο Ημερήσιας Φροντίδας Ηλικιωμένων) δημιουργήθηκε σε συνεργασία με το Δήμο Παλιανής και την Κοινοπολιτεία Κρήτης, η οποία είναι μια εταιρεία Κοινωνικής Πολιτικής Αυτοδιοικήσεων που συνεργάζεται με τους Δήμους για την σύσταση τέτοιων δομών.

Όπως αναφέρεται από την υπεύθυνη κοινωνική λειτουργό του φορέα η διοίκηση γίνεται από την Κοινοπολιτεία, η οποία είναι και ανάδοχος.

Τα μέλη στον φορέα είναι 17 εξηγώντας τις προϋποθέσεις για την εγγραφή τους που είναι το ηλικιακό όριο να είναι άνω των 65 ετών, να αυτοεξυπηρετούνται πλήρως ή μερικώς, το οικογενειακό περιβάλλον να είναι ελλιπές ή ανύπαρκτο, άπορα άτομα.

Ο βασικός σκοπός των ΚΗΦΗ είναι να απελευθερωθεί ο χρόνος των συγγενών φροντιστών με το να εξυπηρετούνται τα ασθενή μέλη από το ΚΗΦΗ, με στόχο την βελτίωση της ποιότητας ζωής τους, να νιώθουν τα άτομα στο χώρο αυτό ασφάλεια, ότι βρίσκονται στο φυσικό οικογενειακό τους περιβάλλον και οι συγγενείς φροντιστές να έχουν το χρόνο είτε να εργαστούν, είτε να φροντίσουν άλλα μέλη της οικογένειας, είτε να διεκπεραιώσουν οποιαδήποτε δουλειά έχουν και δεν μπορούν εφόσον έχουν το ηλικιωμένο υπό την φροντίδα και προστασία τους.

Στο ΚΗΦΗ καταπιάνονται με δραστηριότητες όπως η μέτρηση ζωτικών σημείων των μελών (πίεση, ζάχαρο), η λήψη πρωινού, η απασχόληση με διάφορες δραστηριότητες με στόχο την ψυχαγωγία και διασκέδασή τους (ζωγραφική, χειροτεχνίες, τράπουλα). Στόχοι είναι η δημιουργία ομάδας άνοια και Alzheimer στοχεύοντας στην πρόληψη και διάγνωση της νόσου.

Οι στόχοι που υλοποιούνται όπως αναφέρεται από την υπεύθυνη είναι αυτοί που αφορούν την φροντίδα της σωματικής υγιεινής των ατόμων, περιλαμβάνοντας εκμάθηση συμπεριφορών για την ατομική σωματική υγιεινή, βοήθεια σε όσους δεν μπορούν να αυτοεξυπηρετηθούν να κάνουν μπάνιο, να ντύνονται, να κόβουν τα νύχια.

Οι δυσκολίες που αντιμετωπίζουν είναι η άρνηση των μελών στη διαδικασία αυτή, της φροντίδας της σωματικής τους υγιεινής τονίζοντας τη δική τους ελαστική στάση απέναντι σε αυτό έχοντας ως μελλοντικά σχέδια μια καλύτερη προσέγγιση. Επίσης, τονίζεται η δυσκολία να πειστούν κάποια άτομα να εγγραφούν στο ΚΗΦΗ ενώ το είχαν πραγματικά ανάγκη βάζοντας ως αιτία την περηφάνια του ή το φόβο για κάτι που δεν γνωρίζουν.

Το ΚΗΦΗ συνεργάζεται με φορείς της κοινότητας όπως το Βοήθεια στο Σπίτι, με το αγροτικό ιατρείο. Η χρηματοδότηση γίνεται από την Κοινοπολιτεία και ένα Ευρωπαϊκό πρόγραμμα. Έχει λάβει μεγάλη βοήθεια από το δήμο και τους δημοτικούς υπαλλήλους σε διάφορα θέματα και προβληματισμούς. Με φορείς εκτός κοινότητας είχε επικοινωνία με την πρόεδρο του συλλόγου Alzheimer, με το ΚΕΘΙ για προμήθεια έντυπου υλικού, επικοινωνία με όλα τα υπόλοιπα ΚΗΦΗ του νομού για να καταγραφεί ο τρόπος λειτουργίας και διεκπεραίωσης των δραστηριοτήτων τους.

Π.6. Περιφερειακό Ιατρείο Βενεράτου

Το Περιφερειακό Ιατρείο το οποίο βρίσκεται στο Βενεράτο, απασχολεί δυο γιατροί, μια μαία και μια νοσηλεύτρια ενώ η διοίκηση της οργάνωσης γίνεται από το κέντρο υγείας. Οι χρήστες του ιατρείου είναι οι κάτοικοι όλων των τοπικών κοινοτήτων της Δημοτικής ενότητας Παλιανής αλλά εξυπηρετεί και περαστικούς που μπορεί να περνάνε από την περιοχή αν υπάρχει κάποιο επείγον συμβάν. Χαρακτηριστικά αναφέρεται ότι το μήνα μπορεί να εξυπηρετούν 650- 700 άτομα, από μωρά 6 μηνών μέχρι και ηλικιωμένους ανθρώπους.

Σκοπός της οργάνωσης είναι η παροχή ιατρικής και νοσηλευτικής περίθαλψης των ανθρώπων που έχουν κάποιο πρόβλημα υγείας και η παροχή συναισθηματικής και ψυχολογικής υποστήριξης σε κάποιους ανθρώπους που έχουν ανάγκη.

Οι δραστηριότητες με τις οποίες απασχολείται το ιατρείο είναι η παρακολούθηση των κατοίκων που έχουν πρόβλημα υγείας, η παροχή ιατροφαρμακευτικής περίθαλψης, η στιγμιογράφηση φαρμάκων, η αλλαγή καθετήρων, οι αιμοληψίες για εξετάσεις.

Στις δυσκολίες που αντιμετωπίζει η οργάνωση αναφέρονται κυρίως τα οικονομικά προβλήματα που υπάρχουν καθώς και κτριάκα προβλήματα όπως η θέρμανση του κτιρίου, ο ανεπαρκής χώρος του ιατρείου.

Στις συνεργασίες που πραγματοποιούν αναφέρονται τα νοσοκομεία του Ηρακλείου, με το κέντρο υγείας της Αγίας Βαρβάρας, με το «Βοήθεια στο Σπίτι» της περιοχής και αναφέρεται ότι δεν είναι ενημερωμένοι για τα κρατικά και Ευρωπαϊκά προγράμματα που υπάρχουν καθώς δεν έχουν καμία πηγή πληροφόρησης.

Π.7. Αγροτικός Σύλλογος Κερασίων

Ο Αγροτικός Σύλλογος Κερασίων δημιουργήθηκε περίπου στο 1985 με πρωτοβουλία του κυρίου Μ. Ν. Είναι μη κερδοσκοπικού χαρακτήρα. Η διοίκηση του συλλόγου η οποία είναι 5 μελής, λαμβάνει και τις αποφάσεις του συλλόγου μέσω συνελεύσεων.

Οι προϋποθέσεις για την εγγραφή στο σύλλογο είναι να είναι κάποιος αγρότης, χωρίς να έχει σημασία ο τόπος διαμονής.

Σκοπός του συλλόγου είναι να αναλαμβάνει πρωτοβουλίες για αγροτικά θέματα και να υπερασπίζεται τα δικαιώματα των αγροτών.

Όπως τονίζει ο πρόεδρος, ο σύλλογος δεν έχει αυτή τη στιγμή ενεργό δράση καθώς τα έχει αναλάβει όλα ο συνεταιρισμός και αναφέρει ότι ο κόσμος δεν *«έχει καμία όρεξη τώρα»* λόγω της οικονομικής κατάστασης.

Π.8. Αγροτικός Συνεταιρισμός Αυγενικής

Ο αγροτικός συνεταιρισμός Αυγενικής δημιουργήθηκε το 1929 με τους αγρότες όταν το αγροτικό κίνημα είχε ξεκινήσει σε όλη την Ελλάδα. Είναι Νομικό Πρόσωπο Ιδιωτικού Δικαίου Κερδοσκοπικού χαρακτήρα όπου υπάρχει το ελαιουργείο, την παραγωγή ελαιολάδου και σταφίδας.

«Έχουμε το ελαιουργείο, είχαμε το ταμιευτήριο το οποίο έφυγε, και την παραγωγή ελαιολάδου και της σταφίδας.»

Η διοίκηση του φορέα είναι πενταμελής διοίκηση η οποία απαρτίζεται από μέλη του συνεταιρισμού, πρόεδρο, αντιπρόεδρο, γραμματέα, ταμιά και ένα μέλος. Το συμβούλιο εκλέγεται από τη γενική συνέλευση ανά τρία χρόνια. Οι αποφάσεις λαμβάνονται από το Συμβούλιο όταν είναι ένα μικρό κομμάτι και από τη Γενική Συνέλευση όταν είναι μεγάλο και έχει κόστος.

Τα μέλη του συνεταιρισμού είναι 200 αγρότες από όλα τα χωριά. Για να γίνει κάποιος μέλος του συνεταιρισμού θα πρέπει να είναι αγρότης και να έχει περιουσία στο όνομά του.

Οι δραστηριότητες με τις οποίες ασχολείται ο συνεταιρισμός είναι τα γεωργικά προϊόντα. Υπάρχει η αποθήκη με λιπάσματα και γεωργικά εφόδια και αναφέρεται στις δυσκολίες που συναντούν οι οποίες είναι οικονομικής φύσεως ενώ κάνει λόγο για τις συνθήκες εργασίες τις οποίες χαρακτηρίζει «νορμάλ» χωρίς όμως να υπάρχουν και οι δυσκολίες λόγω του ότι έχουν να κάνουν με φίλους και συγγενείς.

Ο αγροτικός συνεταιρισμός δεν έχει συνεργασίες με άλλους φορείς της κοινότητας λόγω του ότι δεν έχουν κοινούς σκοπούς και δραστηριότητες.

Με φορείς εκτός της κοινότητας συνεργάζονται με την ένωση Ηρακλείου με την οποία είναι φυσικό μέλος, την αγροτική τράπεζα, την αγροτική ασφαλιστική.

Οι σχέσεις με τον δήμο χαρακτηρίζονται καλές.

Π.9. Αθλητική Ακαδημία

Η αθλητική ακαδημία λειτουργεί από το 2004 από όταν δημιουργήθηκε το γήπεδο με πρωτοβουλία της τοπικής ομάδας Βενεράτου και των κατοίκων. Στην ακαδημία απασχολούνται τέσσερα άτομα, μια γιατρός και τρεις προπονητές.

Η διοίκηση της οργάνωσης γίνεται από τους τρεις προπονητές οι οποίοι παίρνουν και τις αποφάσεις για την ακαδημία. Δεν υπάρχει διοικητικό συμβούλιο.

Τα εγγεγραμμένα μέλη στην οργάνωση είναι 70 άτομα από ηλικίες 7 έως 14 ετών, όπου μπορούν να βγάλουν δελτίο και να απορροφηθούν από την μεγάλη ομάδα. Οι προϋποθέσεις για την εγγραφή στην ακαδημία είναι πλήρη έγγραφα ότι είναι υγιείς καθώς και πιστοποιητικά γεννήσεως από το δήμο, ενώ δεν υπάρχει ως προϋπόθεση ο τόπος διαμονής των παιδιών.

Ο βασικός σκοπός της οργάνωσης όπως αναφέρεται από τον υπεύθυνο της ακαδημίας είναι **«Να φτιάξουμε ανθρώπους»**, να δώσουν την ευκαιρία στα παιδιά να κοινωνικοποιηθούν μέσω του αθλητισμού, να δραστηριοποιηθούν, να γίνουν **«καλά στελέχη της κοινωνίας»**, διακρίνοντας και κάποιους αθλητές που θα μπορέσουν να στελεχώσουν την μεγάλη ομάδα.

Οι συνεργασίες που αναφέρονται με άλλους φορείς είναι με τον ΟΦΗ, τονίζοντας ότι τα παιδιά παρακολουθούνται από προπονητές του ΟΦΗ, παρέχοντάς τους παράλληλα σεμινάρια με ψυχολόγους, εξειδίκευση στους γονείς μέσω ομιλιών, εκδηλώσεις και

συμμετοχή σε ταξίδια. Επίσης, ανέφερε συνεργασία με αθλητικούς φορείς όπως τον δημοτικό αθλητικό οργανισμό, την ΕΨΥ, με γιατρούς.

Συνεχίζοντας, τονίζει το οικονομικό πρόβλημα που αντιμετωπίζουν, καθώς δεν πληρώνονται, ενώ εξηγεί ότι λόγω του γιατρού που είχαν ζητήσαν από τους γονείς εισφορά.

Τελειώνει με την άποψη για την επιρροή που ασκεί η ακαδημία στο δήμο και στις αποφάσεις θεωρώντας ότι ασκούν επιρροή καθώς τους έχουν ζητήσει της άποψη το δημοτικό συμβούλιο, προσθέτοντας ότι το γήπεδο είναι ένας τόπος συνάντησης και συζήτησης των προβλημάτων που αντιμετωπίζουν οι άνθρωποι.

Π.10. Κέντρο Εξυπηρέτησης Πολιτών

Το Κέντρο Εξυπηρέτησης Πολιτών δημιουργήθηκε το 2002 με απόφαση της κυβέρνησης, μια πρωτοβουλία μοναδική στην Ευρώπη, όπου η Ελλάδα τον είχε ως θεσμό.

Εργάζονται δυο υπάλληλοι διορισμένοι από το δήμο όπου δουλεύουν σε ένα νομοθετικό πλαίσιο που αποφασίζει η κυβέρνηση, έχει συγκεκριμένες αρμοδιότητες.

Η βασική αρχή της υπηρεσίας είναι η εξυπηρέτηση του πολίτη. Όπως εξηγεί ο υπάλληλος, *«ο πολίτης να μη χάνει ώρες από την εργασία του, από την ημέρα του, να περιμένει ώρες σε ουρές σε δημόσιες υπηρεσίες».*

Οι δραστηριότητες με τις οποίες ασχολείται το ΚΕΠ είναι ενέργειες για εξυπηρέτηση του πολίτη όπως έκδοση πιστοποιητικών, αδειών, θέματα ασφάλισης, ενημερότητες, επιδόματα. Οι δυσκολίες που αντιμετωπίζουν κατά την υλοποίηση των ενεργειών τους είναι *«η αρτηριοσκλήρωση που έχουν οι δημόσιοι υπάλληλοι»*, προβλήματα με άλλες υπηρεσίες καθώς δεν τους εξυπηρετούσαν.

Η υποστήριξη από την πολιτεία ήταν μέσω σεμιναρίων εκπαίδευσης προσωπικού, μηχανολογικός εξοπλισμός. Δεν αναφέρει συνεργασία με άλλους φορείς της κοινότητας παρά μόνο σε επίπεδο δημοσίου.

Οι σχέση με το δήμο χαρακτηρίζονται πολύ καλές και αναφέρει ότι έχουν συνεργασία με το δήμο καθώς τους καλύπτει από γραφική ύλη, μελάνια, στεγάζονται σε χώρο του δημαρχείου.

Π.11. Πολιτιστικός Σύλλογος Βενεράτου

Ο Πολιτιστικός Σύλλογος Βενεράτου ανασυστάθηκε το 2008 με πρωτοβουλία των φοιτητών του ΤΕΙ Κρήτης και κάποια νέα άτομα, κάτοικοι της περιοχής που ήθελαν να

λειτουργήσει ξανά. Είναι σύλλογος μη κερδοσκοπικού χαρακτήρα. Η διοίκηση του συλλόγου γίνεται από επτά μέλη, τον πρόεδρο, αντιπρόεδρο, ταμία, γενικός γραμματέας και τρία άτομα εξελικτική επιτροπή. Όταν υπάρχει κάποιο θέμα, συγκαλεί ο πρόεδρος και συνεδριάζουν αρκετή συχνότητα ενώ αναφέρει ότι οι γενικές συνελεύσεις γίνονται κάθε χρόνο.

Αναφερόμενος στα μέλη τονίζει ότι είναι 157 στον αριθμό χωρίς να είναι απαραίτητα κάτοικοι του Βενεράτου ενώ απαραίτητη προϋπόθεση είναι το ηλικιακό όριο το οποίο πρέπει να ξεπερνά τα 18 χρόνια. Κάνει λόγο για την συμμετοχή των μελών η οποία χαρακτηρίζεται αρκετά ενεργή καθώς θέλουν να βοηθήσουν το χωριό να αναδειχθεί ενώ αναφέρεται και στις δυσκολίες που αντιμετωπίζουν στη συμμετοχή λόγω του ρυθμού ζωής και της έλλειψης χρόνου.

Βασικός σκοπός της οργάνωσης είναι *«να προσθέσει ή να κάνει κάποια πράγματα που δεν μπορούν να κάνουν άλλοι φορείς ή δεν έχουν την δυνατότητα να κάνουν άλλοι φορείς»* ενώ αναφέρεται στη φιλοσοφία του συλλόγου που είναι *«η σύσφιξη των σχέσεων μεταξύ των κατοίκων»* καθώς και η πραγματοποίηση εκδηλώσεων με σκοπό την αναβάθμιση της περιοχής.

Οι δραστηριότητες τις οποίες πραγματοποιεί ο σύλλογος είναι συμμετοχή σε διεθνή έκθεση έργων γλυπτών και ζωγράφων στο ΤΕΙ Κρήτης, αναβίωση παλιών εθίμων της περιοχής, δραστηριότητες στις οποίες οι στόχοι που θέτουν υλοποιούνται, με αρκετή συμμετοχή από τους κατοίκους.

Αναφερόμενος στην βοήθεια που έχει λάβει από το δήμο την χαρακτηρίζει μάλλον ελλιπή καθώς δεν έχουν λάβει αρκετή οικονομική βοήθεια ενώ τονίζει ότι έχουν λάβει ηθική υποστήριξη από τους κατοίκους που συμμετέχει στις εκδηλώσεις τους. Η σχέση με τους άλλους φορείς του δήμου χαρακτηρίζεται καλή με αμοιβαία συνεργασία, ενώ αναφέρει ότι δεν είναι ενημερωμένοι για τα κρατικά προγράμματα και δεν έχουν ενταχθεί σε τέτοιο πρόγραμμα.

Π.12. Πολιτιστικός Σύλλογος Νέων Αυγενικής

Ο Πολιτιστικός Σύλλογος Νέων Αυγενικής ιδρύθηκε το 1978. Το καταστατικό που ισχύει μέχρι σήμερα είναι από το 1980. Ο σύλλογος παρέμεινε για κάποια χρόνια ανενεργός, λειτουργούσε μόνο η θεατρική ομάδα. Από το 2008 αποφασίστηκε να ανεβάσουν μια παράσταση με πρωτοβουλία του προέδρου του συλλόγου με μεγάλη επιτυχία και ο πυρήνας της θεατρικής ομάδας αυτής εξελίχθηκε σε διοικητικό συμβούλιο του συλλόγου, με τη βοήθεια όμως των φοιτητών του ΤΕΙ Κρήτης.

Η διοίκηση είναι επταμελές συμβούλιο, αποτελούμενη από πρόεδρος, αντιπρόεδρος, γραμματέας, ταμίας, μέλη και αναπληρωματικά. Το συμβούλιο συνεδριάζει κάθε μήνα και αποφασίζει για θέματα κατά πλειοψηφία. Δυο φορές το χρόνο συνεδριάζει η γενική συνέλευση, όπου γίνεται αναφορά των πεπραγμένων και η ψήφιση του προϋπολογισμού. Υπάρχει μια εξελεγκτική επιτροπή βασικός σκοπός της οποίας είναι να ελέγξει τα πεπραγμένα.

Τα εγγεγραμμένα μέλη του συλλόγου είναι 150. Ο σύλλογος όμως θεωρεί μέλη του όλους τους κατοίκους του χωριού, αναφέροντας ότι **«όλα τα μέλη του χωριού είναι ταυτόχρονα και μέλη του συλλόγου»**. Αναφέρει τις προϋποθέσεις που ισχύουν για να γίνει κάποιος μέλος οι οποίες είναι να είναι κάποιος μόνιμος κάτοικος Αυγενικής συμπεριλαμβανομένων και των αλλοεθνών. Στο δικαίωμα ψήφου όμως πρέπει να είναι πάνω από την γ' γυμνασίου. Τα μέλη έχουν σνεργή συμμετοχή ο καθένας με τον τρόπο του εξηγώντας ότι **«είναι τα τρία, τέσσερα άτομα που τρέχουν, και στην υλοποίηση των στόχων βοηθάει μεγάλη μερίδα ανθρώπων. Δηλαδή ακόμα και οι μητέρες που χρειαζόμαστε ρούχα, ενδύματα, βοηθάνε»**.

Ο σκοπός της οργάνωσης είναι η προάσπιση των συμφερόντων των κατοίκων, η ανάδειξη του πολιτισμού, η ενασχόληση με περιβαλλοντικά θέματα και παιδείας.

Οι δραστηριότητες με τις οποίες ασχολείται ο σύλλογος είναι πολιτιστικές εκδηλώσεις, παραστάσεις της θεατρικής ομάδας, εκδηλώσεις για περιβαλλοντικά θέματα.

Δεν αναφέρονται συνεργασίες με άλλους φορείς της κοινότητας παρ' όλο που υπάρχει η διάθεση από αυτούς.

Αναφέρει ότι έχουν λάβει βοήθεια από τον πρώην δήμο Παλιανής από όπου πήραν μια καλή επιχορήγηση για την αγορά του εξοπλισμού τους, οι επισκευές στην αίθουσα που στεγάζεται ο σύλλογος.

Με φορείς εκτός της κοινότητας έχουν συνεργαστεί με την Νομαρχιακή Επιτροπή Λαϊκής επιμόρφωσης. **«Δεν ασκούν Δεν θα το έλεγα. Δεν έχουμε συμμετάσχει ποτέ σε ένα Δημοτικό Συμβούλιο. Που το είχαν προτείνει κάποια στιγμή να πάμε.»**

Π.13. Πολιτιστικός Σύλλογος Κερασιών

Ο Πολιτιστικός σύλλογος Κερασιών δημιουργήθηκε το 1981, ενώ από το 2008 γίνεται προσπάθεια ανασύστασής του από νέα μέλη με πρωτοβουλία των ίδιων των κατοίκων. Είναι νομικό πρόσωπο δημοσίου δικαίου μη κερδοσκοπικού χαρακτήρα.

Η διοίκηση της οργάνωσης γίνεται από ένα επταμελές συμβούλιο ενώ περιγράφεται η διαδικασία λήψης αποφάσεων, που γίνεται μετά από συνεδρίαση του επταμελές συμβουλίου με συζήτηση για τα θέματα που προκύπτουν και απόφαση.

Τα μέλη του συλλόγου είναι 92- 94 άτομα ενώ δεν υπάρχουν προϋποθέσεις για την εγγραφή τους. Συνεχίζει κάνοντας λόγο για τη συμμετοχή των μελών η οποία είναι μικρή και όπως αναφέρει **«όταν είναι να κάνουμε κάτι, παρακινούνται από δυο ή τρία άτομα»** χωρίς να αναλαμβάνουν πρωτοβουλίες τα άλλα μέλη ενώ εξηγεί το γεγονός αυτό λόγω της έλλειψης ελεύθερου χρόνου και της νοοτροπίας κάποιων να μην ασχολούνται με τα κοινά.

Σκοπός του συλλόγου είναι η συγκέντρωση των κατοίκων και η ανάδειξη του χωριού όπως αναφέρει και ο πρόεδρος του συλλόγου **«Εμείς το κάνουμε για το χωριό μας. Το κάνουμε για να μαζευόμαστε»**.

Οι δραστηριότητες με τις οποίες ασχολείται ο σύλλογος είναι η αναβίωση παραδόσεων του χωριού, εκδηλώσεις που αναδεικνύουν ήθη και έθιμα, γλέντια.

Ο Πολιτιστικός σύλλογος Κερασίων συνεργάζεται με τους πολιτιστικούς συλλόγους της περιοχής σε κοινή συμμετοχή σε εκδηλώσεις και δραστηριότητες ενώ δεν αναφέρει άλλη συνεργασία με φορείς εκτός της κοινότητας.

Π.14. Πολιτιστικός Σύλλογος Σίβα

Ο Πολιτιστικός Σύλλογος Σίβας δημιουργήθηκε το 1973 αλλά παρέμεινε ανενεργός έως το 2005 όταν ανασυστάθηκε ο σύλλογος από νέα μέλη με τη βοήθεια και των κατοίκων και του δήμου. Η διοίκηση του συλλόγου γίνεται από ένα επταμελές συμβούλιο με τον πρόεδρο, ταμίας, γραμματέα, έφορα και τα αναπληρωματικά μέλη και την εκλεγτική επιτροπή. Οι αποφάσεις λαμβάνονται από όλα τα μέλη του διοικητικού συμβουλίου μετά από συζήτηση. Τα εγγεγραμμένα μέλη του συλλόγου είναι 120 άτομα.

Όπως αναφέρει ο πρόεδρος του συλλόγου **«ο σκοπός είναι από τη στιγμή που γίναμε σύλλογος, να προσπαθήσουμε να μαζέψουμε όλο το χωριό, να γίνει ένα. Σκοπός είναι αυτό να μπορέσουμε να συναντιόμαστε, και νομίζω πως το έχουμε πετύχει»**.

Οι δραστηριότητες με τις οποίες ασχολείται ο φορέας είναι εκδηλώσεις κατά τη διάρκεια της Μεγαλοβδομάδας αναδεικνύοντας τα ήθη και τα έθιμα του χωριού, εκδρομές. Θεωρεί ότι οι στόχοι που βάζουν υλοποιούνται καθώς βασικός σκοπός τους είναι **«το μόνιασμα στο χωριό»** και αυτό το πετυχαίνουν.

Ο σύλλογος έχει λάβει κρατική βοήθεια και αυτό εντοπίζεται από το χώρο που στεγάζεται ο σύλλογος, επιχορηγήσεις από το υπουργείο αθλητισμού.

Οι συνεργασίες με τους φορείς του δήμου εντοπίζονται σε κοινές εκδηλώσεις με τους πολιτιστικούς συλλόγους αλλά και εκτός της κοινότητας έχουν συνεργαστεί με το υπουργείο αθλητισμού, τη ΝΕΛΕ, τη Νομαρχία.

Π.15. Σύλλογος Γυναικών «Η Άμπελος»

Ο Σύλλογος Γυναικών Δήμου Παλιανής «Η Άμπελος» ιδρύθηκε το 2008 με πρωτοβουλία των φοιτητών του ΤΕΙ Κρήτης και την επιτροπή υγείας. Το νομικό πρόσωπο είναι Σωματείο μη κερδοσκοπικού χαρακτήρα. Διοικείται από 7μελές συμβούλιο με πρόεδρο, αντιπρόεδρο, γενική γραμματέα, ταμία, και τρεις σύμβουλοι.

Σκοπός του συλλόγου είναι η επαφή με του κατοίκους της περιοχής, η σύσφιξη των σχέσεων μεταξύ τους, η ανάδειξη των προβλημάτων που αντιμετωπίζουν οι κάτοικοι και ειδικά οι γυναίκες του δήμου και η συμβολή για την αντιμετώπιση των προβλημάτων αυτών. Αυτό πετυχαίνεται μέσα από ορισμένες δραστηριότητες όπως είναι ομιλίες για θέματα που απασχολούν τα μέλη, εκδηλώσεις, ανάδειξη κάποιων εορτών σημαντικών για τη γυναίκα π.χ. τη γιορτή της μητέρας, την υλοποίηση ψυχαγωγικών και επιμορφωτικών δραστηριοτήτων όπως πλέξιμο, ψηφιδωτά.

Τα εγγεγραμμένα μέλη του συλλόγου είναι 120 γυναίκες παραθέτοντας τις προϋποθέσεις για την εγγραφή τους, οι οποίες είναι να είναι να έχουν καταγωγή ή να κατοικούν στην περιοχή.

Οι δυσκολίες που αντιμετωπίζουν είναι στην ικανοποιητική προσέλκυση του κόσμου.

Ο σύλλογος γυναικών έχει καλές σχέσεις με τους άλλους φορείς στην κοινότητα. Η ανάγκη για συνεργασία με τους άλλους φορείς προκύπτει όταν χρειαστούν βοήθεια σε μια δράση που επεκτείνεται και πέρα από το σύλλογο.

Η σχέση με το δήμο χαρακτηρίζεται καλή και η ερωτώμενη τονίζει ότι τους έχει δοθεί αρκετή βοήθεια όπως είναι η παραχώρηση του χώρου όπου στεγάζεται ο σύλλογος.